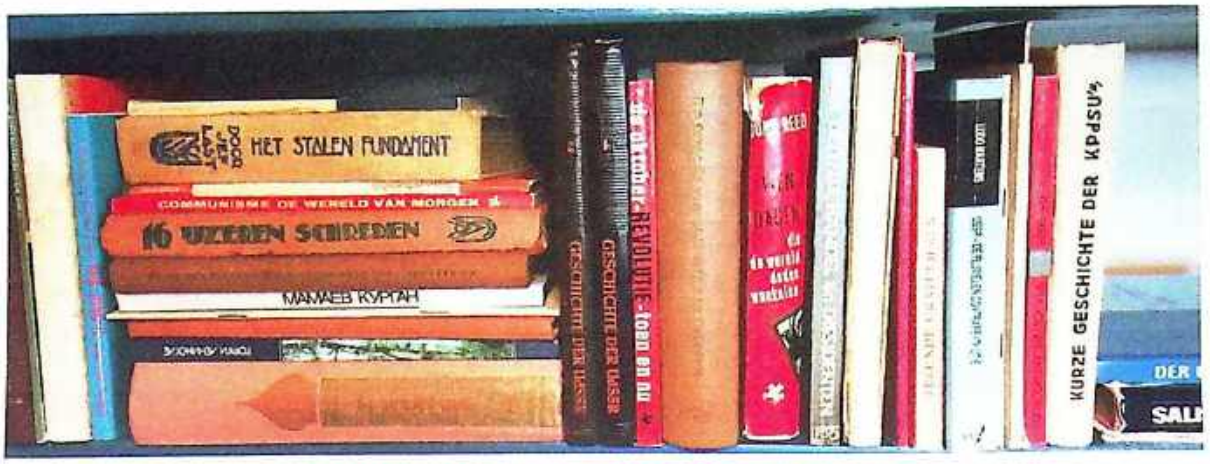

MINISTERIE VAN PROPAGANDA.EU

Chronologische ontwikkelingen Joegoslavie

Map 2-b

German doctors, writers protest against NATO aggression

April 25, 1999

Bonn, Apr 25 (Tanjug).- The German section of International Doctors for Preventing Atomic War organization issued a statement Sunday requesting from the German government to immediately withdraw German troops and pilots taking part in the NATO aggression on Yugoslavia.

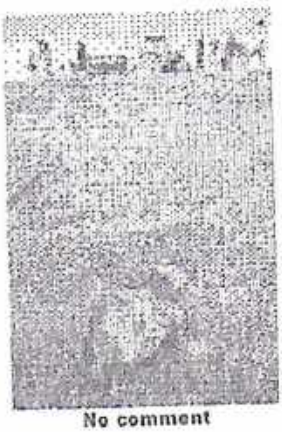

No comment

The statement points to the need for involving the UN and the OSCE in the search for a political settlement to the Kosovo-Metohija crisis.

War cannot make peace, the statement says.

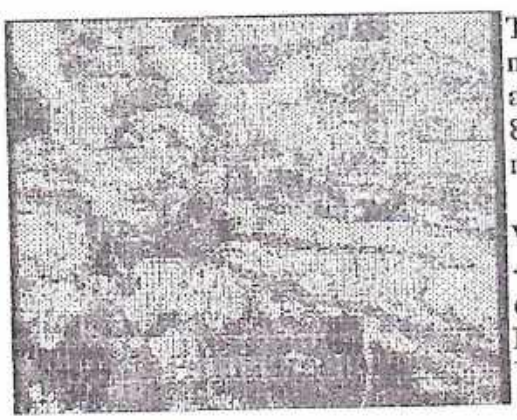

The organization has 200,000 members in over 80 countries and its German section has 8,500 members, doctors and medical students.

Writers from the North Rhine - Westphalia province also demanded the halting of the NATO aggression on Yugoslavia.

At the end of their annual assembly, the writers said that the bombing of cities and the destruction of civilian infrastructure in Yugoslavia must cease immediately as it has nothing to do with the NATO's declared intention to make peace in the Balkans.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

"The Independent" : NATO Closes Eyes to Truth

April 25, 1999

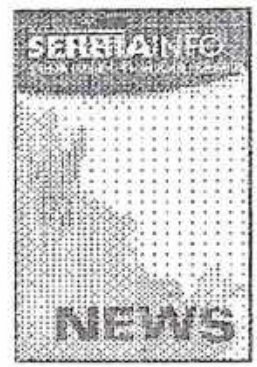

London, 25 April, 1999 (Tanjug) - NATO "closes the eyes to the truth"and avoids to confront the trragic reality of the aggression on Yugoslavia, says London`s newspaper "The Independent", today, commenting the NATO summit in Washington.

Instead the birthday party, the Summit in Washington reveals that there are too many dilemmas and doubts among the NATO members and unreadiness to realize the unpleasant reality and find the way for exceeding the crisis.

For the NATO's military -political bureaucracy is the most important issue to keep its privileges and save that superseded machinery than to solve the Kosmet problem and the destiny of Kosovo and Metohija.

In such confusion, NATO is not able to synchronize any new step. Escaping from the reality, the NATO leaders have agreed only to continue the air strikes, hopping that the following days might bring some new possibility of solving the crisis.

Prime Minister, Tony Blair had not succeeded in persuading the Allies to expand the aggression on Yugoslavia. Blair recommended some sort of invasion as well. NATO was divided even about the oil embargo.

Most recent shadow over the Summit in Washington is the bombing of the Radio and TV Serbia, causing the death of many people who only were working their job. In spite of the media manipulations, the NATO leaders will not be able to avoid the accusations that person who approved the target will be responsible for their death. The commentators inform: "TV renews the broadcasting, the reality is not changed and the death of innocent people is the murder"

Pentagon makes the final decision about the targets, but the British annalists remark that the hitting of RTV Serbia concedes with taking the initiative in aggression by Prime Minister Blair and his staff.

In all this uncertainties, the only visible hope for NATO is Russia and accepting the initiative of the former Russian Prime Minister, Viktor

In the diplomatic circles in London is estimated that the next week can bring the "reconsidering the initiative". The main NATO`s problem is the ambition not to give many political points to Russia, so they try to involve the United Nations again.

NATO can minimize its enormous errors only by using the United Nations and lessen the political advantage that Russia could achieve.

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Yugoslavia Has Long-Standing Poison Gas Program
by Karel Knip
Rotterdam NRC Handelsblad 24 Apr 99 pp 1, 5

Rotterdam -- At the beginning of this month, UCK fighters claimed that the Serbs in Kosovo were using hallucinogenic gases against them. President Clinton responded with the comment that Belgrade knows very well that the use of nerve gases represents an escalation of the conflict.

The Geneva Protocol, drawn up in 1925 and signed in 1929 by Yugoslavia, a nation founded just 11 years previously, bans the use of chemical weapons, of "asphyxiating and poisonous gases," as they were called at the time. This is the only treaty against the use of chemical weapons that Yugoslavia has signed. The Chemical Weapons Convention (CWC), signed in 1993, which bans not just the use but also the development and production of chemical weapons, came just too late for Yugoslavia in its old form. The new Yugoslavia (Serbia and Montenegro) has so far not signed the treaty.

This is a painful truth, because since 1993 it has been known that the old Yugoslavia had a very extensive chemical weapons program. Its extent was revealed quite unexpectedly in December 1993 by Croatian Professor Zlatko Binenfeld during a symposium in Warsaw on implementing the CWC. Binenfeld, a Yugoslav Army adviser with the rank of general, was attached to a laboratory for organic chemistry at Zagreb University. Now dead, he published works on nerve gas as early as 1966 and during the 1970's regularly attended conferences in the West.

For insiders it cannot have been any secret that Yugoslavia was working on nerve gases. The medical database Medline contains an astounding number of articles (most from Serbo-Croatian magazines) on research into the working of defense against the typical nerve gases tabun, sarin, soman, and VX, reports on mustard gas and BZ, and in particular on cyanide poisoning.

Most of the articles were written by researchers from Belgrade attached to the Military Technical Institute. In Ljubljana (Slovenia) and Zagreb (Croatia) the two other centers of research into defense against chemical weapons were clearly less closely linked to the Army. But none of the Medline articles refer to any technical production details, although an article in the Journal of the Serbian Chemical Society gives the impression that production is taking place.

In the years following Binenfeld's revelations in 1993 it has been possible to build up a more complete picture. The increasing US interest in Yugoslavia resulted in the Bosnia Country Handbook that contained new information. The US human rights organization Human Rights Watch, which itself carried out a great deal of revealing research in Yugoslavia and published its findings in March 1997, and the company Applied Science and Analysis Inc. owned by US Colonel Richard Price, have done a lot of work to further disseminate the information. The Federation of American Scientists has also recently become involved.

gases for military purposes in 1958. The principal research and production center was close to Mostar in Herzegovina. When it became clear that Mostar would lie outside the new Yugoslavia (it is in the Republic of Bosnia), production at this site ceased on 1 January 1992. A year later the installation was dismantled and moved to Lucani in Serbia, to the existing Milan Blagojevic explosives factory (since destroyed by NATO). A large storage depot for methylphosphonyldichloride (a raw material for sarin and soman) in Hadzici near Sarajevo was also moved to Lucani. Three other nerve gas production sites were already to be found in Serbia: at the site of the large Prva Iskra concern in Barie (near Belgrade) and at the Merima and Miloje Zakic plants in Krusevac. Merima produces principally detergents, soap, glycerol, fatty acids, and cosmetics and perhaps makes, or rather made, raw materials which were further processed by Miloje Zakic. Miloje Zakic was known as a producer of tires, gunpowder, and dynamite. Prva Iskra was on the NATO target list, but it is not clear whether or not it has been destroyed. A report by the US Defense Intelligence Agency (DIA) published in January 1998 expressed concern about the ecological consequences of bombing poison gas plants.

It is not completely clear what chemical weapons are now being produced where. The aforementioned sources report that the total Yugoslav chemical weapons arsenal contains sarin, mustard gas, BZ, and the tear gases CN and CS (all in large quantities), together with quite traditional products such as phosgene, chlorine picric acid, cyanogen chloride, adamsite, lewisite, and other materials, often only in laboratory quantities. BZ (also known as QNB) is a dangerous hallucinogenic also produced by the United States in the 1950's and 1960's, but quickly discontinued and destroyed due to its unreliability.

It is also established that Yugoslavia has incorporated the chemical products in weapons: in bombs, grenades, missiles, and mines. It is also said that in the past they have even been tested, close to Mount Krivolak in Macedonia. There are also well-documented reports of close cooperation between Iraq and Yugoslavia in missile development and chemical weapon production.

The important question is how reluctant Yugoslavia was and is regarding the use of chemical weapons. Has the Yugoslav Army ever used nerve gases? It is more or less certain that in 1995 Muslim defenders of the Bosnian town of Zepa were attacked with a highly irritating gas which forced them to leave their trenches. The impression is that it was a modern form of tear gas. This was not lethal but the after-effects lasted several days. There are also persistent rumors, circulated by Human Rights Watch in particular, that Muslim citizens and soldiers seeking a safe refuge after the fall of Srebrenica, were attacked with BZ grenades. HRW has deduced this from in-depth interviews with 35 victims of the suspected attack. The hallucinations and sudden aggressiveness after total lethargy are both indications that it was BZ.

But it is notable that the British researcher Dr. Alastair Hay of Leeds,

P3 van LEEG

who conducted the interviews, writes in his own report (Med. Confl. Surviv., April-June 1998) that it is possible that the mental phenomena were the result of stress, exhaustion, hunger, and drinking contaminated water. Much less documented is the rumor that chemical weapons were used against the Bosnian Muslims between 1992 and 1995: mortar grenades containing chlorine gas manufactured in Tuzla.

COPYRIGHTED MATERIAL. COPYING AND DISSEMINATION
IS PROHIBITED WITHOUT PERMISSION OF THE COPYRIGHT OWNERS.

NEDERLAND-JOEGOSLAVIË COMITÉ

POSTBUS 59550
1040 LB AMSTERDAM
POSTGIRO 8246187
TEL. 020 684 54 52

BEGINSELVERKLARING

Op 24 april 1999 is opgericht het:

Nederland-Joegoslavië Comité

Het Comité stelt zich de volgende doelen:

A. Het beëindigen van de oorlog tegen Joegoslavië

Oprichters en sympathisanten van het Nederland-Joegoslavië Comité zijn het principiëel oneens met de oorlog die onder voorbijgaan van de Veiligheidsraad en de Verenigde Naties door de NAVO tegen Joegoslavië wordt gevoerd. Zij stellen bovendien vast dat de luchtoorlog het doel waartoe hij werd ondernomen niet alleen niet naderbij heeft gebracht, maar de situatie in Kosovo heeft verergerd en daarnaast onmetelijke schade heeft toegebracht aan Servië en Montenegro, waaronder—geheel tegen de verklaringen van de NAVO in—vooral de burgerbevolking heeft te lijden. Het Comité wil de gevolgen van de oorlog onder de aandacht brengen door middel van **demonstraties, discussiebijeenkomsten, artistieke manifestaties, persberichten** en het benaderen van **politieke partijen.** Het Comité zal met name aandacht vragen voor aspecten van de oorlog die in de media weinig of geen aandacht krijgen:

1. De gevolgen van de oorlog op het gebied van voorziening van elementaire levensbehoeften, waaronder voedsel.
2. De milieukatastrofe die de oorlog veroorzaakt door het gebruik van verarmd uranium, door het bombarderen van chemische industrie en de luchtvervuiling die daarvan het gevolg is, door de bodem- en watervervuiling waarmee het bombarderen van olieraffinaderijen en -opslagplaatsen gepaard gaat.
3. De economische en ecologische gevolgen voor de buurlanden—Macedonië, Griekenland, Bulgarije, Roemenië enzovoort—die de last van de oorlog grotendeels dragen. De bevolkingen van deze landen zijn dan ook voor een groot deel hevig gekant tegen de NAVO-bombardementen.

B. Het organiseren van hulp aan Joegoslavië

De bombardementen op Joegoslavië vernietigen de hele infrastructuur van het land en dringen het bovendien in een politiek en cultureel isolement. Het stoppen alleen van de oorlog is dus niet voldoende. Joegoslavië zal hulp en bijstand nodig hebben (de Kosovo-Albanezen natuurlijk ook, maar daar is voorlopig veel aandacht voor). Nu al is er in Joegoslavië groot gebrek aan een uiteenlopend assortiment aan medicamenten, en op afzienbare termijn zal er gebrek ontstaan aan veel meer materiële goederen. Daarnaast is Joegoslavië, met name Servië, volstrekt geïsoleerd geraakt van de rest van Europa, hetgeen noch voor Joegoslavië, noch voor Europa een wenselijke situatie is. Hulp aan Joegoslavië zal dus zowel **materiële** als **niet-materiële** aspekten dienen te omvatten. De activiteiten van het Comité zullen zich richten op:

1. Het inzamelen van geld en het organiseren van hulptransporten, waar mogelijk in samenwerking met andere organisaties. In de eerste plaats zijn **medicamenten** noodzakelijk, waaraan reeds nu gebrek bestaat. Het Comité zal zich in de eerste plaats wijden aan kleinschalige hulpverlening in direkte samenwerking met instellingen in Joegoslavië. Op langere termijn zal waarschijnlijk ook **voedselhulp** nodig zijn.
2. Hulp bij de wederopbouw van Joegoslavië. Deze doelstelling gaat uiteraard de middelen van het Comité volstrekt te boven. Het Comité stelt zich dan ook niet zozeer ten doel die wederopbouw zelf ter hand te nemen, maar actie te ondernemen om de Nederlandse samenleving en de Nederlandse politiek bewust te maken van de noodzaak van een plan van wederopbouw en hiervoor blijvende aandacht te vragen.

C. Samenwerking met Joegoslavië

Het Comité wil voorts kontakten op het gebied van onderwijs, wetenschap, gezondheidszorg en cultuur met Joegoslavië opbouwen en onderhouden en ook anderen daarbij behulpzaam zijn, en correctie aanbrengen op het beeld dat thans van Servië dreigt te ontstaan.

Het Comité roept sympathiserenden met zijn streven op de activiteiten van het comité geldelijk en door deelname te steunen.

Het Comité zal binnenkort beginnen met de uitgave van een **Nieuwsbrief** die aan donateurs, aan dag- en opiniebladen en aan politieke partijen zal worden toegezonden.

Amsterdam, 21 mei 1999

Willem Hodenpijl, Mevr. Drs. Y. de Jong, A.J. van de Klashorst, Dr. K.L. van der Leeuw, Drs. A.P. Sanders

Albright bans U.S. Congressmen from travelling to Yugoslavia

April 24, 1999

Madlenka Korbal with her Serbian friend (Belgrade, 193...)

MOSCOW, April 23rd 1999. (Tanjug) Chairman of the Russian State Duma Foreign Policy Committee Vladimir Lukin Friday regretted that a planned joint trip to Yugoslavia of Russian parliamentarians and U.S. Congressmen would not take place because the U.S. State Department had barred the Congressmen from going to Yugoslavia.

Lukin told the press that a group of U.S. Congressmen, who take part in cooperation between the State Duma and the U.S. House of Representatives, had proposed to Russian parliamentarians that joint visits be paid to Serbia and Macedonia.

The Russian Deputies accepted the proposal with pleasure and immediately purchased air tickets, with Budapest having been set as the meeting point.

However, one of the initiators of the idea, Congressman Kurt Weldon, informed Lukin at the last moment that he had been summoned to the State Department and in a "sharp form told" that such a trip should not take placve.

The Congressmen were not only told that the U.S. Administration was against the tour but were warned that no one could guarantee their security.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Cook and Shea confirm: Aggressor prevents peace talks

April 24, 1999

New York, April 23, 1999 (Tanjug) - NATO is making great efforts to prevent any prospects and room for peaceful, political solution of the Kosmet crisis, created by Washington and London in order to justify the attack on Yugoslavia.

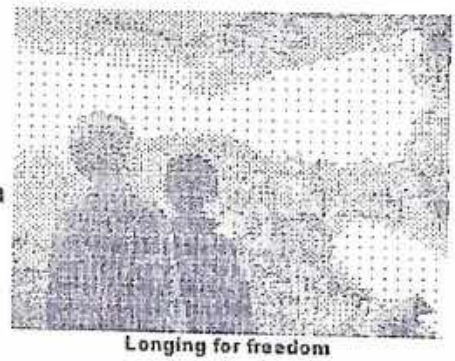

Longing for freedom

This was practically confirmed by head of the Foreign Office Robin Cook and NATO spokesman Jamie Shea at their separate briefings in Washington where the bloody birthday feast of the western aggressor started today. The jubilee is being celebrated at the moment when the alliance is dropping tons of bombs of a sovereign state.

Cook and Shea clearly stated that NATO "was not ready for compromise", i.e. that it insisted on its blackmails being alleged conditions for termination of bombarding Yugoslavia.

Any other suggestion, even the initiative formulated during the talks between Yugoslav President Slobodan Milosevic and Russian envoy Victor Chernomyrdin, are not sufficient for the criminal like Cook.

Yet, Shea said at one moment, they were not informed about the details of the Milosevic-Chernomyrdin talks in Belgrade, but said that he did not like what he had heard because only international civilian forces had been discussed. He went further on to explain that NATO aggressor could not give up its role, adding that only NATO can provide credibility to international forces.

It is clear that the aggressor shows frustration because its blockade of lies has been disturbed by peaceful and reasonable tones coming from Belgrade and Moscow.

Therefore, the NATO spokesmen are trying hard to oppose such initiatives with new false accusations, obviously trying to conceal the real situation and to impose their military solutions.

How much this core of the military clique in Washington and London

attempts hide many traps because the Clinton's clique is now trying to legalize through UN, some objectives which they failed to attain.

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Zivadin Jovanovic's letter to Kofi Annan

April 24, 1999

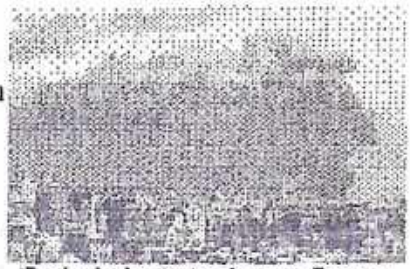

Ecological catastrophe over Europe

Yugoslav Foreign Minister Zivadin Jovanovic late Friday sent a letter to U.N. Secretary-General Kofi Annan in connection with the continuing brutal NATO aggression on Yugoslavia.

The letter was delivered to Secretary-General Annan by head of the Yugoslav U.N. mission, ambassador Vladislav Jovanovic.

Yugoslav Foreign Minister Jovanovic called on the U.N. Security Council to fulfill its role and obligations, condemn the brutal attack and halt the crimes committed by NATO against peace and humanity.

Minister Jovanovic recalled that, despite all the requests forwarded by Yugoslavia directly to the U.N. Secretary-General and the Security Council, nothing had been done to condemn and halt brutal NATO aggression against Yugoslavia, eliminate the threats to international peace and security, and protect the U.N. Charter, which Jovanovic said had flagrantly been violated by NATO.

Jovanovic said the failure of the U.N. Security Council to take action and the fact that its work had been blocked only encouraged the aggressor, helped further increase the threats to international peace and brought in question international legal order and the very existence of the United Nations.

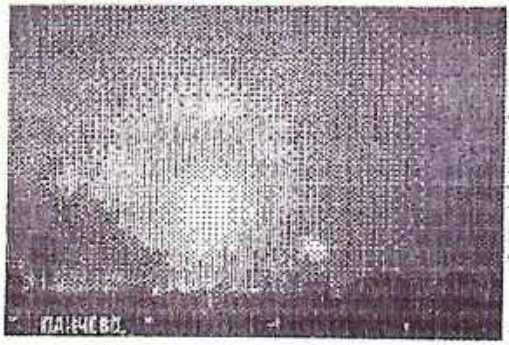

Explosion of ammonia in Pancevo

The Yugoslav Foreign Minister again urged the U.N. Security Council to condemn NATO aggression without further delay, put an end to the NATO crimes against peace and humanity, and protect the U.N. Charter.

Jovanovic said that was the duty of the U.N. Security Council in a situation when the number of civilian casualties and

Z.O.Z.

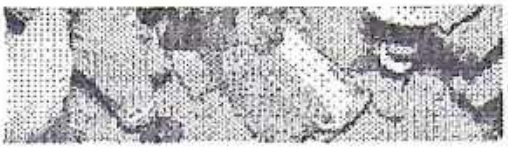

Wounded journalist

sovereignty. "

"By bombing of RT. NATO leaders did not take truth away from people. Truth is in people itself" stressed Zivkovic, pointing out that national television continued to broadcast from another location. First two hours after destruction of the building it used facilities of local TV "Studio B" and after that it went to other locations.

Phones are constantly ringing at new location. Every call, especially those from Emergency medical center and Clinical center where heavily wounded colleagues are transported. It is still not known how many people are still under ruins. Every phone ring can bring more tragically news.

Eyewitnesses claim that families, parents and children of employees, were staying near burning building, frozen by horror and uncertainty will their mammies, daddies, sons, daughters will come alive out of ruins.

Journalists and other employed in RT. are appalled, worried, exhausted but resolute to keep on working. There are more than 8000 of them. They can not kill them all.

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

devastation initiated by the aggressor throughout Yugoslavia daily increased.

The Yugoslav Foreign Minister also sent to the U.N. Secretary-General an annex in which Yugoslavia's positions are precisely presented, as a reply of the Yugoslav government to a letter sent by Secretary-General Annan to Yugoslav President Slobodan Milosevic on April 9.

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

"Washington Post" publishes an interview with Zivadin Jovanovic

April 24, 1999

Jovanovic: ground operation of NATO would be dangerous for entir

New York, April 24 (Tanjug - abridged) - "Washington Post" publishes an interview with the Yugoslav foreign minister Zivadin Jovanovic on its front page on Saturday, underlining his warning that the eventual ground operation of NATO on Kosmet would take the war out of the Yugoslav borders and endanger the whole continent.

We are ready to defend our country and will succeed in doing so, minister said adding that NATO's attempt to deploy the ground troops would be another misjudgment of those whose estimations already showed wrong.

Vietnam would be nothing comparing to what would America risk by starting such a war, minister Jovanovic says.

Answering the question of the "Washington Post" journalist considering the international presence on Kosovo Yugoslav foreign minister says that Yugoslavia is ready to accept the international supervision of returning of the refugees but those troops couldn't be armed nor they could include the soldiers of the NATO member-states.

"Washington Post" publishes that the Yugoslav foreign Minster accused NATO of calculated plan to destroy the Yugoslav economy and the political institutions.

Yugoslav government advocates for the political solution, the Washington daily says adding that the talks with Dr. Ibrahim Rugova are still on.

"Washington Post" reporter Michael Doubts stresses at the beginning of the article that the interview was taken in Belgrade, in the Yugoslav Foreign Ministry building, what was obviously a remark addressed to the American readers which was to assure them that in Yugoslavia, under the NATO aggression, foreign journalists are able to carry on with their duties and that they have an access to the informations as

Navo-top vliegt op automatische piloot in Kosovo-crisis

25-4-99

Van onze redacteur in de Verenigde Staten
Bart BEIRLANT

WASHINGTON — De inzet van grondtroepen in Kosovo zonder de expliciete toestemming van de Joegoslavische president Slobodan Milosevic is nog altijd geen serieuze optie voor de Navo-lidstaten.

De verwachting was dat de staats- en regeringsleiders van de 18 lidstaten gisteren tijdens de Navo-top in Washington een echte discussie zouden beginnen over die mogelijkheid. De Amerikaanse president, Bill Clinton, had donderdag nog verklaard: „De inzet van grondtroepen is een hypothetische vraag. Maar er zijn natuurlijk scenario's waaronder dit zou kunnen gebeuren."

Maar volgens de Belgische minister van Buitenlandse Zaken, Erik Derycke, is er „geen aanzet tot discussie". Noch Bill Clinton, noch Jacques Chirac, noch Tony Blair, noch Gerhard Schröder vermeldden het thema zelfs maar in hun tussenkomst.

Veel meer dan een herbevestiging van de solidariteit binnen de alliantie en de vastberadenheid om „te winnen", kwam er niet uit de werkvergadering over Kosovo. De noodzaak om iets te doen voor de honderdduizenden etnische Albanezen die nog binnen Kosovo op de vlucht zijn, kwam opnieuw ter sprake. Maar opnieuw stelden de lidstaten vast dat er geen oplossing is.

Een van de weinige discussiepunten was de eventuele maritieme blokkade van de Montenegrijnse haven van Bar, om te verhinderen dat er nog schepen kunnen aanleggen met olieproducten voor Joegoslavië. De EU had woensdag al principieel beslist de levering ervan vanuit of via de 15 lidstaten te blokkeren, om de toevoer van olie voor het leger van Milosevic te stoppen.

In de ontwerptekst konden de delegaties kiezen uit drie formuleringen: „Wij hebben de Navo-opperbevelhebber in Europa bevolen maritieme inspectieoperaties te beginnen"; „We hebben beslist een maritieme operatie te starten"; „Navo-activiteiten dragen tot de inspanningen van de EU bij".

In de slotverklaring bleef hiervan niets over. De ministers van Defensie krijgen de opdracht uit te zoeken hoe de Navo hiertoe „kan bijdragen". De maritieme actie is nog slechts een mogelijkheid. Vooral Frankrijk uitte juridische bezwaren tegen zo'n blokkade. President Jacques Chirac wees ook op de mogelijke negatieve economische gevolgen voor Montenegro, dat samen met Servië romp-Joegoslavië vormt.

Onafhankelijkheid voor Kosovo is nog niet aan de orde. In de verklaring spreekt de Navo nog altijd over autonomie voor Kosovo „binnen de Federale Republiek Joegoslavië".

Voor de rest bevestigden de staats- en regeringsleiders dat de bombardementen tegen Joegoslavië voortduren tot president Milosevic instemt met de vijf eisen van de Navo. „Het werkt, maar het zal tijd vragen", zei Derycke, vooral omdat lijkzakken taboe blijven. „Men spreekt van weken."

De bondgenoten geloven overigens niet dat de missie donderdag van Viktor Tsjernomyrdin als Kosovo-gezant van de Russische president Jeltsin veel heeft opgeleverd.

Om zich te verzekeren van de steun van de publieke opinie, zullen de ministers nog meer beklemtonen dat „we voor een ethisch en moreel doel vechten", zoals Derycke het uitdrukte. „De crisis in Kosovo stelt die waarden zwaar ter discussie waarvoor de Navo sinds zijn oprichting staat: democratie, mensenrechten en de rechtsstaat", staat in de slotverklaring.

Veel angst voor nieuwe wereldoorlog

DOOR ONZE CORRESPONDENT HARM HARKEMA

Londen — Een opvallend groot aantal mensen is bang voor een derde wereldoorlog. Maar liefst 45% van de bevolking in zeventien landen acht het waarschijnlijk dat binnen tien jaar een nieuwe wereldoorlog uitbreekt. Dit blijkt uit onderzoek dat het Britse weekblad The Economist de afgelopen weken — na het begin van de NAVO-bombardementen op Joegoslavië — heeft laten doen in acht westerse landen, zeven voormalige Oostbloklanden, Finland en Taiwan.

De angst voor een nieuwe wereldoorlog blijkt het grootst in de VS en Canada, waar 54% van de bevolking denkt dat het binnen tien jaar zover komt. In de voormalige Oostbloklanden ligt dat percentage op 50. Optimistischer zijn de West-Europeanen van wie twee op de drie een nieuwe wereldoorlog onwaarschijnlijk achten.

Uit het onderzoek blijkt ook dat gemiddeld 61% van de bevolking in de elf onderzochte NAVO-landen achter de bombardementen op Joegoslavië staat. De steun daarvoor is met 74% het grootst in Denemarken, en eveneens redelijk sterk in de VS en Groot-Brittannië met beide 68%. Het geringst is de bijval in het nieuwe NAVO-land Tsjechië: 35%.

NAVO-leiders praten niet over inzet grondtroepen

12-4-99

DOOR ONZE CORRESPONDENT

Washington — Na een week van intensieve discussies over de mogelijke inzet van grondtroepen in Kosovo, hebben de NAVO-leiders dit gevoelige onderwerp gisteren voor zich uitgeschoven. Vooralsnog zet de alliantie al zijn kaarten op voortzetting en 'intensivering' van de luchtcampagne, die zijn tweede maand ingaat. Naar de mogelijkheid grondtroepen in te zetten zonder instemming van Milosevic, wordt wel een tot niets verplichtend onderzoek ingesteld.

Premier Kok zei gisteravond dat de vraag onder welke omstandigheden de NAVO eventueel grondtroepen kan inzetten, pas aan de orde komt als er een Veiligheidsraadsresolutie is aangenomen of de Servische troepen in Kosovo via luchtaanvallen goeddeels vernietigd zijn. „Er is dan niet veel fantasie voor nodig om grondtroepen binnen de krijtlijnen te brengen", aldus Kok. In een gezamenlijke verklaring van de negentien NAVO-leiders wordt het onderwerp geheel gemeden. Volgens NAVO-commandant generaal Clark is de NAVO-luchtmacht steeds beter in staat Servische strijdkrachten in Kosovo zélf aan te vallen. De afgelopen 24 uur werden onder meer zes tanks, 23 voertuigen en een konvooi uitgeschakeld.

Om Servië nog verder onder druk te zetten, heeft de NAVO, in navolging van de EU, besloten tot een olie-embargo tegen Joegoslavië. Om de olietoevoer stop te leggen, zou ook een zeeblokkade nodig zijn, maar zover wilde de alliantie niet gaan. Acht Balkanlanden en zes kandidaat EU-leden is gevraagd zich aan te sluiten bij de blokkade.

Zie verder pagina A7

ADVERTENTIE

German anti-fascists and peace fighters in Belgrade

April 24, 1999

"We did not give birth to our sons to kill yours"

Belgrade, April 24 (Tanjug - abridged) - A group of German anti-fascists and peace fighters of 122 people, mothers and fathers whose sons are taking part in the NATO aggression against Yugoslavia as well as tens of German young men arrived in Belgrade on Saturday aiming to support the Yugoslav citizens in their day and night protest against the criminal USA and NATO aggression against the independent and sovereign country of Yugoslavia.

German citizens were welcomed by the Yugoslav Minister of Labor, Veteran and Public Welfare Issues deputy Mirjana Drages, Yugoslav Women Society President and Serbian Commissar for Refugees Bratislava Morina and Serbian Red Cross secretary general Radmila Cvetkovic in the Yugoslav Red Cross headquarters.

Ilona Rothe, whose son takes part in the NATO troops in Macedonia states that she came to support all the mothers in Yugoslavia and to once again raise the voice against the war and the killing of the innocent people.

We do not want for our sons to be killed. We did not give them birth to kill your sons, Ilona Rothe says.

She explains that they came to Belgrade to personally observe the consequences of the war because there are no informations about what is actually happening where they are coming from.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Foto AP

Verdeeldheid bij Kosovo-

Zo'n veertig mannen kijken bedrukt en doodstil naar het laatste nieuws op de Albanese satelliettelevisie. Er staan uitpuilende asbakken, kopjes thee en flesjes bier op de tafels. Bovenop een kast prijken grote, ingelijste foto's van UÇK-strijders naast afbeeldingen van de Albanese vlag. Pas als de televisie-uitzendingen zijn beëindigd, wordt er – op traditionele wijze – gepraat. Precies zoals dat gebeurt in de heuvels van Kosovo. Een man staat op, houdt zijn verhaal, en gaat pas zitten als hij klaar is. Dan mag een ander zijn verhaal houden. De rest luistert rustig en gedisciplineerd.

Hoe groot de Albanese gemeenschap in Nederland precies is, weet niemand. De uit Kosovo afkomstige Albanezen schatten hun aantal op 5000 tot 9000. Georganiseerd in stichtingen, clubjes en verenigingen en allen bezig met de oorlog. „We hebben twee legers nodig. Eentje die voor het eten zorgt en eentje die vecht."

S. Demiray, voorzitter van deze Arnhemse club, zegt dat het er bij de vele andere lokale en regionale Albanese verenigingen in Nederland ook zo aan toegaat. Men zoekt steun bij elkaar. Wisselt informatie over familie en vrienden uit. „Maar," zegt hij verwijzend naar de scherpe verdeeldheid binnen de Albanese gelederen, tussen de pacifisten en de UÇK'ers, „ik verbied mensen op te staan en hun politieke mening te geven. Die mening mogen ze wel hebben, maar als ze die in een groep gooien, kan dat problemen veroorzaken. Dan krijg je al gauw aparte groepjes aan aparte tafels."

Het is tekenend voor de verschillen tussen de Albanese gemeenschappen in Nederland. Verschillen die pas zijn ontstaan na de groei van het aantal Kosovaren in Nederland.
Tien jaar geleden, weet Demiray, was het aantal Albanezen uit Kosovo in Nederland op één hand te tellen. Maar de onderdrukking van de Servische politie, de werkloosheid en armoede noopten vele Albanezen tot vertrek richting West-Europa. De meesten kwamen in Duitsland terecht. Een enkeling in Nederland.
De Kosovo-Albanezen zijn echter niet terug te vinden in de cijfers van het CBS, omdat ze daar staan ingeschreven met Joegoslavië als geboorteland.
Volgens Demiray en vele andere Albanezen uit Kosovo zijn er niettemin al vijf tot tienduizend 'landgenoten' in Nederland.
Al blijft dat een schijntje ten opzichte van Duitsland waar naar verluidt zo'n 500.000 Kosovo-Albanezen wonen. Zwitserland is met 250.000 een goede tweede.

Sommige verenigingen stellen zich inmiddels vierkant op achter het bevrijdingsleger UÇK en diens tijdelijke regering in Tirana. Maar andere regio's blijven de Democratische Liga Kosovo (de meer pacifistische partij van president Rugo

ben boos. Ik doodde omdat ik elke dag

JOHN WANDERS

24/4/99

Albanezen in Nederland

va en diens regering in ballingschap in Duitsland) steunen. Weer anderen, zoals de club van Demiray, proberen als vereniging zo onpartijdig mogelijk te blijven. Een markant voorbeeld van de verdeeldheid vormen de elkaar tegenwerkende Stichting Besa (Albanees voor 'erewoord') en de zichzelf overkoepelend noemende Coordinatie Raad Albanezen in Nederland (Cran). Volgens Z. Shabani van Besa is het Cran 'een stelletje idioten die alleen zichzelf vertegenwoordigen'. Z. Shehu, voorzitter van Cran op zijn beurt, zegt dat Shabani als woordvoerder van Cran is gevraagd te vertrekken en haalt hij daarom zo naar hen uit. Beiden houden zich nu bezig met omvangrijke humanitaire transporten (met name voedsel en kleding) naar de vluchtelingen in Albanië. Maar een groot verschil is dat Shabani's stichting Besa openlijk het UÇK steunt ('alleen niet met wapens'), terwijl Cran zich verre van het UÇK houdt en daarmee meer aan de kant lijkt te blijven staan van Rugova's partij. Shabani is bijvoorbeeld kwaad dat het Cran weigert om mensen door te verwijzen naar het UÇK als zij zich willen aanmelden. N. Selimi, de vertegenwoordiger van het UÇK in Nederland, gaat zelfs zover dat hij niet eens samen met Shehu geciteerd wenst te worden 'in één en hetzelfde artikel'.

Pacifisten tegenover UÇK'ers

Richting UÇK

Volgens Selimi zijn er inmiddels 'enige tientallen' Kosovo-Albanezen via hem richting de UÇK-trainingskampen vertrokken. Het merendeel van hen was vluchteling in Nederland en zat zonder werk. Maar er zijn ook enkele Nederlanders meegegaan, zegt hij trots. „Zij hebben bepaalde militaire specialisaties en wilden ons daarmee graag steunen." Selimi prijst dan ook de positieve houding die Nederlanders ten aanzien van het Kosovo-bevrijdingsleger hebben.

Tegelijkertijd organiseert Selimi met zijn Democratische Vereniging Albanezen Nederland (DVAN) onder de mobilisatie-roep 'Vendlindja Themet' (Het vaderland roept) geld voor het UÇK. Veel Albanese verenigingen zamelen voor dit fonds geld in. „Als mensen hier een baan hebben, willen we liever niet dat ze gaan vechten in Kosovo. Zij kunnen ons beter financieel helpen." Overigens is het 'belastinggeld' dat jarenlang door alle Kosovo-Albanezen (minstens drie procent van zijn of haar maandinkomen) volgens Selimi nog steeds in beheer bij de aan Rugova gelieerde regering in Duitsland. Ook dat steekt.

Demiray: „Het was een prima systeem om zo onze eigen scholen en ziekenhuizen te kunnen opzetten. Maar wat heb je daar nu aan als er helemaal geen Albanezen meer wonen in Kosovo, terwijl het UÇK dringend geld nodig heeft om mijn land te bevrijden?" Demiray denkt dat de verdeeldheid in de Albanese gemeenschap in Nederland op zich wel meevalt. Rugova is immers uitgespeeld. Zijn pacifistisch verzet heeft niet gewerkt, het volk is zelfs verdreven.

„En nu zet hij zelfs een heel volk voor schut door op de bank bij Milosovic te gaan zitten", zegt Demiray. Wat mensen ook niet begrijpen is dat hij bescherming heeft gezocht bij Servische agenten, in plaats van te vluchten naar het UÇK in de bergen. Maar wat iedereen hem echt kwalijk neemt, is dat hij niet eens een boodschap aan zijn volk heeft meegegeven aan de verslaggeefster van Der Spiegel die onlangs een week bij hem in huis heeft gezeten. De meeste Albanezen steunen nu het UÇK."

MARCEL VAN SILFHOUT

Navo veegt voorstel Milosevic van tafel

24-4-99

door Bert Schampers

WASHINGTON - De leiders van de negentien Navolanden zijn vastbesloten door te gaan met luchtbombardementen in Kosovo en de rest van Joegoslavië. Het voorstel van Milosevic voor ongewapende burgerwaarnemers in Kosovo maakt geen kans.

De jubileumbijeenkomst van de 50-jarige Navo in Washington stond gisteren voor het grootste deel in het teken van Kosovo. Over een mogelijke grondoorlog en de voorbereidingen daarop is niet gesproken.

Volgens secretaris-generaal Solana van de Navo en de militaire opperbevelhebber in Europa Clark zijn de luchtacties tot dusver zeer effectief. Tal van strategische doelen zijn volgens hen uitgeschakeld. De Joegoslavische luchtmacht lijdt zware verliezen, 70 vliegtuigen zijn vernietigd.
„Maar het sturen van grondtroepen is niet van de baan", zei premier Kok, die bij de top aanwezig is. Hij wilde niet speculeren en voegde toe dat zijn uitspraak geen politiek statement is. „Er kunnen zich de komende maanden allerlei situaties voordoen, waarbij dit in vervolgscenario's wel een rol gaat spelen." Gisteravond was onduidelijk of de Russische gezant voor Joegoslavië, oud-premier Tsjernomirdin, voor overleg naar Washington komt. Hij is in Belgrado geweest met een nieuw vredesvoorstel. Volgens Solana is niet helder wat dat nu precies behelst. President Milosevic wijst een gewapende troepenmacht in Kosovo onder Navo-commando af. Maar Rusland spreekt wel over de mogelijkheid van een militaire macht. Rusland en Joegoslavië maakten gisteren de hele dag ruzie over het voorstel waarover donderdag acht uur is gesproken.

Zelfs al zou de missie van Tsjernomirdin uiteindelijk niets opleveren, dan moeten de Russen binnenboord worden gehouden, vindt premier Kok. Met Moskou in een bemiddelende rol wordt volgens hem ook een nieuwe VN-resolutie haalbaar.

Ondertussen is grote beroering ontstaan over het Navo-bombardement dat gisterennacht het gebouw van de Servische staatstelevisie RTS in Belgrado geheel verwoestte.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

We moeten de Balkan europeaniseren

In een gloedvol betoog neemt Ismail Kadaré het op voor zijn volk. Veel onbegrip voor de Balkan komt uit onwetendheid en het moet maar eens gedaan zijn met de Pilatushouding, de tendens om beul en slachtoffer over één kam te scheren. Alleen als het schiereiland een integrerend deel van Europa gaat uitmaken, kan het leven er terugkeren

Een orthodoxe priester spreekt soldaten van het Joegoslavische leger toe. © epa

OVER het einde van het millennium zijn al een hoop sombere voorspellingen gedaan, maar wat zich deze dagen in de Balkan afspeelt, tart elke verbeelding.

In het hart van Europa wordt een Europees volk op een barbaarse manier door zijn buurman uitgeroeid. Deze genocide, die herinnert aan de tijden van Djengis Khan, Hitler en Stalin, wordt gepleegd volgens de bekende methode: moord, slachtpartijen en deportaties. Ze steunt op een ongezond samenhorigheidsgevoel, dat zich de ene keer orthodox noemt, de andere keer Slavisch of communistisch, en soms alledrie tegelijk.

In de hele wereld doet een nieuwe vorm van racisme opgeld. We zien bij sommige volkeren die zelf het slachtoffer waren van deze plaag en die destijds door de Romeinen „Slaven", of „lijfeigenen" werden genoemd, een revanchistisch gedrag ontstaan van ongekende omvang. Deze neiging van de slachtoffers van gisteren om op hun beurt de rol van beul over te nemen, vormt een ernstige bedreiging voor de beschaving als haar geen vastberaden en krachtig halt wordt toegeroepen.

Het is misschien niet toevallig dat deze nieuwe volkenmoord zich afspeelt in de Balkan. De vraag of de Balkan zich leent tot beschaving, of hij geëuropeaniseerd kan worden, kan vandaag de dag achterhaald lijken, maar is nog nooit zo fundamenteel

man, die zoveel energie heeft gestopt in de verdediging van de Europese beschaving, zich in Jalta in plaats van een paar minuten

rol van scheidsrechter te spelen. In werke-

het soort dat je in griezelverhalen aantreft.

onlusten in Palestina. Dat rapport is verlo-

melijk nauw verbonden met de wezenlijke betekenis van de oorlog die het Atlantisch bondgenootschap, de gewapende arm van de westerse beschaving, op dit moment voert.

Van de vier schiereilanden van Europa hebben de drie in de Middellandse Zee — het Iberisch schiereiland, Italië en de Balkan — een sleutelrol gespeeld in de geschiedenis van het continent. Het Iberisch schiereiland staat aan de basis van de belangrijkste gebeurtenis van dit tijdperk: de ontdekking van Amerika. Het zorgde als het ware voor een verdubbeling van de bekende wereld. Italië schonk Europa de Romeinse beschaving. Het derde schiereiland is, via Griekenland, de bakermat van de hele westerse beschaving.

De Balkan heeft tegelijk de wereld de grootste moeilijkheden bezorgd. Het lijkt alsof hij gecompenseerd wil worden voor het culturele erfgoed dat hij de rest van de wereld destijds heeft geschonken. Dat laatste wordt, zo voelt men het daar aan, al te vaak uit het oog verloren.

De Balkan is door Europa inderdaad te lang verwaarloosd en genegeerd. Europa heeft er zich van afgewend, vooral tijdens de vijf eeuwen van Ottomaanse overheersing. Getroffen als ze waren door het treurige lot van de Grieken, Albanezen, Roemenen en Zuid-Slaviërs luidden dichters, met Lord Byron aan het hoofd, de alarmklok om de aandacht van de wereld op hen te vestigen. Intussen hadden zich in het geheugen van die volken, zoals in diepe kuilen, dikke lagen sedimenten afgezet. Geïsoleerd en afgescheiden van de rest van het continent, ontwikkelden ze allerlei waanbeelden, mythen en legenden, waarin ze uiteindelijk zelf gingen geloven. Sterker nog, ze baseerden er hun nationale politiek op.

Laten we niet vergeten dat op dat uitgestrekte schiereiland ook de ruïnes liggen van drie grote imperia — het Romeinse, het Byzantijnse en het Ottomaanse. Alsof de mozaïek van volken, talen, religies en culturen nog niet genoeg was. Het is bekend dat ruïnes in bepaalde tijden een grote rol kunnen spelen in de geschiedenis van een volk.

Dat verklaart waarom de bewoners van dit gebied, in plaats van zich te verheugen over de geneugten van de vrijheid, in plaats van de handen in elkaar te slaan en met z'n allen ervoor te zorgen dat de gevolgen van de rampen uit het verleden ongedaan werden gemaakt, zich vaak voor het tegendeel hebben ingezet en zich geregeld blindelings op elkaar stortten, in naam van die waandenkbeelden die ze in hun isolement hebben gecultiveerd. Zo begingen ze een hoop stommiteiten, waardoor ze een slechte reputatie kregen en niet zelden ergernis wekten in Europa en de rest van de wereld.

Over de volken van de Balkan doen talloze spreuken en zegswijzen de ronde, waarin de nadruk wordt gelegd op hun onwil om echt iets aan de problemen te doen. Goed bedacht is de uitspraak van Churchill: „De Balkanlanden maken meer geschiedenis dan ze er verwerken." Maar als deze staatseen paar uur over het lot van drie Balkanvolken had gebogen, dan zouden heel wat wreedheden vermeden zijn geweest.

We hebben nog steeds te lijden onder deze hardnekkige onverschilligheid, onder geestige uitspraken en losse gedachten zonder fundamentele basis. Een heleboel essentiële feiten zijn en blijven tot vandaag onbekend. Natuurlijk is niemand in Europa en de Verenigde Staten, laat staan in de rest van de wereld, verplicht de geschiedenis van de Balkan tot in de details te kennen, maar als zo'n ernstig conflict uitbreekt, moeten bepaalde elementaire gegevens absoluut in herinnering worden gebracht.

Zo zou je bijvoorbeeld wel moeten weten dat het Roemeense volk het grootste is van het schiereiland en dat de vier andere volken, het Griekse, Servische, Albanese en Bulgaarse, samen ongeveer even groot zijn. Dat gegeven kan de misvatting uit de wereld helpen dat Servië een grote Balkanstaat is, die bijgevolg geknipt is om de

Een dergelijke veronachtzaming van de feiten geldt voor alles wat de Balkan aangaat. Sommigen denken dat het schiereiland hoofdzakelijk bevolkt wordt door Slaven, terwijl die slechts een derde van de 70 miljoen bewoners uitmaken. Die leugen, die indirect door de Slaven zelf is verbreid, werd en wordt nog steeds gebruikt als argument om het zogenaamde interventierecht van Rusland in de Balkan te rechtvaardigen.

Om geloofwaardiger over te komen wordt de Slavische aanwezigheid op het schiereiland valselijk op één lijn gesteld met de positie van de orthodoxe religie en de invloedssfeer van de communistische regimes.

Zodat voor de mensen die geen zin hebben om zich te verdiepen in de ingewikkelde Balkanproblematiek, orthodox geloof, communisme en de Slavische gedachte versmelten tot een geheel dat de vorm aanneemt van een „geopolitiek monster" van

troleerbare en concrete domeinen als geografie, politiek en godsdienst, dan kan men zich voorstellen hoe erg het gesteld is met de „geschiedenis" van de Balkan! Die is op een schandelijke manier vervalst, om etnische misdaden te rechtvaardigen en goed te praten.

Het grootste schiereiland van Europa zou dit trieste lot wellicht bespaard zijn gebleven als het continent er eerder aandacht aan had geschonken. Onverschilligheid leidt tot miskenning en als ze de perken te buiten gaat, tot de oude kolonialistische mentaliteit van de veroveraar, die vanuit zijn luie stoel toekijkt „hoe volkeren elkaar om futiliteiten te lijf gaan".

Het christelijke tijdperk is ook met zo'n tragische blijk van onverschilligheid begonnen, toen Pontius Pilatus zijn handen in onschuld waste tijdens het proces tegen Jezus Christus. We weten niet wat er precies in het geheime rapport stond dat hij ongetwijfeld naar de Romeinse senaat heeft gestuurd, om verslag uit te brengen over de

vervangen door het overbekende gebaar, dat genoeg zegt over de houding van de Romeinse stadhouder.

Sinds de kruisiging is dit gebaar in de loop van de wereldgeschiedenis talloze keren herhaald. Een dergelijke pseudo-onpartijdigheid, die leidt tot een veroordeling van beide partijen, de tendens om beul en slachtoffer over één kam te scheren, om de indruk te wekken dat je hooguit een toeschouwer bent bij de loop der gebeurtenissen, dat je boven het conflict verheven bent, is en blijft een comfortabele houding. In feite is ze zo hypocriet als maar kan: onder het mom van rechtvaardigheid betuigt men zijn volledige steun aan de misdadigers.

De houding van Pilatus heeft veel navolging gevonden. Ook nu nog, in het Servisch-Albanese conflict rond Kosovo. Over de hele wereld kan men zien dat tot de tanden gewapende soldaten en politiemannen een weerloos volk aanvallen waarvan het leven compleet verwoest wordt. Toch zijn er heel wat stemmen opgegaan om beide partijen te veroordelen!

Door het neutraliseren van Servische politieagenten door het Kosovaarse verzet op één lijn te stellen met de lijdensweg van een heel volk, wordt de schuld over beide partijen verdeeld. Slachtpartijen zoals die in Raçak werden in twijfel getrokken met het argument dat sommige lijken een paar meter naar rechts of naar links waren verplaatst. Alsof dat ook maar iets afdeed aan de ernst van de feiten. Alsof de slachtoffers geen vermoorde mensen waren, maar acteurs die maar deden alsof.

Eenzelfde houding bleek tijdens recente manifestaties van de communisten, die zich vooral beijverden om de Navo-bombardementen te veroordelen, maar aan de genocide op een heel volk nauwelijks een woord vuilmaakten. In een tijd waarin geprobeerd wordt een nieuw Europa tot stand te brengen, zijn zo'n opzettelijke doofheid en blindheid uitermate verontrustend.

Om de Servische misdaden goed te praten, worden alle mogelijke formules uit de kast gehaald, zoals de „onaantastbaarheid van de grenzen" en „schending van de staatssoevereiniteit". Beseffen die verdedigers van de misdaad dan niet dat met één massamoord op kinderen een staat op slag elke legitimiteit verliest? Welnu, in Kosovo is het vermoorden van vrouwen en kinderen voor de Servische onderdrukkingsmachine barbaarse routine.

Met de militaire interventie in de Balkan heeft West-Europa een bladzijde omgeslagen in de internationale beschavingsgeschiedenis. Deze keer is het de oorlog niet begonnen om olie — daar heeft men het in het verleden vaak van beschuldigd — noch om andere materiële belangen. Deze keer gaat het om een principe: de vrijwaring van de rechten en van het bestaan van het meest misdeelde volk van dit continent. Daarmee wordt Europa het Europa van de mensen. Het legt nieuwe prioriteiten. Het steekt zijn kop niet langer in het zand. Het laat het kwaad niet ongestraft.

Deze interventie luidt een nieuwe fase in en dat soort dingen gebeurt niet in prettige, maar in pijnlijke omstandigheden. Nieuwe bladzijden in de geschiedenis worden niet

maar in dramatische omstandigheden als deze.

HIERMEE kom ik tot mijn uitgangspunt terug: op de vraag of het Balkanschiereiland geëuropeaniseerd kan worden, is er maar één antwoord mogelijk: het kan en het moet. Ten eerste, omdat de Balkan de achtertuin is van het Europese huis, en in geen enkel huis kan vrede heersen als er in de achtertuin wordt gevochten en gemoord. Ten tweede, omdat de immense hoeveelheid menselijke energie, die vaak in negatieve zin wordt aangewend, ingezet kan en moet worden voor het leven in dat deel van de wereld. Maar voor het leven in de Balkan kan terugkeren, is het nodig dat daar voorgoed vrede komt.

Op de drempel van het nieuwe millennium moet de mensheid steeds vaker aan een gewetensonderzoek doen. Ze moet het oeroude kwaad uitbannen. Het kwaad dat de oude Grieken het Trojaanse volk hebben aangedaan, en waardoor, via de literatuur, de Griekse beschaving zo'n hoge vlucht heeft genomen die ook nu nog onze bewondering wekt. Jammer genoeg zijn dergelijke gevallen uiterst zeldzaam in de geschiedenis.

Ook de Duitsers hebben na de Tweede Wereldoorlog het kwaad uitgebannen en zo hun plaats in de Europese familie weer ingenomen. Andere landen zijn nog lang niet zo ver. Kort na de val van het nazisme kwamen zeven volken in Midden- en Oost-Europa, alles bijeen zo 'n 100 miljoen mensen, onder het juk van het Sovjetcommunisme. Vele slachtoffers en onnoemelijk veel leed heeft deze onderdrukking veroorzaakt, maar tot dusver hebben de verdrukkers op geen enkele manier hun spijt betuigd. Integendeel, er gaan steeds meer stemmen op tot herstel van het vroegere regime, en dus ook van de stalinistische misdaden. Dát is het kwaad dat het Westen en het democratische Rusland vandaag de dag bedreigt.

Op de Balkan staan nu twee totaal verschillende werelden tegenover elkaar. Bij dergelijke confrontaties lijkt de democratische wereld de zwakste partij en ontstaat de indruk dat de barbarij aan de winnende hand is. Dat komt omdat die twee wereldbeschouwingen niets gemeenschappelijks hebben: de ene partij neemt morele beginselen in acht, terwijl de andere ze aan haar laars lapt. Die indruk is echter maar tijdelijk.

Plotseling staan nu de Albanezen, het vergeten volk van het continent, in het middelpunt van de internationale belangstelling, iets waar ze zo lang van hebben gedroomd. Tegen hun wil zijn ze meegesleept in een uitermate gewelddadig conflict. Bestaat er een wreder lot dan aandacht te krijgen door een drama van dergelijke omvang? Dit zwaarbeproefde volk probeert de last van deze tragedie waardig en lijdzaam te dragen.

De wereld mag dit volk niet vergeten.

Ismail KADARÉ

(De auteur is Albanees schrijver. © Le Monde)

Europa heeft zich van de Balkan afgewend, vooral tijdens de vijf eeuwen van Ottomaanse overheersing.

Geïsoleerd en afgescheiden van de rest van het continent, ontwikkelden de volken van de Balkan allerlei waanbeelden, mythen en legenden, waarin ze uiteindelijk zelf gingen geloven.

Het is bekend dat ruïnes in bepaalde tijden een grote rol kunnen spelen in de geschiedenis van een volk.

Goed bedacht is de uitspraak van Churchill: „De Balkanlanden maken meer geschiedenis dan ze er verwerken."

Als mystificatie al voorkomt op zo'n controleerbare en concrete domeinen als geografie, politiek en godsdienst, dan kan men zich voorstellen hoe erg het gesteld is met de „geschiedenis" van de Balkan!

De houding van Pilatus heeft veel navolging gevonden.

Nieuwe bladzijden in de geschiedenis worden niet omgeslagen op kermissen of banketten, maar in dramatische omstandigheden als deze.

Voor het leven in de Balkan kan terugkeren, is het nodig dat daar voorgoed vrede komt.

Duitse schrijvers denken op aanvraag

Kosovo-debat in kranten blijft eerder beperkt

Van onze correspondent in Duitsland
Jorn DE COCK

BERLIJN — In de *Feuilletons*, de cultuurpagina's van de Duitse kranten, is het de laatste tijd opmerkelijk rustig. De Kosovo-crisis wordt bediscussieerd in kleine kolommen, het Duitse schrijversgilde heeft blijkbaar alleen een mening wanneer een krant ernaar vraagt. Gelukkig is er, ter afwisseling, nog Peter Handke.

Voor het eerst sinds 1945 vecht Duitsland mee in een oorlog, maar dat doet de Duitse inteligentsia blijkbaar weinig. Toch vreemd, in een land waarin de *Feuilletons* zulke prachtige maatschappelijke debatten hebben opgeleverd.

Zo was er vorig jaar nog de „Walser-Bubis-controverse". Martin Walser, een van de belangrijkste Duitse naoorlogse schrijvers, had geklaagd over de „instrumentalisering van Auschwitz', het misbruik van de holocaust als routineus argument in dienst van de *political correctness*. Ignatz Bubis, de voorzitter van de Centrale Raad van Duitse joden, reageerde woest — en toen had elke hersencel in Duitsland een mening.

Rond de crisis in Kosovo laten de Duitse kranten nu doorgaans Albanese schrijvers, Franse filosofen of Servische dichters aan het woord. Naar de schaarse Duitstalige meningen moet echt worden gezocht, en dat bij schrijvers als Peter Handke (een Oostenrijker), Günter Grass, Hans Magnus Enzensberger en alweer Martin Walser.

Nog voor de bombardementen in de Balkan begonnen, had Peter Handke, de dichter die de prachtige romantitel *Die Angst des Tormanns beim Elfmeter* op zijn palmares heeft, zich al radicaal aan de zijde van de Serviërs geschaard.

Handke heeft dus een uitgesproken mening, maar hij is intussen wel een voorwerp van afkeer en spot geworden.

Twee dagen na het begin van de bombardementen sprak Handke over de „Navo-slachters". De dichter trok naar Belgrado om de Serviërs moed in te spreken. Deze nobele daad leverde hem, volgens het Joegoslavische persagentschap Tanjug, de eretitel van „Servische ridder" op — wat Handke zelf bij zijn terugkeer hardnekkig ontkende.

De schrijver kondigde wel aan dat hij uit protest de tienduizend mark zou terugstorten die hij had verdiend aan de literaire Büchner-prijs, in 1973. En omdat de paus de Navo-aanvallen niet heeft veroordeeld, stapt Handke ook uit de katholieke kerk. Niet alle tegenstanders zijn zo extreem. Martin Walser schreef kortweg dat „een politiek die naar oorlog voert, een foute politiek is". Daarmee herkelde hij het Westen, niet Slobodan Milosevic.

Een andere mening verkondigde Günter Grass, beroemd sinds zijn romandebuut *Die Blechtrommel*. Op de eerste dag van de Navo-actie zei hij eerder terloops dat hij achter de bombardementen stond. Als de catastrofe niet vanuit de lucht te stoppen is, acht Grass bodemtroepen noodzakelijk. Zijn boeken zijn uit alle Servische bibliotheken verwijderd.

„Uit aarzeling spreekt vooral machteloosheid"

Eveneens pro actie, is de dichter-essayist Hans Magnus Enzensberger, die op uitnodiging van het weekblad *Der Spiegel* zei: „Ik was nooit een pacifist, omdat ik mijn bestaan heb te danken aan de overwinnaars van de Tweede Wereldoorlog". En: „In plaats van bodemtroepen in te zetten, kunnen we beter de Kosovaren bewapenen. Zij zijn beter in een partizanenoorlog".

Toch leiden die verschillende meningen niet tot een echt debat. Een typisch standpunt is dat van Christa Wolf, de belangrijkste schrijfster van de oude DDR. „Ik voel dat de bommen niet helpen — hoe groot mijn afkeer voor de Servische soldateska ook is". Maar een alternatief ziet Wolf ook niet. Volgens haar hadden de wortels van het militante nationalisme vroeger moeten worden bestreden.

Uit de aarzeling bij de meeste Duitse schrijvers spreekt vooral machteloosheid, en dat is nieuw. Sinds de oorlog in Vietnam steunde een groot deel van het schrijverskorps de linkse vredesbeweging, die nog bij de laatste Golfoorlog met luide stem opkwam tegen het militarisme, de kernbewapening, het „imperialisme van de VS".

Maar nu, tien jaar na de val van de Muur, zitten enkele grote vredesduiven van toen in de roodgroene regering, die Duitse troepen zonder mandaat van de Verenigde Naties naar de oorlog in de Balkan stuurt. Het oude adagium dat „Duitsland nooit nog in een conflict buiten zijn grenzen mag vechten", is achterhaald door de geschiedenis. Pacifisme kan weer misdadig zijn, net zoals in de jaren '30, en dat schept verwarring.

Frans Kosovo-debat slaat gensters

Van onze correspondente in Frankrijk
Mia DOORNAERT

PARIJS — Het Franse intellectuel debat over Kosovo volgen, is ezer dagen een vrijwel voltijd- bezigheid. Uit commentaren, inniepagina's en tv-panels vlien constant de gensters van *le c des idées* die evenzeer over Franse passies als over de atie op de Balkan gaat.

discussie doorkruist de s-rechts scheidingslijnen en tellectuele kapelletjes. Filoals Alain Finkielkraut en node een hulp die de eigen zwakheid in het licht zet... De haat tegen Amerika, ideale zondebok, vloeit voort uit wrok, vooral bij oude imperiale naties als Frankrijk die het aan de VS danken dat ze nog rechtop staan."

Zelfs de Duitse schrijver en filosoof Hans Magnus Enzensberger werd willens nillens in de kolk meegezogen. Dat lag aan Jean-Pierre Chevènement die aan zijn kabinetscollega's een tekst uitdeelde die Enzensberger naar aanleiding van de VN-operatie in Somalië schreef. Daarin staat onder meer een

„Dit kan Europa toch niet dulden"

© Peter Janssens

Ambassadeur van Albanië
Basha Ydris

INTERVIEW

Van onze redacteur

BRUSSEL — „Ik weet het. Ook in Afrika en Azië gebeuren verschrikkelijke dingen. Maar Europa kan toch

Sociale bewegingen tegen Balkanoorlog

BRUSSEL — Meer dan zestig organisaties uit de vredes-, milieu-, derde wereld- en jeugdbeweging manifesteren op zondag 2 mei in Brussel „tegen de oorlog in de Balkan".

Motor van het „Platform Tegen de Oorlog in de Balkan" is de radicale vredesorganisatie Forum voor Vredesaktie. Bij de meer dan zestig ondertekenaars bevinden zich talrijke kleine verenigingen of jeugdclubs. Ook bekende en grote organisaties sloten zich aan: Chirojeugd Vlaanderen, het Humanistisch Verbond, het IJzerbedevaartcomité, de KAJ, de KSA, het NCOS, Oxfam Wereldwinkels, Vrouwen Overleg Komitee. VU-ID doet eveneens mee. Agalev sluit zich volgens politiek secretaris Jos Geysels wellicht maandag aan.

Opvallende afwezige: Pax Christi. De belangrijkste Vlaamse vredesbeweging, die gematigder is dan het Forum, heeft heel wat terreinervaring over Kosovo in huis. Zij verduidelijkt maandag haar standpunt.

Het Platform bepleit een vreedzame, niet-militaire oplossing voor het conflict op de Balkan onder de auspiciën van de Verenigde Naties en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa. Van de Belgische regering verwacht het platform diplomatieke initiatieven. België moet zijn deelname aan de militaire operaties stoppen.

Het Platform eist dat alle partijen ophouden geweld te gebruiken. Dat eiste ook het Westen al maanden vooraleer de Navo Joegoslavië begon te bombarderen. Die Navo-bombardementen moeten volgens het Platform onmiddellijk en onvoorwaardelijk worden stopgezet. De onvoorwaardelijke stopzetting van de bombardementen is voor Pax Christi een brug te ver. Het Platform eist ook een einde aan de etnische zuiveringen en de terreur van Servische en UCK-milities in Kosovo.

Het Platform voelt zich gesteund door een peiling die deze week in het weekblad *Humo* werd gepubliceerd. Daaruit bleek dat 61 procent van de ondervraagden tegen de Navo-bombardementen is. Een peiling in opdracht van het TV1-journaal sprak die resultaten tegen: 36 procent is voor bombardementen, bijna 40 procent heeft geen mening.

Het is nog niet zeker of d aangekondigde betoging 2 mei wordt toegelaten Brussel zijn alle Kosov verboden. Gisteren verschillende sociale gen het recht van b ters om betogingen goeddunken te ver richtten een Meldp Actie op. (PDJ)

Rood van Portugals anjers is verschoten

Kwarteeuw geleden verdween rechtse dictatuur

Van onze redacteur

BRUSSEL — De dag van 25 april 1974 was 25 minuten oud toen het radioprogramma *Limite* het liedje *Grandola vila morena* uitzond. Dat was het sein waar jonge militairen op hadden gewacht om komaf te maken met een rechtse dictatuur die Portugal in uitzichtloze koloniale oorlogen verwikkeld hield. Een revolutionaire temming maakte zich meester van wat een achtergebleven uithoek van Europa was geweest.

Radicalisering werd halt toegeroepen

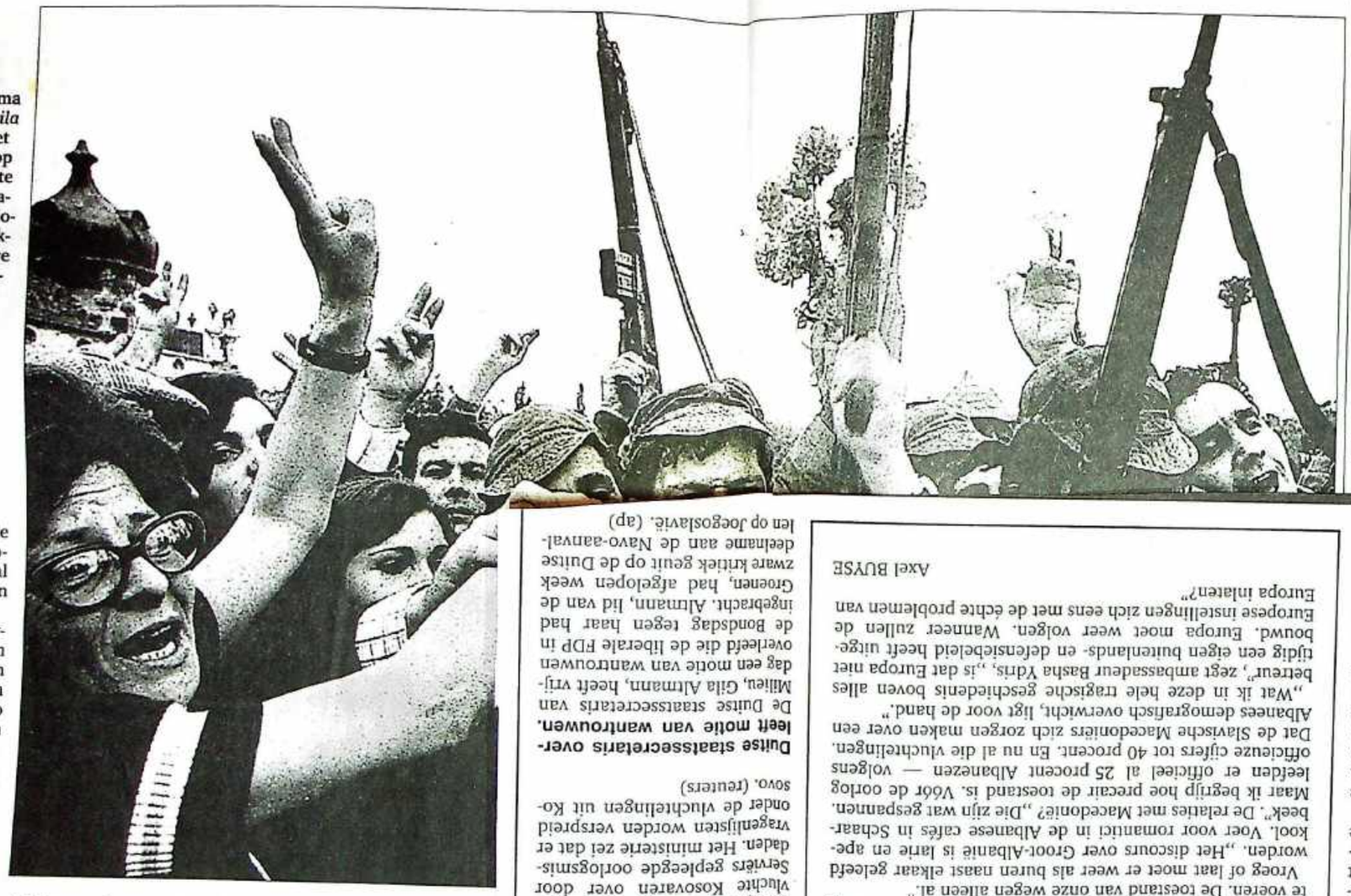

Soldaten en burgers vieren de overwinning van de militaire staat elkaar. Portugal sloeg, na enkele jaren van marxistische experime

Een kwarteeuw later zijn de de kleuren van die Anjerrevodie verdwenen, en is Portugal liberale democratie stevig in ropa verankerd.

en anonieme krantenadvertie had in de namiddag van april 1974 gemeld dat men verplicht was te luisteren r een programma dat zo d was als *Limite*. Zo wisten amenzweerders van de Being der Strijdkrachten A) dat ze die nacht naar te moesten luisteren. Vijfentig minuten na middergaf het liedje van Zeca o de bevestiging dat de greep van start ging. Dat rde haast zonder bloedzen — enkele agenten van ate politieke politie die iet wilden overgeven, om. De militaire archide coup was de telegepitein Otelo Saraiva de — door MFA-leden beschuldigd van „pri"-neigingen.

ugezen dansten en m de val van een vaarvan Antonio Oliar ruim 40 jaar de weest — tot hij in rtaanval kreeg en in 1970 overleed. De anjers die ze militairen toestaken gaven de beweging haar naam van Anjerrevolutie. Geen 24 uur na de coup waren de opvolgers van Salazar aangehouden.

De omwenteling vond haar oorsprong in het gemor over de aanslepende oorlog tegen onafhankelijkheidsstrijders in de Afrikaanse koloniën, vooral bij militairen die de oorlog moesten uitvechten. Ook de be mingspolitiek in het leger de voor onvrede.

Na de staatsgreep vormde MFA een junta onder Ant de Spínola, de generaal-r het-monocle die met zijn kri op de koloniale oorlogen oppositie tegen de dictatu had aangeblazen.

Spínola kwam in conflict n Carvalho en de marxistisc

Frankrijk helpt bij verzamelen bewijzen oorlogsmisdaden. De Franse regering gaat de VN helpen bij het verzamelen van getuigenverklaringen van gevluchte Kosovaren over door Serviërs gepleegde oorlogsmisdaden. Het ministerie zei dat er vragenlijsten worden verspreid onder de vluchtelingen uit Kosovo. (reuters)

Duitse staatssecretaris overleeft motie van wantrouwen. De Duitse staatssecretaris van Milieu, Gila Altmann, heeft vrijdag een motie van wantrouwen overleefd die de liberale FDP in de Bondsdag tegen haar had ingebracht. Altmann, lid van de Groenen, had afgelopen week zware kritiek geuit op de Duitse deelname aan de Navo-aanval-len op Joegoslavië. (ap)

KORT

Wederopbouw Balkan kost zeker twee miljard dollar. De wederopbouw van de Balkanlanden die te lijden hebben van de oorlog in Kosovo, kost meer dan 2 miljard dollar (bijna 80 miljard frank). Die schatting komt van de president van de Wereldbank, James Wolfensohn. (ap)

Axel BUYSE

Ambassadeur Ydris is sinds twee jaar op post in Brussel, in een rijwoning die de ambassade herbergt. Daarvoor leefde hij decennialang als politiek vluchteling in België.

De ambassadeur is afkomstig uit Kukës, de grensplaats in Albanië die al zoveel vluchtelingen moest opvangen. Zijn vrouw is een telg van een oud geslacht uit Mitrovica, in Kosovo. „Ik ben ontroerd door de solidariteit, hier in België", zegt hij. „Maar ondanks alle steun, kraakt mijn land onder de toevloed van vluchtelingen uit Kosova. Als je de toestand naar België omrekent, zou het betekenen dat julie er anderhalf miljoen vluchtelingen bijkrijgen."

Bezchouwt Albanië zichh nu in staat van oorlog met Joegoslavië? „Neen", zegt de ambassadeur. „Belgrado heeft wel zijn bedreddingen met Tirana verbroken. Maar oorlog? Komaan. Albanië is gewoonweg niet in staat om een oorlog te voeren. De toestand van onze wegen alleen al."

Vroeg of laat moet er weer als buren naast elkaar geleefd worden. „Het discours over Groot-Albanië is lariе en apekool. Voer voor romantici in de Albanese cafés in Schaarbeek". De relaties met Macedonië? „Die zijn wat gespannen. Maar ik begrijp hoe precair de toestand is. Vóór de oorlog leefden er officieel al 25 procent Albanezen — volgens officieuze cijfers tot 40 procent. En nu al die vluchtelingen. Dat de Slavische Macedoniërs zich zorgen maken over een Albanees demografisch overwicht, ligt voor de hand."

„Wat ik in deze hele tragische geschiedenis boven alles betreur", zegt ambassadeur Basha Ydris, „is dat Europa niet tijdig een eigen buitenlands- en defensiebeleid heeft uitgebouwd. Europa moet weer volgen. Wanneer zullen de Europese instellingen zich eens met de echte problemen van Europa inlaten?"

India zit in i
mislukking S

Van onze redacteur

BRUSSEL — Sonia Gandhi, voorzitster van de Congrespartij, is er niet in geslaagd een nieuwe Indiase regering te vormen. Er was vorige week wel een nipte — één stem — meerderheid om de coalitieregering van Atal Bihari Vajpayee ten val te brengen. Maar er blijkt geen wisselmeerderheid voorhanden.

Toen de Samajwadi Party, 20 van de 545 parlementsleden, vrijdag afhaakte, moest Gandhi voorlopig haar poging staken. Die partij vindt dat zowel de *Bharatiya Janata Party* (BJP) van Vajpayee als de Congrespartij niets gedaan hebben ten voordele van de lagere kasten die ze vertegenwoordigt.

Daarmee zit de Indiase politiek

versalisme als toevlucht van het eurocentrisme". Chevènement interpreteerde het artikel als een filosofische verordening van interventies in soevereine staten, waarbij de mensenrechten als verpakking voor andere belangen zouden dienen.

Enzensberger, die de operatie voor Kosovo verdedigt, protesteerde prompt in *Libération* tegen het misbruik van een tekst die uit zijn context gerukt werd.

Uiteraard is er ook debat over de vorm van de Navo-actie, die de Kosovaren bloostelde aan ongenadige Servische wraakacties. Maar alleen de aartsbisschop van Cambrai, mgr. Jacques Delaporte, trok al in het begin van de operatie de conclusie dat bufferstroepen op de grond nodig zouden zijn.

Het artikel dat hij namens de commissie Gerechtigheid en Vrede van het episcopaat in *Le Monde* schreef, werd om zijn intellectueel en moreel gehalte één van de meest spraakmakende in het debat. Het had dan ook niets te maken met de afrekeningen van intellectuelen onder elkaar, maar ging grondig in op de morele en politieke vragen over het gebruik van geweld op de Balkan om een erger kwaad te voorkomen.

In de afrekeningen tussen "soevereinisten" en "atlantisten" of "Europeanen" gaat het debat soms even sterk over Frankrijk als de Balkan. In een opmerkelijk artikel in *Le Monde* legde auteur Pascal Bruckner de vinger op een zere plek achter het emotionele anti-amerikanisme dat vaak de Balkan-problematiek overschaduwt.

"Welk belang heeft het dat de grote yankee-broer ons vijftig jaar geleden van het nazisme bevrijdde, en ons tot 1988, dankzij de Navo en de atoomparaplu, voor het Sovjet-expansionisme behoedde? Men vergeeft

ten
ingen
ten"
deba
Fran
opm
legde
vinge
het e
me d
men
repu
Direc
van
ne z
met
buff
De v
pend
wijte
vers
zuiv
intel
pier
xist
dien
zetti
ook
auto
gen
ver
ver
ver

EINDREDACTIE JAFFE VINK, PETER HENK STEENHUIS EN PIETER VAN DEN BUNG. VORMGEVING FLORINE BREEBAART

LETTER & GEEST

oorlogsdagboek

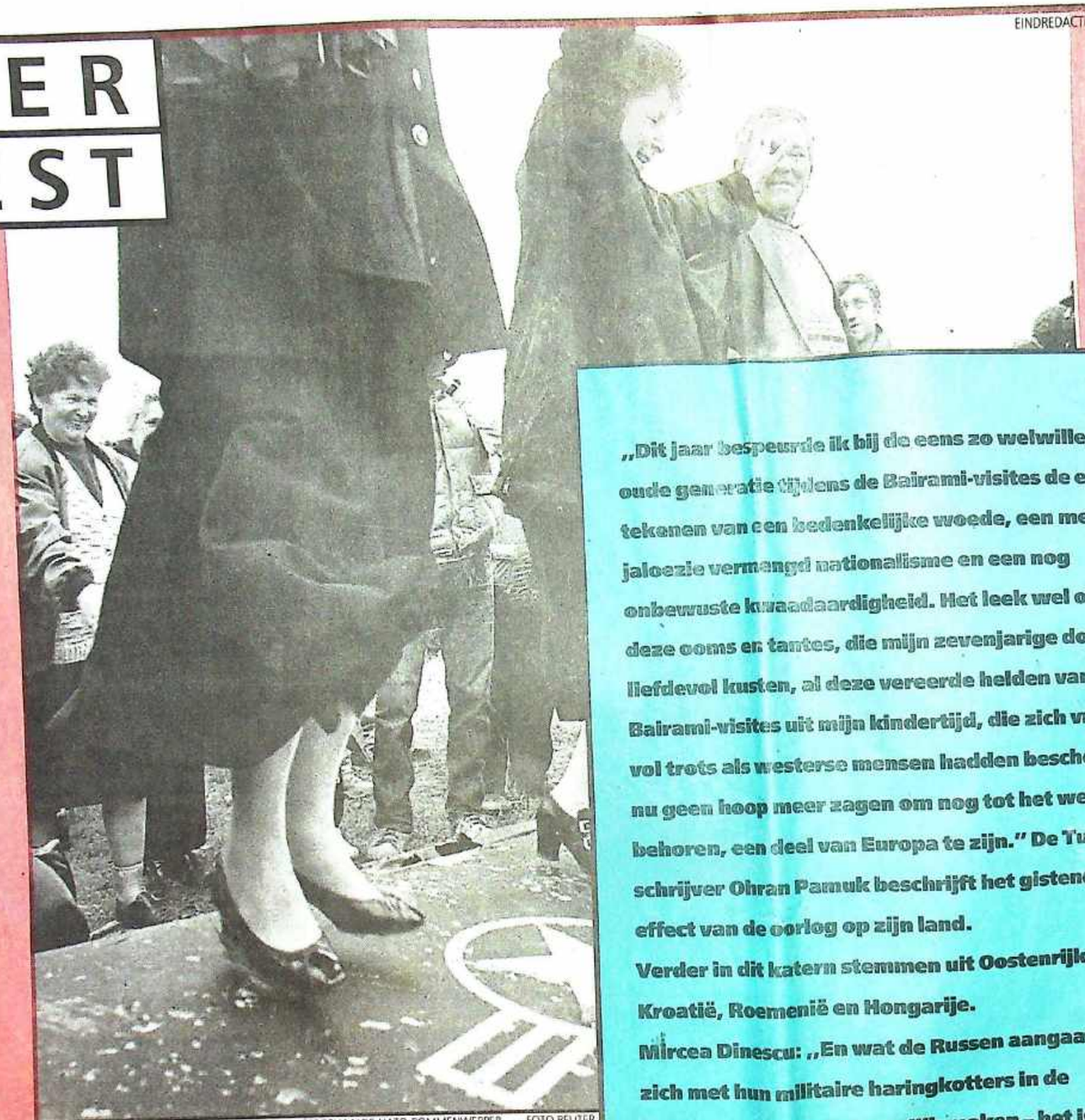

SERVIËRS DANSEN OP DE BROKSTUKKEN VAN EEN NEERGEHAALDE NATO-BOMMENWERPER FOTO REUTER

24-4-99

oorlogsdagboek

door Roland Burger, Oostenrijk

„Dit jaar bespeurde ik bij de eens zo welwillende oude generatie tijdens de Bairami-visites de eerste tekenen van een bedenkelijke woede, een met jaloezie vermengd nationalisme en een nog onbewuste kwaadaardigheid. Het leek wel of al deze ooms en tantes, die mijn zevenjarige dochter liefdevol kusten, al deze vereerde helden van de Bairami-visites uit mijn kindertijd, die zich vroeger vol trots als westerse mensen hadden beschouwd, nu geen hoop meer zagen om nog tot het westen te behoren, een deel van Europa te zijn." De Turkse schrijver Orhan Pamuk beschrijft het gistende effect van de oorlog op zijn land.

Verder in dit katern stemmen uit Oostenrijk, Kroatië, Roemenië en Hongarije.

Mircea Dinescu: „En wat de Russen aangaat, die zich met hun militaire haringkotters in de Middellandse Zee belachelijk maken – het is helder als wat dat die hun oud ijzer uit de jaren vijftig aan het omsmelten zijn: voor een vers IJzeren Gordijn, in afwachting van de revanche."

Ongelukkige naties

door Orhan Pamuk, Turkije

Kosovo is voor iedereen die in Turkije de middelbare school heeft doorlopen de naam voor een van de vijfentwintig veldslagen die uit het hoofd moeten worden geleerd. Na de annexatie van het koninkrijk Bulgarije door de Osmaanse strijdkrachten sloten Hongaren, Polen, Serviërs en Bulgaren, in het nauw gebracht door de steeds sterkere aanwezigheid van Osmanen op de Balkan, zich in het jaar 1389 nogmaals aaneen voor een nieuwe kruistocht, om de moslims uit Europa te verdrijven. Hoewel ze getalsmatig in de minderheid waren, hebben de Turken naar verluidt tijdens de slag op het Merelveld (de vlakte van Kosovo) de legers van de bondgenoten in de pan gehakt. De heldendood van Moerad, de zegerijke Osmaanse sultan die door een Servische edelman met een dolk schijnt te zijn gedood toen hij na de slag rondliep over het met lijken bedekte slagveld, is een dramatisch detail dat nog steeds de fantasie van de vlijtige Turkse scholier prikkelt.

In die oorlog in Kosovo verloor niet alleen de Osmaanse padisjah maar ook de Servische tsaar Lazar het leven, alsmede een groot deel van de Servische aristocratie. De oorlog betekent een keerpunt in het nationale bewustzijn van de Serviërs en heeft een diepe wond geslagen die nog steeds niet geheeld is. Dat alles kan de vlijtige Turkse scholier echter niet weten. Tot voor kort was het zo dat maar een klein deel van het Turkse publiek wist dat 'Kosovo' bevan rang en naam, mensen die allemaal nog getuige waren geweest van de stichting van de Turkse Republiek, dan getroostten zij zich de grootste moeite om op een standvastige en gedisciplineerde manier 'goed' voor ons te zijn, en ze waren ook werkelijk goed in alles wat zij ons boden, met de voor ons gedekte tafel, met hun herinneringen en hun voornaamheid.

Colbert en stropdas

Dit jaar bespeurde ik bij de eens zo welwillende oude generatie tijdens de Bairami-visites de eerste tekenen van een bedenkelijke woede, een met jaloezie vermengd nationalisme en een nog onbewuste kwaadaardigheid, en deze drongen door alles heen: door de grapjes uit mijn koekoeksklokkenkindertijd, door de wonderbare stilte van de Istanboelse straten, die vanwege de lange vakantie en de angst voor terroristische aanslagen waren schoongeveegd van auto's en toeristen, en door de telkens weer eendere smaak van pis-tachegelei (lokum). Het leek wel of al deze ooms en tantes, die mijn zevenjarige dochter liefdevol kusten, al deze vereerde helden van de Bairami-visites uit mijn kindertijd, die zich vroeger vol trots als westerse mensen hadden beschouwd, nu geen hoop meer zagen om nog tot het westen te behoren, een deel van Europa te zijn.

Het suiker- en het offerfeest (Sjeker Bairami, Kurban Bairami) zijn

Oorlog

zuiver geweten.

Bespottelijk is het om aan de Navo-staten, dus de 'westelijke waardengemeenschap', laaghartige motieven toe te schrijven, zoals nu her en der gebeurt, in Belgrado, in Moskou en elders.
Bij de leidende politici in het westen gaat het werkelijk om 'waarden' en wel niet die van materiële aard, maar die van geestelijk-morele en humanitaire.
Ze hebben van alles geprobeerd om aan de slachterijen en verdrijvingen een einde te maken. Ze zijn tot de grens van de zelfvernedering gegaan en hebben gepraat, beloofd, gedreigd, gesmeekt. Moreel gesproken valt hun niets te verwijten, integendeel, men moet hun voor hun moraal de hoogste lof toezwaaien, en men mag hun ook geen verzuim verwijten, want ze hebben zich jarenlang ingespannen. De bommen zijn echt de ultima ratio.

Allemans moraal

Maar ze zijn de ultima ratio in dubbele betekenis – als verheven einde van het morele verstand zijn ze het lachwekkende einde van de politiek. Want de poging het goede met geweld te verwerkelijken, leidt overduidelijk tot een politieke catastrofe. Dat zou niet de eerste keer zijn in de geschiedenis. Dat komt ervan als men Max Weber niet leest en men als politicus een ethiek naar gezindheid bedrijft.
Nee, de Clintons en de Blairs, de Jospins en de Schröders zijn waarachtig niet bezig met humaniteit en vrede; ze zijn noch al te arrogant, noch cynisch, alleen is hun politiek verstand beperkt. Een volk wilden ze redden en dat siert hen; maar zijn vernietiging hebben ze versneld en dat discrediteert hen – niet moreel maar intellectueel. Gevangen in hun eigen retoriek en gedreven door een allemans moraal treden ze op als rechtschapen idioten en overtreden daarbij het volkenrecht.
Maar misschien zijn ze alleen hun zenuwen niet de baas gebleven in het spel tegen een briljant opererende Serviër, die aangelokt wordt door zijn eigen ondergang – en daarmee zijn wederopstanding als mythe. „Wat ieder voor zich wil, wil elk ander verhinderen, en wat daarvan de uitkomst is heeft niemand gewild" – men hoeft helemaal niet, zoals de late Engels, de paradoxen van de dialektiek in stelling te brengen om in te zien dat deze politiek desastreus is en precies het tegendeel oplevert van wat de bedoeling was. Wat voor de vierentwintigste maart een zich voortslepende burgeroorlog was, zonder serieus gevaar voor de omliggende omgeving, dreigt nu weliswaar een hele regio te destabiliseren, maar zeker niet het regime in Belgrado.

Patriot

Een betere bondgenoot voor zijn sinistere zaakjes als de volkenrecht overtredende, aanvallende Navo had Milosevic zich niet kunnen dromen. Niet alleen kan de dader zich nu ten opzichte van het buitenland vooral kan hij zich binnenlands gesterkt voelen.
Men kent dat toch door-en-door: 'Als het vaderland in gevaar is' wordt iedereen patriot. En o wee, als men geen patriot is! Was tot voor kort de kliek van leiders een probleem, nu is dat het hele Servische volk. Men heeft zijn eenheid bijeen gebombardeerd.
Zelfs wanneer men zou besluiten Joegoslavië terug te bombarderen naar het stenen tijdperk, dan zou dat de situatie voor de Serviërs de Kosovaren en het westen slechts verergeren. Maar het Servische regime zou de morele winnaar zijn.

Goedmenende idioten

Milosevic is nu pas de sterkste pion in het spel. Alleen hij – de westerse diplomatie zelf zegt het – beslist over oorlog en vrede. Zoveel macht heeft hij nooit eerder gehad. En voor dit alles heeft men het volkenrecht geruïneerd, de Verenigde Naties teruggedraaid tot een volkenbond en de destabilisering van de internationale verhoudingen op de koop toe genomen. De verhoudingen met Moskou zijn wellicht voor jaren vergiftigd en in Europa groeit een anti-Amerikaanse stemming, zoals destijds bij de Vietnam-oorlog.
„Het tegendeel van goed is goed bedoeld." De uitspraak van Gottfried Benn over de kunst geldt in het bijzonder voor het staatsmanschap, de kunst om een staat te leiden. Deze kunst is goed verenigbaar met de democratie en fouten die begaan worden kan men het politieke personeel in toenemende mate bestaat uit voor reclame-boodschappen geschikte, sentimentele identificatiefiguren: uit popsterren die niet kunnen zingen. Wat hun ontbreekt is niet de moraal maar de deugd zich staande te houden tegen de publieke opinie in.
Het is griezelig te zien hoe door een moraliseringsoffensief toch nog een grondoorlog wordt voorbereid met alle onafzienbare consequenties vandien. En dat alleen maar opdat een paar goedmenende idioten zich uit een pijnlijke situatie kunnen bevrijden waar ze zichzelf in gemanoeuvreerd hebben.
Misschien willen ze helemaal niet meer, maar blijven ze elkaar trouw. Zo draait de zaak verder.
En net als bij de eerste Joegoslavië-oorlog staan we voor de schijnbare paradox dat de militairen de bedachtzamen zijn en de oorlogshitsers vaak oud-pacifisten. Die paradox laat zich eenvoudig verklaren: de militairen weten wat oorlog is, en de pacifisten waren er alleen maar tegen. Nu zijn ze dat opeens niet meer, omdat ze nog altijd tegen 'geweld' zijn. Het is de kracht maar ook de zwakte van de democratie dat politici er tot de weinige beroepen behoren die men zonder diploma kan uitoefenen. Maar wat Servië aangaat, men zou er goed aan doen tenminste de Griekse heldensagen te lezen: het verhaal van de Hydra is een mythe van de Balkan.

Roland Burger is filosoof, schrijver en rector van de Universität für Angewandte Kunst te Wenen.

log ook de naam is van een gebied, waar een minderheid van bijna twee miljoen Albanezen woont. Toch heeft het Turkse publiek merendeels de zaak-Kosovo meteen tot de zijne gemaakt en vereenzelvigde het zich binnen de kortste keren met de daar wonende Albanezen.

Offerfeest

Wat zich thans voordoet is meer dan simpel medelijden met de Kosovo-Albanezen. Achter de op woede gebaseerde sympathie gaat een sterker gevoel schuil: angst. Want nog altijd staat het oude thema ter discussie waarvan melding wordt gemaakt in de schoolboeken van de iets oudere leerlingen: de verdrijving van de moslims uit Europa. Toch steekt er in dit hele gebeuren een ironie, die verwarring sticht in de hoofden van de Turkse nationalisten en politiserende islamieten. En achter deze geestelijke verwarring en ironie moet het Turkse nationalisme worden gezocht, dat door het Koerden-probleem en door de feitelijke buitensluiting van Turkije uit de Europese Unie zo sterk is aangewakkerd.
Toen naar aanleiding van de gebeurtenissen in Kosovo de aanvallen op Joegoslavië begonnen, werd in Istanboel, zoals overal in de islamitische wereld, het offerfeest gevierd, het Kurban Bairami. Op deze feestdagen laten de vromen die het zich kunnen veroorloven een offerdier slachten, maar de grote meerderheid gaat van het ene huis naar het andere en bezoekt de oudste, naaste en verdere bloedverwanten, vooral degenen die men lange tijd niet heeft gezien, bezoekt gerespecteerde en hooggeachte personen, of ook de hoofden of voorzitters van verenigingen en gemeenten, ja zelfs superieuren en chefs – en de mensen die men liefheeft. Ik houd veel van deze tijd van visites, heb er ook tijdens de afgelopen feestdagen van genoten en ben in veel huizen geweest om de oudere generatie, de oude ooms en tantes, weer te zien. Wanneer wij indertijd als kinderen of jongeren tijdens Bairami op de deuren klopten van deze ooms, opa's, verre verwanten en kennissen

ten, feesten die de traditie en het verleden dienen te verbinden met het heden. Toch heb ik ze gedurende heel mijn kindertijd allebei beleefd als feesten in het teken van de moderniteit en de verwestersing, zonder ze te betrekken op de traditie en de islam.
In de kringen van de hogere Istanboelse middenklasse waarin ik ben opgegroeid, in de wijken waarin ik woonde, in deze verwesterde, kosmopolitische stad werd tijdens het offerfeest de nadruk niet op het offer maar op het feest gelegd. En omdat het een feest is werd de vormelijke westerse kleding aangetrokken, met colbert en stropdas en al, werd er likeur gepresenteerd en gedronken, hoewel de islam alcohol verbiedt. Het vanuit de wensdroom van een modern-westerse familie aangerichte feestmaal, aan de lange tafel van mijn grootmoeder, opgediend met een servies van geïmporteerd porselein, en waar vrouwen, mannen, familieleden en kennissen verschenen in hun mooiste, geheel en al westerse kledij, vol sieraden en geurend naar parfum – dat feestmaal had voor mij nauwelijks iets te maken met een islamitisch feest, maar eerder met een scène uit 'De Buddenbrooks' van Thomas Mann.

Haat

Terug nu naar mijn visites tijdens de eerste oorlogsdagen, die samenvielen met het offerfeest en die mij door heel alledaagse kleinigheden, door de vette krantenkoppen en de grimmige uitingen van de oude familieleden, erop wezen dat de Turkse bourgeoisie, verbitterd en kwaad, alle hoop op verwestersing heeft opgegeven. Niet alleen de grimmige ouden, die ik op deze feestdagen onverzettelijk in een kring voor het geopende televisiemeubel zag zitten, ook de goedgesitueerden van middelbare leeftijd en de Istanboelse bourgeoisie, die meer dan haar deel in de rijkdom van Turkije heeft bemachtigd en is overladen met inkopen uit Londen en Parijs – zij allen verwensten uit één mond Europa en het Westen.

VERVOLG OP PAGINA 34

BOEKEN

'Volle maan', het vijfde boek van de Spaanse schrijver Muñoz Molina, is een politieroman, maar wel één die ver boven dat genre uitstijgt. Meer dan naar de identiteit van de moordenaar is de inspecteur naar diens drijfveren op zoek, en probeert hij in het reine te komen met zichzelf en met zijn eigen pijnlijke verleden.

PAGINA 37

Er is sprake van veel gedoe en vaagheid in de 'Tuin der onschuldigen', de nieuwe roman van Kristien Hemmerechts. Wat de hoofdpersonen, drie zusters, drijft blijft volkomen onduidelijk.

PAGINA 39

Bij de Arbeiderspers is het eerste van twee delen met brieven van Friedrich Nietzsche verschenen. De beoefening van de wijsbegeerte blijkt voor hem een onweerstaanbare drang tot zelfbevrijding te zijn geweest, een streven om de 'oude veenlaag van de dagelijkse leer- en denkdwang af te graven'.

PAGINA 41

oorlogsdagboek

door Slavenka Drakulic, Kroatië

oorlogsdagboek

Dag in, dag uit zagen wij beelden van Serviërs die de Navo-bombardementen trotseren op de televisie en in de krant. Mensen die hand in hand op een brug gingen staan, die samen naar een rockconcert luisterden op het centrale plein in Belgrado. Op hun borst een stuk papier met concentrische circels erop; een schietschijf. Daaronder het woord 'Target' want het betreft hier een boodschap aan die andere wereld, die zich tegen hen gekeerd heeft.

Sympathisanten delen hetzelfde teken uit bij demonstraties tegen de bombardementen in andere Europese steden. In wezen zijn de schietschijven een vorm van mode – verkrijgbaar als poster, als opdruk op t-shirts en als button. De afgelopen weken hebben de Serviërs de schietschijven tot symbool van hun provocerende moed gemaakt: door dit teken op hun lijf te dragen, markeren zij zichzelf als doelwit en zo verspreiden zij de boodschap dat de Navo-bommen vooral voor hen bedoeld zijn, wat de westerse politici ook mogen beweren.

Zij schrikken er niet voor terug om ook hun eigen kinderen op deze manier tot schietschijven te maken. Het weekblad 'Time' drukte een foto af van een klein meisje in een rood jackje, dat zo'n teken droeg. Dat kind had het niet zelf opgespeld, iemand anders moet dat gedaan hebben. Die iemand – de vader of moeder van het aan de Macedonische grens. Vijftigduizend van hen verblijven een week lang, zonder medische verzorging, zonder voldoende levensmiddelen, in een niemandsland. Deze mensen hebben geen plek meer om heen te gaan. Papieren schietschijven hebben zij niet nodig, zij weten dat ieder van hen, man, vrouw of kind, een doelwit van de etnische zuivering is die de Serviërs organiseren. Bijna een miljoen Albanezen zijn al weggezuiverd. Maar dat zijn dan ook... Albanezen. Dat is wat anders. Volgens de vreemde logica waarmee de Serviërs zichzelf als schietschijf zien, lukt het ook om de Albanezen de schuld van hun eigen noodlot te geven. Hebben zij de UCK-terroristen niet gesteund? Hebben zij de interventie door de Navo niet verwelkomd? Nu krijgen ze hun verdiende loon.

Paraderen

De Serviërs die in Belgrado naar dat rockconcert luisterden, geloven dat zij niets te maken hebben met deze miljoen Servische burgers op drift, met de vernietiging van meer dan vijftig dorpen in Kosovo, met het onbekende aantal gedode burgers of met de bombardementen door de Navo. Hetzelfde geldt voor de burgers van Aleksinac, wier huizen door bommen vernield werden. Die zijn gewoon vertwijfeld. Waarom moet ons dat overkomen? Het zijn hele gewone lui, arbeiders, leraren en studenten, aan Sarajevo of Srebrenica, Dubrovnik of Vukovar, Drenica of Racak. Jarenlang hebben ze geweigerd in te zien dat ook zij deel van de oorlog zijn, dat de oorlog ook hen aangaat. Maar nee, voor hen was de oorlog ergens anders.

Plotseling zijn zij nu het slachtoffer, dragen schietschijven en zijn zich de eigenaardige ironie ervan waarschijnlijk niet eens bewust. Hun handen zijn rein, hun geweten is gesust, terwijl hun zonen misschien in Kosovo onder de wapens zijn. Deze vredezame burgers die tegen het bombarderen van hun steden protesteren, weigeren te begrijpen dat deze oorlog ook altijd al hún oorlog was, een oorlog waarin zij daders zijn en geen slachtoffers.

De Serviërs zijn ervoor verantwoordelijk dat een en dezelfde man, Slobodan Milosevic, nu meer dan tien jaar aan de macht is. En zelfs wanneer ze hun politieke verantwoordelijkheid om bepaalde redenen zouden relativeren – de last van het communistische verleden, het gebrek aan democratische traditie en aan een duidelijk politiek alternatief – dan nog kan niets de morele last verminderen.

Stilzwijgen

Geen enkele macht, ook niet die van een dictatuur, kan lang zonder de stilzwijgende ondersteuning van de bevolking overeind blijven. De Serviërs moeten zelf verantwoordelijk staan. Hebben ze van de etnische zuiveringen niets geweten? Hebben ze er niets over gehoord? Jammer. Ze hadden het kunnen weten, ze hadden ervan kunnen vernemen. Dat was ook hun verantwoordelijkheid. Het loochenen van de waarheid maakt het echter eenvoudiger om in koor te liegen, ondanks alle bewijzen, getuigenissen en feiten over menselijk lijden. Voor hen is het belangrijker om zich voor de gek te blijven houden en voort te leven in de hermetische samenleving die ze voor zichzelf hebben ingericht.

Een grotesk zelfbeeld

Zolang de Serviërs zichzelf onschuldig vinden, bestaat er geen hoop dat de Serviërs zich anders gaan opstellen. Noch een mogelijke wapenstilstand met de westelijke alliantie, waarbij Milosevic aan de macht zou blijven, noch zijn volledige capitulatie zou zinvol zijn, als de Serviërs niet zouden begrijpen dat zij zelf nog een moeizaam proces moeten doormaken. Ze moeten iets doen wat geen westen, geen Navo, geen George Soros en geen buitenlandse bank voor hen kan doen. Het volstaat niet om het regime van Milosevic ten val te brengen, men moet het fundament veranderen waarop dit regime is gevestigd: ideologische blindheid, gehoorzaamheid, nationalistische manipulatie, onverschilligheid, angst. De Serviërs moeten zelf verande-

VERVOLG VAN PAGINA 33

Ongelukkige naties

En bij de feestmalen zijn ook de stropdassen, colberts en de hunkering naar Europa verdwenen.
Deze woede staat ongetwijfeld tegen de achtergrond van de beperkingen van de democratie in Turkije en van de miserabele situatie van de mensenrechten en de vrijheid van denken. Toen anderhalf jaar geleden, met een beroep op dezelfde gronden, de hoop op een lidmaatschap van de Europese Unie de grond in werd geboord, ontstond er in het hele land een intense Europa-haat. Toen daar nog eens de angst bijkwam dat de westerse vijanden zouden gaan stoken in de Koerden-kwestie, trad in de Turkse pers, vooral bij de columnisten en de politieke commentatoren, een tevoren ongekende mate van vijandigheid jegens Europa en het westen aan het licht.

Huntington

De westerse kritiek op de situatie van de mensenrechten en de minderheden en op de beperkte vrijheid van denken werd beantwoord op de manier van een gevoelloze lomperik (Alsof jullie daar in het westen zo brandschoon zijn!). Op grove wijze behandelde men het conflict als een kwestie van stijl, waarbij men geenszins inspiratie putte uit de ideeën van Kemal Atatürk, die een waarachtig vertegenwoordiger

ziek en kunst niet vergaten, zich nu op hoge leeftijd deze nationalistische vijandschap jegens het westen eigen maken, en ten dele ook de islamitische retoriek. Terwijl ze enerzijds het haar van mijn dochter streelden toen we hen met Bairami bezochten, was anderzijds bij deze oude familieleden de woede over de beelden die het voortdurend aanstaande televisietoestel hun toonde van de oorlog in Kosovo, van de bommen, van de etnische zuivering, de verdrijving en de vlucht, nog niet vervlogen, maar ze waren door dit alles ook behoorlijk in verwarring geraakt.
Om de aanleiding voor deze verwarring te laten zien wil ik 'De toornige' noemen, als voorbeeld van de populaire boulevardbladen. Deze krant, die de Turkse lezers voortdurend waarschuwt voor de achterbakse complotten van de Europeanen en het westen, en die met dezelfde standvastigheid de foto's van naakte schoonheden uit het westen publiceert, heeft ook eens een hele pagina aan mij gewijd, om mij aan de kaak te stellen wegens samenzwering met de westerse vijand. (Een verrader is onder ons! De schrijver Orhan Pamuk heeft in een Duits tijdschrift Turkije een 'laag, beklagenswaardig creatuur' genoemd.) 'De toornige', die erin slaagt om voor twintigduizend lira, dat wil zeggen amper een

speelt een dubieus spelletje met de symboliek van dat teken. Om als Serviër vandaag de dag een kind zoiets op te spelden getuigt van ongekend cynisme.

De foto's van kinderen uit Sarajevo van enkele jaren geleden staan ons nog helder voor de geest. Die kinderen hoefden geen schietschijven op te spelden, die wären schietschijven. Doden en gewonden zagen we op die foto's, door een granaat getroffen of door de kogel van een scherpschutter. Vorig jaar vertoonde CNN een documentaire over zo'n kind dat gedood was, een klein danseresje. Haar moeder vertelde over haar en hield daarbij een balletkostuumpje in handen. Na Sarajevo is het niet langer mogelijk mensen met speels bravour tot schietschijf te verklaren. Maar misschien is het in Servië nog wel mogelijk, in dat autistische land van omgekeerde regels en geperverteerde symbolen.

Bommen

Het is lente in Belgrado, de zon schijnt. Volstrekt onschuldige burgers, versierd met schietschijven, luisteren naar een concert, keren weer terug naar huis, waar zij de lunch gebruiken, een dutje doen, de krant lezen of een taart bakken. 's Nachts schrikken zij wakker wanneer er een olieraffinaderij explodeert. Zij zien de vlammen en worden door angst overmand. Zulke bommen kunnen ook honderd meter te veel naar links of naar rechts neerkomen en mensen treffen, zoals in het plaatsje Aleksinac gebeurd is. Maar anders dan in Sarajevo, raakt men de Servische burgers alleen per ongeluk. Dat weten zij, en het verzacht hun nachtelijke angst.

Tegelijkertijd staan een paar honderd kilometer verderop burgers van dezelfde staat dagenlang in de modder en de stortregen. Ze wachten in een vijfendertig kilometer lange slang men ons bombardeert", zegt een vrouw uit een van de verwoeste huizen.

Het is domweg obsceen, dat diezelfde Servische burgers die nog niet zo lang geleden de Albanezen niet alleen hun burgerrechten, maar ook hun plaats in de mensheid hebben ontnomen, het wagen om als Navo-schietschijven rond te paraderen – Serviërs, die zich niets gelegen hebben laten liggen bombarderen en de macht van Milosevic – ze zien hun eigen verantwoordelijkheid niet. Zelfs als ze het wagen om Milosevic te kritiseren, vermelden de Servische intellectuelen uit de oppositie nooit de Albanezen en hun leed. Ze krijgen het voor elkaar om zich te beklagen over de gebrekkige ondersteuning vanuit het westen en tegelijkertijd de Albanezen te negeren, alsof ze in het geheel niet bestaan. Ze zien in de Albanezen mensen erkennen en hen als slachtoffer gaan zien. Maar daar is niets van te bekennen. Tot die tijd blijven de schietschijven het symbool van hun groteske zelfbeeld.

De Kroatische schrijfster Slavenka Drakulic publiceerde: 'De vrouw die haar minaar opat' (1995), 'Café Europa' (1996); Uitg. De Prom.

oorlogsdagboek

door Mircea Dinescu, Roemenië

In vroeger tijden, toen Ceausescu zich onder begeleiding van een paar bulldozers door Boekarest liet rijden en vanuit de auto met een korte handbeweging aanwees welke kerk ditmaal gesloopt moest worden, dachten we allemaal met afgrijzen aan wat ons nog te wachten zou staan, als een heel gewone vlieg de limousine van de president zou binnendringen. Want nog terwijl de zeer geliefde *conducator* doende was hem met wilde bewegingen van zijn witte handen te verdrijven, naar links en naar rechts, naar boven en naar beneden, zouden hele divisies zich blindelings in de aangewezen richtingen hebben gestort en zou Boekarest in een half uur tijd van de aardbodem verdwenen zijn.

Door de ironie van de geschiedenis vindt aan de Roemeense grens vandaag iets vergelijkbaars plaats. Hier heeft de grootste militaire organisatie van de wereld de vliegenoorlog op de Balkan ontketend. Men heeft niet veel fantasie nodig om zich Milosevic als duivelse vlieg voor te stellen, die zoemend op de slapen van het Servische volk gaat zitten, zo danig dat een paar fatsoenlijke lieden van de Navo hem met alle geweld met een (hoewel onzichtbaar) aambeeld willen verpletteren.

Tot zover is alles in orde. Alleen schijnt die verdraaide vlieg zich nu eens op de pijlers van twee Donaubruggen te hebben neergelaten, dan weer op het dak van een medicamentenfabriek, dan weer op een bottelarij van mineraalwater, op een paar kazernes, op een hospitaal, op een radarinstallatie, op een speeltuin, op een electriciteitscentrale, op een klooster en op een steegje ergens in de provincie.

En het grote schrikbeeld van de ware christenmensen is dat misschien ook boven het Vaticaan bommen losgelaten worden omdat iets kleins rondom de pauselijke tiara zoemt.

Servische vlieg

In een paar weken intimidatie van de Servische vlieg is Bill Clinton iets gelukt wat een opgeblazen apparaat van communistische propaganda in vijftig jaar tijd niet lukte: namelijk het anti-Amerikanisme precies daar tot ontkiemen te brengen waar men vroeger naar de Amerikanen als vrijheidsengelen snakte.

De domheid sommige volkeren voor slechter aan te zien dan andere is een zeer besmettelijke ziekte. En als men tegen een staat een media-oorlog met planetarische dimensies voert, moet men niet raar opkijken als het Balkan-conservenblikje dat men meer dan acht jaar op een klein vuurtje heeft verhit, plotseling explodeert en alles rondom vervuilt.

Maar het zou ons beter staan als we niet als een krenterige kruidenier de martelende Calvarie van de Kosovaren in de ballingschap zouden laten opwegen tegen het leed van de Serviërs die op hun heilige feestdag de paaseieren in de schuilkelder tegen elkaar aan moesten tikken. We zouden ons beter kunnen afvragen hoe het zover kon komen dat iemand zich heeft kunnen inbeelden dat twee partijen, die in één huis met elkaar ruziën, tot rede gebracht kunnen worden door bommen op hun gemeenschappelijke dak te gooien. Het geloof dat de Albanese vluchtelingen uit Kosovo, die men ooit met voorbedachte rade in de achterbinnenplaats van Europa heeft ondergebracht, na hun terugkeer hun vrede en geluk zullen vinden wanneer de Serviërs eerst eens een tijdje voor straf in de hoek op notenschalen hebben geknield, is een moorddadige illusie.

Gesluierde geiten

We hoeven alleen maar aan Afghanistan te denken. Nadat Iwan met de staart tussen de benen en vernederd door de Amerikaanse wapentechnologie zich uit het bezit van de moedjahedien had teruggetrokken, hoopten we allen dat de democratie eindelijk zou opbloeien, dat als paddestoelen na de regen theaters, bioscopen en universiteiten uit de grond zouden schieten en dat we in de straten het gefluister en gegiechel van de meisjes zouden horen terwijl ze met elkaar de nieuwste creaties van Dior zouden bespreken. De werkelijkheid daar ziet er echter anders uit. Even afgezien van het feit dat idyllische bergherders met behulp van door afstandsbediening gestuurde grondluchtraketten interetnisch met elkaar communiceren, bestaat toch de grootste verdienste van die beschaving daarin dat zelfs de geiten bij hun zoektocht naar een polletje gras in de ruïnes van Kaboel nog een bustenhouder en een gezichtssluier moeten dragen.

VERVOLG OP PAGINA 35

Advertentie

De avonturen van Nijntje bestel je eenvoudig on-line en worden binnen enkele dagen thuisbezorgd of kun je ophalen in de dichtstbijzijnde Bruna-winkel.

Nijntje met je muis

bruna

www.bruna.nl

van de verwestersing is geweest. De inspiratiebron voor deze auteurs, die zich bedienen van een rabiate retoriek tegen het westen en onder meer beweren dat Oost en West principieel onverenigbaar zijn en dat Turkije, ook na een oplossing van de mensenrechten- en minderhedenproblemen, vanwege zijn andersoortige religie en cultuur in geen geval door het westen zou worden geaccepteerd, deze inspiratiebron zijn de stellingen van Samuel Huntington, die in de media met grote graagte steeds weer worden herhaald - zelfs als men het boek niet heeft gelezen: 'De botsing der beschavingen' (The clash of civilizations), het fundamentele onderscheid tussen de christelijk-westerse beschavingen en de islam, het onvermijdelijke conflict tussen beide, enzovoorts. Deze stellingen zijn door de nationalistische en populistische pers opgepikt en ontvangen als betrof het de oproep van de paus tot een nieuwe kruistocht. Bovendien heeft deze nieuwe paus, professor in Amerika, uiteindelijk toch gelijk! De westerse strijdkrachten, die geen gelegenheid verzuimen om Irak te bombarderen, hadden immers niet in het minst de bedoeling gehad om de in Bosnië door genocide bedreigde moslims te hulp te komen? Natuurlijk ging het hun niet om de mensenrechten – hun enige zorg was de verdrijving van de moslims uit Europa en de verzwakking van Turkije, het sterkste islamitische land in Europa, met het smoesje van de mensenrechten en de Koerdenkwestie. En de geschiedenis van de westerse culturen was immers toch al een geschiedenis van martelingen en genocide, enzovoorts.

De toornige

Niet het feit dat je in de populaire sensatiepers stuit op deze nationalistische, strijdlustige woede stemt een mens droevig. Het werkelijk schokkende is dat de ooms en opa's, die het vroeger voortdurend over Europa hadden en daarbij ook de Europese literatuur, muze te verbinden met de islam en met vijandschap jegens het westen, windt zich in de Kosovo-crisis evenzeer op over Milosevic als over Khaddafi, Saddam Hoessein en Khatami. Zij zijn 'de schande van de islam! Zij hebben zich geschaard aan de kant van de Serviërs, de moslimslachters!'

Instinct

Niet alleen de woeste Toornige', maar ook serieuzere Turkse kranten en daarmee ook het Turkse publiek zijn geneigd de gebeurtenissen in Kosovo uitsluitend als een geloofsstrijd te beschouwen. Om deze reden verschijnen er van tijd tot tijd respectvolle, oprecht bewonderende verklaringen die met name betrekking hebben op de Amerikanen: bravo voor de Amerikanen die, al zijn ze christenen, de moslims terzijde staan. Een andere reden voor de wens om de gebeurtenissen niet als een probleem van mensen- en minderheidsrechten te zien maar alleen als een geloofsconflict, is de vrees dat Kosovo wellicht een slecht voorbeeld zou kunnen bieden voor de Koerden-kwestie. Daarom herinnert, terwijl het Turkse publiek van ganser harte meeleeft met het leed van de Kosovo-Albanezen, het Turkse ministerie van buitenlandse zaken de hele wereld eraan dat Kosovo een onafscheidbaar deel van Joegoslavië is.

Het hele Turkse publiek beweent het noodlot van de Albanezen die, zoals de televisie ons laat zien, met hun kleding, hun huizen en hun gebarentaal zoveel op de West-Anatolische Turken lijken... om daarbij welbewust over het hoofd te zien dat de achtergrond van al deze tranen niet alleen een geloofsoorlog maar ook een mensenrechtenprobleem is. Naties waarvan het nationale instinct strijdig is met de eisen van de mensenrechten zijn ongelukkige naties.

Van Orhan Pamuk verscheen vorig jaar bij de Arbeiderspers 'Het zwarte boek'.

FOTO EPA

RAK VAN EEN NAVO-BOMMENWERPER, DICHTBIJ BELGRADO

Oorlogsdagboek

oorlogsdagboek

door Istvan Eorsi, Hongarije

oorlogsdagboek

door Mircea Dinescu, Roemenië

VERVOLG VAN PAGINA 32

Iedereen met ook maar een greintje verstand had kunnen voorzien dat het bombarderen van Belgrado Milosevic' tegenstanders van gisteren weer in zijn armen zou drijven; dat die vliegtuigen die zoveel intelligenter en gevoeliger zijn dan hun piloten, niet ook nog daarop geprogrammeerd zijn om de Servische soldaten en de Albanese guerillastrijders lessen in goed gedrag te geven; dat de neringen in de bonte bazaars van Macedonië de rolluiken zouden neerlaten als bij een begrafenis; dat de toekomstige Balkantoeristen nog lange tijd aangewezen zullen zijn op het dragen van veiligheidshelmen en gewapende begeleiding bij elke gang naar het toilet.

En wat de Russen aangaat, die zich met hun militaire haringkotters in de Middellandse Zee belachelijk maken – het is helder als wat dat die hun oud ijzer uit de jaren vijftig aan het omsmelten zijn: voor een vers IJzeren Gordijn, in afwachting van de revanche.

Misschien lijden de Duitsers tegenwoordig niet aan minderwaardigheidsgevoelens als ze de Serviërs erin bijstaan om een zo klein mogelijk Joegoslavië te modelleren, terwijl zij zichzelf na de hereniging op een groter Duitsland mochten verheugen. En misschien hebben ook de Amerikanen geen last van complexen om het enige Oosteuropese land te bombarderen dat na de Tweede Wereldoorlog de moed en het zelfrespect bezat om voor Amerikaanse piloten die boven Europa waren neergeschoten een monument op te richten.

Slager Tito

Omdat ik van nature iets gevoeliger ben voor complexen durf ik me niet te hullen in het gewaad van een onpartijdige rechter. En dat niet alleen omdat mijn vrienden, de Servische dichters (op een afstand van zo'n honderddertig kilometer van mijn huis aan de Donau), zich bij het huilen van de sirenes met vrouw en kind en manuscripten naar de schuilkelders haasten. Maar ook omdat ik die karikatuur niet kan vergeten die in mijn jeugd op de voorpagina's van de Roemeense kranten de 'slager Tito' met een bloedbesmeurde bijl toonde. Toen, zo zei men, waren de Serviërs het judas-volk dat voor een paar zilverlingen de communistische hemel aan de kapitalistische hel had verraden. Destijds hebben de Roemenen langs de Donau nijver schuttersputjes en loopgraven gegraven ter verdediging tegen de Amerikaans-Servische aanval. Overblijfselen van deze vestingwerken kunnen tegenwoordig nog als monumenten van de schande en de schaamte bezichtigd worden.

Amper hebben we ons kunnen zuiveren van het vuil van die stalinistische propaganda of we laten onze borst alweer hoogmoedig opzwellen jegens de Serviërs. Eens 'lakeien van de Yankees' zijn ze eensklaps 'communistische monsters' geworden; dan speelt het geen rol meer dat de Roemeense schrijvers een bepaald vervloekt drankje met de naam Coca Cola voor het eerst in Belgrado opslurpten; dat ze juist daar voor het eerst de verzamelde werken van Emil Cioran en Eugen Ionesco in hun handen hielden, toen deze schrijvers in hun vaderland nog verboden waren.

Ik geef toe: ik heb me een beetje geschaamd dat ik Roemeen ben toen ik de president van mijn land – in de dagen van Ceausescu nog secretaris voor propaganda bij het partijverband van de faculteit van geologie – hoorde zeggen dat het bombarderen van Joegoslavië door de Navo 'legitiem en noodzakelijk' was. Daarin herken ik de Roemeense stijl om met alle winden mee te waaien. Zo hebben we ons in de armen van de Duitsers gespoed toen ze de nummer één van de wereld waren; zo hebben we ons tegen hen gekeerd toen ze omsingeld waren en het Rode Leger de Roemeense grens naderde.

De kevertjes van de Balkan

Een paar jaar geleden hoorde ik dat een paar milieuvrienden in Berlijn tegen de sloop van de Muur waren omdat de scheuren in de Muur de enige biotoop van een bepaald soort kevertjes was. Als dit niet alleen maar een gerucht is dan moeten de westerse vrienden van het milieu ook bedenken dat het oprichten van abstracte muren in Oost-Europa vergelijkbaar grote drama's van een ander soort veroorzaakt. Een soort namelijk van levende wezens met hoed en twee benen. Dat zijn wijzelf, die kevertjes van de Balkan.

Van de Roemeense schrijver Mircea Dinescu was 'Ein Maulkorb fürs Gras' in 1993 genomineerd voor de Europese Literatuurprijs.

Zo schreef een oorlogsverslaggever, Leo Trotski genaamd, in 1912 in zijn krant, toen Servië na 523 jaar Kosovo had heroverd op Turkije. Ik, van mijn kant, bezocht in november van het afgelopen jaar Belgrado, op uitnodiging van de oppositiezender Radio B 92, en op een persconferentie waagde ik het te beweren dat de krachten van de oppositie tegen Milosevic geen kans zouden hebben zolang de graven van hun voorouders in Kosovo belangrijker voor hen waren dan de vraag hoe de mensen daar tegenwoordig leven. De oppositiepers en de radio berichtten uitvoerig over mijn uitlatingen, maar deze stelling schrapten ze uit alle verslagen.

Wat Trotski in 1912 was opgevallen en wat in 1998 zelfs in oppositiekringen zo opvallend tot uiting kwam, was natuurlijk ook voor de leiders van de westerse politiek geen geheim. Aangemoedigd door het succes van andere Joegoslavische volkeren, verbitterd over het verlies van hun autonomie en ontsteld over het leed van de Bosnische moslims, verlangden de Kosovo-Albanezen, die bijna negentig procent van de bevolking uitmaken, naar volledige zelfstandigheid. Milosevic op zijn beurt hoefde geen rekening te houden met grote tegenstand van de kant van de Servische oppositie toen hij de Kosovo-Albanezen niet eens zo veel autonomie wilde verlenen als ze onder Tito hadden genoten. Terwijl hij met de westerse mogendheden onderhandelde over autonomie, verheelde hij niet dat hij zich met militaire middelen voorbereidde op etnische zuiveringen.

Omdat dit de hele Balkan-regio zou destabiliseren en de vreedzamer delen van Europa zou overspoelen met een nieuwe stroom vluchtelingen, groter dan de voorgaande, besloot de Navo tot militaire actie. In eerste instantie werden de mensenrechten als motief voor de aanval verdrongen door de vrees voor de vluchtelingen. De menslievende leiders die het het akkoord van Schengen sloten wilden het Albanese volk niet alleen behoeden voor de ontrechting die het moet verduren van het Joegoslavische soldatenvolk, maar ook voor de vernedering die hun immigratie-ambtenaren de naar hen toestromende vluchtelingen laten ondergaan.

Messen

De Navo heeft in het conflict dus een militaire rol op zich genomen. Zij wacht zich ervoor grondtroepen te sturen – het gaat hier immers niet, zoals in Irak, om de voor de westerse wereld vitale olie, maar uitsluitend om thuisloze Skipetaren (Albanezen) – maar overlaadt Servië des te rijkelijker met bommen en raketten. Milosevic op zijn beurt stuurde meteen zijn beproefde moordenaars en kandidaat-moordenaars ten aanval.

Ik kan niet begrijpen waarom de strategen de operatie van de Navo hebben gepland, hebben aangenomen dat het bombarderen van vliegvelden een beletsel zou vormen voor de slachtpartijen, het in-brand-steken van woonhuizen, de vernietiging van legitimatiepapieren van de in leven gelaten Albanezen, en hun verdrijving uit het land. Voor een slachtpartij volstaan een handgranaat, een machinepistool, een bajonet of zelfs – zo hebben we in de oorlog in Bosnië genoegzaam gezien – een mes, het traditioneel geliefde moordwapen van de Serviërs. En voor het in brand steken van een huis heb je alleen maar een beetje benzine en een lucifer nodig.

Voor de psychische voorwaarden, zo die niet voordien al waren geschapen, zorgt een met hoogst geavanceerde techniek uitgevoerd bombardement, de minst riskante methode van oorlogsvoering. Wie de bevolking van een gebied tot elke prijs wil beschermen moet, als zijn diplomatieke middelen zijn uitgeput, dit gebied bezetten. In plaats daarvan zorgde de Navo ervoor dat ook nog de waarnemers van de OVSE werden teruggetrokken en begon zij bommen af te werpen. Indien de Navo van te voren had willen onderzoeken hoe je binnen de kortste keren het leed van de Kosovo-Albanezen tot het maximum kan laten toenemen, had ze geen succesvoller resultaat kunnen bereiken dan langs de weg waarvoor nu is gekozen.

Strategie?

De gekozen methode getuigt van de faam van de vooral in Amerika wijdverbreide opvatting dat bij oorlogsconflicten alleen de stand van de technische ontwikkeling de doorslag geeft voor de afloop van de strijd. En dat klinkt ook logisch: als ik maar lang genoeg en met voldoende efficiëntie kan bombarderen, dan zal de vijand, die als gevolg van zijn technische achterstand mijn oorlogsmiddelen alleen bij wijze van uitzondering schade kan toebrengen, zich vroeg of laat overgeven. Dat is waar. Maar dan rijst er toch een vraagje: wat gebeurt er tot het tijdstip dat de tegenstander zich overgeeft? Wat gebeurt er als dit tijdstip steeds verder in de toekomst opschuift? Hoeveel Albanezen worden er tot die tijd omgebracht? Hoevelen worden uit hun land verdreven? En hoeveel Serviërs zullen er sterven? Hoeveel Servische waarden worden vernietigd? Hoeveel andere landen raken in een gevaarlijke situatie? Wat gebeurt er als de Russen, die door hun communistische en nationalistische partijen worden aangespoord hun nationele eer te herwinnen, zich in het conflict mengen? En als de Servische president zich eindelijk temidden van een puinhoop zou overgeven, hoe zouden dan de honderdduizenden weer kunnen worden gevestigd in de door de Serviërs verbrande delen van het land? En als zij zich weer vestigen, hoe kunnen ze dan hun plaats binnen Servië weer innemen, in het kader van een autonomie, van welke aard die ook moge zijn? Op al deze vragen wordt noch door de slogans van de technische superioriteit noch door kwantitatieve indicatoren antwoord gegeven.

Prestige

Ook ik ken de antwoorden niet. Ik ben ervan overtuigd dat de regio niet tot rust zal komen zolang Milosevic de leider van de Serviërs is. Voor de leidende politici van het westen was het makkelijker zijn macht op te bouwen dan haar weer af te breken. Als ze hem eindelijk op de knieën dwingen, redden ze hun politieke prestige, maar hun morele prestige zal ook in het vervolg nog uit vele wonden bloeden. Ze kunnen niet ontkennen dat ze niet alleen selectief zijn bij het doordrijven van hun standpunten over de mensenrechten, maar dat ze dienovereenkomstig ook hun strategische methoden kiezen. Onaangedaan maken ze hun grote politieke besluiten afhankelijk van etnische normen en richten ze zich slechts naar twee aspecten: of ze telegeniek zijn, en of ze overeenstemmen met de belangen van de leidende machtsgroepen.

Dat vereenvoudigt natuurlijk de vragen en reduceert ze tot de kwantitatieve en technologische benadering die de Amerikanen zo dierbaar is geworden. Deze benadering is bepalend voor zowel de militaire als de economische planning. Beide ondersteunen de wereldomspannende macht tegenover de nationale staten. Beide overschrijden het vaak tot geborneerdheid neigende provincialisme van het nationale kader op zodanige wijze dat ze inmiddels de momentane belangen van de rijksten en sterksten (of hun ideeën daarvan) doordrijven ten koste van de belangen van de mensheid op de lange termijn.

Istvan Eorsi is journalist in Boedapest.

Pluim UNHCR voor opvang Albanezen

Van een verslaggeefster

DEN HAAG – De UNHCR heeft gisteren Nederland flink geprezen. Hoewel Nederland pas laat heeft toegezegd maximaal tweeduizend gevluchte etnische Albanezen op te nemen, complimenteerde directeur A. Bijleveld van de UNHCR Nederland uitgebreid voor het volgens hem daadkrachtig optreden.

„Een voorbeeld voor andere landen", roemde Bijleveld, directeur Europa bij het hoofdkantoor van de UNHCR in Genève, Nederland. Bijleveld erkent dat Nederland, vergeleken met bijvoorbeeld Duitsland, laat reageerde, „maar precies op het moment dat we het nodig hadden, kwam Nederland over de brug", prees hij.

De UNHCR-directeur kan bijna niet anders dan de Nederlandse regering complimenteren. De crisis in Kosovo kost de UNHCR naar schatting 142 miljoen dollar. De organisatie heeft pas 48 miljoen dollar van donorlanden weten los te peuteren. Gistermiddag overlegde Bijleveld daarom met vertegenwoordigers van Ontwikkelingssamenwerking en Buitenlandse Zaken. Nederland gaf eerder zo'n tien miljoen gulden. Bijleveld zoekt onder meer geld om landen te steunen die graag vluchtelingen opnemen, maar dat zelf niet kunnen betalen. Het armlastige Roemenië bijvoorbeeld, wil zesduizend mensen verwelkomen.

Ook had Bijleveld een gesprek met staatssecretaris Cohen van justitie. Volgens de UNHCR-topman wil deze in geval van nood best meer dan tweeduizend vluchtelingen opnemen, maar dat is volgens Bijleveld nu nog niet nodig. Europese landen hebben gezamenlijk zo'n 85 000 plaatsen voor vluchtelingen toegezegd. Landen buiten Europa houden 30 000 plaatsen vrij. Tot nog toe zijn nog maar zo'n 18 000 mensen daadwerkelijk naar de opvanglanden vertrokken. Het gaat er volgens Bijleveld nu vooral om de gevluchte etnische Albanezen Macedonië uit te krijgen. Omdat het vliegveld van Skopje overbelast is, worden ook mensen per bus naar de Griekse luchthaven van Thessaloniki vervoerd. „Een ritje van slechts drie uur."

Na eerdere problemen met de registratie en selectie van vluchtelingen, zou de evacuatie nu goed verlopen. Bijleveld benadrukt dat de UNHCR-evacuatie vooral is bedoeld om spanningen in het etnisch verdeelde Macedonië te voorkomen. Evacuatie uit Albanië acht de UNHCR niet nodig. Wel brengt de organisatie, met hulp van militairen, de vluchtelingen in het noorden van Albanië nu zover mogelijk het land in. Daar zijn ze veiliger wanneer de gevechten aan de grens zouden escaleren. De UNHCR houdt er rekening mee dat Macedonië en Albanië nog meer vluchtelingen moeten opvangen. In Kosovo verblijven volgens schattingen van de UNHCR nog zo'n 850 000 etnisch Albanezen.

De kritiek dat de UNHCR te traag op het vluchtelingendrama zou hebben gereageerd, is deels terecht, meent de directeur. Maar volgens hem was niet te voorzien dat behalve vluchtelingen, ook mensen zouden worden gedeporteerd die eigenlijk helemaal niet weg wilden. Bovendien krijgt de UNHCR van donorlanden geen geld los om al voordat een conflict uitbarst, uitgebreid in een potentieel noodgebied te zitten. „Als daar na enige tijd niets gebeurt, is dat natuurlijk mooi. Maar dan vraagt zo'n donorland wel waarvoor het nou eigenlijk geld heeft gegeven."

Nederlandse militairen bluffen een vrachtwagen met hulpgoederen van het haventerrein in Durrës af. FOTO ED OUDENAARDEN, AN

Hulpgoederen ontfutseld aan bureaucratie

DURRËS – Hoe pak je de bureaucratie in Albanië aan? Tientallen vrachtwagenchauffeurs uit heel Europa vragen zich dat al dagenlang af tijdens hun ongewilde verblijf op het stinkende en armoedige haventerrein in Durrës.

Tonnen aan goederen zitten er in hun vrachtwagens. Niet alleen kleding, dekens en tenten, maar ook bederfelijke waar als voedsel en medicijnen.

Enkele vervoersspecialisten en mariniers van het Nederlandse leger forceerden een oplossing. Met enig machtsvertoon leidden zij gistermiddag een al twee dagen vaststaande truck uit Roermond met hulpgoederen voor het Nederlandse Rode Kruis van het overvolle parkeerterrein. Verbaasd en boos nagekeken door Albanese douaneambtenaren.

Formaliteiten kosten tijd in Albanië. Elke hulporganisatie krijgt er vroeg of laat mee te maken. De konvooien met hulpgoederen worden onnodig vertraagd. Het douanekantoor wordt al dagenlang platgelopen door kankerende chauffeurs, die na tientallen pogingen om aan de juiste invoerpapieren te komen gefrustreerd het hoofd in de schoot leggen.

„Mensen nemen thuis vrij om de hulpgoederen over te brengen. Vervolgens staan ze hier dagen vast omdat er een stempel ontbreekt, of het juiste papiertje niet het origineel is maar een faxkopie. Die haken af", zegt Jan Wessels. De Vriezevener, eigenaar van een transportbedrijf met achttien wagens, staat te wachten met een lading tenten voor het Rode Kruis. Het Nederlandse leger zit erom verlegen. Er moet snel gebouwd worden. De kampen in het noorden zitten overvol en het Servische geschut komt steeds dichterbij. Vervoersspecialisten van Defensie zijn twee dagen in touw de papieren rompslomp op te lossen, maar er ontbreken nog steeds enkele formulieren.

Gistermiddag was het geduld op. „De tenten gaan mee", besluit een hoge officier. De Nederlanders zetten de zaak op scherp, laten de wat angstige Turkse chauffeur van de Nederlandse truck zijn wagen naar de poort te rijden. Daar staat een jeep klaar, ter begeleiding. Alle Albanezen schrikken op, de roestige poort gaat op slot met een grote ketting en het schreeuwen begint. Tien minuten later verschijnt het hoofd van de politie uit Durr... Kennelijk ingeseind dat Ned... landse militairen besloten h... ben het lokale gezag te onderm... nen. „We zijn niet uit op een s... ne", zegt een Nederlandse o... cier. De onderhandelingen beg... nen. De Albanezen protesteren... proberen het vertrek te verhin... ren.

Na opnieuw flink oponthou... en gekrakeel over papieren, is... eindelijk een oplossing. Nood... kelijke stempels worden afgege... ven, de vrachtwagen mag rijden. Grijnzend verlaten de Nederland... se militairen het terrein.

advertentie

Wantrouw de metafoor van de oorlog

'Moedige soldaten' versus een 'laffe oorlog', 'randschade' tegenover 'getroffen burgers' – de oorlog in Kosovo staat bol van de propaganda. De Navo en Servië gebruiken elk hun eigen beeldentaal. De metaforen verraden het wereldbeeld van de strijdende partijen.

Kosovo

Piet Kaashoek

Volgens de Navo zijn in de oorlog tegen Joegoslavië aan de kant van het bondgenootschap nog geen militaire slachtoffers gevallen. Wel zitten er drie 'onfortuinlijke' Amerikaanse 'verkenners' in Servische gevangenschap. De officiële kanalen in Belgrado bestempelen deze soldaten als 'spionnen' en reppen van meer dan duizend burgerslachtoffers: weerloze burgers, omgekomen door Navo-bommen. Welke beelden domineren deze oorlog om Kosovo?

Media in het Westen berichten over 'doodseskaders' die in Kosovo in actie komen. Kranten in Joegoslavië maken gewag van paramilitaire troepen die in de opstandige provincie de orde handhaven. De Amerikaanse nieuwszender CNN laat weten dat er weliswaar een Stealth-bommenwerper (Stealth betekent 'stiekemerd') is neergestort in de buurt van Belgrado, maar dat de piloot dankzij een reddingsactie van Amerikaanse commando's in veiligheid is gebracht. President Clinton bedankt de 'moedige soldaten' voor hun vakmanschap en moed. De Joegoslavische televisie, het persbureau Tanjug en de Internetsite www.beograd.com melden dat het toestel dankzij hun 'voortreffelijke luchtafweer' is neergeschoten. De foto's van de neergehaalde eenpersoonsbommenwerper op de site laten aan duidelijkheid niets te wensen over. Welke woorden, welke metaforen dringen Westerse media lezers en kijkers op, en wat is het antwoord van Milosevic?

De onderzoekers George Lakoff en Mark Johnson stellen in het boek *Metaphors We Live By* dat metaforen niet alleen iets met taal te maken hebben, maar ook met het denken en met het wereldbeeld. In de Middeleeuwen bijvoorbeeld sprak niemand het woord 'duivel' hardop uit, in de veronderstelling dat je deze kwade macht zo oproep. Metaforen verhullen ook. Lakoff onderzocht het gebruik van metaforen door de Amerikaanse overheid in aanloop tot de Golfoorlog. Goed gekozen metaforen lijken zich in de hersenen van de lezers en kijkers te branden.

In het begin laat minister van Defensie Frank de Grave het woord 'oorlog' niet over zijn lippen komen. Sterker nog: in de berichtgeving lijkt het te gaan om een vredesoperatie tegen de volkerenmoord op etnische Albanezen. De effecten van de oorlogshandelingen zijn tot op heden negatief, getuige de honderdduizenden vluchtelingen in de buurlanden en de halsstarrige houding van Milosevic (door Clinton tot 'war criminal' bestempeld). Een oorlogsverklaring van de Nederlandse regering aan Joegoslavië is achterwege gebleven. Premier Kok is tot op de dag van vandaag op de Nederlandse tv niets komen uitleggen, alleen terloops, in een enkel interview. Officiële reacties uit Belgrado spreken over een 'laffe oorlog', een schending van de rechten van een soeverein land. Op spandoeken in Belgrado staat te lezen 'Nato fuck you'. Ook valt een schietschijf met het opschrift 'target' (doelwit) te downloaden.

Defensiekringen in Brussel en Den Haag schetsen het beeld dat de aanvallen zich vooral richten op het uitschakelen van de Joegoslavische luchtverdediging en militaire infrastructuur. Navo-opperbevelhebber Clark spreekt over bendes van doorgewinterde criminelen die als onderdeel van het Joegoslavische leger worden ingezet bij de etnische zuivering van de etnisch Albanese bevolking. De naam van de Servische crimineel Arkan – Servokroatisch voor 'roofkat' – valt weer en de mannen van zijn huurlingenleger worden 'tijgers' genoemd, een metafoor voor 'roofdieren'. Repressie op grote schaal tegen de etnische Albanezen is volgens het UCK, dat strijdt voor een onafhankelijk Kosovo, al in januari dit jaar begonnen. De regering in Belgrado weerspreekt deze beschuldigen en stelt dat meer dan een miljoen mensen op drift is geraakt als gevolg van de Navo-bombardementen.

De etnische zuiveringen in Kosovo gaan gepaard met horrorverhalen. Zo laat correspondent Max Steenberghe, werkzaam voor de kranten van VNU, iman Luma Rucan het verhaal van de jonge vrouw Saheila vertellen. Servische milities treffen haar man, een van de strijders van het UCK, niet thuis. Op de vraag waar hij zit, liegt Saheila dat hij op het veld aan het werk is. Een van de overvallers roert in de dampende bonensoep en constateert dat er geen vlees in zit. De anderen weten daarmee wel raad. Het hoofdje van de baby wordt van de romp gesneden en belandt in de soep. In een gebied waar bloedwraak gewoon is, laat het zich raden wat zulke verhalen, ook uit tweede of derde hand, teweegbrengen. Zoiets tart iedere verbeelding. Deze metaforen van een al dan niet overdreven gruwelijke werkelijkheid, nestelen zich in het geheugen.

Ook beelden beogen een bepaalde werking en kunnen een metafoor van de werkelijkheid worden. Neem de trein vol met etnisch-Albanese vluchtelingen op weg naar de vrijheid, in niemandsland tot stilstand gebracht en gedwongen terug te keren naar Kosovo. De trein als metafoor van de reis, als voertuig van de vlucht. De zwartwitfoto uit 1942 van een trein met Joodse slachtoffers, op weg naar de vernietingskampen. De trein, volgepropt met mensen, waardoor iedere vorm van menselijke waardigheid is verdwenen. Die beelden hebben voor mij als kijker zo'n dramatische betekenis, dat ik ze altijd zal onthouden.

Niet iedere metafoor is per definitie in strijd mt de waarheid. Wel is het goed te beseffen dat het in iedere oorlog aan eerlijke informatievoorziening ontbreekt. Partijen in een conflict willen zelf altijd zo voordelig mogelijk voor het voetlicht komen: de Navo wil geen soldaten in lijkenzakken terug krijgen en spreekt over 'collateral damage' (randschade); de Joegoslavische tegenstrever wil dat de Servische bevolking een slachtofferrol krijgt: 'burgers' zijn doelwit.

Gekleurd taalgebruik, waarbij een partij in oorlogsvoering haar voordeel haalt, is niet te vermijden. Een beetje liegen is ook liegen. De halve waarheid vertellen is evenzeer een leugen verspreiden. Sommige halve waarheden zijn doorzichtig, zoals de luchtactie in Kosovo die een militair konvooi zou betreffen maar waarbij vluchtelingen zijn gedood. Of hebben de Joegoslavische autoriteiten toch kans gezien een en ander te ensceneren? Voorlopig zullen we het niet weten.

De mediaconsument rest slechts scepsis. Wantrouw alle metaforen van deze oorlog, ook die in de informatie van de Navo.

Piet Kaashoek is docent taalbeheersing aan de Academie voor Journalistiek te Tilburg

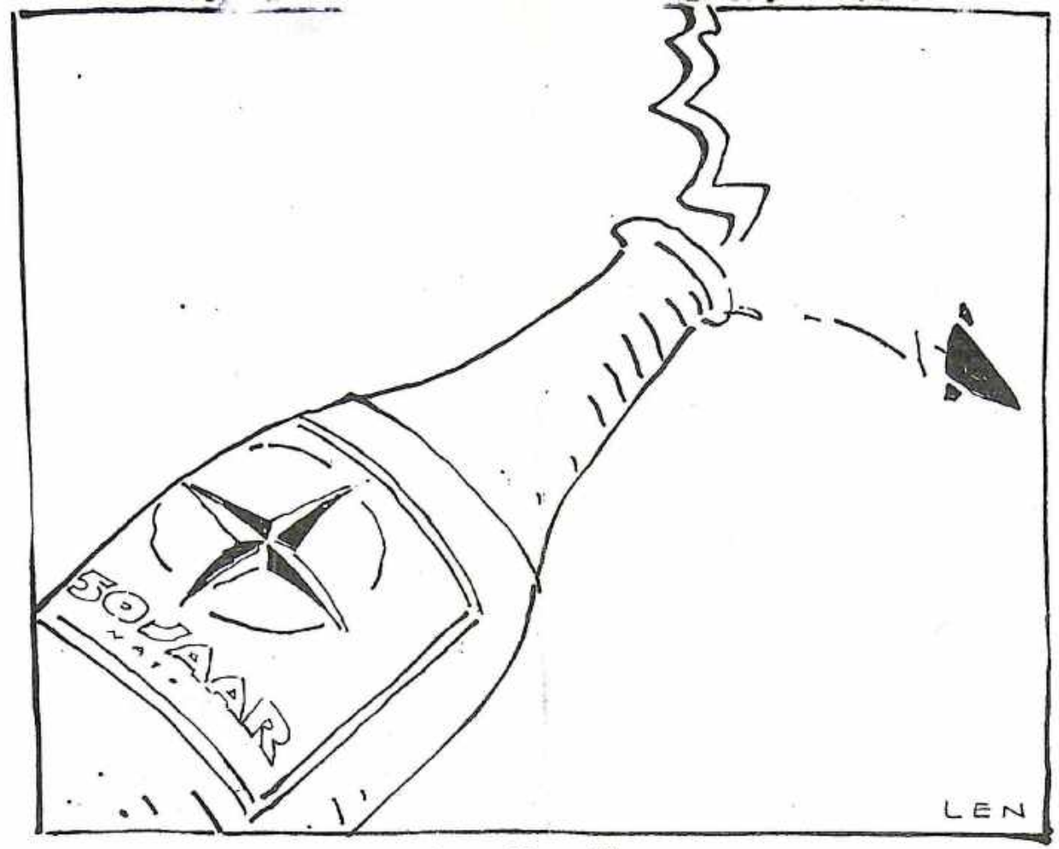

Len Munnik

Van Guernica tot de Balkan

KOCH

Op 24 april, precies 42 jaar geleden dus, bombardeerde het Duitse Condor-eskadron het Baskische stadje Guernica. Vijftienhonderd inwoners werden gedood. Guernica werd symbool voor de gruwelijkheid van de moderne luchtoorlog. Ook voor de zinloosheid. Militair diende het bombardement geen enkel doel, de Spaanse burgeroorlog woedde nog twee jaar voort. Het bombarderen van bevolkingscentra was geen specifiek Duitse strategie. Integendeel, de Duitse luchtmacht was in de strategie van de Blitzkrieg vooral georganiseerd als steun voor snel oprukkende tanks. Juist in de Engelse en Amerikaanse doctrine nam het bombarderen van bevolkingscentra een centrale plaats in. Men ging ervan uit dat door massale bombardementen binnen enige uren een sociale, economische en politieke chaos zou uitbreken die de regering tot capitulatie dwong. In de Engelse literatuur speelt het beeld van een apocalyps als gevolg van luchtbombardementen in de jaren dertig een grote rol. Omdat tegen een golf van bommenwerpers geen verdediging mogelijk werd geacht, bleef als enige mogelijkheid over als eerste toe te slaan. Omdat de Engelse premier Chamberlain meende dat zijn eigen luchtmacht tot zo'n aanval niet, maar de Duitse wel in staat was, kwam hij september 1938 in München Hitler tegemoet. Niet omdat hij dacht de vrede te winnen, maar omdat hij vreesde een oorlog met de Duitsers binnen enige uren te verliezen.

In de Tweede Wereldoorlog stond het bombarderen van bevolkingscentra voor de Engelsen en Amerikanen centraal. Om de Duitsers te demoraliseren, maar ook om hen te straffen voor de steun die zij aan Hitler gaven. Militaire en industriële doelen hadden een veel lagere prioriteit. De verwachte psychologische resultaten bleven uit. Om te overleven heeft een bevolking die voortdurend gebombardeerd wordt, geen andere keus dan het bestaande politieke en maatschappelijke kader in stand te houden. Omdat het bombarderen van militaire en industriële doelen zo'n lage prioriteit had, kon de Duitse oorlogsproductie tot 1945 stijgen. De militaire effectiviteit van de geallieerde bombardementen moet aldus ernstig in twijfel worden getrokken. Niettemin bleven de Engelsen en Amerikanen, het Westen als geheel, verslaafd aan het geloof in effectiviteit van luchtbombardementen. Ten onrechte (Vietnam, Irak). Bombardementen hebben alleen zin als voorbereiding en ondersteuning voor een offensief op de grond. Wanneer men in alle toonaarden ontkent zo'n grondoffensief te willen, verliest het luchtoffensief z'n militaire betekenis én politieke rechtvaardiging. De bombardementen op Servië werden voorgesteld als instrument om Milosevic te laten inbinden. Het succes van de bombardementen hing dus af van Milosevic. Niet achteraf, maar vooraf omdat ik de geschiedenis van de effectiviteit van luchtaanvallen ken, heb ik beschreven wat de gevolgen ervan zouden zijn: versterking van de positie van Milosevic, volstrekt isolement van de democratische oppositie, versnelde uitvoering van de etnische zuivering, massale vluchtelingenstromingen, vernietiging van de infrastructuur in Kosovo en Servië. Dat was inderdaad een zwart scenario. In een VPRO-radiodebat waren het PvdA-kamerlid Valk en ik het daar over eens. Maar zo ver zou het niet komen, verzekerde Valk. Milosevic bindt in en het humanitaire doel van de actie, de bescherming van de Kosovaren, zou worden gerealiseerd. Ik moest een paar dagen geduld hebben, over een week of vier zouden we elkaar weer spreken. Niet alleen Valk maar al onze volksvertegenwoordigers vraag ik verantwoording af te leggen voor hun keuzen. Het antwoord dat het onvermijdelijk is de bombardementen voort te zetten omdat ze nu eenmaal begonnen zijn, betekent de cynische voortzetting van een mislukte politiek.

Koen Koch

Jaruzelski: Pleitbezorger van de Navo

Met het Navo-lidmaatschap is voor Polen een langgekoesterde droom in vervulling gegaan. In december 1981 leek die droom verder weg dan ooit, toen generaal Jaruzelski de vrije vakbond Solidariteit de pas afsneed door de staat van beleg uit te roepen. Hoe kijkt de vijand van weleer tegen zijn nieuwe bondgenoten aan, nu die zich in oorlog op de Balkan hebben gestort? Een gesprek met Wojciech Jaruzelski.

President Jaruzelski in 1991.

FOTO LEO ERKEN

Jaruzelski

Ekke Overbeek

„Het is goed dat Polen tot de Navo is toegetreden. Dat mag gek klinken uit de mond van een generaal die tot de militaire top van het Warschaupact behoorde, maar ik zeg dat vol overtuiging. Het biedt de militaire garantie van veiligheid en vooral ook het maatschappelijk gevoel van veiligheid. Polen ligt strategisch op een grote laagvlakte en het heeft een tragische geschiedenis."

„In dit deel van Europa kun je geen vrij zwevend elektron zijn. In het afgelopen tijdperk was de logische consequentie daarvan, ik zeg niet de goede maar de logische consequentie, dat Polen lid was van het Warschaupact. Na het ineenstorten van het communisme, moet Polen zich volgens diezelfde logica in een complex bevinden dat overeenkomt met die nieuwe realiteit. Nu kunnen we in de toekomst kijken met een gevoel van stabiliteit."

Zou neutraliteit voor Polen een optie zijn geweest? „Neutraliteit was een reële optie, die ons veel problemen met Rusland zou hebben bespaard. Maar het was geen optimale oplossing. Het Navo-lidmaatschap zal een steun zijn in ons streven toe te treden tot de Europese Unie. Bovendien gelden binnen de Navo sinds jaar en dag hoge democratische normen. Dat is erg belangrijk om in Polen zelf nationalisme, xenofobie en verruiging van de politieke strijd tegen te gaan. Daar komt bij dat we nu gebruik kunnen maken van het Navo-potentieel en niet alles van de grond af aan hoeven op te bouwen."

Welke houding moet Polen als Navo-lid ten opzichte van Rusland innemen?
„In Polen zijn nog altijd mensen die denken dat als iemand tegen Rusland is, hij in orde is. Maar dat is denken volgens oude sjablonen. Het is nu andersom. Het Westen wil dat de relaties met Rusland goed zijn. Op ons rust de verantwoordelijkheid niets te doen wat onnodige tegenstellingen met Rusland oproept. En daarom vind ik, hoewel ik pal achter president Kwasniewski en minister van buitenlandse zaken Geremek sta, dat ze zich niet zo nadrukkelijk moeten opstellen als voorvechters van Navo-lidmaatschap voor Litouwen, Estland, Letland en Oekraïne."

Uitbreiding naar het oosten is toch een vitaal Pools belang?
„Natuurlijk hebben wij er belang bij om niet langer een frontlijnstaat te zijn. Het verwerven van veiligheid mag echter nooit ten koste gaan van het gevoel van veiligheid bij de buren. Onze verklaringen over verdere uitbreiding veranderen niets, maar wekken bij de Russen de indruk dat het om een Pools initiatief gaat dat haaks staat op hun belangen. Als het op stemmen aankomt moet Polen voor stemmen, maar we moeten niet met dit idee te koop lopen. Ik ben van mening dat we ons niet moeten haasten met verdere uitbreiding van de Navo. Dat zou nodig zijn als Rusland een militaire bedreiging zou vormen. Als beroepsmilitair ben ik van mening dat dat de komende twintig jaar niet het geval zal zijn. Nu levert die haast om uit te breiden alleen voedsel voor die krachten in Rusland die de veranderingen die wij wensen, blokkeren."

Hebben de Polen dan nog een reden om bang te zijn voor Rusland?
„Rusland is nu nog te zwak om te reageren, maar door de vernedering kan zich een groot potentieel aan haat vormen. Een land dat wordt vernederd zal vroeg of laat opstaan uit de depressie. Duitsland bouwde na de vernedering van de Eerste Wereldoorlog razendsnel zijn militaire potentieel weer op. Het na de revolutie leeggebloede Rusland creëerde binnen twintig jaar een leger dat Hitler-Duitsland versloeg. Er is een grens die je niet mag overschrijden, omdat anders toekomstige generaties daarvoor zullen betalen."

Hoe schat u de reactie van Moskou op het Poolse lidmaatschap in?
„Ik heb met heel veel Russische politici gesproken en zij redeneren als volgt. Er was een machtig Warschaupact, een machtige Sovjet-Unie en een machtige Navo. Die eerste twee bestaan niet meer. Rusland is uitgekleed, politiek, economisch en ook militair zwak – getuige Tsjetsjenië – terwijl de Navo niet alleen zijn potentieel op peil heeft gehouden, maar ook nog eens is uitgebreid naar het oosten. Dat is een logische redenering en het is dus niet genoeg de Russen te zeggen 'we zijn niet tegen jullie'. Zulke verklaringen worden aan de lopende band afgelegd. We moeten gedrag vermijden dat het tegendeel suggereert. Niet omdat ik hier mijn liefde voor Rusland wil verklaren hoewel ik respect heb voor het Russische volk, maar uit pure berekening. We moeten vermijden dat de nationalisten kunnen zeggen: de Navo omsingelt ons, nu willen ze de Baltische staten en Oekraïne er ook bij. Uitbreiding met Oekraïne zou een provocatie betekenen."

Doet het Westen genoeg om dergelijke gevoelens in toom te houden?
„Het is goed dat het Westen met Rusland een partnerschap probeert op te bouwen door middel van de consultaties, de gemeenschappelijke raad en die miljarden leningen die in het moeras verdwijnen. Dat bewijst dat men zich van het gevaar bewust is en neutraliseert in zekere zin de Russische reactie. Ik denk dat dat ook de lijn in de toekomst zal zijn: enerzijds zetten we de Russen voor het blok door beslissingen te nemen die hun niet aanstaan. Anderzijds zullen we gebaren maken om te laten zien dat Rusland nog altijd onze partner is."

Loze gebaren?
„Nee, in materiële zin zijn het kolossale gebaren. Protocollaire gebaren zijn vaak hol, maar die hebben prestigieuze betekenis. Jeltsin zou een stuk nerveuzer reageren op de Kosovo-crisis als hij niet regelmatig zou telefoneren met Clinton en hoog bezoek uit het Westen zou ontvangen."

Polen is nog maar net lid van de Navo en bevindt zich nu al in staat van oorlog met Joegoslavië. Laat dat niet zien dat het Navo-lidmaatschap niets goeds brengt?
„In het verleden was er een minder gevoel van algehele veiligheid. De wereld was verdeeld in twee machtige blokken met verschillende ideologieën die tot op de tanden bewapend waren, inclusief kernwapens. De veiligheid van de wereld hing aan een zijden draadje. Daar stond tegenover dat de locale veiligheid groter was, omdat die twee blokken de status quo in stand hielden; op de Balkan, binnen de Sovjet-Unie en ook elders op de wereld. Nu de tweede gendarme er niet meer is, is die stabiliteit aangetast en daar is de situatie in het voormalige Joegoslavië een uiting van. Het is inderdaad niet erg fortuinlijk dat wij toetreden tot de Navo op een moment dat de Navo een oorlog voert."

De kans op interventies als die in Joegoslavië wordt groter indien de Navo deze week in Washington besluit zijn doctrine te wijzigen door zich het recht voor te houden niet alleen Navo-leden, maar ook hun belangen gewapenderhand te verdedigen. Wordt de wereld er veiliger op?
„We zijn burgers van deze wereld, we leven in de 21-ste eeuw, en kunnen niet lijdzaam toezien dat elders dingen gebeuren die onze cultuur onwaardig zijn. Maar ik ben bang dat de interventies een selectief karakter zullen hebben. Een grote mogendheid laat zich vooral leiden door zijn belangen. Het humanitaire aspect is alleen franje, een bovenbouw, die het mooi en edel maakt. Immers, wat zich in Joegoslavië afspeelt gebeurde elders op nog veel ergere manier. Maar zolang het niet strijdig is met de belangen van de supermacht wordt het door de vingers gezien. Als Koeweit wordt bedreigd, waar veel olie zit, dan vallen de Amerikanen binnen. Het zwakke Cuba wordt al tientallen jaren de strot dichtgeknepen, terwijl men in het geval van het machtige China, waar de mensenrechten veel erger met voeten worden getreden, spreekt van vriendschap, samenwerking en de status van meestbegunstigde handelspartner.
Ik geef u een ander voorbeeld dat ik de Amerikaanse politici nog altijd nadraag. Toen we in 1981 in Polen de staat van beleg instelden, werden scherpe sancties tegen Polen afgekondigd. Ceausescu hield in Roemenië al twintig jaar een staat van beleg in stand, maar hij werd onder alle mogelijke eerbewijzen bedolven. Omdat hij wat recalcitrant deed binnen het Warschaupact, kon hij mensen in het gevang smijten, moorden en terreur uitoefenen, terwijl wij werden gestraft omdat we onze huid redden. Ik geloof niet dat de Navo met zijn nieuwe doctrine zo idealistisch wordt dat zij zich alleen zal laten leiden door humanitaire motieven."

In Joegoslavië spelen humanitaire redenen toch een hoofdrol?
„Natuurlijk, maar ik vraag me af waarom de Amerikanen niet reageren op wat hun bondgenoot Turkije in Koerdistan doet. Begrijp me goed, de politiek van Milosevic vervult mij met afgrijzen en ik ben geschokt door de tragedie die Albanezen in Kosovo doormaken. Maar omdat ik de volledige onverschilligheid heb gezien ten aanzien van het lot van de Serviërs die uit Kroatië werden verdreven, heb ik het recht op te merken dat behalve humanitaire motieven ook het belang van supermacht Amerika een rol speelt. Amerika heeft de Balkan nog niet helemaal in zijn greep, omdat in Servië de Russische invloed groot is. Die moet dus worden geëlimineerd. In de tweede plaats hebben de VS veel tegenstanders in de islamitische wereld. Nu kunnen ze laten zien dat ze ook moslims verdedigen. En wat ik als generaal zie: het is een gelegenheid om nieuwe wapens uit te proberen. Het militair-economische complex heeft er belang bij dat die Tomahawks worden gebruikt, zodat er nieuwe moeten worden gemaakt. Nog een belangrijk element zijn de onderlinge tegenstellingen binnen de Navo, denk maar aan Frankrijk en Griekenland. Iedere gemeenschappelijke actie integreert de Navo. Logisch gezien zou de Navo zich na het uiteenvallen van het Warschaupact moeten terugtrekken. Ik zeg niet dat dat goed zou zijn. De Navo is noodzakelijk. De aanwezigheid van de Amerikanen in Europa is noodzakelijk. Maar ik wil erop wijzen dat er ook een andere kant is. Ik zou niet willen dat de Navo een heiligenbeeld wordt waarvoor wij bidden."

Is de Poolse veiligheid het waard om te sterven voor Koeweit?
„Als ik voor het dilemma zou staan om honderden Poolse jongens daar naar toe te sturen, dan zou ik nee zeggen."

En naar Joegoslavië?
„In het geval van Joegoslavië zou het gaan om een klein contingent, twee compagnieën, een bataljon misschien. Wij hebben niet veel materieel, zoals helikopters en snelle, gepantserde wagens, die daar bruikbaar zouden zijn. Ik denk dat er meer Nederlanders dan Polen zouden worden ingezet, die zitten al langer in de Navo en zijn veel beter uitgerust. Het zouden vooral Amerikaanse jongens zijn die in Joegoslavië zouden sneuvelen. Maar ik ben ervan overtuigd dat als de Navo besluit over te gaan tot het inzetten van grondtroepen dat zo zal worden voorbereid vanuit de lucht dat die actie niet tot zulke enorme verliezen zal leiden."

Biedt de Kosovo-crisis geen gouden kans voor de Russische diplomatie?
„De kans voor Rusland is inderdaad erg groot en zoals u weet heeft Rusland al meerdere initiatieven ondernomen. Als de Russen slagen, winnen ze enorm aan prestige. Het punt is echter dat de zaak zo ver is geëscaleerd dat beide partijen in het conflict slechts heel weinig onderhandelingsruimte hebben. Volgens mij heeft de Navo veel te harde voorwaarden gesteld, en door zo massaal aan te vallen geen alternatieven geboden. Aan de andere kant zit ook Milosevic in een lastig parket. Bij de laatste verkiezingen stemde ongeveer 35 procent van de Joegoslaven voor de partij van Milosevic, een soortgelijk percentage voor de veel extremere Seselj en ongeveer dertig procent voor de partij van Vuk Draskovic, die een tikje democratischer is. Als Milosevic nog iets toegeeft aan de Navo, krijgt hij problemen met Seselj temeer daar nu alle partijen zich rondom een nationalistisch, anti-Amerikaans programma hebben geschaard."

Waar moet de oplossing dan wel worden gezocht?
„De Amerikanen hadden een tweeledig doel met de operatie. Het stoppen van de Albanese exodus en het isoleren van Milosevic. Het resultaat is precies omgekeerd. Je kunt je afvragen wat dat voor strategie is die een doel stelt en vervolgens het tegenovergestelde bereikt. Volgens mij is de enige oplossing, tijdelijk op te houden met bombarderen en met de stok van de luchtaanvallen in de hand te wachten op de Joegoslavische reactie. De grenzen moeten open, zodat de vluchtelingen kunnen terugkeren. Joegoslavië moet waarnemers van de VN, niet van de Navo, binnenlaten. Er moet een compromis komen die de eer van beide partijen redt. Dat is alleen mogelijk als er geen overwinnaars en overwonnenen zijn. De sterkste partij moet de eerste stap doen."

Albanees en Macedoniër zien kansen schoon

Door zich voor te doen als Kosovo-vluchtelingen hopen Albanezen en Macedoniërs het rijke Westen binnen te komen. "De situatie in de kampen en aan de grens is zo chaotisch dat er geen sprake is van een goede registratie."

DOOR HANS LEBER

Tirana – Albanezen en Macedonische Albanezen maken gebruik van de chaotische situatie in hun land om naar het buitenland te komen. Door zich voor te doen als Kosovo-vluchteling hopen zij een lang gekoesterde wens vervuld te krijgen: vertrekken naar een rijk land. Daarbij hebben zij het voordeel van de gebrekkige vluchtelingenregistratie, die wordt veroorzaakt doordat Serviërs vluchtende Kosovo-Albanezen hun identiteitspapieren afnemen.

Volgens UNHCR-woordvoerder Franklin in Albanië houdt zijn organisatie ernstig rekening met het 'mixen' van Albanezen en Macedonische Albanezen met de Kosovo-Albanezen. "We hebben daar nog geen antwoord op. We denken er over na, maar de situatie in de kampen en bij de grenzen is zo chaotisch dat van een goede registratie geen sprake is. We weten dat mensen in het verleden van deze mogelijkheid gebruik maakten en dat zij dit in de toekomst ook zullen doen."

Wens

Vooral onder jongeren in het door armoede geteisterde Albanië lijkt het een collectieve wens: De toekomst in het rijke Westen zoeken. Maar ook Albanese gezinshoofden willen naar een welvarend land om hun kinderen een veilige omgeving en kansen te bieden. Doorgaans krijgt een Albanees echter niet of slechts in uitzonderlijke gevallen een visum voor het westen.

Volgens Franklin valt het probleem in Albanië tot dusver echter wel mee en gaat het slechts om individuele gevallen.

"Het beleid van de Albanese regering is de mensen hier te houden en ze niet naar het buitenland te laten gaan. Misschien verandert dat, maar tot dusver is er geen sprake van grootscheepse evacuatie naar het buitenland." In Macedonië, waar de regering met de grote aantallen vluchtelingen in haar maag zit, is die situatie volgens Franklin anders.

Voor de Albanezen lijkt vooral Italië dienst te doen als het 'beloofde land'. Dagelijks staan bij de Italiaanse ambassade lange rijen mensen te wachten op een visum. Vooral twee jaar geleden, toen het land ook nog eens door een oproer werd geteisterd, was er een grote vlucht van Albanezen naar het land aan de andere kant van de Adriatische Zee.

Boten vol arriveerden in Italiaanse havensteden als Bari en werden vaak direct weer teruggestuurd.

Tot op heden varen 's nachts smokkelboten met grote snelheden vanuit Albanië naar de overkant, vol vluchtelingen die veel geld voor de reis betaalden.

Anderen met minder financiële armslag bevaren de zee in amper zeewaardige bootjes. En de Albanese televisiekijker verwondert zich al jaren over de verhalen die aan gene zijde tegenover Italiaanse televisiejournalisten worden verteld. Mensen met een duidelijk Albanees accent vertellen bij die gelegenheden dat zij uit Kosovo zijn gevlucht nadat hun familie was vermoord.

In Tirana wemelt het dan ook van de verhalen over kennissen die naar het westen kwamen door zich als Kosovo-vluchteling voor te doen.

Nu er echte massa's Kosovo-vluchtelingen zonder papieren in Albanië verblijven, lijkt het gevaar groot dat menig Albanees het opnieuw zal proberen en zo een nog aan te leggen 'vluchtelingenbestand' zal vervuilen.

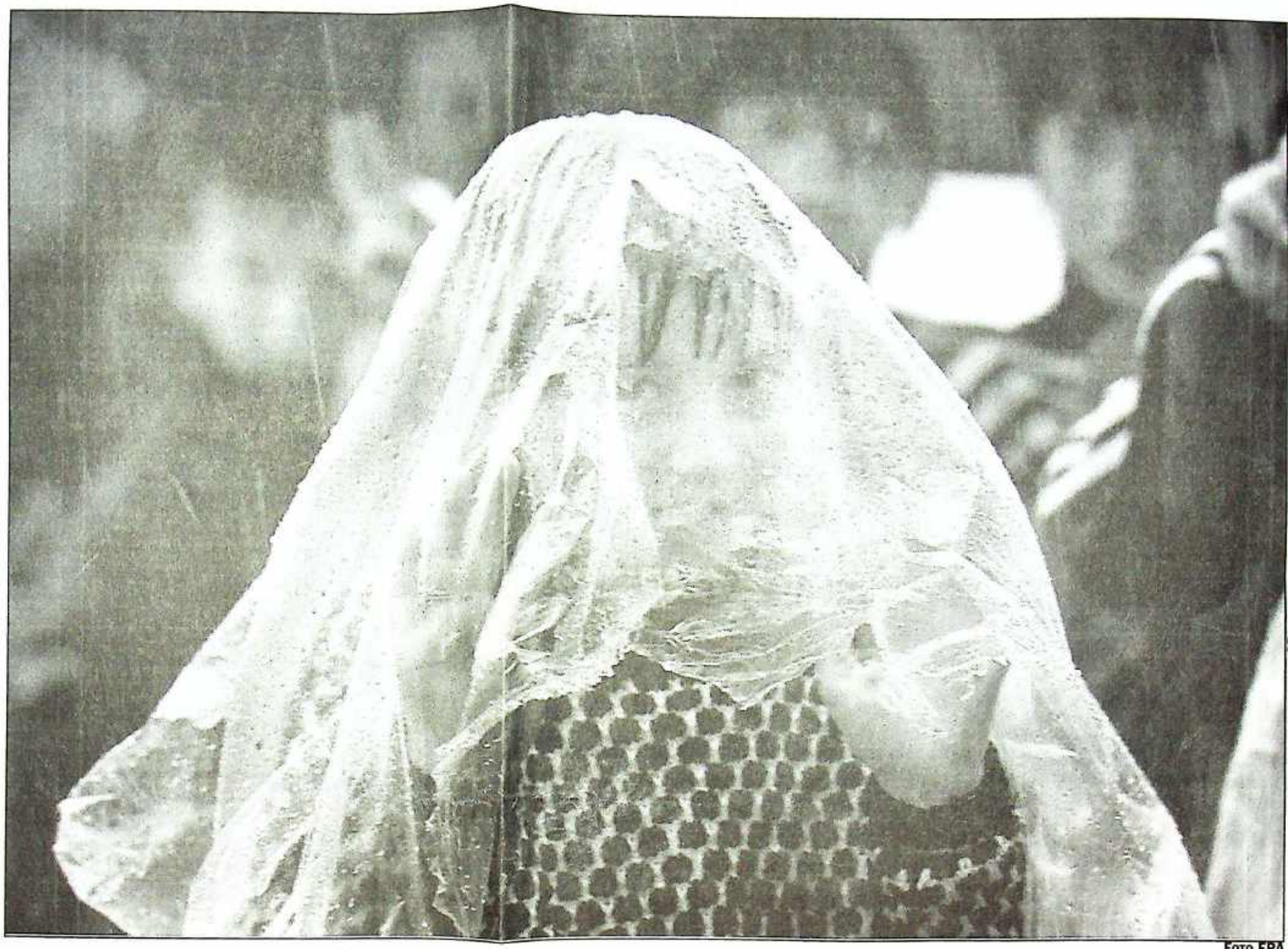

FOTO EPA

Een jonge vluchteling uit Kosovo schuilt onder een stuk plastic terwijl hij in de rij staat voor voedsel van de hulporganisaties in het vluchtelingenkamp in Kukes, Albanië.

24-4-99

Gevoel onterechte schuld smeedt volk aaneen

Nu de luchtaanvallen op Servië een averechtse uitwerking blijken te hebben en elke bom de kans op vreedzaam samenleven in Kosovo dieper de grond in boort, is het de hoogste tijd een uitweg te zoeken. De diplomatie wacht een zware taak.

DOOR RENÉ GRÉMAUX

De humanitaire situatie is rampzalig verslechterd. De te onttronen boeman zit steviger dan ooit. Voordat Kosovo geheel ontvolkt is en totaal in puin ligt, moeten de krijgshandelingen worden gestaakt. Het vinden van een voor beide conflictpartijen acceptabele uitweg verdient de grootste prioriteit. Met de arrogantie van de macht en meer bekommerd om eigen geloofwaardigheid dan om het lot van dit deel van Europa, blijft de NAVO voorlopig vertrouwen op de B-52 diplomatie. Het bondgenootschap stevent af op intensivering van de hightech luchtshow. Daarnaast wordt steeds openlijker gedaan over de samenwerking met het vanuit Albanië opererende UCK en de inzet van westerse grondtroepen.

Na de gigantische materiële en andere schade van een maand bombarderen, en de radicalisering waartoe dit heeft geleid, kun je er donder op zeggen dat Servië met nog grotere felheid Kosovo als onvervreemdbaar landsdeel zal verdedigen. Naar verluidt staan 150.000 man – leger, politie en bewapende burgers – klaar om de grondaanval af te slaan. Wanneer de NAVO inderdaad gaat proberen het omstreden gebied te 'bevrijden' – de Britse premier Blair beloofde onlangs plechtig Milosevic te verdrijven en Kosovo aan de rechtmatige 'eigenaars' terug te geven – dan zullen Rusland, Wit-Rusland en op termijn ook Oekraïne en Griekenland, niet werkeloos blijven toezien.

Slagzin

'De beul van de Balkan op de knieën dwingen' – dat is nog steeds de slagzin. Vergeten wordt dat Milosevic dankzij de westerse strafexpeditie op ongekend brede steun onder de bevolking kan rekenen. Zeker waar het zijn weigering betreft Kosovo op te geven. Want daarop zou het would-be akkoord van Rambouillet in de praktijk neerkomen. Schromelijk onderschat is de Servische gehechtheid aan dit emotioneel zo beladen stuk grond. Hetzelfde geldt voor de weerzin tegen capitulatie. 'Ons onderwerpen? Zo zijn we niet opgevoed! Het moreel van de bevolking is hoog en echte paniek, nee die is er niet. Een voor de Serviërs zeldzame saamhorigheid en discipline tekent zich af.

De al dan niet bedoelde vernieling van talloze civiele doelen reduceert de civiele infrastructuur en de productiecapaciteit van het door de sancties van afgelopen jaren al op de rand van de economische afgrond balancerende land nog verder. Schept het Westen door zo te handelen uiteindelijk niet een vluchtelingenstroom veel groter dan die uit Kosovo, voorlopig is het vooral olie op de golven van de Servische onverzettelijkheid. Lotsverbondenheid groeit door de aangerichte verwoestingen en slachtoffers van de vele malen uitgevoerde 'precisiebombardementen'.

Niets smeedt echter het volk zozeer aaneen dan het beklemmende gevoel ten onrechte collectief de schuld te krijgen van alles wat er op de Balkan fout is gegaan. Dat Madeleine Albright in de landstaal die zij nog kent uit de jaren dat zij in Servië als kind bescherming vond tegen de Nazi's, beweert niets tegen de bevolking te hebben maar alleen Milosevic' moordmachine te willen treffen, wordt in de schuilkelders als het toppunt van cynisme weggehoond.

De in haar midlifecrisis belande NAVO heeft zich op Amerikaans initiatief onbesuisd in een wespennest gestoken. In weerwil van de grootspraak geen centimeter af te wijken van de oorspronkelijke doelstellingen, heeft de NAVO inmiddels de bakens toch enigszins verzet. Deels aangescherpt, deels verzwakt zijn haar ultimatieve voorwaarden. Ten eerste dient geweld tegen de Albanese Kosovaren te worden gestaakt. Voor zover het vreedzame burgers betreft, behoort dit weinig problemen op te leveren. De schoen knelt echter waar het gaat om het UCK. De al bijna verslagen rebellen hergroeperen en versterken zich in Albanië en maken zich op de Zuid-Servische provincie als NAVO-voorhoede binnen te trekken. Mede in dit licht is de tweede eis – algehele terugtrekking van de Servische politietroepen en het Joegoslavische leger uit de provincie – volstrekt onverteerbaar.

Huiverig

Met de ervaring van oktober jongstleden nog vers in het geheugen is men van Servische kant meer dan huiverig. Ingevolge het Milosevic-Holbrooke akkoord moest Belgrado het in de provincie aanwezige wapentuig en de manschappen terugbrengen tot het niveau van een half jaar daarvoor. Terwijl de éne partij daar althans gedeeltelijk gehoor gaf, vatte de zelf niet door deze afspraak gebonden UCK dit akkoord op als vrijbrief om eerder verloren posities weer in te nemen, het gecontroleerde gebied zelfs ten dele uit te breiden, en vooral lustig door te gaan met provocatieve moordaanslagen en ontvoeringen. Zou onder andere omstandigheden opnieuw gedeeltelijke terugtrekking bespreekbaar zijn, nu is het geheel en al verlaten van Kosovo volstrekt uitgesloten. Tenminste niet zonder dat eerst de UCK of reguliere NAVO-troepen zich er met grote verliezen hebben binnengevochten.

Versoepeling

Tegenover een onaanvaardbare verscherping op dit punt – volgens Rambouillet mocht er een beperkt contingent soldaten blijven – lijkt er sprake van een versoepeling ten aanzien van de overige. Moest milosevic eerst zijn handtekening zetten onder het 'akkoord', nu hoeft hij alleen in te stemmen met het raamwerk voor een politieke oplossing. Moest Servië aanvankelijk een NAVO-troepenmacht op zijn grondgebied dulden om de vredesregeling te implementeren, nu heet het een internationale troepenmacht.

Het moge duidelijk zijn dat de NAVO in de regio voor lange tijd heeft afgedaan als onpartijdige vredesstichter. Aan zet zijn nu de Contactgroep, de G8, OVSE, EU of VN. Een door neutrale staten gevormde politiemacht met het doel terugkeer van vluchtelingen te begeleiden en toezicht te houden op naleving van hun rechten – zulk een compromis moet mogelijk zijn. Wel moet er eerst een VN-mandaat komen op basis van het principe : autonomie ja, afscheiding nee.

René Grémaux is freelance-journalist en Balkan-deskundige.

Acties Kosovo brengen bijna 56 miljoen op

RIJSWIJK, 24 APRIL. De Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) hebben tot nu toe bijna 56 miljoen gulden ontvangen op het gironummer voor vluchtelingen uit Kosovo. Een SHO-woordvoerder benadrukt dat het einde van de geldstroom nog lang niet in zicht is. Tot nu toe ging de hoogste opbrengt naar de actie 'Een voor Afrika', die in 1983 97 miljoen gulden opleverde. Het geld dat op giro 555 binnenkomt gaat naar tien hulporganisaties. Het zijn Artsen zonder Grenzen, Kerken in Aktie, Memisa, Mensen in Nood, Nederlandse Rode Kruis, Novib, Stichting Vluchteling, Tear Fund, Terre des Hommes en Unicef. (ANP)

Couzy: NAVO onverstandig

AMERSFOORT, 24 APRIL. Oud-opperbevelhebber van de Nederlandse Landmacht H. Couzy noemt de bemoeienissen van de NAVO en Kosovo „onverstandig en halfslachtig". Hij zei dit gisteravond in Amersfoort. „Je kunt je afvragen of geweld een oplossing is voor intrastatelijke conflicten." Couzy uitte kritiek op de handelswijze van de NAVO-lidstaten. Volgens hem is de crisis in Kosovo daar een direct gevolg van. „Het Westen heeft nooit een standpunt willen innemen in de Kosovo-problematiek. Het directe gevolg daarvan is dat het UCK het heft in eigen handen nam." (ANP)

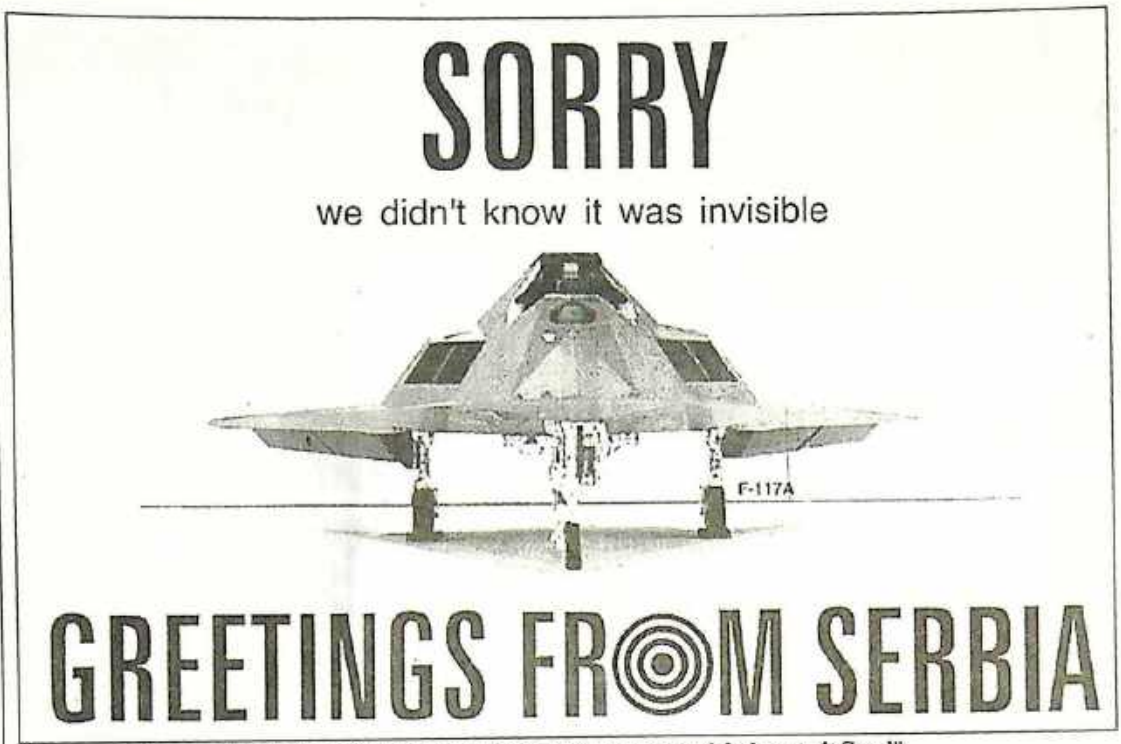

'Sorry, we wisten niet dat het onzichtbaar was'. De Stealth, op een ansicht kaart uit Servië.

'Oude' Stealth zichtbaar

De Stealth heette onzichtbaar te zijn. Tot er kort na het begin van de NAVO-luchtacties een werd neergeschoten.

Door MENNO STEKETEE

ROTTERDAM, 24 APRIL. Het Amerikaanse ministerie van Defensie komt er inmiddels wel voor uit: de F-117 *stealth*-jager werd op de vierde dag van operatie *Allied Force* neergeschoten door een raket. Officieel heet het dat het onderzoek nog niet is afgerond. „We sluiten op dit moment alleen de hand van God en het flauwvallen van de piloot uit", aldus luchtmachtgeneraal Bruce Carlson bij een briefing in het Pentagon.

Maar tussen de regels valt al genoeg te lezen: „We zijn op de hoogte van radarsystemen die onze *stealth*-toestellen kunnen volgen", aldus Carlson, die de ontmythologisering van deze technologie stevig inzette. „De F-117 is nooit 'onzichtbaar' geweest. Ze kunnen ons vinden." Volgens Carlson, die jarenlang in het toestel heeft gevlogen, gaat het hier echter slechts om techniek uit de jaren zeventig. De huidige *stealth*-technologie, ingebouwd in de B-2 *stealth*-bommenwerper en de gloednieuwe F-22 *Raptor*, zijn pas echt *top of the bill*. De Joegoslavische luchtverdedigers mogen dan geluk hebben gehad, zo lijkt de boodschap van Carlson te luiden, de Amerikaanse belastingbetaler hoeft zich allesbehalve ongerust te maken.

Anonieme, en ongeruster zegslieden zijn tegen het doorgaans goed geïnformeerde blad *Aviation Week* wat breedsprakiger geweest. „De F-117's vlogen voortdurend dezelfde heen- en terugweg," zegt een defensie-functionaris die bij het onderzoek naar de crash betrokken was. De Serviërs waren daardoor in staat om met behulp van radarapparatuur die onderdeel uitmaakt van het SAM-3 luchtafweersysteem globaal de positie van de *stealth*-jagers te bepalen. „Ze stelden gewoon de radar op onder het vluchttraject," aldus de functionaris, die daarbij opmerkt dat de *stealth*-technologie van de F-117 nauwelijks werkt wanneer deze recht van onderen met een radar wordt 'bekeken'. Doordat de radar echter op een frequentie opereert waarmee het onmogelijk is een raket naar het doel te begeleiden, haalden de Serviërs een truc uit. Volgens de functionaris gebruikten ze 'non-radartechnologie' – lees: nachtzichtapparatuur – om het doel te vinden en neer te halen. Een exemplaar uit een heel salvo SAM-3 raketten zou de *stealth* hebben geraakt.

Of hier nu sprake is geweest van geluk of niet, het voorval toont in ieder geval aan dat de raketbatterijen, hoewel die dateren uit de jaren zeventig, nog steeds gevaarlijk kunnen zijn. Bovendien wijst het neerschieten uit dat elektronische storingstechnieken radarapparatuur allesbehalve te allen tijde 'plat' kunnen leggen.

Anderen hielden volgens *Aviation Week* de mogelijkheid open dat de F-117 helemaal zichtbaar is wanneer de bomluiken open gaan. Carlson leek dit bij de briefing te bevestigen: „Zodra je twee verticale platen, tweemaal groter dan een gewone deur, laat uitsteken, heb je een radarreflector." Om dit euvel tegen te gaan zou de sequentie van het openen van de deuren, het afgooien van de bommen en het sluiten van de bomluiken veel sneller gaan dan bij 'normale' vliegtuigen.

Hoewel Carlson het verlies van de F-117 zoveel mogelijk bagatelliseert, kan hij de indruk niet wegnemen dat de Serviërs, en daarmee waarschijnlijk Rusland, een goudmijn op het gebied van technische informatie in handen is gevallen. Zo geeft hij toe dat het wrak zeker was gebombardeerd indien men het had kunnen vinden. „Het toestel stortte neer in een afgelegen gebied. Het kost tijd het te vinden." Carlson wilde, om voor de hand liggende redenen, niet zeggen of de operationele procedures zijn aangepast. Maar nadat de ene F-117 was neergehaald, zijn nog eens een dozijn van de *stealth*-jagers van de VS naar Europa overgevlogen. Ze zijn iedere nacht actief geweest.

Ook dieren lijden in Kosovo

TIRANA, 24 APRIL. Katten, honden en konijntjes zouden uit de handen van Kosovaarse kinderen zijn gerukt en voor hun ogen doodgeschoten, kuddes schapen met mitrailleurs neergemaaid, koeien met afgezaagde poten in de wei achtergelaten.

Het tribunaal voor oorlogsmisdaden onderzoekt mensenrechtenschendingen in Kosovo, maar ook de dieren lijden, vindt de World Society for the Protection of Animals (WSPA). Daarom heeft deze Britse organisatie onderzoekers naar Albanië gestuurd om vluchtelingen te ondervragen over wreedheden tegen dieren.

WSPA-woordvoerder Jonathan Owen erkent dat zijn onderzoek naar dierenleed wellicht hier en daar wenkbrauwen doet fronsen, maar als honderd organisaties de mensen van Kosovo te hulp schieten, is één organisatie voor dierenleed best op zijn plaats. „Dit is niet alleen een tragedie van menselijke proporties." Volgens WSPA hebben Servische troepen in Kosovo tienduizenden koeien, paarden en schapen over de kling gejaagd, om over kippen maar te zwijgen. Journalisten die door Kosovo reden, zagen velden bezaaid met rottende karkassen. Overigens zijn er ook rapporten van Albanese schendingen: zo gebruiken vluchtelingen soms kuddes schapen om mijnenvelden schoon te vegen.

WSPA zorgde na het eind van de Bosnische oorlog voor dierenartsen en dierenvoeder. Dat wil WSPA ook aan Kosovo leveren. (Reuters)

De zieners in Belgrado wachten op de lentesneeuw

Door onze correspondent
RENÉE POSTMA

BOEDAPEST, 24 APRIL. De dagen lengen en worden warmer, maar de Serviërs wachten hartstochtelijk op een sneeuwvlokje. Iedere morgen weer kijken ze vol verwachting uit het raam. Maar helaas de voorjaarssneeuw blijft uit en de oorlog duurt voorlopig gewoon voort. Kennelijk is het moment nog niet gekomen. Niet dat de Serviërs verwachten dat een flink pak sneeuw de NAVO acties zal weten lam te leggen. Het gaat hier niet om strategische of tactische inzichten, maar om 'tekenen'.

De kleine Russische tovenaar Leon Gersjman weet ze te lezen. Hij houdt zich bezig met 'witte kunst' en voorspelde feilloos dat de NAVO-bombardementen op 24 maart zouden beginnen. Dat zei hij althans achteraf. Nu weet hij dat de oorlog over zal zijn als de eerste lentesneeuw valt. De Russische tovenaar in zijn witte pak is razend populair in Belgrado.

De beroemde ingenieur Spasoje Vlajić heeft geen lentesneeuw nodig. Hij voorspelt dat er in mei een einde aan de oorlog zal komen. Afgelopen zondag kwam hij uitgebreid aan het woord op BK televisie, één van de pijlers van het imperium van de gebroeders Karić die goede betrekkingen onderhouden met Milošević, en uitstekend weten hoe je zaken moet doen. Vlajić voorspelde niet alleen het einde van de oorlog maar stelde de kijkers ook gerust dat NAVO landen altijd gestraft worden nadat ze aanvallen tegen de Serviërs hebben uitgevoerd. Zoals bijvoorbeeld in Duitsland waar tientallen mensen omkwamen bij een verkeersongeluk kort nadat NAVO-raketten Servische burgers hadden gedood in het plaatsje Alekšinac.

Vlajić wist ook te vertellen dat Clinton een verbond heeft gesloten met de duivel en dat zijn eigen kerkgemeenschap in Little Rock hem daarom heeft geëxcommuniceerd. Gelukkig is er hoop want de Amerikanen Zbigniew Brzezinski, Henri Kissinger en David Rockefeller hebben een geheim driemanschap gevormd om Clinton's plannen tegen Joegoslavië te dwarsbomen. De Serviërs staan dus niet helemaal alleen.

De onafhankelijke media zijn tot zwijgen gebracht, de officiële media en politici weten niet meer

JOEGOSLAVIË

hoe ze de Serviërs moeten uitleggen dat de NAVO onverminderd doorgaat met bombarderen en het woord is nu aan de occulte broeders en zusters. Een bonte stoet van waarzeggers, tovenaars en profeten trekt dagelijks aan de publieke opinie voorbij met de boodschap dat de Serviërs ondanks alles een heel speciaal volk zijn, dat de NAVO aanvallen het werk van de duivel zijn en dat de Serviërs uiteindelijk als overwinnaars uit de strijd tevoorschijn zullen komen.

Interessant is daarbij de band die de verschillende voorspellers met het regime onderhouden. Eerder genoemde Vlajić houdt zich al jaren bezig met een geheimzinnige strijd tegen de Amerikaanse vijand. Hij is betrokken bij een groep binnen het Joegoslavische leger die gespecialiseerd is in 'parapsychologische oorlogsvoering'. Vliegtuigen uit de lucht denken en dat soort zaken.

De groep, opgericht tijdens de Bosnische oorlog in 1994, werd onlangs in detail beschreven door de voormalig woordvoerder van het Joegoslavische leger, Ljubodrag Stojadinović. Hij voerde een aantal gesprekken met vertegenwoordigers van deze 'Groep 69' (hetgeen ook in het Servisch een zeer duidelijke seksuele verwijzing is). Het gaat over sneeuwvlokken (!) als symbool van nationale kracht, over pogingen om Bush, Genscher, Madeleine Albright en onze eigen Hans van den Broek het leven zuur te maken, en over de duistere krachten van de Romeinse bron in het Kalemegdan park in Belgrado. De parapsycholgen eisten dat de bron, die tijdens opgravingen was blootgelegd, zou worden dichtgegooid. Liefst met de voormalige Duitse minister van buitenlandse zaken Genscher erin. Pas dan zouden de Serviërs rust kunnen vinden op de Balkan.

De toenmalige opperbevelhebber van het Joegoslavische leger Momčilo Perišić schijnt nog wel eens pogingen te hebben ondernomen om de fantasierijke militairen onder toezicht te stellen. Maar Perišić is inmiddels weggezuiverd door president Milošević en de parapsychologen mogen uitleggen waarom de Serviërs het zo moeilijk hebben.

Ook de oude zieners doen het goed. De zestiende-eeuwse astroloog Nostradamus wordt dezer dagen regelmatig geraadpleegd in Belgrado. Volgens de Serviërs voorspelt hij dat er in juni een Derde Wereldoorlog zal uitbreken. Alleen zal die volgens een andere ziener, de negentiende-eeuwse Serviër Mitar Tarabić, niet gunstig aflopen. Hij voorspelt dat de Serviërs in een grote oorlog raken en door hun leider naar een nederlaag worden geleid, waarna 'er nog maar net genoeg Serviërs zijn om onder één pruimenboom te schuilen'.

24-4-14

DE GEWIJZIGDE WERELD

De Standaard

Het huidige Joegoslavië

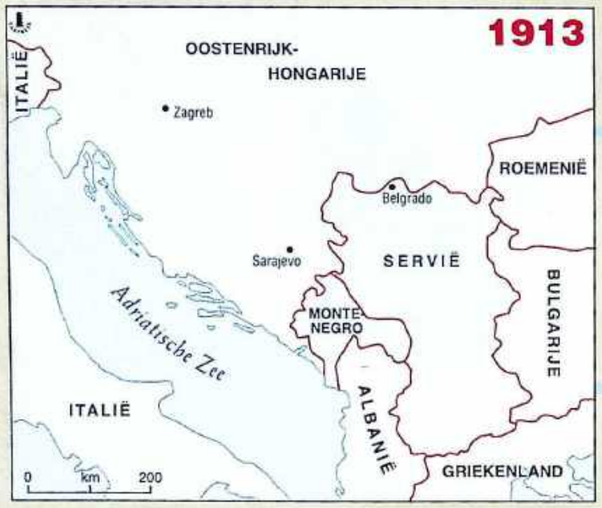

Rusland dwong in 1829 de autonomie van een Klein-Servisch vorstendom af van het Ottomaanse Rijk. In de daaropvolgende decennia konden Servië - en dat al talrijke autonome Montenegro - telkens weer nieuwe stukjes grondgebied op dat "Turkse" Rijk veroveren. De grote doorbraak kwam er met de twee Balkanoorlogen (1912-1913), waarin Servië zijn grondgebied in zuidelijke richting zowat verdubbelde en het onder meer een groot stuk van Kosovo **aanhechtte**

Servië en Montenegro vochten tijdens de Eerste Wereldoorlog aan de zijde van de Geallieerden, tegen de Centrale Mogendheden Duitsland en Oostenrijk-Hongarije. Na de Eerste Wereldoorlog kwam het Koninkrijk van Serviërs, Kroaten en Slovenen tot stand, door de oprichting van Montenegro en het samengaan met "Zuid-Slavische gebieden" die voordien deel hadden uitgemaakt van de Habsburgse Dubbelmonarchie. Het resultaat was een nieuw koninkrijk, dat bijzonder sterk "Servisch" was **gekleurd.**

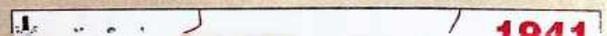

Joegoslavië was een staat die bijzonder diep verscheurd was, vooral langs de Servisch-Kroatische scheidingslijn, toen het koninkrijk in 1941 door Duitsland en zijn bondgenoten onder de voet werd gelopen. Wat volgde, was een bijzonder complexe combinatie van bezetting, opdeling van het land, annexatie van deelgebieden door de vijand, en burgeroorlog op meerdere **fronten.**

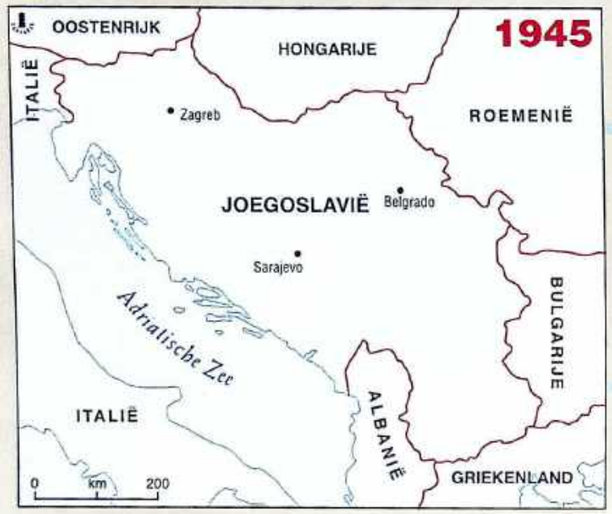

Uit de Tweede Wereldoorlog kwam een nieuw Joegoslavië tevoorschijn - een communistisch land op federale basis, waarin Servië en Montenegro (wie 'van de zes' deel uitmaakten) vriendelijke verenden. Leidende politieke kracht in het land waren de voormalige partizanen die onder leiding van Josip Broz Tito grotendeels op eigen krachten (en met westerse steun) de controle over het land hadden veroverd. In 1948 kwam het tot een breuk tussen het Tito-regime en de rest van het communistisch blok onder Sovjet-Russische leiding. Joegoslavië bleek een "onafhankelijk" koers te varen, terwijl de mensenrechten in Oost-Europa vanaf de jaren '70 kwam het land in de macht van steeds machtsbeluste **krachten.**

De Servische president, Slobodan Milosevic, stelde na het einde van de jaren '80 de andere republieken voor de keuze tussen confederatie onder zijn sterke leiding of het uiteenvallen van het land. In dat laatste geval zou Servië de "administratieve grenzen" tussen de republieken niet automatisch erkennen, zoals het Slovenië toen het eenzijdig, in de zomer van 1991, gevolgd door Kroatië. Maar de Kroatische Servische minderheid in die republiek kwam in opstand, gesteund door Servië. Het gevolg was een ongemeen felle oorlog die vanaf april 1992 naar Bosnië-Herzegovina oversloeg. Op 27 april 1992 stichtten de republieken Servië en Montenegro samen het "nieuwe" Joegoslavië **op.**

Het Parool 24/4'99

40

ON & OFF THE RECORD JOHN JANSEN VAN GALEN

Helden en lafaards

WAT IS toch 'moreel links' en waarom ergert dat begrip mij zo? Ik kwam het donderdag voor het eerst tegen in *Het Parool*, maar het schijnt al ingeburgerd te zijn. Het is een nieuw etiket dat een brede coalitie dekt, van Tony Blair in Engeland en Joschka Fischer in Duitsland, via Bernard-Henri Lévy, André Glucksmann en Daniel Cohn-Bendit in Frankrijk tot Mient-Jan Faber, André Roelofs en Anet Bleich in Nederland: allemaal voormalige radicaal-linkse activisten of communisten, duiven in de Koude Oorlog die elkaar nu over de oorlog om Kosovo de loef afsteken in havikachtigheid.

Hoe is dit te verklaren? Willen ze nu, nadat ze 'fout' zijn geweest in de Koude Oorlog, om het hardst bewijzen hoe 'goed' ze zijn in deze Balkanoorlog?

Dat is wel erg psychologie van de koude grond. Is de les geleerd dat men geen dictator ongestraft zijn gang mag laten gaan? Dan staan ons nog heel wat strafexpedities te wachten.

En waarom heet hun standpunt opeens 'moreel'? Is het ethischer dan dat van degenen die menen dat nu het minimum wordt verkracht dat er aan internationale rechtsorde bestond? Die laatsten betogen dat de gedaanteverandering van de Navo van een defensief bondgenootschap in een offensieve alliantie in strijd is met het verdrag. Als die alliantie – zonder zelf bedreigd te worden – staten kan aanvallen, heeft dat een precedentwerking waarvan we de gevolgen niet kunnen overzien.

Het is inderdaad zoals Dorien Pessers deze week in *de Volkskrant* schreef: degenen die de bombardementen steunen, zijn nu de 'morele helden' en als ze aandringen op de inzet van grondtroepen, worden ze het nog meer. Degenen die de oorlog afwijzen gelden als de 'morele lafaards', hoewel het nog heel wat dapperheid vereist om dit standpunt te verkondigen, nu driekwart van de bevolking achter de oorlog staat en nog méér mensen blijken in te stemmen met uitbreiding van de taak van de Navo in offensieve zin.

Ik heb tot nog toe maar niks over de oorlog geschreven. Ik hou me hier doorgaans bezig met binnenlandse kwesties en het is toch al zoals Herman Sandberg mij laatst toevoegde: "Jij bemoeit je ook overal mee." Dat was bij opnamen voor het Veronica-televisieprogramma *Het laatste oor* van Theo van Gogh. Het zou gaan over vluchtelingen uit Kosovo en op dat terrein ben ik niet helemaal een kat in een vreemd pakhuis, maar voordat ik het wist ging het over de oorlog en dan moet je je partijtje wel meeblazen. Ik nam het standpunt in van de morele lafaards.

De morele helden verwijten ons dat we de Albanese bevolking van Kosovo in haar sop gaar willen laten koken. In de Volkskrant kwam Stephan Sanders, ook 'moreel links', zelfs op de proppen met de aantijging dat we een soort 'eigen volk eerst' voorstaan: hou je handen vrij en af van Kosovo. Alsof je alleen door bommen te gooien voor die mensen kunt opkomen.

Vergeten wordt dat in Rambouillet een akkoord binnen handbereik lag; het stuitte alleen af op de eis van Milosevic dat er geen Navotroepen op Servisch grondgebied gestationeerd zouden worden. Was het hele diplomatieke en politieke repertoire van drukmiddelen, sancties en boycots toen al uitgeput?

Maar de Navo moest, teneinde geen 'gezichtsverlies' te lijden, haar dreigement van ingrijpen waarmaken. De waarnemers werden teruggetrokken en daarmee was het terrein vrij voor bombardementen, maar ook voor de grote slager in Belgrado om het 'etnisch te zuiveren'.

Is het niet ten minste even moreel om te erkennen, dat wat aanvankelijk verkocht werd als een humanitaire operatie, daardoor in haar tegendeel verkeerde, en dat het beter is ten halve te keren dan ten hele te dwalen?

Moreel links wil nu grondtroepen op het land afsturen teneinde een 'veilige haven' te creëren voor de Albanese Kosovaren, die echter tot in lengte van jaren door westerse manschappen en wapens gevrijwaard zullen moeten worden van de Servische guerrilla. Het is een soort morele herbewapening.

Willen de tegenstanders van de oorlog hun handen schoon houden, zoals hun door moreel links voor de voeten wordt geworpen? Tot dusver houdt iederéén zijn handen schoon, behalve de gevechtsvliegers en de etnische zuiveraars. Vrede willen stichten met bombardementen is oorlog voeren op een koopje.

Is het laf ervoor te pleiten het vuren te staken en terug te keren naar de onderhandelingstafel?

Om het protectoraat Kosovo mogelijk te maken, zal er sowieso een internationale troepenmacht moeten komen, zij het niet onder de vlag van de Navo. Als men het verzwakte Servië zo ver weet te krijgen dat het daarmee instemt, zullen ook Rusland en China ermee akkoord gaan en kan van de verstoorde internationale rechtsorde misschien gered worden wat er nog te redden valt.

Dat is allemaal minder gemakzuchtig dan de huidige luchtaanvallen.

De morele superioriteit van de haviken is niet boven twijfel verheven, evenmin als de lafheid van de duiven. Niemand heeft het onomstotelijke gelijk aan zijn zijde. Ik zou niet willen claimen dat mijn standpunt intrinsiek beter is dan het andere.

Deze oorlog leverde tot op heden alleen maar verliezers op, in de eerste plaats de massaal gevluchte Kosovaren, in de tweede plaats de zuiverheid van het debat erover.

Rotterdams Dagblad 24/4'99

Oorlog (23)

Laat het duidelijk zijn, de Albanezen ondergaan in Kosovo een afschuwelijk lot. Je zal maar verdreven worden van huis en haard. Dat is nooit, maar dan ook nooit goed te praten. Toch heeft de NAVO er belang bij de verhalen over de toestand erger te maken. Niet in alle gevallen blijkt de informatie van deze organisatie ook achteraf nog te kloppen.

De bombardementen hebben de toestand in Kosovo alleen maar verergerd; deskundigen zoals onder anderen Mient Jan Faber hebben daarvoor gewaarschuwd. Gezichtsverlies maakt echter dat de NAVO nu niet meer kan stoppen met het platgooien van Servië, want dan komt de geloofwaardigheid van de organisatie in het geding. Zo gaat het in de machtspolitiek.

Een voorbeeld. De NAVO zegt te bombarderen in naam van de internationale gemeenschap. Dit is misleiding, want de NAVO is een partij en omvat slechts een klein gedeelte van de gehele wereld. Aleen de Verenigde Naties hebben na besluitvorming het recht namens de internationale gemeenschap, waar ook ter wereld, gewapend op te treden. De NAVO maakt zich schuldig aan selectieve verontwaardiging. In Uganda zijn alleen de laatste jaren een half miljoen mensen vermoord; in Sierra Leone worden onschuldige mensen handen en voeten afgehakt. De berichtgeving ligt merkwaardigerwijs stil.

F. Middelham sr., Rotterdam

Publicatie : NRC Handelsblad
Datum : 27/04/1999
Pagina : 9
Oplage : 269667
Frequentie : dagelijks
Advertentiewaarde : 9131,88
Regio : landelijk

41

De nieuwe kruisvaarders

Niet alleen goedkoop, maar ook onjuist is het diegenen te honen die twintig jaar geleden te hoop liepen tegen de kernwapens, maar nu gewapend optreden tegen Milošević goedkeuren en in sommige gevallen zelfs willen uitbreiden tot een grondoorlog. In Nederland is daar Mient Jan Faber, de secretaris van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV), organisator van de massale protesten tegen de kruisraketten in 1981 en 1983, het sprekendste voorbeeld van.

Maar ook de PvdA en zelfs de Groenen billijken, tot nader order, dit optreden. In het buitenland is het niet anders. De sociaal-democraat Schröder en de Groene Fischer verdedigen de bombardementen op Servië, evenals de socialisten Jospin en Solana, secretaris-generaal van de NAVO. Tony Blair is een ware kruisvaarder tegen het kwaad dat Milošević voorstelt, en sleept een aarzelender Clinton mee, die liever naar de opiniepeilingen kijkt en bovendien als oud-dienstweigeraar in de Vietnamoorlog zich ongemakkelijk voelt als opperbevelhebber van de Amerikaanse strijdkrachten.

Waarom is het niet alleen goedkoop, maar ook onjuist al die politici, die tot de linkerkant van het politieke spectrum behoren, te honen voor hun schijnbare *volte face*? Juist omdat het geen *volte face* is. Zij zijn, integendeel, heel consequent gebleven. Twintig jaar geleden was het een morele verontrusting die hen tegen de kernwapens deed protesteren; vandaag is het weer morele verontrusting die hen ertoe brengt Milošević met geweld tot andere gedachten te willen brengen.

In het begin van de jaren '80 waren zij – met uitzondering waarschijnlijk van Jospin, wiens partijgenoten, als vrijwel enige socialisten, niet tegen kernwapens waren – kruisvaarders; bijna twintig jaar later zijn ze het weer. Maar het is een kruistocht die meer geïnspireerd lijkt door de Amerikaanse president Woodrow Wilson, die de wereld *safe for democracy* wilde maken, dan door Ronald Reagan, hoewel zij, evenals de laatste, ten strijde trekken tegen een *evil empire* – deze keer van Milošević.

In hun bereidheid geweld te gebruiken om de Balkan *safe for democracy* te maken, ontmoeten zij hun rechtse tegenstanders, maar het verschil tussen de linkse en rechtse motivering van de strijd tegen Milošević blijkt duidelijk uit de woorden van president Chirac: „Waar het om te doen is, is het evenwicht op ons continent." Nu, om evenwichtspolitiek heeft links zich nooit veel bekommerd.

Moeten wij deze linkse *volte face*, die geen *volte face* is, verwelkomen? In de situatie van vandaag, nu het erom gaat Milošević een kopje kleiner te maken, zeker. Maar er zijn, los van de concrete situatie, toch ook wel bedenkingen tegen in te brengen. En hier kunnen we niet beter dan dan B.V.A. Röling, die jarenlang een soort goeroe van de 'vredesbeweging' was, te citeren. In zijn boek *Over oorlog en vrede* (1963) schrijft hij:

„Zoals het nu gaat bergt de democratie een gevaar in zich voor de vrede. En wel omdat in de democratie de grote massa beslissende invloed heeft, en die grote massa – geneigd tot emotionele reactie, afgestemd op het concrete, directe, denkend in morele termen van goed en kwaad – nog niet heeft getoond opgewassen te zijn tegen de eisen van de tijd. [...]

„Hier ligt een gevaar voor de westerse democratie: het gevaar van een soort 'dictatuur van de massa', daardoor te grote emotionaliteit en gebrek aan bezonnen redelijkheid, daardoor de psychische onmogelijkheid om grondhoudingen en opvattingen te veranderen in verband met de gewijzigde omstandigheden."

Dit 'gevaar' is vele malen groter dan het in 1963 was, want sindsdien is de invloed van de televisie, met haar directe beelden van slagveld en etnische zuivering, aanzienlijk toegenomen en zijn de oude houvasten als kerk en partij grotendeels afgekalfd. Maar de „psychische onmogelijkheid om grondhoudingen en opvattingen te veranderen" is daar niet het enige gevolg van. Het omgekeerde is nog waarschijnlijker: een vluchtigheid van indrukken, een spoedige vermoeidheid door de telkens herhaalde beelden.

Naarmate de democratie meer beheerst wordt door de stemmingen van de massa, neigt zij dus niet alleen tot het door Röling gevreesde conservatisme, maar evenzeer tot onstandvastigheid, grilligheid. Wat ons vandaag tot vervoering of morele verontwaardiging brengt, zijn we morgen – wanneer andere zaken onze aandacht vragen – vergeten. Met andere woorden: een door morele motieven ingegeven beleid is niet *per se* een goed beleid.

Zo heeft het besluit kruisraketten in Europa te plaatsen, samen met Reagans (overigens door zijn afkeer jegens kernwapens ingegeven) voornemen eigen land te voorzien van een schild tegen vijandelijke raketten, waarschijnlijk meer bijgedragen aan het einde van de Koude Oorlog dan alle vredesmarsen bij elkaar. Ook het besluit Servië te bombarderen waarborgt, hoezeer ook ingegeven door morele motieven, geen succes – al was het, na de herhaalde dreigementen ermee, onvermijdelijk.

Daarbij komt iets wat Röling in 1963, toen de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog nog vers was en de welvaart nog als een soort van bonus (dus niet als iets vanzelfsprekends) beschouwd werd, niet voorzien kon: de afnemende bereidheid – althans in sommige Westerse samenlevingen – te sneuvelen voor de democratie – behalve, op z'n hoogst, die in eigen land. Als de vijanden van de democratie via afstandsbediening vernietigd kunnen worden, heeft dat verre de voorkeur.

Deze grenzen aan de bereidheid op te komen voor de idealen van de democratie, we kunnen ook zeggen: de grenzen van het morele imperatief, zijn in de oorlog tegen Milošević zichtbaar geworden, nu blijkt dat de afstandsbediening niet binnen de daarvoor gestelde termijn het gewenste resultaat heeft bereikt en, wat de hulp aan Kosovaren (om wie het allemaal te doen was) betreft, zelfs het tegendeel daarvan.

In de Atlantische gemeenschap gaat de discussie nu feitelijk over die grenzen, en daar wordt binnen die gemeenschap zeer verschillend over gedacht. Aan die verschillen zou de NAVO wel eens kapot kunnen gaan. Maar ook als ze dit zou overleven – wat Milošević' nederlaag als voorwaarde heeft – dan nog zal er overeenstemming bereikt moeten worden over wat de grenzen zijn van onze morele en democratische plichten.

Verleden jaar zei mevrouw Albright dat de NAVO „een kracht voor vrede van het Midden-Oosten tot Centraal Afrika was". Dat klinkt nu, na Kosovo, absurd. In het nieuwe „strategische concept" dat de NAVO zondag in Washington heeft aanvaard, is dit gelukkig teruggebracht tot de „Euro-Atlantische regio" – een overigens nog rijkelijk vaag begrip. Geval voor geval zal de NAVO er moeten beslissen of gewapende interventie al dan niet gerechtvaardigd is. Zulke ad-hocbeslissingen zullen veel meer aanleiding geven tot interne conflicten en spanningen dan de simpele dreiging van een Sovjet-aanval in de tijd van de oude NAVO deed.

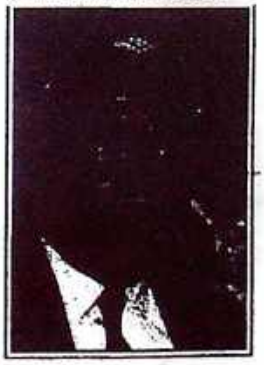

DEZER DAGEN

J.L. Heldring

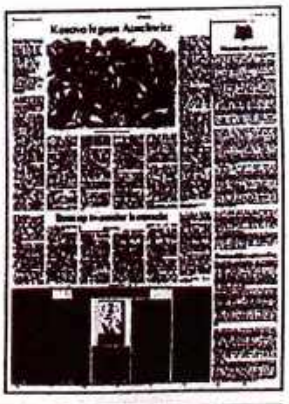

7

JACKSON - BOMBING OF SERBIAN TV IS THE SAME AS BOMBING NBC OR CNN

BELGRADE - The bombing of Serbian TV is the same as a bombing of NBC or CNN while people are working, visiting US civil rights defender Reverend Jesse Jackson told the press Friday in Belgrade.

In front of the heavily damaged Serbian TV building that NATO bombed a week ago under the pretext that it was a legitimate military target, killing 13 members of its personnel, Jackson said he could not close his eyes to civilian casualties or to the fact that the war in Yugoslavia had brought suffering and instigated violence that must be halted.

Accompanied by Serbian Orthodox Church representatives, Jackson inspected several bombed sites in Belgrade, including homes in the central district of Vracar in which innocent civilians were wounded early Friday.

The people of Yugoslavia feel they are paying a high civilian price for a war they do not understand, and regarding which the US Congress is divided, Jackson said referring to the criticism voiced by many republican congressmen regarding the Clinton administration strategy towards Yugoslavia.

Appealing for an end to violence in Yugoslavia, Jackson said he was encouraged by his meeting Friday with Patriarch Pavle of the Serbian Orthodox Church, adding that everyone wanted the bombing to stop.

NATO raids on industrial and civilian facilities on April 30th and in the night between April 30th and May 1st 1999

Yesterday and last night NATO aviation continued to raid civilian targets. The aggressors' hit list included numerous provincial towns, road and telecommunication infrastructure, and major damages have been registered on residential buildings throughout Yugoslavia making the 38th day of foreign aggression one to remember because of the large number of civilian victims.

IVANJICA: (13:30) The satellite relay station in the village of Prilike near the town of Ivanjica has been bombed again.

UZICE: (13:30) Loud detonations have been registered in the zone around this town in western Serbia. Enemy aviation raided the airport of Ponikve and the Tornik picnic area.

Afschuw over bom op tv-studio

24-4-99

Van onze redactie buitenland

BELGRADO/WASHINGTON – Met afschuw is gisteren van verschillende kanten gereageerd op een NAVO-bombardement op een Servische tv-studio in Belgrado. De aanval kostte tien mensen het leven en er vielen achttien gewonden, aldus Belgrado. De raketinslag verwoestte de zendmast en de bovenste twee verdiepingen van het studiocomplex. Op het moment van de aanval bevonden zich volgens de Serviërs 150 mensen in het gebouw. Premier Kok en minister De Grave van defensie kozen echter het officiële NAVO-standpunt en verdedigden de aanval.

Het scherm ging in Joegoslavië omstreeks 02.15 uur op zwart terwijl er op de drie netten van de staatsomroep een interview met president Milosevic te zien was. De NAVO raakte niet alleen de zendmast, maar ook de studio er onder. Een andere zender toonde beelden van de reddingswerkzaamheden, waarbij te zien was hoe een bebloede en waarschijnlijk dode man onder de brokstukken lag. Bij een zwaargewonde moesten artsen ter plaatse hulp bieden. Een BBC-verslaggever zei te hebben gezien dat zeker vijf lijken werden geborgen.

'Vreselijk'

Lamberto Dini, de minister van buitenlandse zaken van Italië (een NAVO-land) haalde fel uit. Hij noemde de opzettelijke verwoesting van het gebouw van de Joegoslavische staatstelevisie verschrikkelijk. „Het is vreselijk en ik keur dit af", zei Dini.

Paul Beaver, een vooraanstaand Brits militair expert zei dat het moeilijk voor de NAVO zou worden om de aanval te rechtvaardigen. „Ik vind deze aanval hoogst shockerend. De vraag is waarom de NAVO zich niet op verwoesting van de zendmasten heeft geconcentreerd."

Ook veel internationale nieuwsorganisaties, waaronder het NOS-journaal, protesteerden tegen het bombardement. Het Journaal vroeg minister De Grave al het mogelijke te doen om meer van dergelijke aanvallen te voorkomen. Adjunct-hoofdredacteur H. Laroes vindt dat de aanval de berichtgeving uit het gebied hindert. Volgens hem is de infrastructuur van de Servische televisie nodig om verslagen van Nederlandse verslaggevers naar Hilversum te zenden. „Op die manier is er nog sprake van onafhankelijke journalistiek vanuit Belgrado", aldus Laroes

Legitiem doel

De NAVO zelf zei de Servische televisie als een legitiem militair doel te beschouwen, omdat ze een propaganda-instrument is van Milosevic. Volgens een woordvoerder richten deze media net zo veel schade aan als het leger. „Deze media hebben niets met journalistiek te maken." Ook premier Kok en minister De Grave stelden zich op dat standpunt. Kok zei gisteren in Washington „geen moeite te hebben om de propagandamachine van president Milosevic te beschouwen als een onderdeel van de Servische oorlogsmachine." De Grave zei begrip te hebben voor het aanpakken van de staatsomroep. Die „is duidelijk een instrument van beïnvloeding", aldus De Grave

Binnen-/Buitenland 2:
● NAVO vraagt om VN-resolutie over Kosovo

Bij viering 50ste verjaardag NAVO

Alliantie breidt luchtaanvallen uit

Door onze correspondenten

WASHINGTON, 24 APRIL. Op de viering van de vijftigste verjaardag van de NAVO in Washington hebben de negentien staats- en regeringleiders van de alliantie verklaard de luchtaanvallen tegen Joegoslavië verder op te voeren.

„We staan niet toe dat deze terreurcampagne slaagt", stelden ze in een verklaring over Kosovo. „De NAVO is vastberaden te overwinnen."

De regeringsleiders herhaalden de vijf eisen aan de Joegoslavische president Milošević: beëindiging van zijn militaire actie in Kosovo, terugtrekking van politie en militairen, een internationale militaire troepenmacht in Kosovo, terugkeer van de vluchtelingen en de bereidheid om te werken aan een politieke oplossing op basis van het vredesakkoord van Rambouillet. President Clinton zei dat de topontmoeting de eenheid en vastberadenheid van de NAVO laat zien. „We zullen de luchtaanvallen voortzetten zolang dat nodig is."

Over de inzet van grondtroepen is niet gesproken tijdens de plenaire vergadering gisteren. De Canadese premier Chrétien heeft volgens een aanwezige het onderwerp wel naar voren gebracht, maar niemand ging daar op in. De Britse premier Blair was volgens de krant *The Guardian* expres eerder naar Washington vertrokken om de inzet van grondtroepen te bespreken met president Clinton.

Clinton is inmiddels net als Blair afgeweken van het NAVO-standpunt dat voor het zenden van een internationale troepenmacht de instemming nodig is van de Joegoslavische president Milošević. Maar landen als Duitsland en Griekenland zijn nog niet toe aan een discussie over grondtroepen. „Het onderwerp is niet van de baan", zei gisteren premier Kok. „Maar in de situatie nu komen grondtroepen niet aan de orde."

De NAVO-regeringsleiders onderschrijven het olie-embargo tegen Joegoslavië, waarover de Europese Unie deze week overeenstemming bereikte. De ministers van Defensie van de NAVO-landen geven toestemming voor het doorzoeken van scheepsladingen naar wapens of olie voor Joegoslavië. NAVO-militairen hebben de afgelopen week opties uitgewerkt voor een zeeblokkade. Frankrijk heeft gisteren opnieuw juridische bezwaren opgeworpen tegen zo'n blokkade, maar ook Nederland leek terughoudend. Eerder had premier Kok gezegd dat de opdracht aan de ministers van Defensie om „manieren uit te werken om de aanvoer van oorlogsmateriaal te stoppen" niet de aanvoer van olie betrof. Volgens de Amerikaanse veiligheidsadviseur Berger is „duidelijk wel bedoeld dat dit olie omvat". Minister van Buitenlandse Zaken Van Aartsen zei later dat Nederland wel voor het doorzoeken van schepen is. Rusland dient volgens de NAVO-verklaring „een belangrijke rol te spelen in het zoeken naar een oplossing van het conflict in Kosovo".

KWESTIES / *Dissidenten (nog steeds) niet welkom in Hongkong*

Op 4 juni is het tien jaar geleden dat het Chinese leger de activisten wegschoot van het Plein voor de Hemelse Vrede in Peking. Dat kwam ook keihard aan in het (toen nog) Britse Hongkong, waar een kwart van de bevolking de straat opging – mede uit vrees voor hun eigen hachje na de overdracht aan China.

Ieder jaar herdenken de Hongkongers massaal het bloedbad, en staan zij stil bij de slag die dit toebracht aan hoop op een democratischer bestel – ook in Hongkong zelf. Dit 'jubileumjaar' hadden Hongkongse activisten een seminar gepland in mei. Uitgenodigd waren ook elf voor-aanstaande Chinese dissidenten die inmiddels in het Westen wonen, waaronder Wang Dan en Wei Jingsheng. Maar de Hongkongse autoriteiten, bevreesd voor ruzie met Peking, hebben de elf een visum geweigerd.

De weigering is het vierde incident in korte tijd dat vragen oproept over de autonome status van Hongkong. Dat is sinds bijna twee jaar een 'Speciale Admnistratieve Regio' van de Volksrepubliek China. Het begon in december, toen China een gangster executeerde die in 1996 en 1997 twee Hongkongse zakenlieden had ontvoerd. Hongkongse juristen voerden aan dat de ontvoerder wel een Chinees was, maar zijn misdaden in Hongkong had gepleegd, en dus in Hongkong berecht diende te worden: 'straks arresteert China ook mensenrechtenactivisten die in Hongkong president Jiang Zemineen schurk durven noemen'. Deze week executeerde China, ondanks dezelfde bezwaren, een Feng Shui-meester, die in Hongkong vijf gifmoorden pleegde.

Echte ruzie tussen China en Hongkong brak uit in februari, toen een Hongkongse rechtbank bepaalde dat Chinezen, die aantoonbaar verwekt zijn doo Hongkongers, in Hongkong mo gen wonen. Volgens Peking over schreed de rechtbank daarme zijn competentie.

Hongkongs hoogste chef, Tun Chee-hwa, verdedigde gistere de weigering van de elf dissiden ten met een beroep op 'de lang termijnbelangen van Hon kong'. Krantencommentatore en mensenrechtenactivisten di Hongkongs belang anders zie hebben één schrale troost: oc onder Brits bestuur werden Ch nese dissidenten vaak geweer om dezelfde redenen.

Eric Brasser

Navo-bombardement op Servische zender zeer omstreden

wege de propaganda die ze uitzendt, als legitiem doel ziet. Dit tot woede van de verenigingen van journalisten, die daarmee de persvrijheid bedreigd zien. Zowel de Nederlandse NVJ als de internationale IFJ hebben woedend gereageerd op het bombardement, waarbij volgens een Servische minister zeker tien doden zijn gevallen. Secretaris Hans Verploeg van de NVJ is extra verontwaardigd dat de Navo het bombardement toch heeft uitgevoerd, omdat hij een brief heeft van Navo-woordvoerder Jamie Shea: „*Allied Force* ziet alleen televisie- en radiozenders die geïnteresseerd zijn met militaire faciliteiten als doel", schreef hij daarin op 12 april.

Volgens de Britse premier Blair is RTS een legitiem doel, omdat de Servische media het etnisch conflict om Kosovo hebben aangewakkerd en een gunstig klimaat hebben gecreëerd voor gruwelijkheden.

Maar Verploeg vreest dat door het bombardement de media in volgende conflicten ook kunnen worden uitgeroepen tot strategische doelen. Ook voor Westerse journalisten in het gebied komt de aanval volgens Verploeg slecht uit. „Het wekt alleen maar vijandige gevoelens op bij de journalisten uit Joegoslavië zelf."

Secretaris Aiden White van de Internationale federatie van journalisten meent dat het bombardement buitenlandse collega's die de regering in Belgrado vasthoudt, in gevaar brengt. „Journalisten doden leidt nooit tot een zege in de oorlog of democratie, maar versterkt onwetendheid, censuur en angst."

Het Nos-Journaal heeft een protest ingediend bij minister De Grave van defensie en heeft hem gevraagd al het mogelijke te doen om meer van dergelijke aanvallen te voorkomen. Volgens adjunct-hoofdredacteur Hans Laroes is de infrastructuur van de Servische televisie nodig om verslagen van Nederlandse journalisten door te zenden en om vraaggesprekken met hen te voeren. „Op die manier is er nog sprake van onafhankelijke journalistiek vanuit Belgrado, in moeilijke omstandigheden.

Ook de burgemeester van Belgrado, Mihajlovic, is niet te spreken over het bombardement: „Voor het eerst in de wereldgeschiedenis is een mediaoorlog uitgevochten met bommen."

Mirjam Hagen

Zivkovic: There were 150 people inside RTS building when it was bombed

April 24, 1999

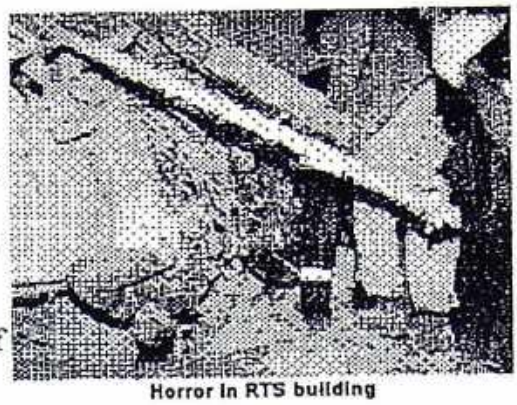

Horror in RTS building

Bombing of Radio and Television of Serbia (RTS) building at the moment when there were 150 people working definitely shows that NATO is led by pathological murders said to Tanjug editor in chief of "Belgrade Program", editor at Second RTS channel and a member of RTS Board Zoran Zivkovic.

"This is not only struggle between truth and lie, justice and injustice, but also struggle between good and evil" he said, stressing that very center of this evil are United States, Bill Clinton, Hazier Solon and Wesley Clark.

By bombing of RT. building they didn't only intend to silence truth, but they have also clearly showed that their aim is to kill people. If they wanted to stop broadcasting they would have destroyed systems of transmission, not kill people. By this they showed that they are bringing genuine evil.

"What NATO does is completely insane. They have no other way to win except to kill us all" he said suggesting that reactions of employees, as well as citizens of Belgrade and whole Serbia, towards this bestial NATO act showed that that US led military organization can not achieve any of its aims.

The most of employees reacted immediately asking for destiny of their colleagues and offering their help at the spot. There were no spectators among citizens of Belgrade who came to burning RT. building that night. Everybody came to help. Citizens were taking equipment out of destroyed building and transported it by their private cars intending to help their national television to start working again as soon as possible.

"This also shows that what we are talking people talk and that killing RT. journalists and technical crew can change nothing in our nation's attitude

Verdediging van eer vraagt om meer

De NAVO-bombardementen leiden alleen maar tot een gevaarlijke escalatie van het geweld en zijn slechts bedoeld om het zelfrespect van het bondgenootschap te redden, vindt Paul Scheffer. Vooralsnog worden door het Westen op de Balkan geen nieuwe regels geschreven, maar oude regels geschonden.

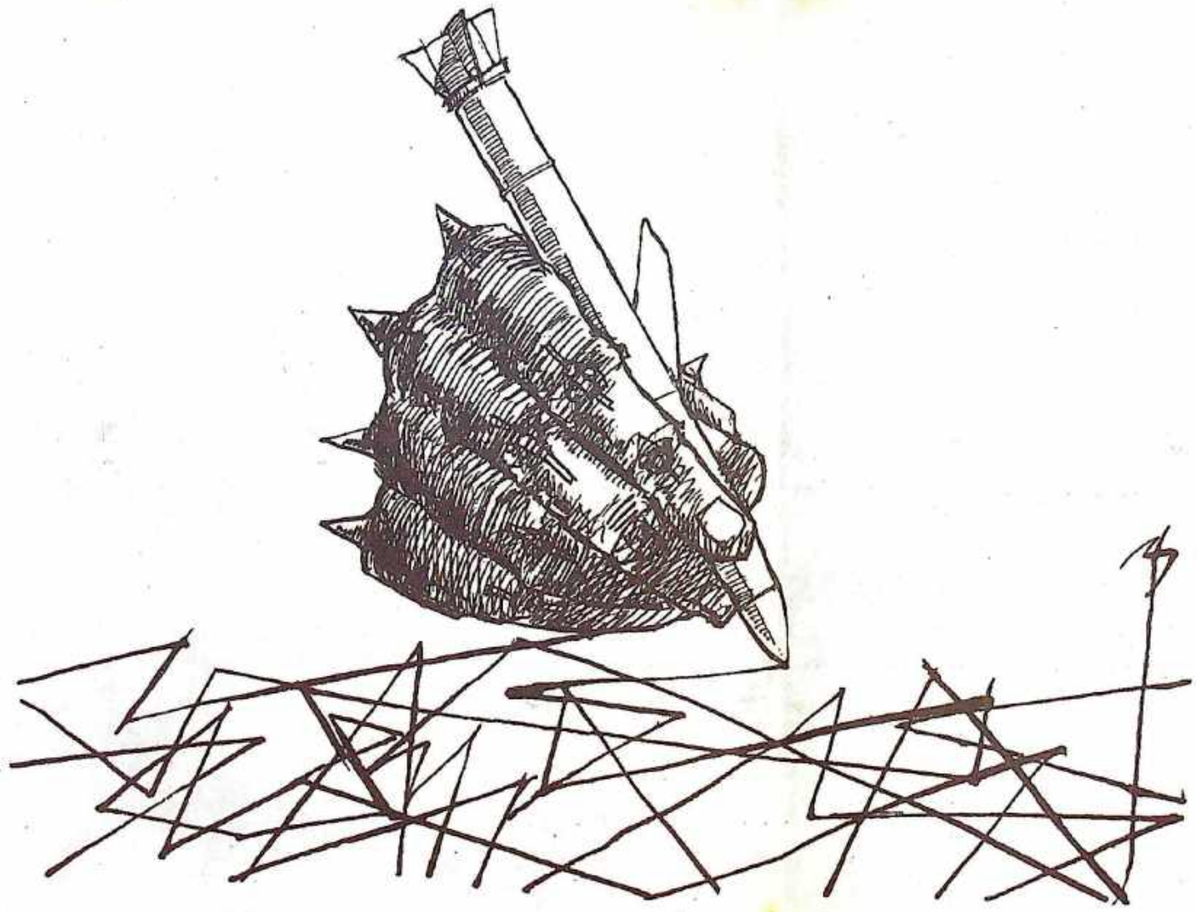

TEKENING: FRITS MÜLLER

Thucydides schreef in zijn *Peloponnesische Oorlog* over de drie motieven om ten oorlog te trekken: vrees, eigenbelang en eer. Van alle kanten is ons bezworen dat vrees voor de eigen veiligheid niet de reden is voor de bombardementen op Belgrado. Verder wordt ons verzekerd dat er geen belangen zijn die het Westen op de Balkan najaagt, zoals grondgebied of economisch gewin. Blijft dus over eergevoel, in modernere taal zelfrespect. En inderdaad, er is veel voor te zeggen dat het daar om gaat in Kosovo.

Iedereen raakt in de ban van de oorlog. Zelfs degenen die achteraf wijs zeggen dat het geen goed idee was om een oorlog tegen Joegoslavië te beginnen, verkondigen dat we moeten doorgaan, want niets lijkt erger dan verliezen of een waterig vergelijk. Ze vinden nu wat de NAVO vanaf het begin heeft gezegd: eens komt het moment dat er 'iets' moet worden gedaan, anders is het gezichtsverlies niet te overzien.

De inzet, de eisen en de toon worden met de dag hoger. Dat zien we aan de 'humanitaire haviken', die niet ophouden te benadrukken dat een nieuwe Hitler en een nieuwe volkerenmoord 'in het hart van Europa' niet kunnen worden toegestaan. Volgens de *Herald Tribune* hangt Clinton zijn presidentschap nu geheel aan deze oorlog op. En Blair spreekt voortdurend over 'appeasement', de historische fout van München 1938, toen zijn voorganger Chamberlain probeerde om de Duitse Führer tot een vergelijk te bewegen. Zo worden elementaire verschillen over het hoofd gezien: Milošević is niet meer dan een lokale dwingeland, zo men wil een oorlogsmisdadiger, zonder ambities buiten zijn eigen grenzen. Gevreesd moet worden dat we op de valreep van deze eeuw vooral bezig zijn met een oorlog tegen het verleden.

Wie niet wil bezwijken voor de druk die de stortvloed van slecht nieuws op het geweten legt, moet tal van morele vragen beantwoorden.

Om te beginnen behoort het gebruik van geweld te worden gemeten aan het een rechtvaardigingsgrond voor het gebruik van geweld. Wie wordt bedreigd heeft het morele recht om zich te verweren. Door voorstanders van deze oorlog wordt het graag zo voorgesteld dat deze zelfbeperking louter uit eigenbelang is voortgekomen. Rechtvaardigheid dwingt toch tot de gedachte van humanitaire interventie en dat is in uiterste consequentie een ander woord voor oorlogsvoering in een soeverein land om de mensenrechten te beschermen.

Hebben degenen die nu een veel ruimere toepassing van geweld voorschrijven het gelijk aan hun kant? Nee, want de beperking van de NAVO tot defensieve daden had óók een morele betekenis, namelijk het afscheid van de aanvalsoorlogen die in tiek van de islamitische wereld op de westerse aarzelingen in Bosnië is blijkbaar niet vergeten.

Is een onafhankelijk Kosovo, dat nu steeds meer ook door westerse politici als een mogelijkheid wordt gezien, werkelijk een te verdedigen doelstelling? Nee, geenszins. Een verdere versplintering van de Balkan is niet wenselijk – na Kosovo komen namelijk Montenegro, Vojvodina, Macedonië en Bosnië in de gevarenzone. Toch drijft door de oorlog een oplossing binnen de grenzen van Joegoslavië steeds verder weg en neemt het risico van een uitbreiding van het conflict verder toe.

Wat we zien is een escalatie van geweld, die tot steeds ruimere oorlogsdoelen leidt. Eerst was de gedachte: Milošević dwingen Rambouillet te tekenen. Nu is de definitie-

lijkt er weinig te zijn nagedacht over de onbedoelde gevolgen van het gebruik van militair geweld tegen een land als Joegoslavië. We zwijgen nu maar over de humanitaire catastrofe die sinds de bombardementen in volle hevigheid is losgebarsten. Zeker is dat de massale deportaties ondenkbaar zijn zonder de dekmantel van deze oorlog. Het overschrijden van de drempel van geweld opent een ruimte waarin vooral onzekerheid heerst, en geen voorlichterij kan dat verhullen.

We moeten het hebben over welke uitweg nu nog mogelijk is. Zeker, we kunnen niet zomaar ophouden, maar we kunnen ook niet zomaar doorgaan. Op zijn minst moeten vier beperkingen luid en duidelijk worden omschreven: geen onafhankelijk Kosovo, geen grondoorlog, geen afzetting

Asielbeleid in spagaat

DE HOOFDPIJNPORTEFEUILLE, zo wordt het werkterrein van staatssecretaris Cohen (Justitie) in het Haagse jargon genoemd. Dat is niet te veel gezegd over de combinatie jeugdbescherming, gevangeniswezen en vreemdelingenbeleid. Vooral dat laatste en dan in het bijzonder het asielvraagstuk. Zelf spreekt Cohen onderkoeld van de „spagaat" van het asielbeleid: iedere maatregel roept zijn eigen contra-effecten op. Dit geeft politieke spanningen in de coalitie tussen VVD en PvdA. Zij werden het vorig jaar in het regeerakkoord eens over een stevige indikking van de procedures ter beheersing van de asielproblematiek. Maar er is van beide kanten fiks aan Cohen getrokken voordat hij deze week ten slotte het beloofde wetsvoorstel door het kabinet kon loodsen.

Een eind aan de spagaat maakt dit voorstel niet. Zo wordt de zogeheten bezwaarfase afgeschaft, de mogelijkheid van heroverweging van de eerste asielbeslissing. De bedoeling is dat er meer nadruk komt te liggen op de kwaliteit van die eerste beslissing. Dat is hard nodig. Maar in gewone zaken geldt de bezwaarfase nu juist als een nuttig filter om verdere beroepsprocedures te voorkomen. Wat is dan het nettoresultaat van afschaffing?

De voornaamste spagaat levert natuurlijk Kosovo. De pure omvang van deze humanitaire ramp zet het zorgvuldige besnoeiingsplan onder grote druk. Hoewel het niet met zoveel woorden wordt gezegd, is het uitgangspunt dat individuele behandeling van asielverzoeken in Nederland op de langere termijn slechts houdbaar is als primair vluchtelingen van binnen Europa worden opgevangen. „De kring waarvoor je verantwoordelijk bent", zoals de VVD-kandidaat voor de Eerste Kamer Heleen Dupuis het eerder dit jaar kernachtig uitdrukte in het Schaduwkabinet van de NOS. Beleidsmakers noteren veelbetekenend dat tachtig procent van de asielaanvragen van buiten Europa komt.

KOSOVO ÍS EUROPA. Maar ook daarvoor geldt de stelregel dat in de eerste plaats opvang in de directe regio dient te worden gezocht. Dat heeft niet alleen een praktische reden (directe opvang is veel goedkoper en doelmatiger dan transport) maar zeker in dit geval ook een politiek-strategische. De alliantie mag de etnische zuivering door Milošević niet belonen met grootscheepse hervestiging van verdreven Kosovaren elders in Europa. Dit standpunt, dat binnen de Europese Unie vooral door Frankrijk en Groot-Brittannië wordt ingenomen, is vatbaar voor het verwijt dat het de staten van Europa ook wel gemakkelijk uitkomt:

wicht? Staan het gehanteerde geweld en vooral ook de risico's die daarmee in een wijder verband worden gelopen in verhouding tot de schendingen van de mensenrechten die men zegt te willen tegengaan? Het antwoord kan nu worden gegeven: de verhoudingen zijn volledig zoek.

Dat wordt alleen al duidelijk wanneer men zich een voorstelling maakt van de gevolgen van deze oorlog voor de binnenlandse verhoudingen in Rusland. Het humanitaire belang van het verdrijven van het autoritaire bewind dat Milošević voor de oorlog in Kosovo uitoefende, staat niet in verhouding tot het risico van een machtsverschuiving in Moskou ten gunste van de rood-bruine patriotten. Wat als straks bij de verkiezingen van dit najaar de nog enigszins op het Westen georiënteerde politici het verliezen, mede omdat ze geschoffeerd zijn tijdens de Kosovo-crisis? Welke gevolgen heeft dat voor de veiligheid in de wereld? Hoort zo'n afweging niet thuis in een morele oordeelsvorming?

Daarbij spreken we nog niet over de gevolgen voor de buitenlandse politiek van Rusland op een kortere termijn. Terwijl we het normaal vinden dat het Westen de gevangene is geworden van zijn eigen dreigementen – „we kunnen niet eeuwig blijven waarschuwen" –, zo vanzelfsprekend lijken we het te vinden dat Rusland gelaten blijft toezien hoe de NAVO orde op zaken stelt. De Russen mogen wel dreigen, maar kunnen toch niets doen en zullen derhalve het gezichtsverlies voor lief nemen. Nog steeds overheerst het gevoel: met de Russen komt het wel goed. Ook al zou dat over enkele maanden waar blijken te zijn, dan nog kan nu worden gezegd dat het risico dat met de labiele Russische samenleving is genomen niet kan worden gerechtvaardigd. De oorlog tegen Joegoslavië roept ook andere vragen op. Zelfverdediging is helpt „blijft slechts een grondoorlog over", laat zien hoe het geweten een uitweg zoekt in geweld.

Dat gaat overigens niet zonder slag of stoot. We leven in ons deel van de wereld in een situatie van 'eeuwige vrede', althans het wordt niet voor mogelijk gehouden dat de landen die tezamen de Europese Unie vormen, elkaar te lijf gaan. Het slagveld is niet meer het toneel waarop ultieme bewijzen van deugdzaamheid worden geleverd. De heroïeke cultuur is ons gaandeweg vreemd geworden en dat kan worden gezien als een morele vooruitgang in de laatste halve eeuw.

Maar het is natuurlijk precies die verworvenheid die nu grenzen stelt aan het humanitaire geweld; werkelijke militaire risico's wil vooralsnog niemand lopen. Onze cultuur is gepacificeerd en daarin zal deze oorlog niet snel een verandering brengen, in weerwil van alle opwekkingen om nu een grondoorlog te beginnen. Deze aversie tegen risico's heeft in Srebrenica het Nederlandse leger ten zeerste gediscrediteerd, en zal in deze oorlog, als er niet snel een aanvaardbaar vergelijk wordt gevonden, de NAVO zwaar onder druk zetten.

Morele vragen rijzen ook over de doelen van deze oorlog. We steunen sinds enkele jaren impliciet een separatistische beweging, het UÇK, die geen haar beter is dan drie letterige geestverwanten als de PKK, de ETA, de IRA. Waarom is het UÇK zo snel als onderhandelingspartner aanvaard? Vergeten is dat de onafhankelijkheidsstrijders een gevestigd belang hadden: het niveau van de burgeroorlog opvoeren om zo de buitenwereld bij het conflict te betrekken. Het Westen komt nu mede uit schuldgevoel over de oorlog in Bosnië de moslim-bevolking van Kosovo te hulp. De kri-

gaat het om de vernietiging van Milošević als president van Joegoslavië. Het enige waar nog over onderhandeld kan worden lijkt de datum te zijn waarop Milošević zijn enkele reis Den Haag aanvaardt. Hoe langer de bombardementen duren, hoe minder aanvaardbaar welk vergelijk dan ook is. Bij elk compromis wordt namelijk met terugwerkende kracht het gebruikte geweld grotesk.

...en kan ervan overtuigd zijn dat een ...toritair regime als het Servische op den ...uur niet zal overleven. Om dat verval te bespoedigen kan men denken aan de traditionele dwangmiddelen van de diplomatie: economische sancties, uitsluiting van internationale organisaties en internationale rechtsvervolging. Denk bijvoorbeeld aan de isolering van het apartheidsbewind. Maar op termijn is de ondermijnende invloed die uitgaat van een zone van landen die een welvarende en vreedzame levensstijl belichamen, veel werkzamer dan welke druk ook. Dat sluipende gif van de democratie is zichtbaar in zijn uitwerking, want overal is de middenklasse in opstand tegen autoritaire en corrupte elites. De verleiding van het Westen heeft het communisme in het Oosten uiteen doen vallen en zo zou het ook zijn gegaan met het dictatoriale Servië van Milošević.

Tot de moraal van geweldsgebruik behoort het denken over escalatie, maar ook het zoeken van een aanvaardbare uitweg. We weten natuurlijk weinig over de planning van de NAVO. Van de buitenkant bezien is het een solide apparaat, maar toch lijkwaardige betrokkenheid van Rusland bij een vredesmacht. Onderbreking van de oorlogsvoering op enig moment en onderhandelingen over een VN-bestuur in Kosovo zou een aanvaardbare weg kunnen zijn. De val van Milošević moet vroeger of later door de Serviërs zelf worden bewerkstelligd. Zonder zo'n begrenzing van de doelstellingen en de middelen kan de oorlog uitdijen tot een onafzienbare omvang.

Misschien weekt het nieuwe millennium missionnaire gevoelens los. Hoe het ook zij, weinigen hebben nog zin om de morele dilemma's te omschrijven, de oorlogspartij draait op volle toeren, en de media ontdekken pas na weken de andere kant van het verhaal. De beschrijving van Servische barbarij laat zien hoezeer ook humanitaire interventionisten leven van een etnisch gekleurd vijandbeeld.

We beleven een deplorabel moment, dat soms doet denken aan de zomerse dagen van 1914, toen iedereen zingend vertrok naar een 'frischer und fröhlicher Krieg', die niet langer dan een paar weken zou gaan duren.

Naar het zich nu laat aanzien zijn we verstrikt in een tragedie, waarbij oplossingen langzaam maar zeker achter de horizon verdwijnen en iedereen op een noodlottige wijze verliezer wordt. Niemand kan met zekerheid het verdere verloop van deze oorlog voorspellen, maar wat een beperkte burgeroorlog in Kosovo was, draait meer en meer uit op een oorlog die noch in politiek, noch in humanitair opzicht te verdedigen valt. Er speelt zich een werkelijke tragedie af, want zoals iedereen weet: de verdediging van eer vraagt altijd om meer.

Paul Scheffer is publicist.

vluchtelingenstroom dragen. Zo eenvoudig is het niet. Of we het nu aangenaam vinden of niet, de vluchtelingenstroom is onderdeel van de strijd. Druk vanuit de regio is een niet te verwaarlozen element van de politieke oplossing die uiteindelijk moet worden bereikt.

Ook de gematigde leiding van de Kosovaren zelf is niet onverdeeld gelukkig met uitdunning van de achterban door hervestiging elders in Europa. Veel van de verdrevenen willen, ondanks hun erbarmelijke omstandigheden, toch vooral in de buurt blijven in de hoop op terugkeer. Dit alles gezegd zijnde is een tijdelijke opvang van een aantal ontheemden elders in Europa om de druk op de nabuurlanden beheersbaar te houden, onvermijdelijk.

Nederland doet vanzelfsprekend mee. Maar het gaat slechts moeizaam. Dat wekt onbegrip na al die dagelijkse beelden van ontreddering op de televisie. Ook hier is echter een harde politieke factor in het spel. Nederland wil wel presteren maar alleen als alle Europese partners daadwerkelijk hun aandeel nemen. Dit standpunt heeft een opportunistisch kantje. Nederland heeft samen met Zwitserland de afgelopen tijd een onevenredig groot aandeel van de asielstroom te verwerken gekregen. Dat is niet zonder binnenlands-politieke gevolgen gebleven. Men kan zeggen dat deze verbleken tegenover de nood van de verdreven Kosovaren. Maar ook dat is te eenvoudig.

De Europese Commissie heeft enkele jaren geleden al een voorstel ingediend voor lastenverdeling bij humanitaire catastrofes. Zo vreemd was dat niet na Bosnië. Het belang van deze exercitie was vooral de nog altijd onderling zeer verdeelde Europese landen te helpen wennen aan wat meer onderlinge afstemming van hun asielbeleid. Kosovo is een proef op de som. De Europese Raad van ministers heeft relatief snel gesproken over het opnemen van honderdduizend ontheemden. Maar dat quotum was al gauw van tafel. Parijs en Londen voelen niet voor opname om Milošević niet in de kaart te spelen. Maar sommige Europese partners hebben ook duidelijk geen trek in de eerlijke verdeelsleutel die een gezamenlijk quotumbesluit meebrengt.

***HET IS WEER** als vanouds ieder land voor zichzelf. Dat werpt een schaduw over het asielbeleid in Europa die verder reikt dan de Kosovo-crisis. Men is het er wel over eens dat het bij de opvang van Kosovaren in de eerste plaats om noodhulp gaat en niet om een echte asielstatus. De nieuwe vreemdelingenwet in Nederland bevat ook een tijdelijke regeling voor ontheemden. Toch vergroot Kosovo de politieke druk op de discussie over de nieuwe wet. Nederland heeft al eens eerder een ontheemdenregeling gehad, voor de Bosniërs, maar de speciale positie van deze categorie bleek op den duur niet te handhaven.*

Alleen al uit capaciteitsoverwegingen is er zonder meer iets voor te zeggen de asielprocedure voor maximaal een jaar op te schorten bij een massale instroom van ontheemden. Zij worden dan wel veroordeeld tot een jaar van ledigheid. De nieuwe vreemdelingenwet van Cohen wil asielzoekers juist arbeid en scholing toestaan in afwachting van de eindbeslissing. Als deze afwijzend is moeten ze ook echt weg, al zijn ze hier intussen wellicht nog zo aardig aan de slag geraakt. Dat is minder ongerijmd dan het lijkt.

Het is ook niet in het belang van een daadkrachtig terugkeerbeleid wanneer vreemdelingen in de opvang zo gehospitaliseerd raken dat ze niet meer zijn te verwijderen. Maar een spagaat blijft ook de verhouding tussen inburgering en terugkeer wel.

ellent commerce

VACATURES

Brieven van lezers mogen niet langer zijn dan 250 woorden en dienen betrekking te hebben op een onderwerp dat in de redactionele kolommen van deze krant is gepubliceerd. De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen in te korten of te weigeren.

Ware gezicht

Het is weer duidelijk na de Russische dreiging van een Europese en/of wereldoorlog als de NAVO grondtroepen inzet in Kosovo: de beer laat zijn ware gezicht weer even zien.
Afgezien van het feit of het dreigement wel serieus genomen moet worden, telt toch datgene wat in Rusland al eeuwen blijkbaar normaal was, massamoorden op onschuldige burgers omdat ze 'toevallig' een afwijkende achtergrond hadden. Zie de moordpartij op de kozakken onder Stalin en de invallen in Afghanistan en Tsjetsjenië in een korter verleden. Het feit dat de Russen het Joegoslavisch broedervolk te hulp willen komen, is een nieuw duidelijk voorbeeld.
Geen woord over de massa-executies van de bevolking in Kosovo door datzelfde broedervolk. De Russische machthebbers zijn het er domweg mee eens dat de Kosovaren verjaagd en uitgemoord worden, omdat ze dezelfde walgelijke mentaliteit hebben als de Serviërs.
De geschiedenis herhaalt zich voor de zoveelste keer. We horen de oprichters van de Verenigde Naties nog beweren dat wat in de Tweede Wereldoorlog was gebeurd, nooit meer mocht voorkomen. We horen, lezen en zien niets anders dan het tegendeel.

W. v.d. BURG
Heemskerk

Wrang

Dinsdagmorgen 20 april las ik op de voorpagina van het NHD de volgende drie koppen:
1. Duizenden Kosovaren hier tijdelijk onderdak.
2. Vier extra F-16's naar de Balkan.
3. Stervenden worden te duur voor verpleeghuizen.
De gedachtencocktail die hierdoor bij mij ontstond werd steeds troebeler en almaar wranger van smaak.

J. HAGMEIJER
Alkmaar

Grondtroepen

Inzetten van Nederlandse grondtroepen voor militaire operaties? Nooit, nooit. Degenen die dat zo graag willen, moeten maar voorop gaan.
Zijn zij er niet van op de hoogte dat de getrainde SS-troepen van Hitler, nadat grote groepen waren afgeslacht, zich maar terugtrokken uit Joegoslavië? Deze troepen waren bovendien goed bewapend.
Mijnheer De Hoop Scheffer, hoeveel leed wilt u de Nederlandse vaders en moeders aandoen? Maakt u deel uit van de door u voorgestelde grondtroepen of blijft u veilig achter uw bureau? Amerika zendt geen grondtroepen. President Clinton laat de Amerikanen niet afslachten.

C.F. AUKEMA
Abbekerk

Geweten

Dat een groot gedeelte van het Servische volk achter Milosevic schijnt te staan, is misschien nog wel enigszins te begrijpen. De Servische media zwijgen over de etnische zuivering en de naar het zich laat aanzien moord- en martelpraktijken van het Servische leger in Kosovo. Dat echter de in Nederland verblijvende Serviërs misbaar maken en er zelfs Nederlanders zijn die de Servische leiders en hun aanhang beschouwen als brave koorknaapjes, vind ik volstrekt onbegrijpelijk. Radio, kranten en tv in dit land berichten immers dagelijks over de honderdduizenden Kosovaren die op barbaarse wijze door de Serviërs van huis en haard worden verdreven.
Je kunt alleen maar concluderen dat ook het geweten en beoordelingsvermogen van bepaalde Serviërs hier ernstig zijn aangetast door een griezelige vorm van nationalisme. En wat die verontwaardigde Nederlanders betreft, kennelijk heeft men prettige herinneringen aan een vakantie in Joegoslavië of erger, koestert men dezelfde latente haat tegen moslimvolkeren als de Serviers. Het lijkt mij dat geen beschaafd mens staat te juichen bij de NAVO-bombardementen, maar het zal toch duidelijk zijn dat er alles aan moet worden gedaan om Milosevic en consorten op de knieën te brengen. En vervolgens moeten de Serviërs onder curatele van de VN komen te staan, ter bescherming van zichzelf maar vooral voor de veiligheid van de omringende volkeren.

CH. VAN DER ZEL
Hoorn

Machteloos

Een 'daadkrachtige en eensgezinde' NAVO toont zijn 'geloofwaardigheid'. Maar waarom groeit dan mijn machteloze gevoel? Waarom schaam ik me zo?

J. UHL
Groet

Humanitair

Een geslaagde hulpactie voor Kosovo, gelukkig. Elk noodlijdend mens heeft recht op hulp.
Is de volgende actie voor de Koerden, die eveneens vechten voor onafhankelijkheid? Maar ja, Turkije is een vriend van Amerika en lid van de NAVO.
Of komt er een actie voor de kwart miljoen vluchtelingen uit Krajina die in 1995 door Tudjman gedeporteerd werden? Of voor de Servische vluchtelingen uit Sarajevo 1992 en 1996 die nu weer slachtoffer zijn van de 'illegale' NAVO-bombardementen op Servië?
Niet alle leed mag in onze zo geprezen democratie getoond worden. Zelfs de genocide in Rwanda 1994, met medeweten van de VN en Amerika, moet 'onder de pet' verdwijnen. Ook hier eigenbelang: de rijkdom aan delfstoffen in Congo.
Zijn wij wel zo humaan?

J. LIGTENBERG
Heerhugowaard

Berichtgeving

Wie kan mij vertellen waarom goed opgeleide journalisten kritiekloos de 'gekleurde' verhalen van de Kosovo-vluchtelingen overnemen? Hoe verschrikkelijk ook, het is duidelijk dat voor deze mensen de vijand Servisch is.
Tot in het Journaal hoor ik onze boodschappers zonder blozen vertellen dat Servische Migs een vluchtelingenkonvooi hebben bestookt met verschrikkelijke gevolgen. Elk weldenkend mens moet toch weten dat het volslagen onmogelijk is met zwermen NAVO-vliegtuigen in de lucht en gebombardeerde vliegvelden ook maar één Mig in de lucht te brengen. Pas toen de NAVO de vreselijke vergissing toegaf, draaiden de journalisten 360 graden.
Ik vind het vreselijk en verbind ook geen enkele conclusie aan deze misser, gewoon omdat ik ook niet weet hoe het verder moet. Echter, laten de journalisten hun werk wel eerlijk en weloverwogen doen.
Gekleurde berichtgeving is liegen en daar is uiteindelijk niemand bij gebaat.

J.I. VAN NOESEL
Heerhugowaard

23/4/99

Onderzoek: Grote vrees voor nieuwe wereldoorlog

Van onze correspondent

LONDEN – Een opvallend groot aantal mensen is bang voor een Derde Wereldoorlog. Bijna de helft van de bevolking (45 procent) in zeventien landen acht het waarschijnlijk dat binnen tien jaar een nieuwe wereldoorlog uitbreekt.

Dit blijkt uit onderzoek dat het Britse blad The Economist sinds het begin van de NAVO-bombardementen op Joegoslavië heeft laten uitvoeren in negen westerse landen, zeven ex-Oostbloklanden en Taiwan. De angst voor een nieuwe wereldoorlog is het grootst in de VS en Canada, waar 54 procent denkt dat het binnen tien jaar zover komt. Optimistischer zijn de West-Europeanen van wie twee op de drie een nieuwe wereldoorlog onwaarschijnlijk achten.

Uit het onderzoek blijkt ook dat gemiddeld 61 procent van de bevolking in elf onderzochte NAVO-landen achter de bombardementen staat. De steun daarvoor is met 74 procent het grootst in Denemarken, en redelijk sterk in de Verenigde Staten en Groot-Brittannië met beiden 68 procent.

Het geringst (35 procent) is de bijval in het nieuwe NAVO-land Tsjechië. Overweldigende steun (82 procent) voor de bombardementen is er in Kroatië, dat zelf geen lid is van de NAVO. Rusland en Oekraïne vormen het andere uiterste. In Rusland steunt twee procent de bombardementen, in Oekraïne is dat vier procent.

Nederland is in het onderzoek niet meegenomen.

Lessen van partizanen

Grondtroepen

redactie buitenland

AMSTERDAM – Navo-generaals met een gedegen kennis van de oorlogshistorie, mogen Westerse politici graag herinneren aan 1943: de slag om de Sutsjeska Kloof. Daar werd de basis gelegd voor de moeilijk te bestrijden guerrillatactiek van het Joegoslavische leger.

De Duitsers en de Italianen hadden hun handen vol aan Tito's partizanen. Om een doorbraak te forceren, stuurde Berlijn een enorme legermacht. De opzet leek te slagen: meer dan honderdduizend partizanen werden samengedreven in de Sutsjeska Kloof. Zij leken reddeloos verloren, maar vochten zich met beperkte middelen door de Duitse linies. Ruim de helft van de partizanen kwam om. De rest speelde later in de oorlog een belangrijke rol, onder meer in de bevrijding van Belgrado.

De tactiek van de partizanen is een vast onderdeel geworden van de opleiding van het Joegoslavische leger. Ze opereren vooral 's nachts in bebost en bergachtig gebied en verplaatsen zich snel en bij voorkeur te voet. Daarbij maken zij gebruik van her en der geplaatste geheime wapendepots. Die werkwijze heeft de Joegoslaven een mythisch imago bezorgd. Daarom ook voelt de Navo op dit moment niets voor het inzetten van grondtroepen: het Joegoslavische leger zou zich opnieuw verschansen om vervolgens op een uiterst bloedige manier terug te slaan – een schouwspel dat het op de Westerse televisie niet best zou doen en de steun voor de Navo drastisch zou verminderen.

Het is echter de vraag of het Joegoslavische leger nog wel voldoende gemotiveerd is. President Milosevic heeft de afgelopen jaren zelf het moreel van zijn soldaten aangetast door voorrang te geven aan de opbouw van een zestigduizend man sterke politiemacht. Ook het snel toenemende aantal dienstweigeraars in Joegoslavië geeft aan dat het vertrouwen in een goede afloop niet al te groot is. Veel dienstweigeraars zijn gevangengezet en naar schatting 200 000 Joegoslaven zijn sinds het begin van de Navo-aanvallen hun land ontvlucht om een oproep voor militaire dienst te ontlopen. Mannen tussen de achttien en vijfenzestig jaar mogen Servië niet meer verlaten.

Daarnaast hebben de Navo-bombardementen de inzetbaarheid van het Joegoslavische leger drastisch beperkt. Volgens het Pentagon heeft Milosevic na een maand van Navo-luchtaanvallen moeite met het verplaatsen, bevoorraden en motiveren van zijn troepen. Wegen, bruggen en voorraaddepots hebben ernstige schade opgelopen door de bombardementen. Ook zijn volgens de Amerikaanse defensie belangrijke communicatiecentra geraakt en is een aanzienlijk percentage van het Servische wapenarsenaal vernietigd.

Ongeveer 30 procent van het Servische SA-3 luchtafweergeschut is verwoest, evenals zo'n 10 tot 15 procent van de mobiele luchtafweer van het type SA-6, zei Thomas Wilson, de inlichtingendirecteur van de Gezamenlijke Chefs van Staven van de Navo. Ook zouden 16 MiG-straaljagers en 25 andere toestellen zijn uitgeschakeld, evenals zo'n 30 tot 60 van de in totaal 300 tanks. Het offensieve vermogen van Milosevic in Kosovo is met de helft gereduceerd, aldus Thomas, en de meer dan 9 000 Navo-vluchten over Joegoslavië hebben de kwetsbaarheid van het Joegoslavische leger voor een eventuele grondoorlog vergroot. Toch verklaarden de Amerikaanse en Britse ministers van buitenlandse zaken, Albright en Cook, donderdag dat grondtroepen nu nog niet aan de orde zijn. Er is eerst een 'toegankelijke omgeving' nodig voordat troepen Kosovo binnentrekken. Met andere woorden: de Joegoslavische strijdkrachten dienen eerst nagenoeg te zijn uitgeschakeld.
Maar de schattingen over het benodigde aantal manschappen spreken in dit geval boekdelen. Een maand geleden, toen de bombardementen begonnen, schatten Navo-experts dat er ongeveer 200 000 man nodig zouden zijn om Joegoslavië over de grond binnen te trekken. Deze week is dat getal al gedaald naar 70 000.

Dit is Madeleine Albrights oorlog

Publieke gunst

Bert van Panhuis

WASHINGTON – Vice-president Al Gore heeft een plan om de kwaliteit van de lucht in Amerika's nationale parken te verbeteren. En hij maakt zich zorgen over het geweld op de scholen. Ja, Gore draagt het milieu en de jeugdzorg een warm hart toe. En Kosovo?

William Jefferson Clinton treedt met enige regelmaat voor het voetlicht als hoofd van de Amerikaanse strijdkrachten. Tegen een decor van hangars en vliegtuigen steekt hij militairen en hun gezinsleden een hart onder de riem op een marinebasis in Norfolk of een luchtmachtbasis in Alabama. Madeleine Albright, zijn minister van buitenlandse zaken, legt nog steeds geduldig uit dat de luchtoorlog tegen Milosevic wat langer duurt dan de 'dagen', die ze tien weken geleden als termijn noemde. En Bill Cohen, haar collega van defensie legt het Congres uit dat die luchtacties, als het moet, de hele zomer doorgaan.

Al Gore maakt zich alleen maar zorgen over de toekomst. De zijne. Als senator had hij ooit uitgesproken meningen over defensievraagstukken en was hij bijvoorbeeld een van George Bush's verdedigers van een grondoorlog om Koeweit. Acht jaar later kan hij slechts bevestigend knikken als zijn president de kaarten blijft zetten op het succes van de luchtaanvallen in Joegoslavië. Het is het lot van iedere vice-president: schaduw spelen.

Een opiniepeiling, van de week, liet zien dat 21 procent van het Amerikaanse publiek vertrouwen heeft in Gore als laatste verantwoordelijke voor het defensiebeleid. Dat betekent niet dat die andere 79 procent geen vertrouwen heeft; ze weet gewoon niet wat de ideeën van Al Gore zijn. Wat die zelf wel weet is dat hoe langer de oorlog om Kosovo duurt, hoe zwaarder deze molensteen om zijn nek wordt.

Pakt de tactiek verkeerd uit, komt het tot een grondoorlog met dodelijke slachtoffers aan Amerikaanse kant dan dreigt niet alleen voor Clinton, maar ook voor Gore de politieke verdrinkingsdood. De hachelijkheid van de situatie werd vorige week nog eens duidelijk toen ABC-tv peilde hoe groot de steun was voor het inzetten van grondtroepen. De beeldbuis stroomde over van trieste beelden van verdwaasde vluchtelingen en dan vloeit ook het hart van Jan en Jans Publiek in de VS over van medelijden.

Bijna zeventig procent wilde wel troepen inzetten om die Milosevic een lesje te leren. Maar ABC vroeg door en noemde aantallen slachtoffers. Bij duizend dode Amerikaanse soldaten was de steun geslonken tot 28 procent. Het was duidelijk: Clinton en de Navo hebben geen andere keus dan door te gaan met de luchtaanvallen. Niet dat het Witte Huis de peiling van ABC nodig had voor deze conclusie. De regering Clinton wordt dikwijls verweten dat ze regeert bij focusgroep. Bijna elke beleidsbeslissing wordt door de researchers van de president bij een representatieve groep Amerikanen uitgetest op zijn haalbaarheid en wenselijkheid.

Tot de strijd om Kosovo is echter nu eens niet besloten met de natte vinger in de lucht. Dit is, hoort men telkens weer, de oorlog van Albright. De overwinning van het principe over het opportunisme. Het denkpatroon van de minister van buitenlandse zaken wordt bepaald door haar verleden dat in het teken staat van vluchten. Eerst voor de dictatuur van de nazi's, daarna voor die van het communisme. Vandaar dat de voormalige Tsjechische een superhavik wordt als ze een dictator zijn macht ziet misbruiken.

Het is ook Albright die voor de Navo van na de Koude Oorlog - en voor Amerika - de taak ziet weggelegd als de 'sheriff' die de goeden beschermt tegen de slechten.

Tot half januari delfde ze onderspit. Tegen de diplomaten, tegen de militairen en tegen de president, die zijn buitenlandse beleid het liefst in gemeenplaatsen uitvoert en die zijn handen al meer dan vol had aan zijn eigen overleving. De onderhandelingen met Milosevic hadden de minister mateloos gefrustreerd. We hollen als marmotten in een draaimolentje, riep ze in het Witte Huis. Toen het bloedbad van Racak bekend werd wist ze de anderen te overtuigen dat alleen geweld de Joegoslavische leider tot staan kon brengen.

Als enige doel werd gesteld dat „de oorlog zo snel als mogelijk is, moet worden beslist". Een kleine maand na het begin van de bombardementen stelt Albright vast dat dit optreden tegen Milosevic het belangrijkste is wat Amerika op het wereldtoneel heeft gedaan. „We hebben laten zien dat je in 1999 geen barbaarse etnische zuiveringen kunt plegen. Democratieën moeten optreden tegen dit soort kwaad."

Tegen zo'n principe is zelfs Clintons opportunisme niet bestand. Maar zelfs de 'come back kid' is ditmaal niet verzekerd van succes. Het zou ironisch zijn als de enige principiële beslissing uit zijn loopbaan hem - plus Gore en een Democratisch Witte Huis in 2000 - noodlottig zou worden.

advertentie

24-4-99

ABN Amro sn
Indonesische
Van onze redactie economie
AMSTERDAM – ABN Amro overweegt in Indonesië een minderheidsbelang te nemen in de noodlijdende Bank Niaga. Deze particuliere bank behoort tot een groep van negen, die de regering in Djakarta van de ondergang wil redden door kapitaalstortingen, samen ter waarde van 5 miljard gulden.
Trouw
pagina 6
Britse economie op dieptepunt
LONDEN – De groei van de Britse economie is vrijwel tot staan gekomen. Het bruto binnenlands product (bbp) was in het eerste kwartaal van dit jaar slechts 0,1 procent groter dan in het laatste trimester van 1998, zo meldt het nationale bureau voor statistiek in Londen. Als gevolg van groei in eerdere kwartalen is het bbp op jaarbasis nog met 0,7 procent gestegen. Veel economen gaan ervan uit dat de Britse economie nu het dieptepunt heeft bereikt en zo ontkomt aan echte recessie.
Congrespartij India kan geen coalitie vormen
NEW DELHI – De Congrespartij van Sonia Gandhi is er gisteren niet in geslaagd een nieuwe regering van India te vormen. Het land lijkt daardoor af te stevenen op nieuwe verkiezingen.
De hoop van Gandhi werd de bodem ingeslagen toen de socialistische Samajwadi Partij verklaarde geen van de grote partijen te willen steunen bij de vorming van

Montenegro smeekt EU om ontheffing boycott

Van onze redactie buitenland

AMSTERDAM – De regering van Montenegro smeekt de Europese Unie en de Navo hun olieboycot tegen Joegoslavië zo in te richten dat de economie van deze kleine deelstaat er niet door getroffen wordt.

De Navo beloofde gisteren in een verklaring Montenegro bij een maritieme blokkade te ontzien, maar besloot voor het overige tot een algehele olieblokkade van Joegoslavië.

Maandag moet de EU-maatregel ingaan: alle export en doorvoer van olie en olieproducten vanuit EU-landen naar Joegoslavië is vanaf die dag verboden, óók als deze bedoeld is voor het democratische, pro-westerse Montenegro. De regering in Podgorica biedt de EU de vrije hand bij de controle op de Montenegrijnse olievoorraden, in ruil voor ontheffing van de boycot. Een boycot „zou een verwoestende uitwerking hebben op de economie, die al onder zware druk staat door de luchtaanvallen. Een boycot zou ook onze humanitaire hulp negatief beïnvloeden", aldus premier Vujanovic van Montenegro. Er wordt gevreesd voor een pro-Servische coup in Montenegro.

De Amerikaanse regering vraagt de buurlanden van Joegoslavië mee te werken aan een olieboycot. Minister van buitenlandse zaken Madeleine Albright bracht dat verzoek over in Washington, tijdens een diner met vertegenwoordigers van Bosnië, Kroatië, Albanië, Bulgarije, Roemenië, Hongarije, Macedonië en Slovenië.

Bijna al deze landen hebben al grote economische offers gebracht voor de Kosovo-oorlog, die in hun landen verre van populair is. Albright beloofde economische steun, buiten de reeds toegezegde vijftig miljoen dollar.

Rusland is Joegoslavië's belangrijkste leverancier van olie en gas, maar steeds meer aanvoerwegen worden afgesneden. Hongarije heeft in april nog achtduizend ton ruwe Russische olie naar Joegoslavië doorgevoerd, meldt het dagblad *Vilaggazdasag*.

Groep mannen duikt op bij Albanese grens

KUKES – Bij de Joegoslavisch-Albanese grensovergang Morina stapten gisteren opeens zestig mannelijke vluchtelingen uit Kosovo Albanië binnen, zestig mannen in de weerbare leeftijd, en min of meer gezond van lijf en leden.

Alle zestig kwamen ze uit Prizren, in het zuiden van Kosovo. Zij waren door Joegoslavische troepen van hun gezinnen gescheiden, in bussen gestopt en naar de grens gebracht.

Volgens Navo-bronnen zijn er honderd- tot vijfhonderdduizend mannen uit Kosovo zoek. Velen zouden zijn opgepakt, velen zijn de bossen en bergen in gevlucht in de wetenschap dat de weerbare mannen het meest te vrezen hebben bij de etnische zuiveringen. Het is nog niet eerder voorgekomen dat zich een hele groep mannen bij hulpverleners in Albanië of Macedonië meldde, na door het Joegoslavische leger te zijn getransporteerd. De zestig uit Prizren hadden geen idee van de verblijfplaats van hun gezinnen.

Gisteren kwam in de desolate hoofdstad van Kosovo, Pristina, een convooi met humanitaire hulp uit Griekenland aan. Drie vrachtwagens van 'Médecins du Monde' brachten voedsel en medicamenten naar een ziekenhuis. Het is de derde missie in Kosovo van deze organisatie.

De transporten moeten Servische en Albanese inwoners van Pristina gelijkelijk ten goede komen. Griekenland wacht voor ieder transport een garantie van de Navo af dat de route niet gebombardeerd wordt.

JOHN LE CARRÉ Single & Si
'Zijn beschrijvingen zijn
fenomenaal.' - de Volkskrant
ƒ 37,50 • Uitgeverij Luitingh-Sijth
advertentie

kopters en een wapenarsenaal uit Rusland. Mugabe heeft daarnaast ook Angola hulp aangeboden bij de bestrijding van de Unita-rebellen. „Hij kan zich niet terugtrekken", zegt Margaret Dongo. „Dat zou hem tezeer vernederen."

Zoals de meeste Zimbabwanen litteken aan de Universiteit van Zimbabwe, noemt het ironisch dat de Zimbabwanen als voormalige colonisator nu een conventionele oorlog voeren tegen guerrillastrijders. „De hebben weinig ervaring met tanks, moderne wapens en helikopters, en lijden grote materiële verliezen."

Hij gelooft dan ook dat er waarheid schuilt in het verhaal van twee journalisten van het weekblad The Standard, die onlangs schreven over onvrede in de legertop en een geplande staatsgreep. De journalisten werden daarop gearresteerd en gemartela.

Wat vaststaat, is dat president Mugabe ernstig in de problemen is. Hij staat onder grote druk vanwege zijn economisch wanbeleid.

ning noemde dit bericht een 'leugen' en beweert dat er sinds augustus slechts 35 soldaten zijn gedood.

„Dit wordt een korte, snelle oorlog; we vegen ze uit het land", voorspelde president Mugabe. Maar het afgelopen half jaar presteren de Zimbabwaanse soldaten weinig meer, en hebben de Congolese rebellen met name het oosten stevig onder controle.

„Onze teruggekeerde soldaten vertelden me dat de rebellen zich in troepen van 500 bewegen, terwijl zij zelf maar bataljons van 50 man hebben", zegt parlementslid Margaret Dongo. „Ze winnen geen enkel gevecht. Ze kennen het terrein niet, spreken de taal niet."

De strijd is volgens de soldaten vergelijkbaar met die van de Amerikanen in Vietnam: het kan jaren duren, vele doden vergen, maar is uitzichtloos. „Het is zo zielig voor die jongens. Ze komen naar me toe en zeggen bang te zijn dat ze hun vrouw en kinderen nooit meer terugzien. Ze vragen me: 'Margaret, kun je geen doktersverklaring voor me regelen?'."

John Makumbe, hoogleraar politicologie aan de Universiteit van Zimbabwe, noemt het ironisch dat de Zimbabwanen als voormalige colonisator nu een conventionele oorlog voeren tegen guerrillastrijders. „De hebben weinig ervaring met tanks, moderne wapens en helikopters, en lijden grote materiële verliezen."

Hij gelooft dan ook dat er waarheid schuilt in het verhaal van twee journalisten van het weekblad The Standard, die onlangs schreven over onvrede in de legertop en een gepland staatsgreep. De journalisten werden daarop gearresteerd en gemarteld.

Wat vaststaat, is dat president Mugabe ernstig in de problemen is. Hij staat onder grote druk vanwege zijn economisch wanbeleid.

De strijd is volgens de soldaten vergelijkbaar met die van de Amerikanen in Vietnam: het kan jaren duren, vele doden vergen, maar is uitzichtloos. „Het is zo zielig voor die jongens. Ze komen naar me toe en zeggen bang te zijn dat ze hun vrouw en kinderen nooit meer terugzien. Ze vragen me: 'Margaret, kun je geen doktersverklaring voor me regelen?'."

John Makumbe, hoogleraar politicologie aan de Universiteit van Zimbabwe, noemt het ironisch dat de Zimbabwanen als voormalige colonisator nu een conventionele oorlog voeren tegen guerrillastrijders. „De hebben weinig ervaring met tanks, moderne wapens en helikopters, en lijden grote materiële verliezen."

Hij gelooft dan ook dat er waarheid schuilt in het verhaal van twee journalisten van het weekblad The Standard, die onlangs schreven over onvrede in de legertop en een gepland

HARARE – Tiemeergoslagen zit een soldaat voor zijn huis in de Zimbabwaanse hoofdstad Harare. Hij moet binnenkort naar Congo, om daar president Kabila te helpen in de strijd tegen de rebellen. Maar verhalen van teruggekeerde collega's doen hem het ergste vrezen. „Wij zijn niet gewend te vechten in de dichte jungle", vertelt hij. „We lijden grote verliezen."

In Harare heerst stilzwijgen over de deelname aan de oorlog in de Democratische Republiek Congo. Demonstraties zijn verboden, journalisten die schrijven over onvrede in de legertop zijn gemarteld en op straat durft niemand er iets over te zeggen. De soldaat wil dan ook niet met zijn naam in de krant. „Hoewel", zucht hij, „eigenlijk maakt het weinig uit. Ik overleef de oorlog toch niet."

Sneuvelt hij niet tijdens een gevecht, dan wel aan malaria of een slangenbeet. Huiverend vertelt hij over een collega die met zijn parachute landde op een slang 'zo groot als een mens'. De soldaat heeft echter geen keus. De economische situatie in Zimbabwe is rampzalig en er is geen uitzicht dat zij zullen volgen de expansieve politiek van de VS. De regionale ontwikkelingsbank ADB, die onder meer het bod „een poging tot een nieuwe, progressieve ATⅭT-monopolie te vormen" met argusogen. US ATⅭT wil

Drugsroutes op Balkan verlegd vanwege oorlog

SOFIA – Drugshandelaren en -transporteurs prefereren vrede: de heroïne uit Azië en de cocaïne uit Zuid-Amerika zoeken andere routes over de Balkan, nu Joegoslavië oorlogsgebied is geworden. Dat meldt Kiril Radev, hoofd van de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit in Bulgarije. Opeens zijn Griekenland, Bulgarije en Roemenië weer belangrijke doorvoerlanden geworden. Met de zwarte handel in olie, daarentegen, is het niet best gesteld. Anders dan in 1991 en 1992 accepteert Joegoslavië geen gesmokkelde olieproducten uit Bulgarije, omdat rijdende en varende olietanks Navo-bommen en -raketten zouden aanrekken.

Pacifiste in Duitse regering mag blijven

BERLIJN – Onder-minister Gila Altman van milieuzaken mag van de rood-groene meerderheid in de Duitse Bondsdag zitten, ook al heeft zij een oproep tegen de 'Navo-agressieoorlog' getekend. Een CDU-motie waarin haar aftreden wordt geëist, werd gisteren afgewezen. De Groene staatssecretaris is door kanselier Schröder hard aangepakt in een kabinetszitting. Daarna was de zaak voor de regeringspartijen gesloten. Op 13 mei komen de Groenen in een speciale conventie bijeen om de Kosovo-oorlog te bespreken.

Ook dierenhulpverleners reppen zich naar Albanië

WASHINGTON – Eén van 's werelds grootste dierenbeschermings-organisaties, de *World Society for the Protection of Animals*, heeft mensen naar Tirana gestuurd om onderzoek te doen naar de gevolgen van de etnische zuivering voor de koeien, schapen, geiten, honden, poezen en andere dieren in Kosovo. Er zijn honderden organisaties naar Albanië gekomen om de nood van de mensen te lenigen. Dan mag er best één club zijn die zich met de dieren bemoeit, vindt Jonathan Owen van de WSPA. Servische manschappen maken er volgens vluchtelingen een gewoonte van het vee van op de vlucht gedreven dorpelingen dood te schieten.

Een krijgsgevangene wordt in de Congolese hoofdstad Kinshasa bewaakt door een Zimbabwaanse militair, die

Etnische Albanezen die sigaretten w[illegible]n kopen in een klein winkeltje bij het vluchtelingenkamp Stenkovec, Macedonië.(Foto AP)

Joegoslavië werkt al lang aan gifgassen

Joegoslavië heeft beloofd zich aan de Conventie van Genève inzake krijgsgevangenen te houden – maar Belgrado zwijgt over het Protocol van Genève over chemische wapens.

Door onze redacteur
KAREL KNIP

ROTTERDAM, 24 APRIL. Begin deze maand meldden strijders van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK dat de Serviërs in Kosovo hallucinogene gassen tegen hen inzetten. President Clinton reageerde daarop met de opmerking dat Belgrado heel goed weet dat het gebruik van zenuwgassen een escalatie van het conflict betekent.

Het Protocol van Genève, in 1925 opgesteld en in 1929 door het toen pas elf jaar oude Joegoslavië ondertekend, verbiedt het gebruik van chemische wapens, van 'verstikkende en giftige gassen', zoals het toen heette. Het is het enige verdrag tegen het gebruik van chemische wapens dat Joegoslavië ondertekende. De in 1993 opgestelde Conventie tegen chemische wapens (CWC), die niet alleen het gebruik maar ook de ontwikkeling en productie van chemische wapens verbiedt, kwam net te laat om Joegoslavië nog in oude omvang aan te treffen. Het nieuwe Joegoslavië (Servië en Montenegro) heeft het verdrag tot dusver niet getekend.

Dat is pijnlijk, want sinds 1993 is bekend dat het oude Joegoslavië een zeer omvangrijk chemisch wapenprogramma had. Tamelijk onverwachts werd de omvang daarvan in december 1993 onthuld door de Kroatische hoogleraar Zlatko Binenfeld tijdens een symposium in Warschau over het effectueren van de CWC. De inmiddels overleden Binenfeld, die adviseur was van het Joegoslavische leger en ook een generaalstitel had, was verbonden aan een laboratorium voor organische chemie van de universiteit van Zagreb. Hij publiceerde al sinds 1966 over zenuwgas en verscheen sinds de jaren zeventig geregeld op symposia in het Westen.

Voor insiders kan het geen geheim geweest zijn dat Joegoslavië aan strijdgassen werkte. De medische databank *Medline* bevat een verbluffende hoeveelheid artikelen (de meeste uit Servo-Kroatische tijdschriften) over onderzoek naar de werking van en de verdediging tegen de klassieke zenuwgassen tabun, sarin, soman en VX, beschouwingen over mosterdgas en BZ en opvallende aandacht voor cyanide-vergiftigingen. [• *Vervolg* GIFGASSEN: pagina 5]

Weber to Clinton: Civilized Europe requests bombardment ceasing

April 23, 1999

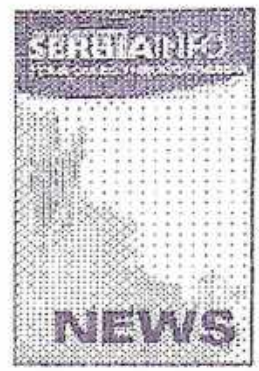

Belgrade, 23rd April 1999 (Tanjug) - Ecologist with world reputation Frantz Weber, who has been struggling for keeping the life on the Earth, human environment and world cultural and spiritual inheritance for almost 35 years, sent a very energetic appeal to Clinton to "stop the war against Yugoslavia by ceasing of bombardment" and withdraw from "the war which lit fire in Europe".

We are quoting the entire open letter to Clinton, whose copy Tanjug received from Weber Foundation from Montreux

"War is always blind attack on basic human values since it does not consider and does not respect human life, but destroy and eradicate it.

The war against Yugoslavia is a typical example of that. It is a cynical example, as it is lead under the shield of a humanitarian action while it causes the greatest catastrophe that Europe faced after the Second World War.

Civilized Europe is disgusted with that war, Mr. President. You can, you should stop it immediately. If you fail to do that, tens, hundreds millions of Europeans will accuse the U.S.A. for causing and continuing the war, not for humanitarian aims, as they pretend, but to spend enormous stocks of war material and support the military industry on which their economic prosperity is based.

Nowadays an increasing number of Europeans considers that the U.S.A. has only one aim - to weaken Europe, which prevent it in its economic and political plans. And the maximum irony is that Europe has within NATO to participate in its own destabilization.

An increasing number of Europeans understand that NATO is the Trojan Horse which the U.S.A., whose aim is the weak and divided Europe, brought into our continent in the course of the cold war.

If Europeans could contact you, Mr. President, they would show you their revolt because America, sheltered in its far continent, spending

Serbian refugees and because coldly and always under the shield of "humanitarian action" plans chemical and radioactive pollution of large parts of the European continent, today hitting refineries and chemical industry and tomorrow nuclear power stations.

Mr. Clinton, they would begrudge you for your cynical requesting from the American Congress to provide for you additional four billion dollars for making Yugoslavia and thus Europe as well, damages even bigger than 400 billion dollars along with thousands of innocent victims and waves of refugees.

They would tell you that if the U.S.A. really wanted to protect rights of the weaker, it would long ago go to help Kurds and other oppressed nations, including Serbs expelled from Kraina (Croatia).

They would tell you that you should have known that beginning with attacks which you cover with moral declarations of love toward brothers and protection of the international law, you would provoke maximal disgusting of Serbs and that you are responsible for the greatest exodus recorded in Europe after the Second World War.

They would tell you that you destroy land, flora, fauna and environment not of Serbs only, but of Albanians as well. That you destroy their lives, health, hopes, works material and social resources as well as their spiritual and cultural roots. They would tell you that you induce thousand times bigger catastrophe than that you pretend to control.

They would tell you that you should dismiss this unhappy alliance such as NATO is and to replace it with a World peaceful alliance which imposes dialogue and peaceful means in all occasions.

They would tell you that this war is not worthy of the U.S.A. That you have to stop it immediately and that by ceasing it you would serve not only to Peace, but to the American affair as well."

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

VN krijgen haast

Luchtbrug voor vluchtelingen naar Europa veel te traag

GENEVE – De vluchtelingenorganisatie van de VN (UNHCR) wil met man en macht vluchtelingen over Europese landen verspreiden. De aantallen vluchtelingen in omringende landen als Macedonië zijn nauwelijks hanteerbaar en de opvang in Europa komt maar niet van de grond, zo klaagde de UNHCR gisteren in Genève.

Slechts 16 000 van de 85 000 aangeboden opvangplaatsen in Europa zijn tot nu toe opgevuld, aldus UNHCR-woordvoerder Kris Janowski. „Het knelpunt is niet het aangeboden aantal plaatsen, maar het aantal mensen dat daadwerkelijk vertrekt", zei hij. „Dat moet op een of andere manier versneld worden."

De luchtbrug voor vluchtelingen vanuit Macedonië wordt vertraagd doordat vluchtelingen moeten worden geregistreerd, doordat de aanbiedende landen willen weten wie er komen en door de beperkte capaciteit van het vliegveld van Skopje.

De Macedonische regering is bang dat de vluchtelingentoestroom voor onrust zorgt en het wankele evenwicht tussen verschillende bevolkingsgroepen in het land zal verstoren. De bestaande vluchtelingenkampen zijn vol zeggen de autoriteiten. Volgens UNHCR herbergt Macedonië 132 000 van de meer dan 600 000 Albanezen die uit Kosovo zijn gevlucht. Albanië heeft meer dan 300 000 vluchtelingen opgenomen.

Gisteren probeerden hulporganisaties voedsel, water en dekens te brengen naar duizenden vluchtelingen uit Kosovo die gestrand zijn aan de Macedonische grens. De vluchtelingen worden gehinderd door de woeste, besneeuwde bergen en de Macedonische autoriteiten.

Soldaten lieten na vier dagen traineren uiteindelijk een konvooi van het Wereldvoedselprogramma (WFP) van de Verenigde Naties door, dat toestemming had van het ministerie van binnenlandse zaken. De hulp is bestemd voor het afgelegen bergdorp Malina in het noorden van Macedonië. „Er zijn daar duizenden mensen, er is haast geen eten, de vluchtelingen verkeren in kritieke toestand", zei WFP-woordvoerster Lindsey Davies.

Bij Malina heeft het Servische leger zaterdag duizenden Kosovaren de grens overgezet. Gisteren zaten er in het dorpje van zestig huizen 6000 vluchtelingen. Volgens het WFP zijn er nog 10 000 mensen op weg naar dezelfde grensovergang.

In de bergen rond Malina valt nog steeds sneeuw. Het dorp heeft water, brood noch dekens voor de nieuwkomers en eigenlijk ook geen plaats. Vele mensen slapen tussen de koeien in het hooi. De Macedonische ordetroepen hebben de meeste hulptransporten tegengehouden omdat de hulpverleners over 50 meter Joegoslavisch grondgebied zouden moeten rijden en dat vindt het leger van Macedonië te riskant.

De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR heeft de Navo gevraagd de vluchtelingen uit Malina op te halen. De bergwegen zijn steil en modderig en de vluchtelingen die er slecht aan toe zijn, zouden met helikopters geëvacueerd moeten worden. „Ik weet alleen dat we nog een paar dagen hebben voordat hier een grote ramp gebeurt", zei Davies van het WFP.

Historicus waarschuwt voor vergelijking WO II

BONN – De Duitse historicus Wolfgang Benz waarschuwt voor vergelijkingen tussen het Joegoslavische regime en het bewind van de nazi's tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het gebruik van woorden als *Endlösung* en *Holocaust* om het Joegoslavische optreden in Kosovo weer te geven, relativeert volgens hem de vervolging van de joden tussen 1933 en 1945. Benz, directeur van het Duitse onderzoekscentrum naar antisemitisme, verwijt politici in de krant *Frankfurter Rundschau* onbekommerd te putten uit een reeks termen uit de geschiedenis zonder zich van de werkelijke betekenis bewust te zijn. Hij noemt als voorbeeld de Britse minister van buitenlandse zaken, Robin Cook, die Milosevic heeft verweten de 'Endlösung van het Kosovaarse vraagstuk' na te streven. De nazi's gebruikten dit woord in de betekenis van 'algehele oplossing voor het jodenvraagstuk': de uitroeiing van het joodse ras.

Nederlandse hulp vast in Albanië

DÜRRES – Een konvooi van vijftien Nederlandse vrachtwagens met hulpgoederen voor gevluchte Kosovaren staat sinds gisterochtend vast in de Albanese havenstad Dürres. Ook een of twee vrachtwagens die tenten vervoeren voor het kampement van het Rode Kruis zouden niet verder kunnen. Het transport vertrok maandag uit Arnhem. Het betrof een initiatief van de Coördinatieraad Albanezen in Nederland en Wegvervoer Nederland. Volgens een woordvoerder wil de douane het konvooi wegens formaliteiten niet doorlaten.

Amnesty wil asielrecht Servische deserteurs

BRUSSEL – Joegoslavische mannen die weigeren dienst in het leger te nemen, dienen recht op politiek asiel in de Europese Unie te krijgen, vindt Amnesty International. Mensenrechtenorganisaties melden dat sommige dienstweigeraars zouden zijn opgesloten in militaire kazernes, doelwitten van de Navo-aanvallen tegen Joegolavië. Naar schatting 200 000 Joegoslaven zijn sinds het begin van de Navo-aanvallen hun

Russen kunnen studeren met Milosevic-beurs

Reuters

ST PETERSBURG

Russische en Joegoslavische studenten aan de Universiteit van St. Petersburg kunnen een aanvraag indienen voor een Milosevic-studiebeurs. De beurs bestaat sinds donderdag als uiting van steunbetuiging aan Belgrado.

'Het versterken van de broederlijke betrekkingen met het Servische volk en het opleiden van hooggekwalificeerde specialisten voor Joegoslavië, maken het noodzakelijk beurzen in te stellen waaraan de naam van Slobodan Milosevic is verbonden', zei Yuri Savelyev, rector van de universiteit.

Savelyev ontsloeg eerder vier Amerikaanse hoogleraren vlak nadat de NAVO de eerste bombardementen op Joegoslavië had uitgevoerd. Maar even snel nam hij ze daarna weer in dienst.

De universiteit heeft twee Milosevic-beurzen te vergeven, elk goed voor veertig gulden per maand.

Cardoso houdt minister buiten onderzoek naar voorkennis

AMSTERDAM – De Braziliaanse president Fernando Henrique Cardoso doet er alles aan om de schade van een parlementair onderzoek naar bevoordeling van bevriende banken te beperken. Hij vindt dat zijn minister van financiën niet voor de parlementaire commissie hoeft te verschijnen.

Brazilië is gisteren voor het eerst sinds een jaar weer op de internationale kapitaalmarkt verschenen. De uitgifte van een vijfjarige staatslening wordt gezien als een eerste test voor het herwonnen vertrouwen van investeerders. Dat vertrouwen kan grote deuken oplopen als tijdens het onderzoek blijkt dat ook minister Pedro Malan op de hoogte was van het uitlekken van informatie over de devaluatie van de nationale munt, de real, half januari. In ieder geval dam zitten in de bekaagdenbank de banken Marka en FonteCindan zitten in de bekaagdenbank en datzelfde geldt voor Francisco Lopes. Onder deze ex-president van de centrale bank, die slechts drie weken in functie was, deverloede de real. Dinsdag deed de politie bij hem thuis een inval. 'Chico' Lopes wordt ervan verdacht aan de vooravond voor 1,7 miljoen dollar (3,6 miljoen gulden) naar een buitenlandse rekening te hebben overgeboekt. Onder de overboeking zou de naam van een partner hebben gestaan.

Met de lening hoopt Brazilië drie miljard dollar te innen.

gereageerd als we het zelf h
den verzonnen", zegt Co
Mhlanga. Hij is een belangri
promotor van Afrikaanse cult
in Bulawayo, maar meent de
nietteminin dat er voortalsnog g
reden is om de botten te ver
deren. "Het enige belangr
graf, van Ndebele-koning M
kazi, ligt 14 kilometer verder
Er gaat zelden iemand heen,
het is nonsens om te bewaren
hier zoveel aan vooroudervo
ring wordt gedaan."

Sommige geestelijke leiders
Bulawayo menen ook dat het
vaarlijk is om Rhodes op te g
ven, omdat zijn geest wel e

voor militaire dienst te ontlopen. Mannen tussen de achttien en vijfenzestig jaar mogen Servië niet meer verlaten.

Rode Kruis mag Amerikanen bezoeken

BELGRADO – De drie in maart door Servië opgepakte Amerikaanse militairen mogen van de Joegoslavische president Milosevic door het Rode Kruis worden bezocht. Hij heeft dat in interview met een Amerikaanse televisiezender gezegd. Volgens Milosevic worden de drie conform de Conventie van Genève behandeld en maken ze het goed.

Vluchtelingen klem in Montenegro

Politieke strijd

redactie buitenland

AMSTERDAM – Op papier bestaat de Federale Republiek Joegoslavië nog steeds. Maar in de praktijk zijn de twee deelrepublieken – Servië en Montenegro – de laatste dagen verzeild geraakt in een keihard conflict om de vraag wie in Montenegro de baas is: Milosevic en zijn leger, of de pro-Westerse president van Montenegro, Milo Djukanovic en zijn regering.

Djukanovic noemde Milosevic gisteren openlijk „een dictator, die de oorlog als aanleiding gebruikt om (...) het leger de macht over te laten nemen van de burgelijke autoriteiten".

Maandag kwam het Joegoslavische leger met de eis dat Montenegro zijn 10 000 politie-agenten onder gezag van het leger moet laten plaatsen.

Montenegro weigert. Het zou in de praktijk neerkomen op het uit handen geven van de macht in de deelrepubliek. Want de politie is loyaal aan de regering in Podgorica, net zoals het leger loyaal is aan zijn opperbevelhebber Milosevic in Belgrado. Het is niet uitgesloten dat het conflict leidt tot een breuk in de federatie. „Als het moet, zullen wij ons eigen pad kiezen, hoewel het daar nu niet het moment voor is", dreigde president Djukanovic van Montenegro gisteren in een interview in de Britse krant *Financial Times*.

Al weken probeert het Joegoslavische leger zijn greep op Montenegro te verstevigen. Het leger probeert de grenscontrole in handen te krijgen door eigen controleposten op te richten bij de grens met Kroatië. President Milosevic verving de bevelhebber van de troepen in Montenegro onlangs door een vertrouweling, generaal Obradovic. Hij probeerde tv-zenders te laten sluiten die Westerse kanalen doorgaven, en vond ook dáár de regering van de hervormingsgezinde Djukanovic tegenover zich. De regering laat de belangrijkste gebouwen sindskort bewaken door politiemannen in camouflagepakken. Dat is niet uit angst voor Navo-aanvallen, maar als signaal aan het leger.

Servische media noemen president Djukanovic van Montenegro de laatste tijd consequent 'de grootste verrader aller tijden'. Met steun uit Belgrado zijn er in de hoofdstad Podgorica elke dag pro-Servische demonstraties, die steeds meer deelnemers trekken. Gisteren werden de tienduizend demonstranten zelfs toegesproken door een uitgesproken tegenstander van de regering de premier van de Joegoslavische federatie, Momir Bulatovic.

Hij was zelf ooit president van Montenegro waar hij jarenlang als zetbaas van Milosevic heeft opgetreden, totdat hij in juni 1998 de verkiezingen verloor en naar Belgrado werd gehaald.

De eerste slachtoffers bij deze confrontatie zijn de ruim 60 000 Albanese vluchtelingen die in Montenegro verblijven. Vooral in de grensplaats Rozaje, waar grote aantallen vluchtelingen bivakkeren, is blinde paniek uitgebroken. Servische paramilitairen paraderen er op straat, het Joegoslavische leger voerde zondag in de omgeving van Rozaje een aanval uit op vluchtelingen in drie bergdorpen. Daarbij zouden negen doden zijn gevallen.

De politie van Montenegro durfde niet tussenbeide te komen. De regering kon niet veel meer doen dan achteraf het legeroptreden bekritiseren. Vicepremier Burzan noemde de aanval 'een misdaad tegen de menselijkheid'.

Al 3 000 vluchtelingen zijn de afgelopen dagen Rozaje ontvlucht, richting Ulcinj, een kustplaats niet ver van Albanië waar ook veel Kosovo-Albanezen zijn neergestreken. Duizenden vluchtelingen die geen 25 Duitse Mark konden betalen voor de busreis bleven achter, in een leegstaande fabriek zonder enige voorzieningen. De regering van Montenegro mag dan fel tegenstander zijn van het optreden van het Joegoslavische leger, erg actief is Montenegro niet in het opvangen van de vluchtelingen.

„Het is zeer onveilig rond Rozaje", bevestigt een woordvoerster van de Franse afdeling van Artsen zonder Grenzen, een van de weinige hulporganisaties met een team in het gebied.

„Hulpverleners kunnen niet meer reizen omdat het Joegoslavische leger controleposten heeft ingesteld langs de wegen. De soldaten houden iedereen tegen."

Maar ook in Podgorica, de hoofdstad van Montenegro, is de spanning de laatste dagen te snijden.

advertentie

JOHN LE CARRÉ Single & Single

'Le Carré is in zijn element, schrijft perfect, en bedenkt mooie plotwendingen.' - Vrij Nederland

ƒ 37,50 • Uitgeverij Luitingh-Sijthoff

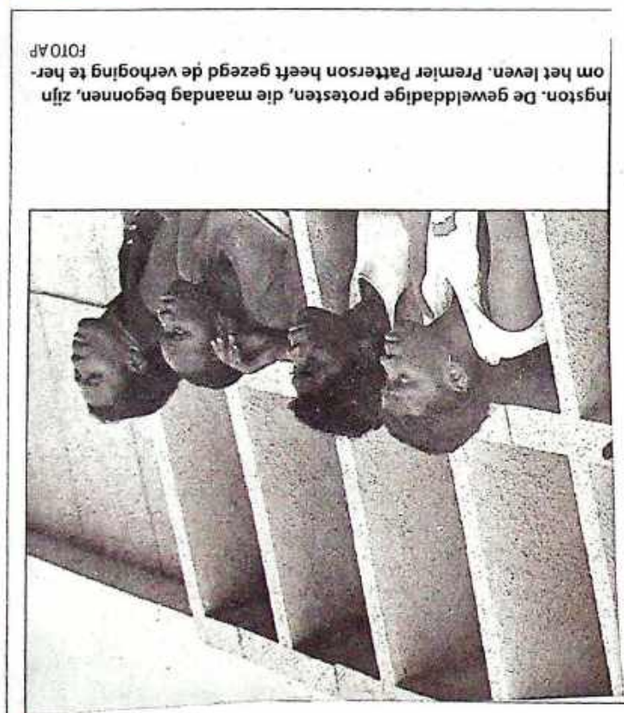

FOTO AP

ngston. De gewelddadige protesten, die maandag begonnen, zijn om het leven. Premier Patterson heeft gezegd de verhoging te her-

Eensgezindheid in Brussel over olie-embargo

Van onze correspondent

BRUSSEL – De olieboycot van Joegoslavië door de landen van de Europese Unie wordt waarschijnlijk midden volgende week van kracht. Dat kondigde een woordvoerder van de Europese Commissie gisteren aan.

Alle uit- en doorvoer van olieproducten vanuit de EU naar Joegoslavië is vanaf dan verboden. Burgers van de lidstaten mogen ook niet langer passief aan de olietoevoer meewerken, bijvoorbeeld door kredieten te geven of schepen beschikbaar te stellen.

Het verbod staat twee uitzonderingen toe. Alle tankers die al onderweg zijn met olie voor Joegoslavië mogen hun lading gewoon aan land zetten. Leveringen voor humanitaire doelen, zoals vluchtelingen, blijven eveneens toegestaan. Het embargo geldt ook voor Montenegro, de Joegoslavische deelrepubliek die een pro-Westerse koers probeert te varen.

De maatregel moet maandag nog formeel bekrachtigd worden door de ministers van buitenlandse zaken van de Unie. Zij proberen het dan ook eens te worden over aanscherping van de sancties die de EU vorig jaar instelde. Die komen neer op een investerings- en een wapenverbod. Verder wordt het verstrekken van visa beperkt. De Europese luchthavens weren alle vluchten van de nationale maatschappij JAT. De tegoeden van de Joegoslavische regering in EU-landen zijn bevroren.

Navo krijgt alle ruimte van Boekarest

Balkan

Runa Hellinga

BOEDAPEST – Het Roemeense parlement heeft gisteren in grote meerderheid aan de Navo toestemming gegeven om vrij gebruik te maken van het Roemeense luchtruim.

De grootste oppositiepartij, de Sociaal-democraten van oud-president Ion Iliescu, was aanvankelijk tegen. Uiteindelijk onthield de partij zich van stemming, omdat zij niet de indruk wilde wekken tegen een mogelijk Navo-lidmaatschap van Roemenië te zijn.

Met zijn steun aan de Navo ging het parlement in tegen de mening van de overweldigende meerderheid van de Roemenen. Vierentachtig procent van de bevolking is tegen de Navo-acties en ook het aantal aanhangers van Navo-lidmaatschap is de laatste weken getuimeld van 89 naar 52 procent.

Ook in buurland Bulgarije had gisteren een debat plaats over openstelling van het luchtruim. Buiten het parlementsgebouw protesteerden honderden mensen tegen de Navo-bombardementen. Naar verwachting zal ook Sofia uiteindelijk instemmen, hoewel er veel verzet is onder de bevolking tegen openstelling van het luchtruim voor de Navo.

De oorlog in buurland Joegoslavië zorgt in Roemenië en Bulgarije voor zware politieke dilemma's. Terwijl de regeringen willen bewijzen dat ze het waard zijn zo snel mogelijk te worden opgenomen in westerse bondgenootschappen als de Navo en de EU, leeft onder de bevolking veel sympathie voor de Serviërs – die immers orthodoxe geloofsgenoten zijn. Veel Bulgaren en Roemenen zien de Navo-bombardementen als een aanval op de orthodoxe kerk zelf. Ook in Griekenland zijn pro-Servische demonstraties aan de orde van de dag.

In de drie landen wordt aan het lot van de Albanese vluchtelingen weinig aandacht besteed. Voor zover er iets over wordt gezegd, wordt de Servische uitleg dat ze voor de Navo-bombardementen zijn gevlucht meestal klakkeloos overgenomen. Er is bijvoorbeeld geen Roemeense correspondent die vanuit Macedonië of Albanië over de situatie bericht, maar er is dagelijks ruim aandacht voor de vernielingen die de kruisraketten aanrichten. Toen de Roemeense televisie deze week bij wijze van uitzondering een BBC-documentaire over etnische zuiveringen in Kosovo toonde, belden boze kijkers op die de uitzending als westerse propaganda bestempelden.

Sympathie voor de Serviërs is overigens niet de enige reden voor de afwijzing van de Navo-acties. Bulgaren en Roemenen kunnen de oorlog in hun grensgebieden letterlijk zien en horen. Ze vrezen voor uitbreiding van het conflict als de Navo daadwerkelijk van hun luchtruim gebruik gaat maken.

FEITEN / *Montenegro*

Montenegro is een van de twee deelrepublieken van de Federale republiek Joegoslavië. De bevolking voelt zich van oudsher verwant met Servië, de andere deelrepubliek. De 665 000 inwoners zijn vrijwel uitsluitend Slaven. Tien procent van de Montenegrijnen is moslim, dertien procent is Serviër, en één procent is Kroaat.

Toen Milo Djukanovic in 1991 als 29-jarige premier werd, was hij een bondgenoot van de regering in Servië. Maar Djukanovic is in de loop der jaren steeds meer een pro-Westerse koers gaan varen, vooral sinds hij vorig jaar januari tot president werd gekozen. Hij opende de grenzen met alle buurlanden, waaronder Albanië, tegen de zin van het federale gezag. Hij schafte onder meer de visumplicht af.

De Montenegrijnse president weigerde na het begin van de Navo-bombardementen de staat van oorlog te erkennen. Het zijn eigenmachtige besluiten, die ingaan tegen de spelregels van de federatie. Maar de regering van Montenegro erkent de federale regering niet langer en noemt die zelfs 'illegaal', omdat Belgrado de grondwet niet meer zou naleven.

redactie buitenland

CIJFERS / *Grote steun in Navo-landen voor acties*

De bombardementen van de Navo kunnen nog steeds rekenen op grote steun in de lidstaten van het Atlantisch bondgenootschap. Dat blijkt uit een opiniepeiling van het Britse weekblad *The Economist* in elf Navo-lidstaten en zes andere landen.

Van de Navo-landen waar de bevolking om haar mening werd gevraagd, is de steun voor de bombardementen het grootst in Denemarken: 74 procent. Ook in de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Canada en Noorwegen kan de westerse alliantie op veel bijval rekenen met een score van ruim 60 procent.

In drie landen keurde minder dan de helft van de ondervraagden de acties goed. In Italië zijn evenveel voor- als tegenstanders: 47 procent. In Tsjechië steunt slechts eenderde de bombardementen en in Hongarije, ook nieuw Navo-lid, is bijna de helft voor de acties.

Het onderzoeksbureau heeft geen Nederlanders ondervraagd. Volgens de *Trouw/SMK*-enquête van twee weken geleden steunt 78 procent van hen de bombardementen. Daarmee overtreffen Nederlanders de Denen in hun positieve gezindheid jegens de Navo-acties.

De onderzoekers hebben ook de mening gepeild in de niet-Navo-landen Rusland, Taiwan, Slowakije, Finland, Oekraïne en Kroatië. Zoals te verwachten was, bleek de steun voor de acties in Kroatië het grootst: 82 procent van de ondervraagden wil dat de Navo de Servische buren dwingt akkoord te gaan met een overeenkomst over Kosovo. In Rusland daarentegen is slechts 2 procent voor de Navo-acties. Een kwart van de Taiwanezen is ook voor, maar voor de meeste ondervraagden is het conflict ver van hun bed: ruim een derde heeft geen mening.

KWESTIES / *Propaganda-oorlog*

De Navo werpt boven Servië en Kosovo verschillende soorten pamfletten uit. Soms bevatten die een verklaring voor het optreden van de verdragsorganisatie en een oproep niet mee te werken aan 'de pogrom van Milosevic onder Albanezen'. Maar in andere (rechts) wordt Servische soldaten onomwonden duidelijk gemaakt dat zij doelwit zijn en moeten stoppen met hun acties. „Keer onmiddellijk terug naar je kazerne. Als je dat niet doet, blijft de Navo jouw eenheid aanvallen. Red je leven: VERTREK (uit Kosovo) nu het nog kan", is de boodschap.

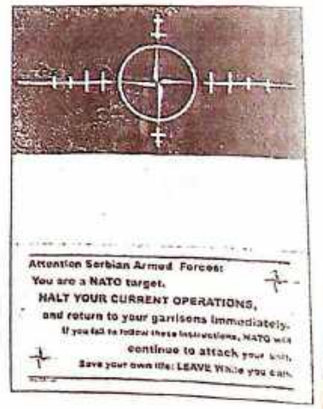

‘Weg naar Kosovo gaat via Hongarije’

Als de luchtacties Miloševic niet op de knieën krijgen en de NAVO Kosovo met een grondoorlog wil bezetten, zijn er legio mogelijkheden. Maar elke invasie, via Hongarije, Albanië, Macedonië of Montenegro zal tot *body bags* leiden.

Van onze verslaggever
Steven Ramdhanie

AMSTERDAM

Het is gewaagd, brutaal en volgens velen daarom onmogelijk: Kosovo bezetten via Hongarije. Alle varianten voor een grondoorlog moeten de NAVO-commandanten ﬁkse koppijn bezorgen maar de ‘Hongaarse optie’, die nu populair is onder Britse militaire strategen, zal militaire planners in Brussel hartkloppingen geven.

De gedachte is simpel, de uitvoering niet: gealliëerde tankeenheden zouden vanuit NAVO-lidstaat Hongarije het noorden van Joegoslavië moeten binnenvallen

Kosovo is geen Irak. Vechten in een woestijn tegen een gedemoraliseerde vijand is heel wat anders dan een oorlog in het bevoelachtige Kosovo tegen soldaten die de historische grond van de Servische natie verdedigen.

De schattingen over het aantal doden zijn bovendien gedateerd. Het Joegoslavische leger heeft zich de afgelopen maand versterkt en ingegraven. De grenzen met Macedonië en Albanië zijn voorzien van mijnenvelden. De troepen van de NAVO zullen zich dus moeten invechten.

Toch wordt een invasie via deze buurlanden, in het bijzonder vanuit Macedonië, als de meest aantrekkelijke variant gezien. Griekenland zou dan als aanvoerland kunnen functioneren. Maar Washington zal er een zware dobber aan hebben om de regering in Skopje en Athene te overtuigen als uitvalsbasis te dienen.

Ook Hongarije zal moeten meewerken. Boedapest heeft zijn luchtruim deze week opengesteld voor de NAVO maar is de regering bereid onderdeel te worden van een Balkan-oorlog die snel

Voors en tegens van een grondoorlog in Kosovo

ISBN: 90 399 1616 0
Prijs: ƒ 49,50

De ware toedracht van de Bijlmerramp
Vanaf 23 april verkrijgbaar in de boekhandel!
http://www.sdu.nl/bijlmerramp

Sdu Uitgevers Sdu bron van informatie voor beslissers

...t terug op Amsterdamse kabel

het niet hardmaken, maar frappant is het wel', zegt Eurosport.

A2000/UPC wijst de beschuldiging van Eurosport van de hand. 'Wij zijn uitgegaan van het principe "gelijke monniken, gelijke kappen"', aldus een woordvoerder. Eurosport wilde betaald krijgen voor zijn uitzendingen; A2000 betaalt daar nooit voor.

Eurosport verdween begin 1996 van de kabel in Amsterdam omdat de zender niet wilde betalen voor doorgifte, maar juist geld wilde krijgen. De zender zegt in vrijwel heel Europa, en ook van andere kabelbedrijven in Nederland, een vergoeding te krijgen. Van A2000 verlangde Eurosport acht cent per maand per huishouden. Daar viel met het kabelbedrijf niet over te praten. CNN, dat om dezelfde reden van de kabel verdween, keert 1 mei wel terug.

Advertentie

tie heeft donderdag een beroep gedaan op gemeenten om woningen ter beschikking te stellen voor de opvang van Kosovaren. Voorlopig worden de vluchtelingen ondergebracht in tenten.

De eerste vluchtelingen komen zaterdag om zes uur aan op het militaire vliegveld bij Eindhoven. Later in het weekeinde arriveren er meer. Ze gaan in eerste instantie naar een tentenkamp in Ermelo.

Acht Nederlandse ambtenaren zijn in Macedonië samen met de VN-vluchtelingenorganisatie Unhcr bezig om Kosovaren uit de kampen te selecteren. Vluchtelingen met medische problemen en met eerstegraads familieleden (ouders en kinderen) worden door vliegtuigen van Defensie naar Nederland gevlogen.

De Tweede Kamer heeft het kabinet gisteren dringend verzocht meer vluchtelingen dan de toegezegde tweeduizend te laten overkomen. Ook vindt een Kamer meerderheid dat niet [illegible]

Bij zijn aantreden als directeur van de Taxicentrale Amsterdam (TCA) beloofde **D. GRIJPINK** met harde hand te zullen optreden tegen onbeschoft gedrag van de taxichauffeurs. Drie jaar later komen de chauffeurs nog steeds op een negatieve manier in het nieuws.

BIJ een politiecontrole bleek deze week dat 150 taxichauffeurs in Amsterdam te hard reden. Bij een tweede controle constateerde de politie dat veel andere zaken niet in orde waren. Papieren ontbraken, taximeters waren niet gekeurd, wegenbelasting niet betaald en apk-keuringen verlopen.

'Ik heb die tweeduizend chauffeurs niet in de palm van mijn hand', zegt directeur D. Grijpink van de Taxicentrale Amsterdam (TCA). 'Incidenten kun je niet voorkomen. Jammer, want over het algemeen gebeuren er niet zoveel rare dingen. Bij die politiecontroles bleek er veel niet te kloppen. Maar is het zo wereldschokkend als iemand de papier-

D. Grijpink. FOTO PATRICK WISSINK

– Kennelijk bent u niet in staat geweest de normen bij te stellen.

'De Hogeschool van Amsterdam heeft onderzoek gedaan naar het imago van de Amsterdamse taxichauffeur. De gebruikers zijn over het algemeen tevreden. Het rijgedrag heeft extra aandacht nodig. Maar in de breedte zit het goed.'

Dat zou je zelf waarschijnlijk ook doen.

'Als de klant is toegezegd dat er een taxi komt en die komt toch niet, dan krijg je terecht klachten.'

– Hoeveel onbeschofte chauffeurs heeft u inmiddels uit de TCA gegooid?

'Cijfers heb ik niet. Er zijn heel wat chauffeurs gestraft, variërend van een boete tot uitsluiting. Het royeren is een probleem. We hebben een taxibedrijf gehad dat alles deed wat God verboden heeft. Uiteindelijk bepaalde de rechter in hoger beroep dat de ondernemer zijn vergunning moest kunnen verkopen. Dat leverde het bedrijf een paar ton op. Zonder dat rechterlijk ingrijpen had onze maatregel louterend gewerkt. Hoe kan ik iemand aanpakken?'

– U bent zich de afgelopen tijd meer gaan identificeren met de chauffeurs. U vergoelijkt veel.

'Dat klopt. Ik heb geconstateerd dat de meeste chauffeurs aardige mensen zijn, die hun boterham willen verdienen. Het zijn kleine ondernemers die soms hun eigen onzekerheid overschreeuwen. Juist omdat ze het vaak wat ongenuanceerd brengen, hebben tegenstanders een stok om te slaan

AMSTERDAM

De hogescholen en universiteiten zullen volgende week het ongewone decor vormen van acties voor een betere CAO. De werkgeversorganisaties in beide sectoren, HBO-Raad en de vereniging van universiteiten VSNU, zijn niet ingegaan op een ultimatum van de bonden en hebben zo de arbeidsonrust over zich afgeroepen.

De acties zullen in eerste instantie de vorm aannemen van lokale werkonderbrekingen en kantinebijeenkomsten, maar deze zijn volgens CNV-onderhandelaar Jan Duijnhouwer mogelijk slechts de opmaat van landelijke stakingen.

De onderhandelingen voor een nieuwe CAO in het wetenschappelijk en hoger beroepsonderwijs slepen zich al bijna vier maanden voort. Eerst wilden HBO-Raad en VSNU, die hun debuut maken als werkgeversorganisaties, de uitkomst afwachten van het arbeidsconflict in het basis- en voortgezet onderwijs. Vervolgens raakten zij verwikkeld in een lang proces van loven en bieden met de bonden. Daarbij zetten de laatste vooral in op een hoger salaris, en drongen de werkgevers aan op flexibeler arbeidscontracten.

De werkgevers menen niet de [illegible] ruimte te hebben voor

500 kilometer verder.

Als de Amerikanen in 1991 Koeweit konden bevrijden door eerst Zuid-Irak binnen te vallen, dan moet deze verrassende aanval ook wel mogelijk zijn, zo is het idee. Het gebied tussen de Hongaarse grens en Belgrado leent zich immers prima voor de inzet van een gemechaniseerde strijdmacht. Het is vlak terrein, dus geen valleien en bergen zoals in Albanië en Macednië. 'De beste weg is via Hongarije', zei de Franse oud-minister van Buitenlandse Zaken J. Poncet deze week tegen BBC's *Panorama*.

Maar de nadelen zijn legio. De aanvoerlijnen zijn lang. Een strijdmacht is ook kwetsbaar voor guerilla-achtige aanvallen van de Joegoslaven. Zit de NAVO te wachten op een bloedige strijd met een vijand die tijdens de Tweede Wereldoorlog ruim twintig Duitse divisies weerstond?

Het op voorhand uitsluiten van een grondoorlog en slechts vertrouwen op de effectiviteit van luchtbombardementen, is voor veel critici van Allied Force de grootste blunder van de campagne. Milosevic, zo luidt de kritiek, kon immers de etnische zuiveringen beginnen omdat hij wist dat hij niets te duchten had van NAVO-troepen aan zijn grenzen. Maar het ziet er steeds meer naar uit, getuige Tony Blairs ommezwaai, dat de NAVO deze 'misser' wil corrigeren.

Volgens Clintons nationale veiligheidsadviseur Sandy Berger zal de grond-optie dit weekeinde op de NAVO-top zeker ter sprake komen.

De NAVO, zo erkende bevelhebber Clark donderdag, is inmiddels al bezig oude plannen voor zo'n grondoorlog 'te actualiseren'. Aan opties is er geen gebrek. De vraag is echter of de NAVO, in het bijzonder de VS, bereid is de politieke- en militaire prijs te betalen die verbonden is met elk van de diverse varianten.

Volgens de Republikeinse senator en presidentskandidaat McCain moeten de VS zich niet te veel laten leiden door het mogelijke aantal slachtoffers. 'Het voorkomen van doden moet niet ons belangrijkste doel zijn', aldus de senator. 'Het gaat erom dat we winnen.'

Het Pentagon houdt er geen rekening mee dat een grondoorlog in Kosovo net zo 'schoon' zal blijven als Desert Storm toen slechts 243 militairen sneuvelden. De schattingen over het aantal doden variëren van enkele honderden tot een paar duizend.

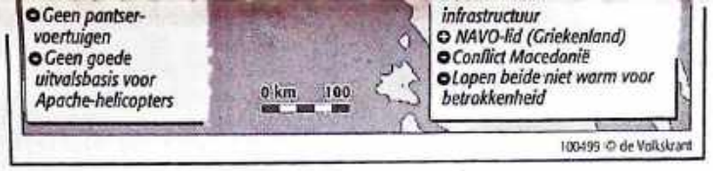

Albanië-optie.

Het grootste nadeel van Albanië is de gebrekkige infrastructuur. Als Amerikaanse troepen met veel moeite in de blubber een Apachebasis moeten aanleggen, hoe moet het als er een sterk bewapend NAVO-leger van 40 tot 60 duizend man gestationeerd moet worden?

Montenegro, onderdeel van de Joegoslavische federatie, wordt ook genoemd als uitvalsbasis maar deze variant is hoogst onwaarschijnlijk. Door Montenegro bij de oorlog te betrekken, zou Belgrado kunnen besluiten de pro-Westerse regering af te zetten.

Welke variant ook wordt gekozen, de grote vraag voor NAVO's commandanten zal zijn hoe zwaar de Joegoslavische troepen zullen zijn aangeslagen door de wekenlange bombardementen.

Volgens militaire planners in de *Observer*, die meldde dat de NAVO een invasie met 80 duizend man voorbereidt, moeten zes weken wel voldoende zijn.

Op Albanees gebied

Een gevluchte Kosovaarse familie is net de Albanese grenspost Morina gepasseerd in de buurt van de st Kukes. Donderdag kwamen daar vijfhonderd vluchtelingen aan. FOTO E

ANALYSE

Russen verrassen met milde houding

Rusland probeert verwoed een andere rol te spelen in de kwestie-Joegoslavië. De felle anti-NAVO-retoriek is verdwenen.

Van onze correspondent

MOSKOU

Rusland, dat de NAVO een paar weken geleden nog dreigde met een nieuwe wereldoorlog, streeft nu naar de rol van onpartijdig bemiddelaar in het conflict op de Balkan.

President Jeltsin gaf aan dat hij druk zal uitoefenen op zijn Joegoslavische ambtgenoot Milosevic om een compromis te accepteren. 'We willen hem wat steviger omhelzen,' zei Jeltsin begin deze week, en maakte daarna met een grijns een gebaar alsof hij iemand tegen zijn borst trachtte te pletten.

De nationalisten en communisten dringen nog steeds aan op een Slavische Unie, en willen nog steeds dat Rusland wapens levert aan Joegoslavië als de NAVO een grondoffensief begint. Maar de militairen en diplomaten hebben hun anti-Westerse retoriek op bevel van Jeltsin gestaakt.

'De Russische politiek is duidelijk veranderd sinds het begin van het conflict,' zegt Maksim Joesin, de buitenlandcommentator van de liberale krant *Izvestija*. 'Eerst was er die verschrikkelijke hysterie, nu is de Russische positie evenwichtiger, niet zo emotioneel meer. Uiteindelijk zijn onze politici toch pragmatisch gebleken.'

Het nieuwe gezicht van de Russische Balkan-politiek, ex-premier Viktor Tsjernomyrdin, vloog donderdag met een vredesplan naar Belgrado. Rusland eist niet alleen meer dat de NAVO de luchtaanvallen staakt, maar wil ook van de Serviërs dat ze een groot deel van hun troepen uit Kosovo terugtrekken, een internationale vredesmacht accepteren, en de honderdduizenden vluchtelingen laten terugkeren naar huis.

Jeltsin heeft met de benoeming van Tsjernomyrdin als speciaal gezant premier Primakov en minister van Buitenlandse zaken Ivanov op een zijspoor gerangeerd. Ruslands hoogste diplomaat betitelde de berichten over etnische zuiveringen in Kosovo aanvankelijk als NAVO-propaganda en viel op door zijn felle uitvallen naar het Westen.

Jeltsin kapittelde ook enkele hoge officieren die naar zijn smaak te oorlogszuchtige taal hadden uitgeslagen. Van de zes oorlogsschepen die de generaals naar de kust van Joegoslavië wilden dirigeren, blijven er nu vijf in de Zwarte Zee.

Rusland heeft verschillende redenen voor het diplomatieke offensief. De bevolking staat nog steeds vierkant achter de Serviërs – 94 procent veroordeelt de bombardementen. Maar de Russen bekijken het conflict genuanceerder dan voorheen. De Russische tv, waarop eerst geen Albanees was te zien, bericht nu ook over de vluchtelingen en over het karakter van het Joegoslavische regime.

De twintig miljoen Russische moslims trekken zich het lot van de Kosovo-Albanezen erg aan en zijn het niet eens met de steun aan Belgrado. De president van Tatarstan, een van de republieken met een grote Moslim-meerderheid, heeft al met afscheiding gedreigd als Rusland zou overgaan tot de vorming van een Unie met Wit-Rusland en Joegoslavië. De Russen, bij wie de oorlog in Tsjetsjenië vers in het geheugen ligt, hebben absoluut geen zin in een nieuw conflict in de Russische federatie omwille van de Serviërs.

De Russen proberen iets van de internationale invloed terug te winnen die ze verloren toen ze de kant kozen van de Serviërs. Jeltsin weet dat een diplomatieke doorbraak de enige manier is om een grondoffensief van de NAVO te voorkomen, en een succes zou zijn aanzien goed doen.

'Het Russische leiderschap is eindelijk op het simpele idee gekomen dat je met diplomatie meer bereikt dan met agressieve retoriek,' zegt de directeur van het Centrum voor Strategische Studies, Andrej Piontkovski. 'Als Milosevic beseft dat Rusland niet meer zijn politieke beschermheer wil zijn, is hij misschien geneigd toe te geven.'

Rusland hoopt op steun van de secretaris-generaal van de VN Kofi Annan, die Moskou komende week bezoekt. Rusland en de Europese landen lijken het eens dat een vredesmacht in Kosovo een mandaat van de VN-Veiligheidsraad nodig heeft. De Russische onderminister van Buitenlandse Zaken Avdejev verklaarde dat de plannen voor een oplossing van het conflict tot in detail met Annan worden besproken.

Bart Rijs

Joegoslavië kan het heel lang uithouden zonder olietoevoer

The New York Times

WASHINGTON

De Amerikaanse minister van Defensie, William Cohen, mag dan bij herhaling verzekeren dat de NAVO succes heeft met haar pogingen de olietoevoer van de Joegoslavische troepen af te snijden, steeds meer Amerikaanse en Europese militaire deskundigen raken ervan overtuigd dat dit doel nog in geen maanden zal worden bereikt – en misschien zelfs wel nooit.

'Het zal op zijn minst maanden in beslag nemen', zegt een militaire NAVO-functionaris. 'Goed, de olieraffinaderijen zijn verwoest, en sommige oliedepots ook, maar de Serviërs hebben nog maanden en maandenlang genoeg olie.'

De NAVO heeft woensdag besloten de aanvoer van olie naar Joegoslavië volkomen stil te leggen. Maar de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, waarschuwde dinsdag al dat de NAVO-ambassadeurs nog geen antwoord hebben op de vraag hoe dat moet gebeuren.

Het eerste probleem is de olie die binnenkomt via de haven van Bar in Montenegro – de enige andere deelrepubliek van Joegoslavië naast Servië. Sinds het begin van de luchtoorlog zijn volgens een Amerikaanse waarnemer acht à tien tankers de haven van Bar binnengelopen, waar ze veertigtot vijfenveertigduizend ton geraffineerde olie hebben afgeleverd, ruwweg driehonderdduizend vaten.

Sommige tankers kwamen uit Griekenland, Rusland en Oekraine. Maar de grootste 'boosdoener' was een koopvaardijtanker onder Panamese vlag. De Kaliope is een nieuwkomer in de Adriatische wateren. Het schip stroopt

> **Voorraden zijn groot genoeg voor maanden**

de kustwateren af om lading op te pikken van andere tankers.

Sinds de pijpleiding van Bar naar Belgrado onlangs is getroffen door NAVO-bommen, moet de olie over land worden vervoerd.

Op aandringen van de Verenigde Staten overwegen de NAVO-bondgenoten nu om voor de haven van Bar te gaan patrouilleren en olietankers tegen te houden. Maar de politieke leiders van Europa, vooral die van Frankrijk, zijn bang dat een vlootblokkade zou leiden tot een uitbreiding va de oorlog en niet mogelijk is zor der goedkeuring van de Verenigd Naties.

Maar de haven van Bar is nie het enige probleem. Volgens eer dergenoemde Amerikaanse waar nemer probeert president Milose vic al olie in te voeren via ander havens, en over land via buurlanden als Bulgarije.

Overigens is er helemaal niet zoveel brandstof nodig voor de Servische campagne om de Albanezen uit Kosovo te verdrijven – zeker niet vergeleken met een klassieke militaire campagne. Bovendien hebben de Servische troepen in Kosovo zich ingegraven met hele voorraden voedsel en andere zaken, waaronder olie.

Zelfs in een klassieke oorlog is het afsnijden van de brandstoftoevoer een uiterst hachelijke zaak. De NAVO-landen hebben de voormalige Joegoslavische republiek Kroatië ervan weten te overtuigen dat die haar pijpleiding naar Belgrado moest afsluiten. Maar Belgrado smokkelt nog steeds brandstof naar binnen via de Servische Republiek in Bosnië, en via Bulgarije. Zulke lekke grenzen zouden volgens militaire kenners veel beter kunnen worden gedicht als er grondtroepen werden ingezet.

Secretaris-generaal VN bezoekt Moskou

Annan gaat gezant benoemen

Reuters, AP

NEW YORK

De secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, zal begin volgende week een speciale gezant benoemen die hem gaat adviseren over de Kosovo-crisis. Dat hebben bronnen in het VN-hoofdkwartier in New York donderdag gemeld.

Annan zou een keus moeten maken uit drie kandidaten: de voormalige kanselier van Oostenrijk Franz Vranitzky, de Zwitserse minister van Buitenlandse Zaken Flavio Cotti en de ex-premier van Zweden, Carl Bildt. Met het aantrekken van een speciale Balkangezant hoopt Annan 'het vredesproces te bevorderen', zo deelde hij de Veiligheidsraad maandag achter gesloten deuren mee.

Vranitzky kent Albanië goed. Hij was er de speciale gezant van de OVSE, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa. Cotti was voorzitter van de OVSE, toen die organisatie zich intensief bezighield met regionale conflicten in de voormalige Sovjet-Unie en hij was actief betrokken bij de wederopbouw van Bosnië. Bildt zag tot juni 1997 toe op de implementatie van onderdelen van het Dayton-akkoord.

Annan benadrukte dat de crisis pas voorbij is wanneer de etnische Albanezen veilig naar huis kunnen terugkeren, hun mensenrechten beschermd worden en ze met de wederopbouw kunnen beginnen.

Voor een toekomstige stationering van een vredesmissie in Kosovo is volgens Annan een mandaat van de VN-Veiligheidsraad vereist. In de Duitse media liet Annan donderdag weten 'daarover in gesprekken met regeringsleiders' overeenstemming te hebben bereikt. Met de Verenigde Staten heeft Annan 'nog niet concreet' over het voorstel gesproken, maar volgens de secretaris-generaal zou Washington er niet onwelwillend tegenover staan.

Annan kondigde gisteren aan dat hij op 29 april een eendaags bezoek aan Moskou zal brengen.

ANALYSE

23-4-99

NAVO is één als nooit tevoren

De NAVO-top die vandaag begint in de Amerikaanse hoofdstad, mag met recht een oorlogsraad worden genoemd. Het is een uitgelezen kans voor de westerse leiders om de wereld te laten zien hoe eensgezind en daadkrachtig ze zijn als het gaat om de verdediging van de belangen van het vrije Westen.

Van onze correspondent

BRUSSEL

Steeds duidelijker wordt het dat de NAVO in Kosovo niet opkomt voor vage strategische doelen als 'stabiliteit in het zuidoosten van Europa'. Dat is nog steeds de officiële doctrine, maar de Britse premier Blair liet eerder deze week, bij een bezoek aan het hoofdkwartier van de alliantie in Brussel, het achterste van zijn tong zien. Het begrip belangen moet ruim worden opgevat.

Volgens Blair gaat het de NAVO minstens zo zeer om de verdediging van westerse waarden. Hij en de mensen van zijn generatie, na de Tweede Wereldoorlog geboren, waren er altijd van overtuigd dat beelden van concentratiekampen en vluchtelingenstromen althans in Europa niet meer mogelijk zouden zijn. 'We strijden ervoor dat ze in Europa inderdaad niet meer mogelijk zullen zijn', zei Blair.

De top, oorspronkelijk bedoeld om de NAVO op een andere koers te zetten in een compleet veranderde wereld, heeft een veel symbolischer lading gekregen. De leiders zullen waarschijnlijk geen radicale taal uitslaan over de inzet van grondtroepen in Kosovo of over de nieuwe rol van de NAVO als politieagent van de wereld. Maar de boodschap zal duidelijk zijn en een herhaling van de woorden van Blair: de alliantie is ervoor om niet alleen westerse belangen, maar ook om westerse waarden te verdedigen. En zij is daarbij één als nooit tevoren.

Haar bereik zal groot zijn: diplomaten spraken vorige week over de regio tussen Vladivostok en Vancouver, ofwel het hele noordelijk halfrond. In de slotdocumenten zal die ruimte waarschijnlijk terug te vinden zijn in de term 'Euro-Atlantisch gebied'. En duidelijk zal ook zijn dat de NAVO op niemand zal wachten in de uitoefening van haar taken. Anders gezegd: buiten de lidstaten om krijgt niemand een veto. Nog anders gezegd: indien nodig, lapt de NAVO de mening van de Veiligheidsraad aan haar laars.

De NAVO-paraplu zal niet alleen de huidige leden droog houden. De alliantie heeft een stuk of 25 partners, die losse banden onderhouden met het centrum. Voor sommige van die partners, zoals Oostenrijk of Zweden, traditioneel neutralen, gaan die banden niet veel verder dan de uitwisseling van beleefdheden.

Andere landen zien het partnerschap als een opmaat naar het volledig lidmaatschap. Zij kijken met enige jaloezie naar Polen, Hongarije en Tsjechië, drie voormalige Warschaupactlanden die erin geslaagd zijn volwaardig lid te worden. Dat willen de Baltische staten, Roemenië en Bulgarije ook wel.

Om nog maar te zwijgen van Macedonië en Albanië, die midden in de vuurlinie liggen van de strijd in Kosovo. In de praktijk

> Alliantie wil pal staan voor westerse waarden

zijn ze nu al bijna volwaardige NAVO-leden, omdat het bondgenootschap volop gebruik maakt van hun grondgebied. Maar de vraag is of hun gulheid beloond wordt met een even grote royaliteit van NAVO-zijde: hebben Macedonië en Albanië spoedig vooruitzicht op het lidmaatschap?

In Washington zullen geen nieuwe toezeggingen worden gedaan voor een verdere uitbreiding van de NAVO. Maar er zal wel een politieke boodschap worden uitgezonden, bedoeld voor de aspirant-leden, Moskou en Milosevic. Aan de aspirant-leden die nu al volop meehelpen, zal worden duidelijk gemaakt dat ze mogen rekenen op NAVO-bescherming als hun betrokkenheid leidt tot aanvallen van buitenaf.

Milosevic krijgt daardoor mee dat hij niet ongestraft Albanese dorpen mag bombarderen, want de wraak van de alliantie zal verschrikkelijk zijn. En Moskou kan zich gerustgesteld voelen over het feit dat de NAVO geen concrete plannen koestert voor een spoedige formele uitbreiding.

In Washington zal ook gesproken moeten worden over de eigen Europese defensie-identiteit. Dat is een netelig onderwerp, omdat de Europese Unie van plan is in voorkomende gevallen een beroep te doen op de militaire infrastructuur van de NAVO. Dat ziet NAVO-lid Turkije absoluut niet zitten. Ankara heeft laten weten dat de EU eerst haar houding tegenover de Turken dient te veranderen, voordat ze zal toestaan dat de EU gebruik maakt van NAVO-middelen.

Met dit alles is de agenda nog niet uitgeput. Er wordt ook nog gesproken over de verbreiding van de massavernietigingswapens over de wereld, over de structuur van de strijdkrachten, noodzakelijke investeringen in militaire apparatuur, en een hele reeks andere onderwerpen die nauw in verband staan met de nieuwe opdracht die de NAVO zichzelf geeft: politieagent van de wereld zijn.

Geert-Jan Bogaer

OVSE klaagt wangedrag Serviërs in Kosovo aan

23-4-99

WENEN – De Organisatie voor veiligheid en samenwerking in Europa, de OVSE, zegt dat de Serviërs op grove wijze de mensenrechten schenden in Kosovo.

Volgens de organisatie hebben de Serviërs kelen doorgesneden, ogen uitgestoken en ledematen afgehakt bij Albanezen. Bij vrouwen zouden ook borsten zijn afgesneden. De beweringen zijn gebaseerd op interviews met 250 vluchtelingen uit Kosovo die momenteel in Macedonië verblijven. Hoewel de berichten nauwelijks zijn te verifiëren, spreekt de OVSE van verhalen 'met een hoge graad van geloofwaardigheid'.

Bovendien zouden ook mensen voor de ogen van hun familie worden geëxecuteerd-en zijn er meldingen van verkrachtingen en folteringen. De internationale gemeenschap maakt zich steeds meer zorgen over het lot van de vele vermiste Albanezen. Maandag zei Washington dat er honderdduizend mannen en mogelijk een veelvoud daarvan worden vermist. Dit werd opgemaakt uit het gebrek aan mannen onder de vluchtelingen die naar de buurlanden zijn uitgeweken en verhalen over de scheiding van mannen en vrouwen binnen Kosovo door de Serviërs.

Gisteren maakten hulpverleners melding van de verdrijving van naar schatting honderdduizend vluchtelingen, die zaterdag te voet in de richting van de Albanese grens trokken maar daar niet zijn aangekomen. In Albanië, Macedonië en Montenegro arriveren nauwelijks nog vluchtelingen uit Kosovo.

De Navo schat dat er 850 000 Albanezen binnen de provincie op de vlucht zijn voor de Serviërs. Inmiddels zijn er meer dan 600 000 Albanezen uit Kosovo naar de buurlanden uitgeweken.

Groot-Brittannië zal het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag een dik dossier overhandigen met mogelijke bewijzen voor oorlogsmisdaden in Kosovo. De Britse minister van buitenlandse zaken, Cook, noemde de gebeurtenissen op de *killing fields* van Kosovo 'onvergeeflijk'. De informatie die *Londen overhandigt, heeft betrekking op meer dan vijftig incidenten* in de afgelopen maand.

Nu het politieke effect van de Navo-luchtaanvallen op Joegoslavië nog onzeker is, willen de Verenigde Staten de druk op Belgrado verder vergroten met een economisch embargo. De Amerikanen willen hun bondgenoten daarover polsen op de driedaagse topconferentie die vrijdag in Washington begint en die wordt gehouden ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Navo.

Kroatië heeft bij de VN-Veiligheidsraad geprotesteerd tegen de inval van enkele honderden Joegoslavische militairen. De soldaten namen gisteren de grenscontrole in Prevlaka over van de Montenegrijnse politie. De overgang bij Debeli Brijeg werd gesloten. De zone bij Prevlaka staat onder toezicht van de VN.

De regering van Montenegro, dat samen met Servië de republiek Joegoslavië vormt, staat onder toenemende druk van Belgrado om haar pro-Westerse houding te laten varen. Gevreesd wordt dat het gezuiverde leger, dat pal achter Belgrado staat, de macht zal overnemen. De vele duizenden politiemannen zijn op de hand van de regering.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

Bron: UNHCR © Trouw

VS draagt kosten

BRUSSEL, 23 APRIL. De oorlog om Kosovo kost de NAVO ongeveer 64 miljoen dollar (128 miljoen gulden) per dag maar die kosten hebben tot nutoe volgens analisten in de Europa nog niet gezorgd voor begrotingsproblemen.

De nu al vier weken durende bombardementen hebben al wel geleid tot een dalende koers van de euro. Bij de introductie stond de euro op 1,17 dollar, gisteren was de koers gedaald tot 1,0570.

Naar het oordeel van deskundigen is het niet waarschijnlijk dat de kosten van de oorlogvoering en de humanitaire hulp op zichzelf zullen leiden tot grotere tekorten en verdere ondermijning van de Europese munt. „Ik geloof niet dat de oorlog een macro-economisch effect zal hebben", meent Digby Waller, defensie-econoom van het Londense Institute for Strategic Studies. Waller denkt dat de kosten kunnen worden opgevangen in de huidige begrotingen.

Professor Paul Rogers van de Britse Bradford Universiteit schat de kosten van de oorlog op 64 miljoen dollar per dag. Dat kan snel oplopen door de voorgenomen uitbreiding van het oorlogsmateriaal.

De meeste kosten worden gedragen door de VS, Groot-Brittannië en Frankrijk. Slechts tien procent wordt betaald door andere NAVO-landen, waarbij de grootste bijdragen komen van Duitsland en Nederland. (Reuters)

1 maand conflict om Kosovo

Kaarten maken is een hachelijke bezigheid in tijden van oorlog. Wat vandaag waar lijkt, kan morgen propaganda blijken te zijn. Een maand na het begin van operatie Allied Force maakt NRC Handelsblad desondanks het volgende overzicht van de stand van zaken in Kosovo en Joegoslavië.

Verwoeste dorpen en ontheemden

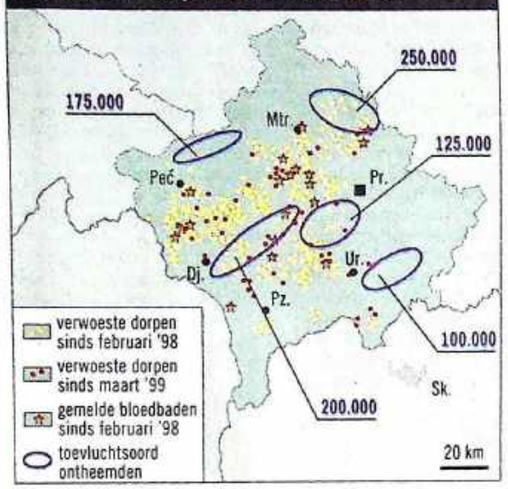

UÇK in Kosovo

Joegoslavisch leger in Kosovo

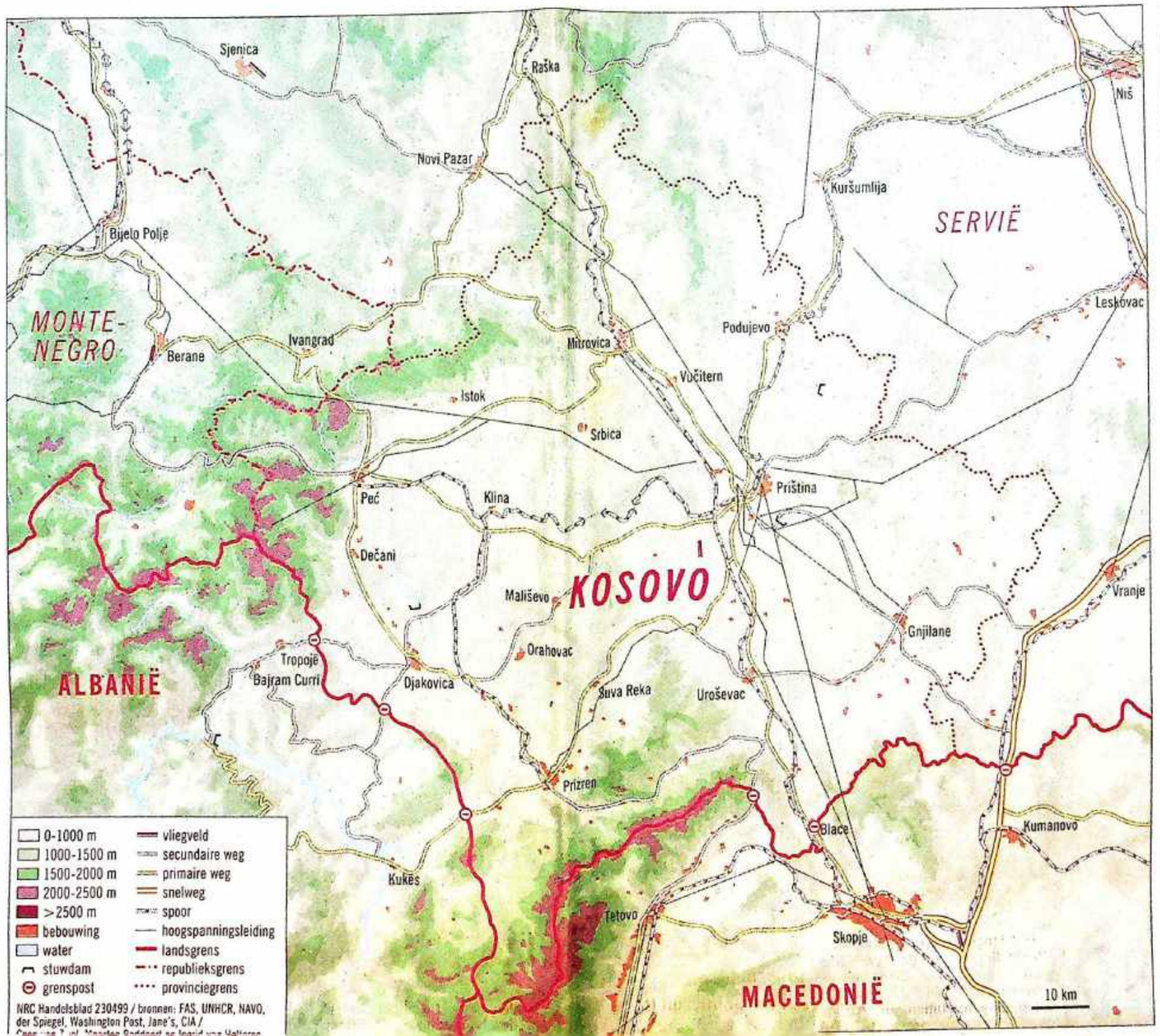

NRC Handelsblad 230499 / bronnen: FAS, UNHCR, NAVO, der Spiegel, Washington Post, Jane's, CIA / Cees ... e.?, jrl, Maarten Boddaert en Ingrid van Velthoven

Vluchtelingen uit Kosovo

Getroffen doelen in Joegoslavië

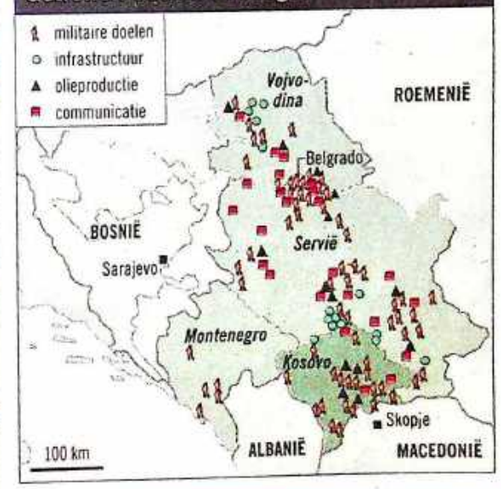

Operatie Allied Force

NAVO bezorgd over escalatie naar buurlanden

Partijen verschansen zich

De oorlog van de NAVO tegen Joegoslavië begon een maand geleden. Sindsdien lijkt de vasthoudendheid van beide partijen alleen maar te zijn toegenomen.

Door onze redacteuren BIRGIT DONKER en PETER MICHIELSEN

BRUSSEL / ROTTERDAM, 23 APRIL. De NAVO heeft na een maand de tienduizendste missie op Joegoslavië gevlogen. Naar eigen zeggen heeft ze in de bommencampagne de militaire capaciteit van Joegoslavië aanzienlijk verzwakt. De luchtverdediging zou nog slechts incidenteel in actie kunnen komen, de helft van de luchtvloot is vernietigd, aanvoerlijnen zijn doorbroken, kazernes, vliegvelden en communicatienetwerken vernield. Volgens Joegoslavië hebben de bombardementen inmiddels 517 burgers het leven gekost.

Deze week verschoven een paar zwaartepunten van de luchtacties: na in de eerste weken vooral militaire doelen te hebben aangevallen, nam de NAVO ook economische en zelfs politieke doelen onder vuur. De vernietiging van op één na alle Donaubruggen heeft de meest noordelijke regio van Joegoslavië, de Vojvodina, afgesloten van Servië. De handel van Joegoslavië met het buitenland is zo goed als volledig lamgelegd en de vernietiging van spoorwegen en bruggen heeft de binnenlandse commerciële activiteit aanzienlijk geschaad. De afgelopen dagen werden het hoofdkwartier van de regerende socialistische partij, de residentie van Milošević en de Servische televisie gebombardeerd – om er de boodschap in te hameren dat ook de politieke zenuwcentra van het regime niet veilig zijn.

Tienduizend missies hebben nog steeds geen eind kunnen maken aan het vluchtelingendrama. De massale 'etnische zuivering' van Kosovo werd voortgezet en inmiddels zijn meer dan 600.000 Kosovaren naar de buurlanden verdreven en houden velen zich nog in de bergen van Kosovo schuil.

De NAVO maakt zich zorgen over uitbreiding van het conflict naar de buurlanden. Milošević' plannen met Montenegro, de kritische zusterrepubliek van Servië, baren zorgen, zeker na de verdrijving, door het Joegoslavische leger, van de Albanese inwoners van vier dorpen in Montenegro (ten koste van zes levens), de pogingen van het leger de controle over de Montenegrijnse politie over te nemen en de bezetting van het Kroatische scheireiland Prevlaka, bij Montenegro. „Hij wil iets met Montenegro", vermoedt een diplomaat. De vraag is eerder wanneer Milošević toeslaat tegen het bewind van zijn critici in Montenegro dan óf hij het zal doen.

Zijn strategie is duidelijk: hij tovert verrassingen en provocaties uit de hoed om de buurlanden Montenegro, Macedonië en Albanië te destabiliseren en de NAVO te verrassen met moeilijke of zelfs onoplosbare problemen, in de vorm van onmogelijke aantallen vluchtelingen en grensprovocaties. „Joegoslavië wil ons de oorlog inzuigen", klaagde woensdag president Gligorov van Macedonië.

Andere buurlanden worden inmiddels steeds nauwer bij de oorlog betrokken. De NAVO heeft Roemenië en Bulgarije gevraagd garije, ondanks soortgelijke beloften, nooit gecompenseerd voor de gigantische verliezen die ze tussen 1993 en 1995 leden door de internationale sancties tegen Joegoslavië tijdens de oorlog in Bosnië.

De discussie over de inzet van grondtroepen – „*the g-word*" heet het inmiddels op het NAVO-hoofdkwartier – is aanzienlijk geïntensiveerd, vooral onder druk van de Britse premier Blair. Werd aan het begin van de luchtactie nog volgehouden dat alleen troepen naar Kosovo worden gestuurd als er een ondertekend vredesakkoord was, nu is sprake van grondtroepen in een „omgeving die dat toestaat" *(permissive environment)*. Die ontstaat, in de woorden van een diplomaat, „als je maar lang genoeg bombardeert". De zes maanden oude studies over de inzet van grondtroepen worden door de NAVO geactualiseerd. Toch houden NAVO-diplomaten vol ternationale presentie" in Kosovo die „aanvaardbaar moet zijn voor allen". Tot nu toe is Belgrado mordicus tegen elke vredesmacht in Kosovo, onder welke vlag dan ook, en heeft de NAVO even hardnekkig vastgehouden aan een vredesmacht onder NAVO-leiding.

NAVO-militairen werken aan plannen om de aanvoer van olie naar Joegoslavië tegen te gaan. Terwijl opslagplaatsen en raffinaderijen de afgelopen weken werden gebombardeerd, ging de aanvoer via Montenegro gewoon door. „Voor Bar liggen nu tien tankers", zegt een militair. Het gaat om „olietankers uit de hele wereld met schimmige vlaggen." Op de vraag waarom hierover niet eerder is gesproken, voor de bombardementen begonnen bijvoorbeeld, zegt hij: „We hadden gehoopt dat Milošević onze boodschap snel zou begrijpen. Nu moeten we de wurgmethode toepassen." De EU doet mee, hoewel zij alleen de eigen lidstaten op hun olieleveranties aan Joegoslavië aanspreekt.

De luchtacties lijken Milošević ook na een maand niet te deren: hij heeft zich in zijn eigen gelijk verschanst en er zijn geen signalen dat hij tot inbinden bereid is nu zijn land langzaam maar zeker kapot wordt geschoten. Integendeel. Als er een signaal is, dan dit: hoe meer aanvallen, hoe heldhaftiger het verzet.

Die mentaliteit hoeft overigens niet te verrassen. In alle aan de geschiedenis ontleende mythes en legenden die het Servische zelfbeeld bepalen is sprake van ongekende heroïek vanuit *nederlagen* – niet vanuit overwinningen: de nederlaag tegen de Turken op het Merelveld in Kosovo in 1389, de nederlaag tegen de Turken in de jaren negentig van de 17de eeuw (en de daaruit voortvloeiende 'Grote Migratie' van Serviërs uit Kosovo naar het noorden), de nederlagen tegen de Turken uit het begin van de 19de eeuw, de nederlaag tegen de Oostenrijkers in 1915 – het zijn allemaal absolute hoogtepunten, en géén dieptepunten, in de geschiedenis zoals de Serviërs die beleven. Hoe groter de nederlaag, hoe groter de heroïek. In de schaarse openbare uitingen van Milošević klinkt die mentaliteit door. „Deze oorlog is een oorlog om ons eronder te krijgen. Maar de Serviërs koesteren de vrijheid en het vaderland meer dan wat dan ook en ze zullen ons ook dit keer niet verslaan", zo zei Milošević deze week in een vraaggesprek. Zoals de Servische schrijver Bora Cosic schreef: „Dit volk is trots. En het is vooral trots op zijn trots."

Milošević aarzelt niet, ook niet na tienduizend missies van de NAVO

van hun luchtruim gebruik te mogen maken voor de luchtacties (Roemenië gaf die toestemming donderdag). Boekarest en Sofia werden daarmee voor het blok gezet: ze willen graag de NAVO ter wille zijn, maar jagen daarmee de eigen bevolking, die in hoge mate op de hand van de Servische geloofsgenoten is, tegen zich in het harnas. Tsjechië en Slowakije zijn eveneens nauwer bij het conflict betrokken: hun regeringen gaven de NAVO woensdag toestemming van hun luchtruim en spoorwegnet gebruik te maken voor de aanvoer van materieel en troepen, inclusief grondtroepen.

Voor al die tegemoetkomingen is een prijs gevraagd in de vorm van politieke, economische en militaire garanties. Of landen als Roemenië en Bulgarije die krijgen is nog de vraag. „Naarmate we meer van hen vragen, groeit de verplichting iets te doen als het moeilijk wordt", zegt een diplomaat. „Het vraagt een zekere solidariteit." Maar op de vraag of dit militaire bescherming betekent, antwoordde NAVO-woordvoerder Jamie Shea: „Militaire bescherming van de NAVO is beperkt tot de lidstaten", maar hun solidariteit „zal niet worden vergeten". Overigens zijn Roemenië en Bulgarije van plan om de aanvoer van olie tegen te gaan. Terwijl opslagplaatsen en raffinaderijen de afgelopen weken werden gebombardeerd, ging de aanvoer via Montenegro gewoon door. „Voor Bar liggen nu tien tankers", zegt een militair. Het gaat om „olietankers uit de hele wereld met schimmige vlaggen." Op de vraag waarom hierover niet eerder is gesproken, voor de bombardementen begonnen bijvoorbeeld, zegt hij: „We hadden gehoopt dat Milošević onze boodschap snel zou begrijpen. Nu moeten we de wurgmethode toepassen." De EU doet mee, hoewel zij alleen de eigen lidstaten op hun olieleveranties aan Joegoslavië aanspreekt.

De luchtacties lijken Milošević ook na een maand niet te deren: hij heeft zich in zijn eigen gelijk verschanst en er zijn geen signalen dat hij tot inbinden bereid is nu zijn land langzaam maar zeker kapot wordt geschoten. Integendeel. Als er een signaal is, dan dit: hoe meer aanvallen, hoe heldhaftiger het verzet.

Die mentaliteit hoeft overigens niet te verrassen. In alle aan de geschiedenis ontleende mythes en legenden die het Servische zelfbeeld bepalen is sprake van ongekende heroïek vanuit *nederlagen* – niet vanuit overwinningen: de nederlaag tegen de Turken op het Merelveld in Kosovo in 1389, de nederlaag tegen de Turken in de jaren negentig van de 17de eeuw (en de daaruit voortvloeiende 'Grote Migratie' van Serviërs uit Kosovo naar het noorden), de nederlagen tegen de Turken uit het begin van de 19de eeuw, de nederlaag tegen de Oostenrijkers in 1915 – het zijn allemaal absolute hoogtepunten, en géén dieptepunten, in de geschiedenis zoals de Serviërs die beleven. Hoe groter de nederlaag, hoe groter de heroïek. In de schaarse openbare uitingen van Milošević klinkt die mentaliteit door. „Deze oorlog is een oorlog om ons eronder te krijgen. Maar de Serviërs koesteren de vrijheid en het vaderland meer dan wat dan ook en ze zullen ons ook dit keer niet verslaan", zo zei Milošević deze week in een vraaggesprek. Zoals de Servische schrijver Bora Cosic schreef: „Dit volk is trots. En het is vooral trots op zijn trots."

Denen het meest vóór

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 23 APRIL. Twee van de drie burgers van de NAVO-landen steunen de luchtacties tegen Joegoslavië. Dat blijkt uit een opiniepeiling van het Britse blad *The Economist* in zeventien landen, waaronder elf NAVO-landen. Nederland komt niet op de lijst voor. De peiling wordt dit weekeinde gepubliceerd.

De grootste instemming binnen de NAVO bestaat in Denemarken: 74 procent steunt de bombardementen, negentien procent is tegen. Ook in Groot-Brittannië en de VS is de steun groot, met 68 procent, net als in Noorwegen en Canada (64 procent). In Duitsland (57 procent) en in Frankrijk (54 procent) komt de steun nog boven de helft uit. In Italië houden pro en contra elkaar met elk 47 procent precies in evenwicht.

In de nieuwe lidstaten Polen, Tsjechië en Hongarije bestaat veel scepsis. In Polen bestaat nog een duidelijke meerderheid: 54 procent van de Polen is voor, 31 procent tegen. In Hongarije zijn die percentages 48 en 41. Tsjechië is de enige NAVO-lidstaat die door The Economist is aangedaan met een duidelijke meerderheid tegen de luchtacties: 57 procent van de Tsjechen ziet er geen heil in, 35 procent doet dat wel. In Griekenland, de lidstaat waar het aantal tegenstanders zonder twijfel het aantal voorstanders ver overtreft, werd geen peiling gehouden, net zo min als in Turkije of de Benelux.

Het grootste percentage voorstanders vond The Economist – uiteraard – in Kroatië, het buurland van Servië: 82 procent van de Kroaten is voor en slechts zeven procent tegen. De grootste percentages tegenstanders trof het blad – en ook dat is geen verrassing – aan in Rusland en de Oekraïne, respectievelijk 94 en 89 procent. Van de Russen is maar twee procent het met de NAVO-acties eens en van de Oekraïeners maar vier procent. Van de Finnen is precies de helft voorstander en is 35 procent tegen. De Slowaken zijn nog iets negatiever over de bombardementen dan de Tsjechen: 75 procent is tegen, 21 procent voor.

Vertrouw en liefde beheersten haar rijke leven

Geheel onverwachts is van ons heengegaan mijn lieve vrouw, onze lieve en zorgzame moeder en onmisbare oma

CATHARINA HADDERINGH-VAN WIJK

geboren op 30 juni 1925 te Neerbosch overleden op 21 april 1999 te Nijmegen

Nijmegen: Thale Haddering
Hilligom: Hans Haddering
Nijmegen: Ineke Haddering
Michiel Besselink
Meike en Borre
Berg en Dal: Hilde Haddering
Toon Sonnemans
Thale en Hester-Cathrina
Nijmegen: Arend Haddering
Nijmegen: Kees Haddering
Ilse Horck

Aldenhof 70-08
6537 DW Nijmegen

De afscheidsdienst wordt gehouden op maandag 26 april 1999 in de Ontmoetingskerk, Meijhorst 70-33 te Nijmegen-Dukenburg. Aanvang van de dienst om 13.00 uur. Aansluitend volgt de begrafenis op de begraafplaats Rustoord, Postweg 60 te Nijmegen. Na afloop is er gelegenheid tot condoleren in Hotel Erica, Molenbosweg 17 te Berg en Dal.

In memoriam

JOEP BOVENLANDER

15 april 1949 23 apr

April is the cruellest month, br
Lilacs out of the dead land, mi
Memory and desire, stirring
Dull roots with spring rain.

T.

Magda, Maarten, Sanne

24 april 1999

Nationale Rode Kruis BloesemwandelTocht

Geldermalsen
tel.(0345) 651 112
http://www.rrf.nl/linge
/bloesemtocht

Maandag 26 april wordt om 11.15 u uitvaartdienst gehouden in de kerk v Onze Lieve Vrouw Tenhemelopne Laan van Nieuw Oostelnde 3 te Voo Om 13.30 uur zal de plechtigheid afgaand aan de crematie plaats vind de grote aula van het crematc Ockenburgh, Ockenburghstraat 21 te Haag/Loosduinen.

Na de plechtigheid is er gelegenheid condoleren in de ontvangkamer van crematorium.

Voorburg, 20 april 1999

Dick is overgebracht naar het uitvaa trum W.P. van der Togt, Rodelaan Voorburg, waar u hem op zaterdag zondag 25 april van 14.00 tot 14.45 u bezoeken.

Laan van Nieuw Oostelnde 121
2274 EC Voorburg

Tim
Thijs
Bas
Bennebroek-ten E
Voorburg: Guido en Gusta
van Vugt-Benneb
Aberdeen: Carla en Laurent
Jacqueline en Ju
Mark en Tamara
Koen
Bennebroek-de L
Munstergeleen: Kees en Jeannett
Voorburg: Corry Bennebroe

Wij zijn dankbaar dat hij zo lang bij c
Zijn diepe belangstelling voor de
rondom hem maakte velen gelukkig.

JAC BENNEBROEK
Dick

Verdrietig zijn wij door het overlijden op 83-jarige leeftijd van mijn lieve man, onze pap en opa

Sluitingstijden

Voor plaatsing op **maandag t/m vrijdag** kunt u uiterlijk de dag van plaatsing 9.00 uur opgeven. Voor plaatsing op **zaterdag** kunt u uiterlijk de vrijdag voor plaatsing, 20.00 uur opgeven.

N.B.: Voor alle zorgvuldigheid worden familieberichten alleen geplaatst als verificatie van de afzender mogelijk is.

FAMILIE BERICHTEN

NRC HANDELSBLAD

Geboren:
BRAM SIMON
IRIS DIK
ARJEN VAN DER WOERDT
Amsterdam, 13 april 1999

Geboren:
KARST THEODOOR
ERIKA SCHULZE
CHRISTIAAN TIMMER
Floor
Xander
Groningen, 20 april 1999

Geboren:
PIETER ANDREAS
ANNEKE BUYS
JEAN-PIERRE FRIJDAL
Wouter
Amsterdam, 21 april 1999

Geboren:
Anna Elizabeth Sophie
ANNEMIJN
ELSBETH en JAAP
TIESSEN-DE LOOR
Jochem
Emmen, 22 april 1999

Geboren:
REINOUD PIETER
WOLBERTUS
MENNO VAN DELFT
SABINE VAN DELFT-VROOM
Josephine
Amsterdam, 22 april 1999

Geboren:
MENZO MARTIN
JOHN HOWELL
MARISA DE MUINCK KEIZER
Wietske
Shamley Green, UK,
18 april 1999
Amsterdam, 22 april 1999

Oorlog in Kosovo schendt nieuwe gezicht NAVO

J.H. Sampiemon

De troebelen in en rondom Kosovo komen net op tijd om de NAVO te behoeden voor ongegronde euforie. Vandaag viert het bondgenootschap in Washington zijn vijftigjarig bestaan. Dat had een feest moeten worden van tevredenheid en vol verwachting. Tevredenheid over de overwinning in de Koude Oorlog, verwachting over de ordenende rol die de nieuwe NAVO in de wereld zou gaan spelen. De gebeurtenissen in Kosovo hebben de leiders van de lidstaten ontnuchterd en met beide benen op de grond geplaatst. Vreedzaam bedoelde interventies kunnen in een vernietigende en oncontroleerbare oorlog uitmonden. En oorlog blijkt opnieuw, zoals Clausewitz ruim anderhalve eeuw geleden uitlegde, een ernstige zaak.

Om te begrijpen wat er nu gebeurt, moet worden teruggegaan naar de oorsprong. De Tweede Wereldoorlog had het verschijnsel oorlog voorgoed moeten uitbannen. In zekere zin was die oorlog, voor zover in Europa gevoerd en door Amerikaanse ogen gezien, de omvangrijkste en bloedigste humanitaire interventie van deze eeuw. Ook toen waren er in de VS bewegingen, zoals *America First* waarvan de beroemde luchtvaartten van de Algemene Vergadering of van de secretaris-generaal, maar zolang de permanente leden van de Veiligheidsraad de onderneming gedoogden, bleef de interventie in leven. In voormalig Belgisch Congo werden de VN begin jaren zestig al snel een speelbal van de centrifugale krachten in dat land. In 1967 leidde de abrupte terugtrekking van het vredesleger uit de Sinaï direct tot de Zesdaagse Oorlog tussen Israel en zijn buren.

De Koude Oorlog eenmaal ten einde, leek voor de VN een nieuw tijdperk aangebroken. Het was de tijd waarin organisaties die Rusland omvatten, zoals de VN en de Conferentie (inmiddels Organisatie) voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, de beste papieren hadden. Maar de humanitaire interventie van het VN-leger UNPROFOR in Bosnië werd een fiasco, in mei 1995 uitmondend in de tragedie van Srebrenica. Voor 'robuust optreden' bleken de VN niet geëigend. Er werd een beroep op de NAVO gedaan, de organisatie die velen al als een typische erfenis van de Koude Oorlog hadden afgeschreven. Een korte serie bombardementen dwong de Servische leiders naar de onderhandelingstafel in Dayton en maakte een einde aan de Bosnische burgeroorlog.

Het snelle succes kwam als een verrassing. Vier jaar lang hadden de militaire adviseurs de politieke leiders van de NAVO verteld dat Bosnië niet geëigend was voor luchtaanvallen en dat zelfs de nazi's hun tanden op de Serviërs had-

TEKENING: FRITS MÜLLER

LUX ET LIBERTAS

Een vijftigjarige

DE NAVO HAD het feest rondom haar vijftigste verjaardag willen opluisteren met een parade. Met het oog op de oorlog in Joegoslavië is deze manifestatie geannuleerd. Parades waren ooit bedoeld als opgewekt machtsvertoon. Maar nu over oorlog slechts nog in omfloerste termen kan worden gesproken, wordt gelijktijdig bombarderen en paraderen niet meer passend geacht. Triomfantelijkheid is bij het jubileum in Washington uit den boze.

Veertig jaar lang was de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie een sluimerende reus geweest. Zij voelde zich een verdedigingsorganisatie, wat zoveel wilde zeggen als: het marsbevel is aan de vijand. De NAVO-staven maakten plannen en de troepen trainden en dat was de enige manier om na te gaan of de plannen deugden. De dreiging was al die jaren dichtbij, de echte oorlog ver weg. Zo ver dat de militairen zich een hoedje schrokken toen, na de val van de Muur en de ontbinding van het Oostblok, van de Sovjet-Unie en van Joegoslavië, de oorlog naar Europa terugkeerde. Voor vredesoperaties onder riskante omstandigheden had men niet getekend.

Na het einde van de Koude Oorlog had het leger op traditionele wijze naar de garnizoenen kunnen terugkeren. En inderdaad werd er op grote schaal gedemobiliseerd, hier en daar werd zelfs de dienstplicht opgeschort. Het zogenoemde vredesdividend was een tijdlang een wenkend perspectief. Maar de nieuwe wereldorde viel anders uit dan verwacht. Mannen, belust op macht, staken de kop op. Saddam Hussein van Irak en Milošević van Servië mogen langzamerhand wel personen van historische betekenis worden genoemd. Zij zetten de afgelopen tien jaar de toon zoals het conflict tussen Oost en West dat

'Vraagprijs voor doek Mark Rothko te laag'

Meer vertraging voor nieuwbouw Boijmans

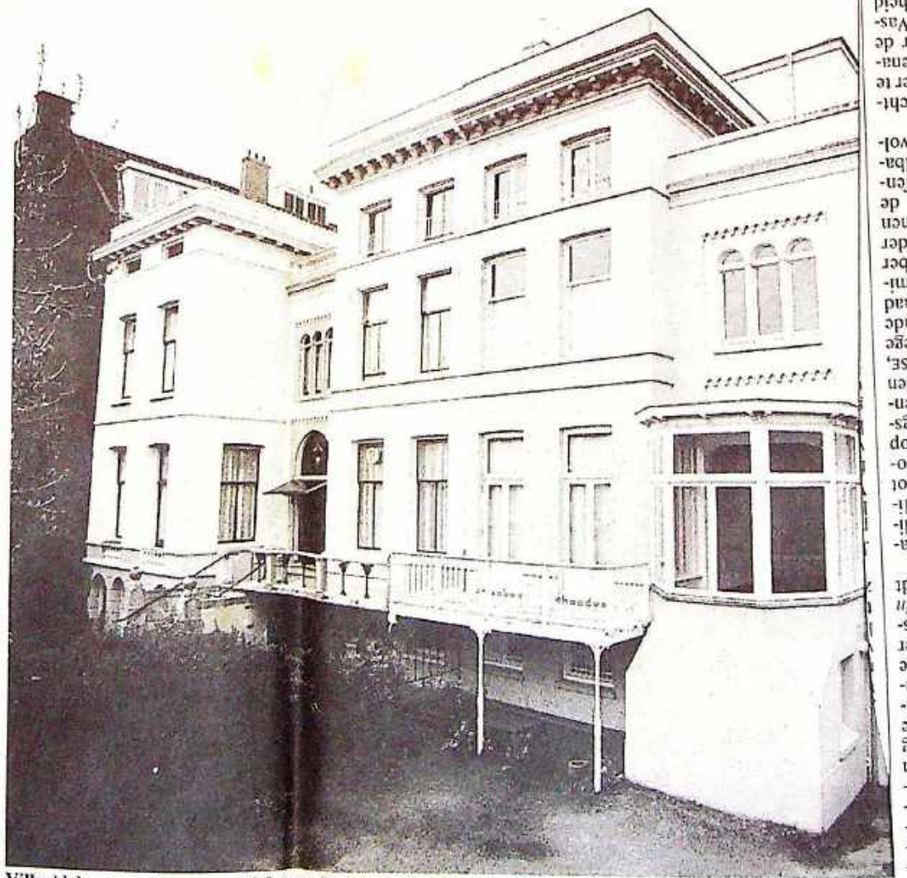

Villa Alckmaer, gelegen naast Museum Boijmans Van Beuningen (Foto Bas Czerwinski)

Ingezonden mededeling

Festival

pionier Lindbergh een van de woordvoerders was, die niets voelden voor bemoeienis met Europese oorlogen. De gedachte dat vrede en recht slechts aan de eigen landsgrenzen dienen te worden verdedigd, is niet nieuw.

De oprichting van de Verenigde Naties leek een logische voortzetting van de geallieerde oorlogsinspanningen. De Volkerenorganisatie, geleid door de vijf overwinnaars uit de Tweede Wereldoorlog, zou voortaan agressie voorkomen. Mocht er toch weer een agressor opstaan dan zou deze van meet af aan met een aanengesloten wereld worden geconfronteerd. De breuk tussen de communistische wereld en het vrije Westen, maakte al snel een einde aan de gedachte wereldorde. De invasie van communistisch Noord-Korea in Zuid-Korea kon nog onder de vlag van de VN worden bestreden, maar dat was slechts mogelijk doordat de Sovjet-Unie op dat moment in de Veiligheidsraad een politiek van de lege stoel voerde en daardoor niet in staat was van haar veto gebruik te maken.

De oprichting van de NAVO in 1949 was een reactie op de verdeeldheid in de VN en op wat leders in het Westen als een Russische bedreiging van West-Europa zagen. In het Verdrag van Washington, de grondslag van de NAVO, wordt verwezen naar het Handvest van de VN en naar het daarin geformuleerde recht op (gezamenlijke) zelfverdediging wanneer een lidstaat wordt aangevallen. Het Oostblok richtte vervolgens zijn eigen verdedigingsorganisatie op, het Warschaupact, iets geen, naar eigen zeggen, gevreesd Duits revanchisme. De toetreding van de Bondsrepubliek tot de NAVO in 1955 werd in het Oosten dan ook uitgelegd als een rechtvaardiging van die militaire plannenmakerij.

Tijdens de Koude Oorlog hebben de VN toch nog kans gezien vredesoperaties te ondernemen. Dat gebeurde veelal op grond van volkenrechtelijk wankele mandaten den manschappen zouden waarschijnlijk nog niet toereikend zijn geweest om de vrede af te dwingen. Het pakte allemaal heel anders uit. Slobodan Milošević, het zijn vazallen in Bosnië en zijn volksgenoten in Kroatië in de steek in ruil voor Amerikaanse zwijgzaamheid over Kosovo.

Dat laatste was vreemd. In de strategische analyse van de toestand op de Balkan werden Kosovo en Macedonië gezien als de gevaarlijkste brandhaarden. President Bush had Milošević al gewaarschuwd voor de risico's en Clinton had die waarschuwing herhaald. In dit gebied kruisen de belangen van de buurlanden elkaar. Onafhankelijkheid of verdeling van Kosovo dreigt de gehele regio uit balans te slaten. Overigens zei de Amerikaanse minister Baker eens: "*We have no dog in that fight*", maar dat gold en geldt niet voor Kosovo.

Toch is de kwestie-Kosovo jarenlang door de internationale diplomatie verwaarloosd. Toen Milošević een jaar geleden besloot zich te revancheren voor de terroristische aanslagen van het UCK op zijn politie en een vernietigingsoorlog tegen de Albanese gemeenschap in Kosovo begon, stonden de VN, de Contactgroep, de OVSE, de NAVO, de EU en de WEU met lege handen. Het bleef bij bezwerende resoluties van de Veiligheidsraad en holle waarschuwingen van minister Albright. Pas in oktober kwam het tot een bestand onder toezicht van de OVSE, maar binnen een paar maanden hervatten de Joegoslavische troepen hun offensief tegen de ongewapende Albanese meerderheid van de bevolking in Kosovo.

De NAVO zit nu met een luchtoorlog die vrede juist moeilijker te verwezenlijken maakt. De scenario's die zijn geschreven voor de nieuwe NAVO, en waarover in Washington feestelijk consternimiglheid had moeten worden bereikt, zijn inmiddels door de logica van de oorlog achterhaald. En iedere oorlog heeft bovendien zijn eigen, onvoorspelbare logica. Een les die steeds opnieuw moet worden geleerd.

J.H. Sampiemon is commentator voor NRC Handelsblad.

onvoorspelbare eigen logica

es dreigt de opening van de 001 niet door te gaan. In dat

oekt nog sponsors voor het reste-ende bedrag. Men kan een bak-teen kopen voor duizend gulden. en aan binnen- en buitenlandse kunstenaars die in Boijmans exposeerden of van wie iets werd aangekocht, is gevraagd een werk te geven voor een veiling op 15 oktober a.s.. Circa 120 kunstenaars, „en dat is boven verwachting", aldus conservator Karel Schampers, hebben positief gereageerd. Sommigen, die nog niet nader genoemd willen worden, weigeren aan dat verzoek gehoor te geven, omdat Dercon een doek van de Amerikaanse schilder Mark Rothko uit de Boijmans-collectie wil verkopen. „Het is uit solidariteit met Rothko, ook al is hij dood", zegt een van hen, „en dat wil ik de directeur eerst schriftelijk laten weten."

De acht miljoen gulden, die een Amerikaan daarvoor wil betalen, moet ten goede komen aan een nieuw aankoopfonds. Met name de kunsthandel vindt die prijs te laag. Sotheby's veilde in november 1997 in New York een vergelijkbaar doek van Rothko uit dezelfde periode, en dat bracht 5.4 dollar,

WAAR DE NAVO in de voorbije decennia nimmer met geweld op gewacht had gereageerd – niet in Hongarije (1956) en niet in Tsjechoslowakije (1968) – daar trad zij, nu bijna vier jaar geleden, onverwachts gewapenderhand op in de Bosnische burgeroorlog. Na jarenlang met zichzelf te hebben gediscussieerd over een eigen rol bij vredesmissies en na een paar vergeefse speldenprikken tegen Servische militaire objecten verscheen daar plotseling een zegevierende NAVO in het Bosnische luchtruim. Milošević was zo onder de indruk dat hij zich naar Dayton haastte om daar de vrede voor het geschonden buurland te ondertekenen.

Achteraf lijkt het snelle inbinden van de Servische leider bij de NAVO verkeerde verwachtingen te hebben gewekt. Een jaar geleden besloot Milošević met geweld een einde te maken aan de rebellie van het UCK in Kosovo. Die operatie ontaardde in moordpartijen en etnische zuiveringen van hele landstreken. De NAVO beperkte zich maandenlang tot waarschuwingen en ultimatums, die echter snel aan betekenis verloren. Pas in oktober scheen de Miloševic van Dayton te zijn weergekeerd, de man die bereid was tot de rand van de afgrond te gaan, maar met wie uiteindelijk zaken konden worden gedaan. Het bleek een vergissing. In maart van dit jaar sprong Milošević met een moorddadig offensief tegen de ongewapende Kosovaarse bevolking wel degelijk de afgrond in.

TIJDENS HET jubileum in Washington zal de NAVO haar toekomstige rol in Europa in nieuwe afspraken bekrachtigen. Maar het gestrrte waaronder dat geboert wordt verduistert door de rampzalige gebeurtenissen op de Balkan. De vijftigjarige is verstrikt geraakt in een escalerend conflict. De toekomst is begonnen nog voor de scenario's zijn goedgekeurd.

Milošević: burgerwaarnemers

Voorstel Servië 'schiet ver tekort'

BELGRADO, WASHINGTON, 23 APRIL. In Washington is negatief gereageerd op een voorstel van president Slobodan Milošević voor een „internationale aanwezigheid" in Kosovo onder de vlag van de VN. Het zou daarbij moeten gaan om ongewapende burgerwaarnemers.

De NAVO bombardeerde gisteravond het gebouw van de Servische televisie.

Milošević sprak gisteren in Belgrado negen uur met de Russische ex-premier en Joegoslavië-gezant Viktor Tsjernomyrdin. Na afloop zei deze dat de Joegoslavische leider instemt met een internationale aanwezigheid in Kosovo, met deelname van Rusland. Hij stemt ook in met een hervatting van het overleg over de status van Kosovo binnen de grenzen van Joegoslavië, de terugkeer van de vluchtelingen naar Kosovo en een vermindering van de Servische en Joegoslavische troepenmacht in de regio, op voorwaarde dat de NAVO de bombardementen staakt en zich van de grenzen van Kosovo met Albanië en Macedonië terugtrekt.

Later lichtte Milošević dit voorstel toe in een vraaggesprek met de Russische televisiezender ORT. Hij maakte duidelijk dat hij alleen burgerwaarnemers tot Kosovo wil toelaten en dat die waarnemers bovendien in geen geval mogen komen uit enig (NAVO-)land dat deelneemt „aan de agressie" tegen Joegoslavië.

In Washington, waar vandaag de NAVO haar 50ste verjaardag viert, reageerde president Clinton aanvankelijk met de opmerking dat het voorstel „een stap in de goede richting" kan betekenen. Na overleg met de Britse premier Blair was de reactie echter negatiever: Clinton en Blair kwamen volgens een Britse regeringswoordvoerder tot de conclusie dat het voorstel „ver tekort schiet" in relatie tot de eisen van de NAVO. Die blijft eisen dat in Kosovo een door de NAVO geleide militaire vredesmacht komt.

De NAVO heeft gisteren de studio's van de Servische staatstelevisie in Belgrado gebombardeerd, juist op het moment waarop die een vraaggesprek van Milošević met een Texaans tv-station uitzond. Tegelijkertijd werden transmissiezenders van de Servische televisie gebombardeerd. De televisie viel overal in Servië uit. Maar vanochtend, zes uur na de aanval, werden de uitzendingen van de staatstelevisie alweer hervat. Volgens Belgrado vielen bij de aanval op het hoofdkwartier van de televisie negen doden. De televisietoren bood vannacht een aanblik van totale verwoesting. Bij de luchtacties van vannacht bombardeerde de NAVO opnieuw een reeks doelen, waaronder een brug op de weg tussen Belgrado en Niš, de belangrijkste stad in het zuiden van Servië.

De VS en de NAVO ontkenden gisteren dat de luchtaanval op de residentie van Milošević, gisterochtend vroeg, een aanslag op diens leven was, zoals in Belgrado is geconcludeerd. Het gebouw, aldus de NAVO, bevatte een militaire commandopost en was daarom een legitiem militair doel. De NAVO verklaarde de strijdkrachten van Joegoslavië te willen „onthoofden", maar het niet gemunt te hebben op Milošević persoonlijk. Het verwoeste gebouw was overigens niet de privéwoning van Milošević, die in dezelfde voorstad van Belgrado ligt, maar de officiële residentie van de president van Joegoslavië. In dit gebouw heeft vroeger Tito nog gewoond. Hij ligt ook op het terrein bij het gebouw begraven. (Reuters, AFP, AP)

• OPINIEPEILING: pagina 5
• HOOFDARTIKEL: pagina 7
• DOSSIER: www.nrc.nl

Een boordschutter waakt aan boord van een Chinook-helikopter van de Koninklijke Luchtmacht die hulpgoederen naar Albanië brengt. De Nederlanders zijn getraind als gevechtseenheid; hun wapens zijn volgens de officiële lezing bedoeld voor zelfverdediging. In het noorden van Albanië zouden lokale mafiagroepen de hulptransporten beschieten. De laatste dagen arriveren steeds meer Nederlandse militairen in het gebied.(Foto NRC Handelsblad, Maurice Boyer).

Blair is nu de grootste havik van de NAVO

De Britse premier Tony Blair toont zich de vastberaden leider van een land in oorlog. Een 'afgang' in Kosovo is ondenkbaar.

Door onze correspondent
HANS STEKETEE

LONDEN, 23 APRIL. „*Hullo!* Yes, hullo everyone!" Aan het woord is de zeer blije dominee A.R.P. Blair van de parochie van St. Albion, in zijn wekelijkse praatje in het Britse satirische blad *Private Eye*. De *reverend* Blair is „helemaal niet moe, in tegenstelling tot wat u misschien heeft gehoord", schrijft hij. Hij heeft alleen maar „heel hard gewerkt voor de vrede".

Blair als voorganger van de natie – zalvend, een tikkeltje achterbaks en met die optimistische, vastgebakken glimlach – dat is de Blair waarin veel Britten hun premier goed herkennen. Maar dezer dagen laat Anthony Blair zich van een andere kant zien: als de vastberaden leider van een land in oorlog én als de meest besliste Europese leider in de Kosovo-crisis.

Die kant kenden de Britten nog niet van hem. Voor de rest van de wereld is het ook nieuw. Hij „ontpopt zich als de meest uitgesproken havik van de alliantie", noteerde de *Los Angeles Times* licht verbaasd. En de *Wall Street Journal*, geen al te linkse krant, noemde Blair „een voorhoedespeler" in de pogingen om de NAVO een „duidelijker missie te geven".

In Brussel waren eerder deze week soortgelijke reacties te horen, toen Blair NAVO-commandanten in heel Europa per directe videoverbinding een hart onder de riem stak door de oorlog in Kosovo een gevecht voor „de waarden van onze beschaving" te noemen.

De man die eerder de inzet van grondtroepen categorisch uitsloot, bleek deze week 'om' te zijn. Overigens na een spervuur door militairen en politici, onder wie de oud-premiers Major en Thatcher. Woensdag toog Blair naar de VS, naar eigen zeggen om de verjaarsvisite van de NAVO in Washington voor zijn standpunt te winnen. In Chicago kondigde hij gisteren „een nieuwe doctrine" aan over toekomstige interventies door de wereldgemeenschap. In Kosovo is een NAVO-afgang „ondenkbaar", zei hij. „Succes is de enige *exit strategy* die ik wil overwegen."

Britse kranten loven de nieuwe, 'harde' Blair vanochtend als „robuust". Zelfs *The Economist*, die hem vorige week nog verweet „op de tast" te opereren, prijst Blair nu voor zijn „koersvastheid".

Dat het niet alleen stijl is maar ook substantie, moet nog wel blijken. Want die nieuwe doctrine precies is, zei Blair er niet bij. En evenmin hoe een eventueel grondoffensief in Kosovo er precies uit gaat zien. Blair mag dan een effectieve *morale booster* zijn en een 'natuurlijke predikant', zoals politieke tegenstanders hem met een mengsel van vrees, ergernis en bewondering noemen, welke bouten en moeren er bij zijn ideeën horen is niet altijd even uitgesproken.

[• *Vervolg* BLAIR: pagina 4]

Jarige Navo vecht voor zelfbehoud

22-4-99

Navo-jubileum

Bert Schampers

De negentien lidstaten van de Navo herdenken morgenmiddag in het Mellon auditorium in Washington het feit dat op 4 april 1949 op diezelfde plek het Navoverdrag werd getekend. De Democratische president Harry Truman had de toen twaalf ministers van buitenlandse zaken rond zich verzameld. Hun handtekening kwam op een document dat geïnspireerd was op de principes van het handvest van de Verenigde Naties, het verlangen namelijk om in vrede te leven met alle volkeren.

Op de vijftigste verjaardag van de Navo bespreken de staats- en regeringsleiders van de lidstaten in Washington de oorlog in Joegoslavië. Veertig jaar lang worstelde de Navo met het communisme, tien jaar had het bondgenootschap vervolgens nodig om zich om te vormen voor nieuwe taken als vredeshandhaving en crisisbeheersing. De grote strijd tegen het kwaad is volgens sommigen eerder een gevecht voor zelfbehoud.

Historici zijn het er over eens dat de oprichting van de Navo moet worden gezien in het licht van het communisme. Met name de angst voor de Sovjet-Unie, maar ook de opkomst van een linkse stroming in landen als Italië en Frankrijk. Maar de Amerikanen wilden ook Duitsland integreren in het nieuwe Europa. Op het oude continent zou geen sprake zijn van stabiliteit als de Duitsers geen nieuwe kansen kregen. In 1948 al hadden de Benelux, Groot-Brittannië en Frankrijk het Verdrag van Brussel getekend. Het was hun antwoord op de Marshallhulp en de manier om duidelijk te maken dat West-Europa bereid was militair samen te werken om de verdediging van het grondgebied te waarborgen. De Britten en Fransen overtuigden uiteindelijk ook de VS en Canada om mee te doen.

Pas in 1950 werd de Navo veranderd van een papieren in een militaire organisatie, met een geïntegreerde commandostructuur. Generaal Dwight Eisenhower werd de eerste Amerikaanse opperbevelhebber (Saceur) in Europa. Sindsdien is die baan altijd gereserveerd voor een Amerikaans generaal, terwijl de politieke baas een Europeaan is. De Brit Lord Ismay was in 1952 de eerste secretaris-generaal van de Navo.

De Amerikanen moedigden hun Europese bondgenoten vrijwel vanaf het begin aan zich opnieuw te bewapenen. Washington had daar ook behoorlijk wat geld voor over. In 1950 al had president Truman daar 900 miljard dollar voor uitgerokken, geld dat was bestemd voor de uitbouw van de strijdkrachten. De bouw van de Berlijnse Muur, en eerder de succesvolle lancering van de kunstmaan Spoetnik door de Sovjets in 1957, bracht de Amerikanen in grote verwarring. De alliantie was dan wel in de breedte sterker geworden, in 1952 waren de rivalen – maar voor de Navo strategisch belangrijke landen – Turkije en Griekenland toegetreden. In 1955 was ook Duitsland opgenomen. Maar van een evenwicht tussen de twee machtsblokken en invloedssferen in Europa was allerminst sprake.

De Navo had inmiddels zijn tenten opgeslagen in de buurt van Parijs, waar het militaire en politieke hoofdkwartier onderdak hadden gevonden. Op televisie waren onlangs beelden te zien van het vertrek van het bondgenootschap uit Frankrijk in 1967.

President De Gaulle speldde de Amerikaanse opperbevelhebber generaal Lyman L. Lemnitzer een lintje op, klopte hem amicaal op de schouder en gelastte hem daarna vriendelijk maar kordaat op te krassen. Naar België. Het meubilair werd haastig in vrachtwagens geladen, betonmolens en bouwvakkers waren de militairen vooruitgesneld.

Frankrijk was in 1966 namelijk uit de militaire structuur van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie gestapt uit onvrede over de militaire strategie. De Amerikanen drongen aan op de uitbouw van een Europese kernmacht, maar eisten tegelijk de controle daarover. Parijs keek wantrouwend naar Duitsland, de buurman die in deze eeuw al twee keer eerder het land had bezet. De Fransen bedachten dat zij maar beter de eer aan zichzelf konden houden.

Die mentaliteit, dat wantrouwen, is altijd wel een beetje gebleven. Toen president Chirac twee jaar geleden overwoog terug te keren onder de militaire papaplu van de Navo, eiste hij ook dat een Europeaan het bevel zou voeren over de strijdkrachten die de zuidelijke flank van het verdragsgebied bewaken. Maar daar wensten de Amerikanen niet aan mee te werken.

De Verenigde Staten zijn altijd dominant aanwezig geweest in de Navo en eigenlijk heeft niemand, behalve Frankrijk, dat ooit betwist. Europa wil op eigen benen staan, maar beschikt niet over de middelen. En eerlijk gezegd is de Europese Unie er tot dusver niet in geslaagd zelfs maar de schijn van een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid op te bouwen. Frankrijk, Groot-Brittannië, en zelfs Italië en Spanje, gunnen elkaar het Europees leiderschap niet. En dus zal het ook de komende jaren van de Amerikanen moeten komen. De oorlog in Kosovo is, zoals elke oorlog, goed voor de defensie-industrie. Maar zelfs op dat punt heeft Europa het nakijken.

De belangrijkste taak van de Navo is de gemeenschappelijke verdediging van het grondgebied van de lidstaten. Zo staat het in artikel 5 van het verdrag van Washington: een aanval tegen een of meerdere lidstaten wordt beschouwd als een aanval tegen allen. Dat hadden Tsjechië, Polen en Hongarije na de implosie van het communisme goed begrepen. De drie voormalige Warschaupactlanden zijn sinds afgelopen maart formeel lid van de Navo. Hun grootste wens was te mogen schuilen onder de nucleaire paraplu, mocht dat ooit nodig zijn.

Ongetwijfeld heeft de Navo een belangrijke rol gespeeld in de wapenbeheersing, zelfs al is dat op momenten nooit zo begrepen. In 1979 nam de Navo het besluit nieuwe raketten voor de middellange afstand te installeren in Europa. Het was het westerse antwoord op de Russische SS-20 raketten die op Europese hoofdsteden gericht stonden. De Koude Oorlog had geleid tot een wapenwedloop, zowel nucleair als conventioneel. De reacties bleven niet uit. In West-Europa leidden die ontwikkelingen tot krachtige en massale protesten. De vredesbeweging probeerde regeringen onder druk te zetten om het besluit ongedaan te maken.

Het resultaat was het begin van een lange reeks van onderhandelingen over de afbouw van allerlei soorten wapens. Diplomatieke besprekingen en topoverleg tussen leiders uit Oost en West leidden tot verdere ontspanning, waartoe Willy Brandt al in 1969 het initiatief had genomen. Desondanks was het Warschau Pact voor de Navo gedurende veertig jaar een obsessie, een vijand die binnen enkele uren tot een massieve aanval kon overgaan. Iedereen die in militaire dienst is geweest, herinnert zich de wijze waarop jonge dienstplichtigen tijdens hun opleiding vertrouwd werden gemaakt met Russisch militair materieel. Bij de cavalerie keek je vanuit de geschutskoepel van een Leopardtank met een kijker naar verdekt opgestelde vijandelijke speelgoedvoertuigen. Wie de meeste herkende, had gewonnen.

De Navo is nu het middelpunt en de coördinerende instelling voor de Europese veiligheid. De organisatie bestaat uit negentien lidstaten, heeft 25 partnerlanden en een bijzondere relatie met de Oekraïne en Rusland. En toch wordt net in dit historische jaar de politieke en militaire kracht danig op de proef gesteld. De Navo is niet te kloppen, zeggen politici en diplomaten. De vraag is alleen, wat zal die onaantastbaarheid gaan kosten?

Moskou zegt dat Milosevic z

23-4-99

BELGRADO/WASHINGTON – Belgrado wil mogelijk instemmen met een 'internationale aanwezigheid' in Kosovo onder toezicht van de Verenigde Naties. Dat heeft het Russisch persbureau Itar-Tass gisteravond gemeld. De toezegging kan een diplomatieke doorbraak betekenen. Het zou voor het eerst zijn dat Joegoslavië zich in deze zin over dit heikele punt uitspreekt.

Het persbureau tekende de opstelling van Joegoslavië in Belgrado op uit de mond van Viktor Tsjernomirdin, Moskou's speciale gezant voor Joegoslavië. Volgens Tass doelde hij daarmee op 'internationale troepen', maar het was onduidelijk of een dergelijke aanwezigheid' gewapend zal zijn en onder welke voorwaarden de troepen zullen opereren. De Navo staat op een gewapende macht in Kosovo die naleving van een vredesakkoord kan afdwingen.

Belgrado heeft dat tot nu toe in zijn conflict met de Navo absoluut afgewezen. Tsjernomirdin keerde gisteren uit Belgrado terug naar Moskou na meer dan acht uur praten met president Milosevic van Joegoslavië.

Volgens Tass stelden zij een gezamenlijk document op, dat „voorziet in een internationale aanwezigheid in Kosovo onder VN-toezicht en deelneming door Rusland". „Wat voor internationale troepen dat zijn of uit welke landen die komen, moet nog besproken worden. Maar het belangrijkste is dat Rusland deelneemt", zei Tsjernomirdin volgens Tass. Hij zei vandaag met vertegenwoordigers van landen te willen spreken.

President Clinton bleef voorzichtig tijdens een persconferentie in Washington. „Als hij bereid is een werkelijke vredesnacht toe te staan, zou dat voor het eerst zijn en dan is er denk ik sprake van een stap voorwaarts." Het bericht van Tass kwam op de dag dat Navo-raketten de residentie van Milosevic in een ruine verander

MEER NIEUWS OP PAGINA 7

Milosevic stemt in met 'internationale' macht

23-4-99

AFP, Reuters, AP

BELGRADO/WASHINGTON

Joegoslavië is bereid in te stemmen met 'een internationale aanwezigheid' in Kosovo. Die zou onder toezicht moeten staan van de Verenigde Naties. De Russische gezant voor Joegoslavië, Viktor Tsjernomyrdin, heeft dat gezegd na zijn ontmoeting met de Joegoslavische president Milosevic, donderdag in Belgrado.

De Amerikaanse president Clinton reageerde voorzichtig. 'Als er een aanbod ligt voor een echte veiligheidsmacht, dan is het de eerste keer dat Milosevic dat heeft gedaan, en dat betekent, neem ik aan, een of andere stap vooruit,' zei Clinton in aanwezigheid van NAVO-secretaris-generaal Solana in het Witte Huis.

Clinton voegde er direct aan toe dat hij niet op de hoogte was van wat er in Belgrado is besproken. De NAVO heeft altijd gezegd dat een gewapende troepenmacht in Kosovo moet toezien op de naleving van een vredesakkoord.

Tsjernomyrdin voerde in Belgrado acht uur lang besprekingen met Milosevic. Volgens het Russische persbureau Itar-Tass stelden zij een gezamenlijk document op, dat 'voorziet in een internationale aanwezigheid in Kosovo onder VN-toezicht en deelneming door Rusland. Wat voor internationale troepen dat zijn of uit welke landen die komen, moet nog worden besproken. Maar het belangrijkste is dat Rusland deelneemt', zei Tsjernomyrdin volgens Tass.

De Russische oud-premier zei met vertegenwoordigers van NAVO-landen te willen spreken. Wat hem betreft zou dat vandaag al kunnen.

In een eerder opgenomen interview dat een tv-zender in het Amerikaanse Houston gisteren uitzond, zei Milosevic dat het 'erg gemakkelijk' zal zijn een politieke oplossing voor het conflict te vinden, maar pas als de NAVO de bombardementen staakt.

Aan de vooravond van de NAVO-top sprak Clinton zijn steun uit voor het actualiseren van de NAVO-plannen voor het inzetten van grondtroepen. Hij noemde die plannen 'verstandig en voorzichtig'. Hij herhaalde dat hij intensivering van de bombardementen, het opvoeren van economische druk, en het voortzetten van diplomatiek overleg de juiste strategie vindt.

Pagina 4: De 'Hongaarse optie' voor een grondoorlog
Pagina 5: Residentie Milosevic is voor NAVO militair doel

Tegengeluid uit Belgrado

Van onze verslaggever

AMSTERDAM – Voor het eerst sinds op 24 maart de Navo-bombardementen begonnen, heeft de binnenlandse oppositie tegen Milosevic zich geroerd met 'een appèl van Servische burgers'.

Sinds 24 maart kennen de media in Servië maar één toon: een lijdend Servisch volk. En uit Kosovo ziet men hoogstens de Navo-verwoestingen; wie er op de vlucht zijn, zijn voor diezelfde Navo op de vlucht.

Maar de stem van 'het andere Servië' blijkt niet helemaal verstomd. In Belgrado hebben 27 kunstenaars en intellectuelen een appèl gepubliceerd dat oproept tot een einde aan de militaire acties, maar ook aan de door Joegoslaven begane etnische zuiveringen. Het appèl richt zich onder meer tot president Milosevic en de leiders van de Navo-landen. Voor het eerst weerklinkt in Belgrado – hoe wanhopig ook – een geluid dat aandacht vraagt voor het leed van de Albanezen uit Kosovo. Het duurde een week tot de tekst, op 16 april naar buiten gebracht, de pers in het westen kon bereiken.

PAGINA 19, PODIUM

jos collignon

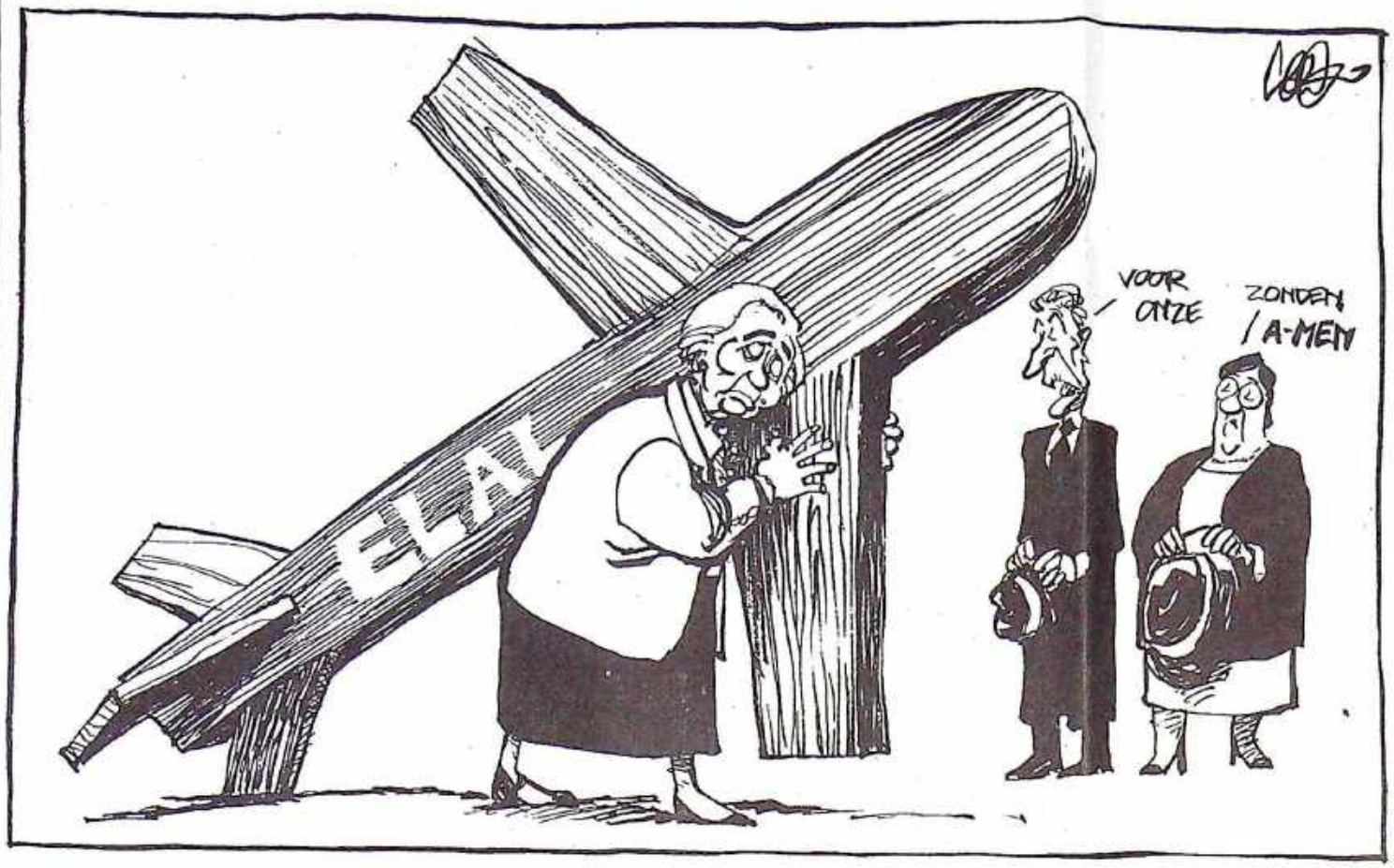

Bommen brengen democratie in Belgrado niet dichterbij

De NAVO-bombardementen op Joegoslavië zaaien niet alleen dood en verderf, maar verzwakken ook de democratische oppositie. In een verklaring doen 27 tegenstanders van het bewind in Belgrado – journalisten, kunstenaars en wetenschappers – een dringend beroep op alle partijen de vijandelijkheden onmiddellijk te staken.

onvoorwaardelijk naar hun huizen terug te keren. Hun veiligheid en mensenrechten moeten worden gegarandeerd en zij dienen hulp te krijgen bij de wederopbouw. Plegers van misdaden tegen de mensheid, wie het ook zijn, moeten worden berecht.

2. De gevechten tussen Servische strijdkrachten en het UCK moeten onmiddellijk worden gestaakt teneinde een nieuwe ronde van onderhandelingen mogelijk te maken. Alle partijen moeten daarbij afzien van maximalistische eisen. Er bestaan geen snelle en makkelijke oplossingen. (Zoals dat evenmin het geval is in vergelijkbare conflicten als Noord-Ierland.) We moeten ons voorbereiden op een langdurig en pijnlijk

woesting en een groeiend aantal burgerslachtoffers (tenminste enkele honderden, inmiddels misschien wel duizend). Het eindresultaat zal zijn de verwoesting van de economische en culturele fundamenten van de Joegoslavische samenleving. De bombardementen moeten onmiddellijk stoppen.

4. De agressie is in strijd met het Handvest van de Verenigde Naties, de Slotacte van Helsinki, het handvest van de NAVO en is eveneens strijdig met de grondwet van landen als Duitsland, Italië en Portugal. Als individuen die hun leven hebben gewijd aan de verdediging van de democratische grondbeginselen en die geloven in universele wettelijke normen, zijn

rechten in dit land en elders in de wereld.

5. De NAVO-bombardementen hebben de Balkan verder gedestabiliseerd. Wanneer dit conflict voortduurt bestaat het gevaar van escalatie over de grenzen van de Balkan heen. Wanneer wordt overgegaan tot een grondoffensief zullen duizenden soldaten van de NAVO en Joegoslavië hun leven verliezen in een even zinloze oorlog als destijds in Vietnam.

6. Het heersende regime is door de NAVO alleen maar versterkt. Het is een natuurlijke reactie van mensen om zich in tijden van buitenlandse agressie rond de nationale vlag te scharen. We zetten onze oppositie tegen het huidige

Leger Servië weet wat guerrilla is

Dat de rol van het UCK nog lang niet is uitgespeeld, blijkt uit de duizenden vrijwilligers die zich aanmelden. Het Joegoslavische leger weet echter als geen ander wat guerrilla-oorlogvoering inhoudt, zegt ***Christ Klep.*** *De verdrijving van de Albanezen uit Kosovo is daarvoor het droeve bewijs.*

23-4-99

'ALS EEN feniks is het UCK uit zijn as herrezen', jubelde NAVO-woordvoerder Jamie Shea eind vorige week. Volgens Shea valt het UCK de Servische troepen in Kosovo nu lastig 'op een manier die ze niet meer hadden verwacht'.

Of de Servische legertop die wonderbaarlijke heropstanding van het UCK niet meer had verwacht, betwijfel ik. Daarvoor weten de Serviërs te goed tegen wie ze vechten. De Servische strijdkrachten (JA) zijn immers de erfgenamen van het Joegoslavische volksleger (JNA) dat Tito na de Tweede Wereldoorlog op de fundamenten van zijn zegevierende partizanenleger opbouwde.

Het JNA kreeg twee taken. Om te beginnen moest het de lastige deelrepublieken en provincies bij elkaar houden. Dat was een opdracht waarin het JNA begin jaren '90 faalde. De tweede taak was de verdediging tegen het Warschaupact. De ultieme praktijktest is uitgebleven en we zullen nooit weten of het JNA in dit opzicht zijn forse aandeel in de staatsuitgaven waard zou zijn geweest.

Belangrijker echter voor de huidige strijd in Kosovo is de militaire erfenis die Tito's volksleger heeft nagelaten. Om het Warschaupact af te schrikken, hanteerde Tito het beproefde concept van de totale volksoorlog. Het JNA zou niet in staat zijn geweest de conventionele overmacht van het Warschaupact aan de eigen grenzen tegen te houden. Maar die nederlaag op het slagveld – hoe moeilijk ook te verkroppen – zou niet het eind van de strijd hebben betekend. Integendeel. Wat Tito elke bezetter-in-spe van Joegoslavië in het vooruitzicht stelde, was een eindeloze guerrilla-oorlog. De Duitsers hadden in de Tweede Wereldoorlog al

Dergelijke aanvallen veroorzaken een permanent gevoel van onveiligheid. Dat dwingt de vijand zich op het beschermen van de *high-risk* doelen te concentreren. Die aanpak vreet echter manschappen, materieel en geld, terwijl grote delen van het platteland kwetsbaar blijven.

Voor de militairen van de bezettingsmacht is dat een weinig motiverend vooruitzicht: wachten in kazernes en op vooruitgeschoven posten op een nachtelijke aanval. En de bezetter zal altijd op de inzet van het ultieme wapen van de moderne guerrillastrijder – meedogenloze terreuraanslagen tegen kwetsbare burgerdoelen – moeten rekenen.

De huidige Servische legerleiding is met Tito's concept van de totale volksoorlog en de guerrilla opgegroeid. Ze weet als geen ander hoe de UCK opereert. Ze weet dus ook hoe lastig het is kleine, beweeglijke guerrilla-eenheden te overwinnen. Dat was immers een van de troeven van de afschrikkingsstrategie van het JNA.

Eigenlijk zijn er maar twee manieren om een guerrillabeweging werkelijk uit te schakelen. Om te beginnen kan ze met haar eigen middelen worden bestreden. De *Wehrmacht* experimenteerde tijdens de Tweede Wereldoorlog op de Balkan met kleine, goed getrainde en snel verplaatsbare commando-eenheden. Die joegen op Tito's partizanen en achtervolgden ze tot in hun hoofdkwartieren en kampen in de bergen en wouden. Tito zelf ontsnapte tijdens een van die snelle Duitse acties ternauwernood aan zijn belagers, meer door geluk trouwens dan door krijgsmanskunst. Het was een effectieve, maar ook dure en tijdrovende strategie, die de Duitsers niet eindeloos konden volhouden.

Die zwakte plaagt ook het tegenwoordige Servische leger. Dat heeft te weinig goed opgeleide elite-eenheden om het UCK permanent op te jagen en te vernietigen. De speciale politietroepen van het ministerie van Binnenlandse Zaken munten vooral uit in keiharde repressie van de burgerbevolking. Het UCK kan bovendien altijd nog zijn toevlucht in de buurlanden nemen.

Ook de tweede manier om guerrilla's effectief te bestrijden, is duur en tijdrovend. De guerrillastrijder overleeft zolang hij steun bij de bevolking vindt. Die biedt

ALS voorstanders van en activisten voor een democratisch en anti-nationalistisch Servië, hebben wij ervoor gekozen in deze tijden van crisis in Joegoslavië te blijven. Wij willen graag dat ons land opnieuw wordt opgenomen in de internationale gemeenschap. Met het oog daarop verklaren wij het volgende:

1. Wij veroordelen met kracht de bombardementen door de NAVO die tot een enorme escalatie van geweld in Kosovo hebben geleid en tot de verdrijving van mensen in heel Joegoslavië. Wij veroordelen met kracht de etnische zuivering van de Albanese bevolking uitgevoerd door Joegoslavische strijdkrachten. Wij veroordelen met kracht het gewelddadige optreden van het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) tegen Serviërs, gematigde Albanezen en andere etnische groepen in Kosovo.

De humanitaire catastrofe in Kosovo – dood, verdriet en eindeloos lijden voor honderdduizenden Albanezen, Serviërs en andere etnische groepen – moet worden beëindigd. Alle vluchtelingen uit Joegoslavië moeten in staat worden gesteld onmiddellijk en normalisatie.

3. De NAVO-bombardementen op Joegoslavië veroorzaken verregime voort, maar wij verzetten ons even hard tegen de NAVO-agressie.

De NAVO-aanvallen hebben geleid tot een verzwakking van de democratische krachten en vormen een bedreiging voor de democratische, hervormingsgezinde regering van Montenegro die nu tussen de hamer van de NAVO en het aambeeld van Belgrado is terechtgekomen.

7. In hun benadering van de conflicten in voormalig Joegoslavië zijn door de leiders van de internationale gemeenschap in het verleden ontelbare fatale fouten gemaakt. Nieuwe fouten dreigen het conflict verder te verdiepen en ertoe te leiden dat wij verder verwijderd raken van de weg naar een vreedzame oplossing.

Wij doen een beroep op president Milosevic, de vertegenwoordigers van de Kosovo Albanezen, de NAVO, de leiders van de Europese Unie en de Verenigde Staten om onmiddellijk een einde te maken aan alle geweld en militaire activiteiten en op zoek te gaan naar een politieke oplossing.

Het getroffen hoofdkwartier van Milosevic' partij in Belgrado. FOTO AP

Voor een lijst van alle ondertekenaars zie http://helpb92.xs4all.nl/interviews/apel.html

die guerrillastrategie kon zijn.

Als de strijd op het slagveld verloren leek, zouden politici en bevelhebbers naar nieuwe commandocentra in de bergen en de uitgestrekte wouden uitwijken. Daar bevonden zich reeds tientallen wapenopslagplaatsen en andere militaire faciliteiten. Het is ook geen toeval dat de Joegoslaven op een sterke inheemse wapenindustrie konden terugvallen.

Intussen zou, al snel na de eerste oorlogshandelingen, ook de Territoriale Verdedigingsorganisatie (TO) zijn gemobiliseerd, een reservoir van enkele honderdduizenden reservisten. Die waren niet bijzonder goed getraind, maar ze konden wel een wapen bedienen en onderhouden. Veel meer was voorlopig ook niet nodig.

Beslissende klappen zou dat guerrillaleger niet hebben uitgedeeld. Maar het guerrilla-handboek raadde grootschalige confrontaties met de vijand dan ook af. Probeerde die vijand met een overdaad aan militaire middelen een gebied onder controle te brengen, dan was de terugtocht de beste tegenzet. Veel effectiever waren *hit-and-run* acties tegen verkeersknooppunten, verbindingslijnen, communicatiecentra, militaire posten en individuele militairen.

derdak en morele steun. In ruil daarvoor zorgen de guerrillastrijders voor bijvoorbeeld medische zorg en bescherming.

Een bezetter kan altijd proberen zélf de sympathie van het volk te winnen en zo de guerrillabeweging als het ware bij de wortels af te snijden. Om de bevolking te verleiden, moet de bezetter wel met een superieur politiek of sociaal-economisch programma komen. Dat is een strategie die de Serviërs niet kunnen en willen uitvoeren. Het enige alternatief is dan wrede terreur en het ontvolken en verwoesten van complete gebieden.

Die harde aanpak vult echter slechts de rangen van de guerrillabeweging met duizenden wraakbeluste rekruten. Die leren het 'vak' grotendeels in de praktijk. Overleven ze de eerste weken, dan zijn het geduchte tegenstanders. De eerste generatie UCK-strijders lijkt intussen de basiskneepjes van het guerrillavak te hebben geleerd en nieuwe rekruten zijn er volop. Dat moeten de Serviërs vooraf hebben geweten.

Christ Klep is wetenschappelijk medewerker van de Sectie Militaire Geschiedenis van de Koninklijk Landmacht.

VOOR f249,-
VAN ~~f299,-~~

● NAVO schuift omstreden beslissing voor haar uit ● Onduidelijkheid over missie Tsjernomyrdin

Nog steeds geen grondtroepen

24-4-99

(Van onze redactie buitenland)

WASHINGTON/BRUSSEL - Na een week van intensieve discussies over de mogelijke inzet van grondtroepen in Kosovo, hebben de NAVO-leiders dit gevoelige onderwerp gisteren op hun top in Washington voor zich uitgeschoven.

Vooralsnog zet de alliantie al zijn kaarten op voortzetting en 'intensivering' van de luchtcampagne, die zijn tweede maand ingaat. Naar de mogelijkheid grondtroepen in te zetten zonder instemming van Milosevic, wordt wel een tot niets verplichtend onderzoek ingesteld.
Premier Kok zei gisteravond dat de vraag onder welke omstandigheden de NAVO eventueel grondtroepen kan inzetten, pas aan de orde komt als er een veiligheidsraadsresolutie is aangenomen, of de Servische troepen in Kosovo via luchtaanvallen goeddeels vernietigd zijn.
De top begon in grote verwarring over het vredesinitiatief van de Russische gezant Tsjernomyrdin. Het Russische persbureau Interfax meldde dat Milosevic instemt met de komst van een internationale militaire macht in Kosovo onder VN-vlag, de gedeeltelijke terugtrekking van zijn troepen en 'veilige terugkeer' van vluchtelingen. Voorwaarde is wel dat de NAVO zijn troepen in Albanië en Macedonië weghaalt. In Belgrado werd dat echter weer tegengesproken.
Gisteravond laat zou secretaris-generaal Solana trachten van Moskou opheldering te krijgen over het aanbod van Milosevic, dat door Blair, Clinton en Chirac eerder als 'onvoldoende' van de hand werd gewezen. Maar volgens Kok moet alsnog gekeken worden wat het voorstel waard is.
De NAVO bombardeerde gisteren onder meer het gebouw van de Servische staatstelevisie RTS in Belgrado, juist toen die een interview met Milosevic uitzond. Het gebouw werd geheel verwoest en alle zenders vielen uit. Er vielen zo'n tien doden.
De Italiaanse minister van buitenlandse zaken Dini veroordeelde het bombardement op de televisiestation gisteren fel. Premier Kok had er geen moeite mee.
Zie ook pagina 8

Macedonisch brood voor vluchtelingen uit Kosovo

● *Een vrijwilliger bereidt de distributie van brood voor in een vluchtelingenkamp in Brazde in Macedonië, circa tien kilometer ten noorden van de hoofdstad Skopje.*

Volgens de laatste cijfers van de Unhcr, de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, bevinden zich in Macedonië al ruim 140.000 vluchtelingen uit Kosovo.

De organisatie vermoedt dat nog eens tienduizenden mensen onderweg zijn naar de voormalige Joegoslavische deelrepubliek.

Foto EPA

Kosovo (11)

24-4-99

Amnesty International doet niet mee aan de protesten tegen de NAVO-acties. Deze houding wordt door sommige organisaties bekritiseerd, aangezien zij menen dat een mensenrechtenorganisatie als Amnesty zich behoort uit te spreken tegen bombardementen. Amnesty's standpunt inzake Kosovo heeft echter een duidelijke reden. Amnesty kiest nadrukkelijk nooit partij in oorlogssituaties. Dus ook niet in de Kosovo-crisis. Amnesty eist wel van beide partijen dat zij zich houden aan de Conventies van Genève: gevangenen dienen netjes te worden behandeld en de burgerbevolking dient te worden beschermd. Indien er duidelijke aanwijzingen zijn dat een strijdende partij de Conventie schendt, dan zal Amnesty onmiddellijk in actie komen.
Onder de huidige omstandigheden is het weinig zinvol om de Joegoslavische autoriteiten massaal aan te schrijven. Wat wil worden overgebracht naar andere landen. Dat mag niet. Daarom voert Amnesty blikvang van vluchtelingen. Er zijn berichten dat asielzoekers vanuit Macedonië tegen hun wil zin heeft, is het aandringen op een menswaardige opzijn het Macedonische beleid te beïnvloeden. De zogenaamde etnische 'zuiveringen' in Kosovo zijn overigens al jaren geleden begonnen. Het is dus feitelijk niet correct te stellen dat de huidige etnische 'zuiveringen' een gevolg zouden zijn van de NAVO-acties. Toen de autonome status van Kosovo binnen Joegoslavië werd opgeheven, werden etnische-Albanese overheidsfunctionarissen systematisch uit hun functies verwijderd.

Koos Nunninga,
Amnesty International
Zwolle

Lezers schrijven

Brieven van lezers mogen niet langer zijn dan 250 woorden en dienen betrekking te hebben op een onderwerp dat in de redactionele kolommen van deze krant is gepubliceerd. De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen in te korten of te weigeren.

Schaamte

Steeds meer worden nu ook de Serviërs in ons land nagewezen over de situatie in Joegoslavië. Zij zijn Serviërs dus mogen ze hun mening niet uiten en zich vooral niet bemoeien met de Nederlandse politiek. Terwijl 'wij Nederlanders' toch zo heel goed weten wat we hun land aandoen, kunnen zij hier alleen maar machteloos toekijken. Ze moeten luisteren naar onze domme, uit de lucht gegrepen politieke 'deskundigheid' en werkelijk niemand heeft benul van wat daar werkelijk gaande is. Nederlanders, jullie hebben een gigantisch bord voor jullie kop. Ik ben ook Nederlandse, maar schaam me ervoor. Jullie horen wat je wilt horen en dat is maar één kant van het verhaal. Druk geld inzamelen voor die arme Kosovaren en je geen moment afvragen hoe Servische families zich in deze puinhoop redden. Juichen als de NAVO weer eens een voltreffer heeft gemaakt, maar je verder niet druk maken om de mensen en kinderen daar. Geen werk, geen geld, geen eten, geen toekomst meer. Kijk en dáár maken de Serviërs zich nu druk om. Jullie zien alleen hun leider en willen meteen het hele land plus alle inwoners kapot maken. Roep maar heel hard dat de bombardementen moeten doorgaan; ik hoop dat jullie lekker slapen vannacht.

24/4/99

H. ANTAL
Enkhuizen

Geschiedvervalsing

Alle waardering voor de wijze waarop het NHD hoogte- en dieptepunten van deze eeuw belicht. Maar pas op voor achteloze geschiedvervalsing. 'Engeland en Frankrijk verklaarden de Duitsers de oorlog, zodat Hitler op twee fronten werd aangevallen', is op 22 april te lezen. Nog afgezien van de omstandigheid dat ze maar bitter weinig konden uitrichten tegen de Blitzkrieg en derhalve voorshands aan aanvallen helemaal niet toekwamen, hadden Engeland en Frankrijk kort na de Duitse inval in Polen Duitsland de oorlog verklaard en wel op 3 september 1939. En niet eerder dán vanaf 22 juni 1941, toen Hitler de start van Operatie Barberossa tegen de Sovjetunie gelastte, voerde Duitsland oorlog op twee fronten.

24/4/99

H. VISSER
Julianadorp

5/12/98

VS: spijt van hulp Pinochet

ATLANTA, zaterdag

De Verenigde Staten betreuren de steun die zij vroeger aan de Chileense leider Augusto Pinochet hebben gegeven. Minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, sprak gisteren van „verschrikkelijke fouten".

In een toespraak op de Emory-Universiteit in Atlanta vroeg zij excuus voor alle steun die de VS ten tijde van de Koude Oorlog aan Latijns-Amerikaanse dictators betuigden. „Als je over dat tijdperk spreekt, denk ik dat velen van ons, als we terugkijken, het gevoel hebben dat daar ernstige fouten zijn gemaakt."

In Londen is gisteren een rechtse Chileense parlementariër, Pablo Longuaira, een poging begonnen een akkoord te sluiten in de Pinochet-affaire. Deze deal houdt in dat Pinochet niet naar Spanje zou hoeven te gaan, maar in de Britse hoofdstad zal worden ondervraagd door de Spaanse onderzoeksrechter. In ruil daarvoor zou Pinochet mogelijk zijn excuses uitspreken aan het adres van de slachtoffers van zijn bewind.

5/12/98 **(AFP/Reuters)**

99 HP/DT

Van Aartsen wil veto regering tegen offensief grondtroepen

Van onze redactie binnenland

DEN HAAG - Nederland moet, als het aan minister Van Aartsen (Buitenlandse Zaken) ligt, een veto uitspreken over een eventueel grondoffensief in Kosovo. Dat maakt de bewindsman duidelijk in een interview in HP/De Tijd van deze week.

„Ik heb daar voor mijzelf de streep getrokken", zegt Van Aartsen. Met de inzet van grondtroepen is er sprake van een echte oorlog op de Balkan en 'die stop niet bij de grens van Kosovo.

Hij vreest de reactie van de Russen. „Die zullen dat niet pikken, het zou tot een enorme escalatie kunnen leiden."

Voor Van Aartsen telt zwaar dat 'de Muur is gevallen en de Koude Oorlog voorbij is'. De NAVO heeft er belang bij dat de Russische Federatie zich tot een ware democratie ontwikkelt. Een grondoffensief zou 'een affront' zijn voor de Russen.

Van Aartsen spreekt zich ook uit tegen de verzelfstandiging van Kosovo. „Onafhankelijkheid van Kosovo heeft een destabiliserend effect op andere Balkanlanden met minderheden, zoals Macedonië, Griekenland, Albanië en Roemenië. Het is bovendien een verkeerd signaal naar de gematigde krachten binnen Servië zelf", meent de bewindsman.

Children attacked NATO soldiers

April 23, 1999

Skoplje, April 23rd (Tanjug)

NATO soldiers in Kumanovo

Elementary school children,12-13 years old kids, were throwing stones on NATO soldiers who occupy "Hristijan Teodorovski-Karposin" barracks in Kumanovo.

After villagers and women, Macedonian elementry school pupils also showed that they are not afraid of Clinton's murderous army, as well as their wish not to stand their presence in the region.

Witnesses claim that group of children of both genders, passing by barracks occupied by French soldiers, threw stones at guardsman and when he was accompanied by larger group of soldiers children threw a firework on them.

Citizens claim that firework explosion forced some of French grenadirs to lie down scared to death, some rushed away, and some opened uncontrolled fire to sky.

From barracks in Kumanovo which were attacked considerable number of French soldiers deserted, most of them in time when their president Jacques Chirac was pleading for more forceful criminal aggression on Yugoslavia.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Werkloos toezien op deportatie, marteling, moord? Dat nooit meer

23-4-99

Vijftig jaar Navo

Javier Solana

„Kosovo toont dat we er met principiële verklaringen alleen niet zijn." Nu vandaag in Washington vijftig jaar Navo wordt herdacht, hamert de secretaris-generaal in zijn credo op het belang van eenheid tussen de VS en Europa en – niet te vergeten – op dat van 'modern materieel'.

Vijftig jaar geleden beloofden de ondertekenaars van het Verdrag van Washington plechtig dat zij „de vrijheid, het gezamenlijke erfgoed en de beschaving van hun volken, gebaseerd op de principes van democratie, individuele vrijheid en gerechtigheid, zouden veiligstellen". Deze waarden zijn vandaag nog even belangrijk als ze in 1949 waren. Tóen moesten ze verdedigd worden tegen een zwaar bewapende totalitaire mogendheid. Nú tegen een wrede politieke leider, wiens beleid van weloverwogen, gemanipuleerde haat uit langvervlogen tijden lijkt te komen.

Als Europa de eenentwintigste eeuw wil binnengaan als een gemeenschap waarin democratie, pluralisme en de rechten van de mens verzekerd zijn, kunnen we het eenvoudig niet tolereren dat in het midden ervan slachtingen worden aangericht. Werkloos toezien terwijl in het hart van Europa een wrede campagne van gedwongen deportatie, martelingen en moordpartijen wordt doorgevoerd, zou het morele failliet betekenen. Nu, net als in 1949, wordt van ons verwacht dat we laten zien dat waarden niet alleen gepredikt, maar ook overeind gehouden moeten worden.

Zo heeft de crisis in en rond Kosovo de noodzaak tot het houden van de top in Washington alleen maar versterkt. Want deze top gaat evenveel over Kosovo als over de toekomst van de Euro-Atlantische veiligheid. Als we het Verdrag van Washington opnieuw bevestigen, versterken we tegelijkertijd onze betrokkenheid bij de belangrijkste waarden waarop het nieuwe Europa gegrondvest moet worden.

De top zal niet alleen deze waarden herbevestigen, de top zal ook verzekeren dat we blijvend over de middelen beschikken om deze waarden, zodra ze bedreigd worden, te beschermen. Want de Kosovo-crisis laat zien dat het nieuwe Europa niet op principiële verklaringen alleen kan worden gebouwd; we hebben ook concrete middelen nodig om acute crises en instabiliteit aan te pakken. De top zal ons deze middelen verschaffen. Zo kunnen we onze waarden in heden en toekomst overeind houden.

Kosovo toont helder aan dat diplomatie ondersteund moet worden door geloofwaardige militaire kracht. We hebben gezien dat alleen een oproep om deze waarden te respecteren niet voldoende is om ze te beschermen. Om een beslissinde rol in een crisis te kunnen spelen, zonder dat daarbij burgers onnodige ellende wordt aangedaan en onze eigen troepen teveel risico lopen, hebben we een verenigd commando nodig en modern materieel. De Navo heeft dat beide. Met een nieuwe commando-structuur, nieuwe initiatieven om de militaire mogelijkheden te versterken en een nieuw Strategisch Concept, zal de top verzekeren dat het bondgenootschap deze kwaliteiten in de veranderende veiligheidsomgeving van de komende eeuw zal handhaven.

Kosovo wijst op een andere fundamentele waarheid als het gaat om de opbouw van Europa's veiligheid op de lange termijn: de noodzaak van een gezamenlijke aanpak. Tenslotte is veiligheid in Europa een zaak van iedereen. Wij van de Navo erkennen dat. Daarom werken we als Navo-leden in de Euro-Atlantische Partnerschapsraad actief samen met 25 partners om een regio van stabiliteit te vestigen die strekt van Vancouver tot Vladivostok.

Veel van deze partners, van wie sommigen grenzen aan de Federale Republiek Joegoslavië, steunen ons nu al en sommigen bieden de Navo het gebruik van hun luchtruim aan. Anderen nemen, vaak tegen hoge kosten, honderdduizenden vluchtelingen op. Wij steunen deze partners in hun pogingen de destabiliserende gevolgen van het Joegoslavische beleid tegen te gaan. Veel partners zullen ongetwijfeld een belangrijke rol gaan spelen als het er op aan komt een vredesakkoord voor Kosovo uit te voeren.

De bijeenkomst van de Partnerschapsraad, die ook in Washington wordt gehouden, zal de partners meer invloed geven in Navo-operaties in geval van crisis en zal tevens de samenwerking op het gebied van de humanitaire hulp versterken.

Één natie die een vitale rol bij het vinden van een politieke regeling van het conflict heeft, is Rusland. Het is duidelijk dat de Kosovo-crisis onze relatie met Rusland belast heeft. Toch ben ik ervan overtuigd dat in de nabije toekomst de Navo en Rusland hun permanente overleg weer zullen hervatten. De Navo en Rusland zijn te belangrijk om elkaar te negeren.

Het Kosovo-conflict laat overduidelijk zien dat de toekomst van Zuid-Oost-Europa ons allen aangaat. Het vormen van een omgeving waar onze gemeenschappelijke waarden kunnen opbloeien behoeft meer dan actie op korte termijn: we hebben een omvattende visie nodig op de toekomst van Zuid-Oost-Europa. Dat te bereiken is een van de doelen van de top in Washington.

Onze bijeenkomst biedt ons de mogelijkheid ons te bezinnen op de toekomst van Kosovo, zodra de internationale gemeenschap begint met het uitvoeren van een vredesregeling. En, verder kijkend dan Kosovo, zal de bijeenkomst zich buigen over initiatieven op het gebied van veiligheid voor Zuid-Oost-Europa in breder verband, waarbij ook de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) betrokken is. Wij willen de volken van de Balkan helpen, zodat zij in vrede en welvaart kunnen leven, als deel van de Euro-Atlantische gemeenschap.

Onze betrokkenheid bij Kosovo geeft aan dat we niet alleen staán voor onze waarden, maar dat we ze ook verdedigen. Door vrede en stabiliteit op lange termijn op de Balkan tot onze zorg te maken, laten we zien dat deze waarden in ons Atlantisch bondgenootschap betekenis hebben. Dat is de belangrijkste boodschap van onze top in Washington, een top waarvan het belang door de Kosovo-crisis niet is verminderd, maar juist is versterkt.

Dr. Javier Solana is secretaris-generaal van de Navo

'Staak het geweld' - een appèl van Servische burgers

Kosovo

Servische intellectuelen

Stop de oorlog. Met dit appèl verbreken 27 Servische intellectuelen de stilte. Onder hen columnist Stojan Cerovic van de door Belgrado gelijkgeschakelde krant Vreme, de ontslagen hoofdredacteur Veran Matic van het ook ingelijfde radiostation B 92 en de mensenrechtenactivisten Ivan Jankovic en Vojin Dimitrijevic.

Wij, die ons inzetten voor een democratisch en anti-nationalistisch Servië, die besloten hebben in deze tijd van crisis in Joegoslavië te blijven en die ons land teruggevoerd zouden willen zien in de gemeenschap der volkeren, willen het volgende verklaren:

• We veroordelen het bombardement van de Navo, dat het geweld in Kosovo heeft verergerd en tot het verdrijven van inwoners binnen en buiten Joegoslavië heeft geleid. We veroordelen de etnische zuivering van de Albanese bevolking, die door Joegoslavische krachten wordt uitgevoerd. We veroordelen de gewelddadigheden van het UCK jegens de Serviërs, de gematigde Albanezen en andere etnische groeperingen in Kosovo. De humanitaire catastrofe – dood, verderf en diep leed – voor honderdduizenden Albanezen, Serviërs en andere etnische groeperingen moet onmiddellijk beëindigd worden. Alle vluchtelingen uit Joegoslavië moeten onmiddellijk en zonder voorwaarden naar hun huizen kunnen terugkeren; hun veiligheid en hun mensenrechten moeten gegarandeerd worden en hulp voor de wederopbouw moet beschikbaar gesteld worden. De genen die zich schuldig hebben gemaakt aan misdaden tegen de menselijkheid moeten berecht worden.

• De strijd tussen het Servische leger en het UCK moet onmiddellijk gestaakt worden, zodat de onderhandelingen hervat kunnen worden. Alle partijen moeten afstand doen van hun belangrijkste eisen. Er bestaan (net als bij talrijke vergelijkbare conflicten, zoals in Noord-Ierland) geen snelle en eenvoudige oplossingen. We moeten allen voorbereid zijn op een lang en pijnlijk proces van onderhandelingen en normalisering.

• Het bombarderen van Joegoslavië door de Navo leidt tot verwoestingen en een groeiend aantal slachtoffers onder de burgerbevolking (tot nu toe minstens een paar honderd, misschien zelfs duizend). Het resultaat zal de verwoesting zijn van de economische en culturele fundamenten van de Joegoslavische samenleving. Daaraan moet direct een einde worden gemaakt.

• Het Handvest van de Verenigde Naties, de Slotakte van Helsinki, het oprichtingsdocument van de Navo, als ook de grondwet van landen als Duitsland, Italië en Portugal zijn door deze agressie geschonden. Wij zijn diep gegriefd door de overtreding van de daarin vastgelegde normen en vrezen dat hun geldigheid door het optreden van de Navo wordt aangetast.

• Het Navo-bombardement heeft daarnaast ook het zuiden van de Balkan gedestabiliseerd. Als dit conflict doorgaat zal het de grenzen van de Balkan overstijgen, en, mochten grondtroepen ingezet worden, zullen duizenden soldaten van de Navo en het Servische leger, als ook Albanese en Servische burgers het leven laten in een zinloze oorlog, net als destijds in Viëtnam. Politieke onderhandelingen voor een vreedzame oplossing moeten onmiddellijk heropend worden.

• Het bestaande regime is door de Navo-bombardementen alleen maar versterkt, vanwege de natuurlijke reactie van het volk zich in tijden van agressie van buitenaf om de eigen vlag te scharen. We gaan door met ons verzet tegen het bestaande anti-democratische en autoritaire regime, maar we verweren ons ook hartstochtelijk tegen de Navo-agressie. De democratische krachten in Servië werden verzwakt. De democratische hervormingsregering in Montenegro werd door de Navo-aanval en het daarop volgende uitroepen van de oorlog bedreigd en bevindt zich nu tussen de hamer van de Navo en het aambeeld van het regime.

• Toen zij zich met het conflict in het voormalig Joegoslavië bemoeiden, hebben de wereldleiders in het verleden een reeks fatale vergissingen begaan. Nieuwe vergissingen zullen tot een verheviging van het conflict leiden, en brengen ons verder af van een vreedzame oplossing.

• We doen een appèl op iedereen: president Milosevic, de vertegenwoordigers van de Kosovo-Albanezen, de Navo, de leiders van de Europese Unie en de Verenigde Staten, om alle geweld en militaire activiteiten direct te staken en zich in te zetten voor een politieke oplossing.

Stojan Cerovic, Jovan Cirilov, Sima Cirkovic, Mijat Damnjanovic, Vojin Dimitrijevic, Dasa Duhacek, Milutin Garasanin, Zagorka Golubovic, Dejan Janca, Ivan Jankovic, Predrag Koraksic, Mladen Lazic, Sonja Licht, Ljubomir Madzar, Veran Matic, Jelica Minic, Andrej Mitrovic, Radmila Nakarada, Milan Nikolic, Vida Ognjenovic, Borka Pavicevic, Jelena Santic, Nikola Tasic, Ljubinka Trgovcevic, Sribjanka Turajlic, Ivan Vejvoda, Branko Vucicevic

Citaten uit een oorlog

„Aan de broches van Albright kun je zien hoe het er met de oorlog voorstaat. In het begin droeg ze een kristallen 'levensboom' die staat voor hoop en belofte. Later droeg ze de 'Black Camelia', een somberder sieraad, dat beter bij haar stemming past."

Ann Hand uit Texas, ontwerpster van de sieraden, The Times

„Waarschuwing aan het Joegoslavische leger. Meer dan 13 000 leden van het Joegoslavische leger zijn al overgelopen omdat ze weigeren te voldoen aan Milosevic' illegale orders tegen burgers in Kosovo. Verlaat het leger en vlucht zodra je kunt. Als je blijft, zal de Navo je van alle kanten aanvallen, zonder te stoppen. Het is jouw keuze."

Navo-strooibiljet boven Joegoslavië afgeworpen, Reuters

„Onder het commando van Adolf Clinton en zijn Gauleiter Blair, Chirac en Schröder zaaien de nazi's van de Navo in Joegoslavië de dood."

Mirjana Markovic, echtgenote Joegoslavische president Milosevic, Italiaanse talkshow Porta a Porta

„Clintons adviseurs laten doorschemeren dat afkeer van een landoorlog niet in de eerste plaats berust op de overtuiging dat bommen en raketten afdoende zijn, maar op de verwachting dat inzet van infanteristen verdeeldheid in de Navo kan veroorzaken."

Correspondent in Washington van The Daily Telegraph

„Griekenland is het minst begrepen Balkan-land. Het westen eist dat het zich gedraagt als andere Navo-leden. Maar Griekenland weet dat het gehoemd is naast de Serviërs te leven nog lang na vertrek van de Navo-troepen."

Robert D. Kaplan, auteur van 'Balkan Ghosts: A Journey Through History', The New York Times

Kosovo-peuters kampen met ernstige trauma's

22-4-99

ANP/GPD
Genève/Tirana

Peuters en kleuters in de Albanese en Macedonische vluchtelingenkampen lijden aan ernstige trauma's. Als gevolg van blootstelling aan extreme gruwelen vertonen kinderen uit Kosovo verlammingsverschijnselen of lijden ze aan obsessies.

In het Albanese Kukës zijn traumaexperts van Unicef, de kinderorganisatie van de Verenigde naties, druk met speciale behandelprogramma's voor gevluchte kinderen van drie tot tien jaar. De kinderen lijden aan typische symptomen van trauma's, zoals hyperactiviteit of juist extreem passief gedrag, nachtmerries, overgevoeligheid voor lawaai en het afstoten van menselijk contact.

Een kind van achttien maanden dat moederziel alleen rondliep, heeft het enkel over drie dingen: 'Mama', 'vrachtwagen' en 'UÇK'. Een veertienjarig meisje is tien dagen letterlijk verlamd geweest door de mishandeling waarvan haar familie in de bergen tussen Kosovo en Macedonië het slachtoffer was. Andere kinderen waren getuigen de verkrachting van hun moeder door Servische militairen of zijn zelf seksueel misbruikt. Het VN-kinderfonds benadrukt dat de helft van de vluchtelingen uit Kosovo kinderen zijn. Met een dergelijk aantal is de speciale traumabehandeling van hulporganisaties als Unicef een druppel op een gloeiende plaat.

Het aantal Kosovaren dat nog binnen de provincie wordt opgejaagd, wordt op 700.000 geschat. Volgens het VN-Wereldvoedselprogramma proberen de mensen via de onmogelijkste geitenpaadjes uit Kosovo te komen. Zo arriveerden onlangs vijfduizend Kosovaren in Malina Mala in Macedonië, een minuscuul bergdorp van nog geen duizend inwoners.

In elk huis in het dorp verblijven honderden vluchtelingen, verdeeld over vijftig mensen per ruimte die met beesten slapen om het nog een beetje warm te hebben. Nog eens tweeduizend mensen waren gisteren op weg naar Malina Mala. Ze wachtten op de nacht omdat ze bang zijn voor terugzetting door de Macedonische grenspolitie. De mensen van het VN-Wereldvoedselprogramma slagen er door de modder als gevolg van dooiende sneeuw maar mondjesmaat in voedsel aan te voeren naar het gehucht.

Nederlandse Chinook-helikopters uit Soesterberg begonnen gistermiddag met het evacueren van de eerste vluchtelingen uit de Noord-Albanese grensstreek rond de plaats Kukës. Onder moeilijke weersomstandigheden werden een eerste paar honderd vluchtelingen met de grote transporthelikopters overgevlogen naar opvangkampen elders in Albanië.

Het Nederlandse Rode Kruis gaat bij de havenstad Vlorë een opvangkamp inrichten voor ongeveer 10.000 vluchtelingen, verdeeld in vijf eenheden. Op korte termijn stuurt het Rode Kruis 20.000 hygiënische pakketten naar de vluchtelingen.

Op pagina 9:
Baby's kunnen al trauma's oplopen

"Vradyni": NATO lost 81 soldiers so far

April 22, 1999

NATO lost 81 soldiers

Athens - A Greek newspaper said on Wednesday that NATO and the United States have lost 81 soldiers in the 28 days of their aggression on Yugoslavia.

In an exclusive story, the Vradyni newspaper said that they were primarily pilots of planes and crews of helicopters downed by Yugoslav anti-aircraft defense systems.

According to Vradyni, this number does not include losses among foreign mercenaries - warriors of Allah, recruited for the ethnic Albanian terrorist Kosovo Liberation Army (KLA) in Saudi Arabia, Afghanistan and Yemen by the authors of the new world order.

The paper said that the people in the west are deliberately being kept in the dark about the allied losses in NATO's operations in Yugoslavia, in order to avoid a panic and undesirable strong reactions and condemnation in the participating states.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Anti-war protest of all nationalities living on Kosmet

April 22, 1999

All nations against NATO bombs

Pristina, April 22 (Tanjug - abridged) - All the nationalities living on Kosmet - Serbs, Montenegrins, Albanians, Turks, Muslims, Gypsies and Egyptians held a great anti-war meeting in Pristina wherefrom they sent a message to the leadership of the NATO member-states, gathered in Washington on the occasion of the 50th anniversary of the Alliance, to stop the war.

There are differences between us, but not the conflicts. The only conflict was initiated by the so-called Kosovo Liberation Army which had your support and your bombs. We want to solve the problems on Kosovo in peace, between us living on Kosovo, your bombs and killings are the only obstacle, points out the message.

Appealing on the NATO member-states to make a peace decision on their 50th anniversary, the protestors say they want to reconstruct their ruined homes, schools, hospitals, factories, bridges and railways.

Instead of spending your fortune on killing us, use it to help us in reconstruction of all you have destroyed, the message from Pristina says.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Bukoshi in Germany and Thaqi in Tirana

April 22, 1999

Tirana, 22 April, 1999 - The terrorists from Albania, openly supported by NATO, frequently trespass into the territory of Kosovo and Metohija, fighting against Yugoslav Security Forces, while their leaders are not able to agree about splitting the money which they receive from Albanian emigrants, working and living in the West.

Money and power - Albanian leaders main goal

According to foreign agencies, two terrorist groups are operating in Tirana as the front for the self-proclaimed Prime Ministers of Kosovo and Metohija: the separatist Bujar Bukoshi, who proclaimed the independent Kosovo in 1991, and the terrorist Hashim Thaqi, who is on the wanted circular issued by Serbia Ministry Interior, the favorites of Washington, London and Bonn.

The first is probably living in Germany and the second in Tirana, both fled from their own people. Those two groups, according to their leaders are not collaborating. The West is supporting them because the West doesn't mind who are its allies in attacking Yugoslav Army, Police and the civilians as well.

The self-proclaimed Prime Ministers Bukoshi and Thaqi haven`t been able to divide their kingdom so far, accusing each other as they can`t agree about the main positions that NATO bosses are promising to them. As all criminals in the world, Bukoshi and Thaqi are not able to agree about splitting the money, collected among Albanian emigrants.

In the recent interview given to the newspaper from Zagreb, "Vecerni List", Bukoshi declared that he didn`t recognize Thaqi`s government, recently formed in Tirana as he was the only legal Prime Minister. But the other side isn`t quiet, accusing Bukoshi for " the betrayal of Albanian people" because he didn`t accept the Rambouillet accord.

The NATO countries that avoid to invade Kosovo and Metohija, frightened of casualties, try to draft Shqiptars from Kosovo and Albania for the aggression on Yugoslavia. Although they don`t confess it, NATO aggressors and especially Washington, are training and arming Hashim Thaqi`s terrorists, who often invade Kosovo and

2.0.2.

arming Hashim Thaqi's terrorists, who often invade Kosovo and Metohija. Brussels sources are confirming that volunteers are coming from the West so Albanians can open the ground front in the Yugoslav

http://www.serbia-info.com/news/1999-04/22/11188.html 26.4.99

South Province.

In Tirana, although they must not tell in public, realize, they are only the pawns in the hands of NATO, trying to consolidate their strategic positions in the region, over the heads of the Balkan people. Prime Minister Pandeli Majko and the leader of the opposition, Sali Berisha, asked NATO today to include their ground forces in the battles on Kosovo and Metohija, in fact to perform the ground aggression on sovereign Yugoslavia.

They are repeating every day in Brussels, what we know a long time ago: "We are going to fight for Albanian rights on Kosovo and Metohija till the last Albanian".

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Twee hoera's voor de NAVO

22-4-99

De NAVO viert morgen haar vijftigste verjaardag. Er valt inderdaad heel wat te vieren. Het bondgenootschap is opgericht om vrede en veiligheid in Europa te scheppen. Daarin is de NAVO grandioos geslaagd. Er is immers de afgelopen vijftig jaar in Europa geen oorlog gevoerd en de dreiging uit het Oosten is afgewend. Sterker nog, drie landen uit het voormalige Oostblok zijn onlangs tot de NAVO toegetreden en vele andere zouden dat voorbeeld graag willen volgen. Bovendien bewijst de NAVO sinds enkele weken waartoe zij militair in staat is.

Toch is de stemming niet echt feestelijk. Niet iedereen is gelukkig met het NAVO-optreden in de Balkan. De veiligheid van het Westen is daar niet in het geding en het is zeer de vraag of het de taak van de NAVO is een soeverein land aan te vallen, omdat de politiek van de regering van dat land ten opzichte van een deel van de bevolking van dat land de regeringen van de NAVO-landen niet bevalt. Uit het feit dat de NAVO dat toch heeft gedaan, valt op te maken dat zij een nieuwe taak voor zichzelf ziet weggelegd.

Volgens sommigen was dat ook dringend nodig, omdat de NAVO met het einde van de Koude Oorlog haar bestaansrecht zou hebben verloren. Dat is bijvoorbeeld naar voren gebracht door Arie Elshout in een artikel in *de Volkskrant* van 6 februari jl. Elshouts stellingname is duidelijk en krachtig: „Een bondgenootschap dat zijn vijand kwijtraakt, heeft geen bestaansrecht meer en gaat ten onder. Het is niet de vraag of dit zal gebeuren, maar wanneer." Die laatste zin is vreemd, want zoals al snel blijkt, is dat voor Elshout helemaal geen vraag. Hij schrijft namelijk even verderop over „de ijzeren wet dat voor bondgenootschappen de doodsklok luidt *op het moment* (mijn cursivering, W.) dat zij gezegevieren over hun tegenstander." Aangezien volgens Elshout die overwinning op de tegenstander al bijna tien jaar geleden is behaald, heeft volgens zijn 'ijzeren wet' die doodsklok dus allang geluid. Dat blijkt ook wel uit zijn conclusie dat de NAVO „wordt als die oude man in een verhaal van Pirandello, die in ledigheid zijn dagen slijt, verlaten door het leven en vergeten door de dood."

Die slotwoorden troffen mij, omdat ik precies vijf jaar eerder, op 3 februari 1994, op deze plaats een column heb gepubliceerd met als titel 'De NAVO volgens Pirandello'. Die column begon met de constatering dat de situatie waarin de NAVO na de val van de Sovjet-Unie is komen te verkeren, kan worden omschreven als: 'Zestien bondgenoten op zoek naar een vijand'. Op het eerste gezicht lijkt er dus een grote overeenstemming te bestaan tussen onze beide bijdragen, niet alleen in de thematiek, maar zelfs in de beeldspraak. Dat is echter niet het geval, want mijn conclusie was en is een heel andere dan die van Elshout.

Om te beginnen geloof ik niet zo in 'ijzeren wetten' van de geschiedenis, ook niet met betrekking tot allianties. Wij kennen uit de geschiedenis inderdaad vele bondgenootschappen met een tijdelijk karakter, zoals de Attisch-Delische Bond en de Peloponnesische Bond uit de Griekse

H.L. Wesseling

Oudheid, de coalities tegen de Habsburgers, Lodewijk XIV en Napoleon in de Nieuwe Tijd en de Triple Entente en Triple Alliantie in deze eeuw. Van de Eerste Wereldoorlog herinneren wij ons de coalitie van de Geallieerden die vocht tegen de Centralen. Na de Eerste Wereldoorlog meenden velen dat die coalitie niet meer nodig was, omdat Duitsland immers verslagen was. Dat bleek een vergissing en zo ontstond de Tweede Wereldoorlog (ik vat het nu even simpel samen). De coalitie van de Geallieerden uit die tweede oorlog viel al snel uiteen door de Koude Oorlog en zo ontstond de NAVO. Ook de NAVO is een bondgenootschap, maar het is een alliantie *sui generis*, waarvan in de geschiedenis geen ander voorbeeld is te vinden: een *standing organization* onder leiding van een supermacht en met een duidelijke tegenstander.

De discussie spitst zich thans vooral toe op de vraag of de NAVO nog toekomst heeft, nu dat laatste element, de aanwezigheid van een duidelijke tegenstander, is weggevallen. De veronderstelling die hieraan ten grondslag ligt, is dat Rusland de Koude Oorlog heeft verloren. Dat staat inderdaad wel vast, maar minder duidelijk is wat hiervan de consequenties zijn. Waarom willen landen als Polen, Hongarije en vele andere zich zo graag aansluiten bij de NAVO als zij van Rusland, een verslagen land immers, niets te duchten hebben? Kennelijk zien zij dat anders. Waarom aarzelt de NAVO de grens van haar invloedssfeer te verleggen – iets wat een overwinnaar toch altijd doet – als het van Rusland, een verslagen vijand immers, niets te vrezen heeft? Het antwoord is duidelijk. Te denken dat met de val van de Sovjet-Unie een veilige wereld is ontstaan, is een illusie. Sterker nog, een zwak maar instabiel Rusland is misschien een groter gevaar voor Europa dan een machtig, maar stabiel en rationeel handelend Rusland.

De situatie is derhalve onzeker en aan die onzekerheid zal pas definitief een eind komen als Rusland zelf tot de NAVO toetreedt. Dat is in theorie mogelijk, maar ik geloof niet dat het op korte termijn zal gebeuren. Maar laten wij, 'for the sake of argument', even aannemen dat dit wel zal gebeuren, zal dan inderdaad de 'ijzeren wet' van de ontbinding van allianties in werking treden en de NAVO dus verdwijnen? Bij een gewoon bondgenootschap zou dat inderdaad voor de hand liggen, maar, zoals gezegd, de NAVO is geen gewoon bondgenootschap. Ze is iets nieuws, net zoals de Europese Unie iets nieuws is. De Europese Unie is iets anders dan een federatie, een confederatie of een volkenbond. De NAVO is iets anders dan een doorsnee-alliantie. De geschiedenis kan ons uiteraard niet leren wat er gebeurt met dingen die nooit eerder hebben bestaan.

Wat de toekomst van de NAVO zal zijn is dus, zoals bij alles wat nieuw is, onzeker, maar de uitspraak dat ze zichzelf nu al overleefd heeft, lijkt mij bepaald onjuist. De NAVO heeft immers altijd meer doelstellingen gekend dan alleen de bestrijding van het Russische gevaar. De oude wijsheid is dat het doel van de NAVO is: 'To keep the Russians out, the Americans in and the Germans under'. Hoe belangrijk die twee andere doelen ook zijn geweest, blijkt wel uit het recente boek van Geir Lundestad, *'Empire' by integration* (hier besproken door Ronald Havenaar op 2 april 1999).

Zelfs als het eerste van de drie NAVO-doelen zou zijn gerealiseerd, dan blijven er dus nog minstens twee over. Ook de aanhangers van de Elshout-doctrine zouden zich daarom morgen moeten kunnen vinden in de leuze: 'Twee hoera's voor de NAVO'.

Kamer steunt opvang Kosovaren

Door onze diplomatiek redacteur

DEN HAAG, 22 APRIL. Een grote meerderheid van de Tweede Kamer steunt het plan van staatssecretaris Cohen (Justitie) om duizend tot tweeduizend Kosovaarse vluchtelingen als oorlogsontheemden voor opvang naar Nederland te halen. Zij krijgen een tijdelijke verblijfsvergunning (vvtv, maximaal voor drie jaar), totdat zij weer naar hun regio in Kosovo terug kunnen.

De VVD-fractie is daar tegen, zij vreest dat veel vluchtelingen zullen gaan proceduren voor een permanente verblijfsvergunning.

VVD-woordvoerder Kamp zei daarover gisteren tijdens een spoeddebat in de Kamer: „Dan krijgt Milošević zijn zin". Kamp had liever een noodwet voor de opvang van Kosovaren gehad, zonder dat zij toegang tot asielprocedures krijgen. Hij zei „diep bedroefd" te zijn en voorziet straks meer aandacht voor zulke procedures dan voor de opvang.

De fracties van PvdA, CDA, GroenLinks en D66 vinden wél dat Nederland meer Kosovaarse vluchtelingen moet opvangen. Vanmiddag zou een daarop gerichte motie-Rosenmöller (GroenLinks) in stemming komen.

Staatssecretaris Cohen wil afwachten of dat nodig is: volgens hem hoeft het getal 2.000 „niet de bovengrens" te zijn. Het oordeel van de UNHCR, de VN-vluchtelingenorganisatie, en de situatie in de vluchtelingenkampen zullen daarvoor beslissend zijn, zei hij.

De Tweede Kamer wil ook een ruimer toelatingsbeleid dan het kabinet voor familieleden van Kosovaarse vluchtelingen.

Het kabinet had alleen eerstegraads familieleden (kinderen, ouders) recht van overkomst willen geven. Maar een Kamermeerderheid (exclusief VVD en CDA) wil dat recht uitbreiden tot tweedegraads familieleden.

Ook daarover zou vanmiddag nog een motie-Rosenmöller in stemming komen.

De universele rechten van de mens in België:

Een wassen neus als je aan de dictatuur van het kapitaal tornt

Door Jan Cleton

Op de voorpagina van Manifest nummer 7 stond een foto van de gereedstaande rijkswacht in Brussel op 3 april. Manifest was voor het ter perse gaan van dat nummer nog niet in staat verslag te doen van het fascistische optreden door diezelfde rijkswacht. Op deze pagina treft u een collage uit recente Solidair-artikelen die duidelijk maken waartoe de 'democratische rechtsstaat' in staat is, als de arbeiders en hun vertegenwoordigers reële eisen gaan stellen.

Reële eisen zoals mensenrechten, vastgelegd in "De universele verklaring van de rechten van de mens", zoals: "Een ieder heeft het recht op leven, vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon" (art.3); "Niemand zal onderworpen worden aan folteringen" (art.5); "Een ieder heeft recht op vrijheid van mening en meningsuiting" (art.19); "Een ieder heeft recht op arbeid, op vrije keuze van beroep, op rechtmatige en gunstige arbeidsvoorwaarden en op bescherming tegen werkloosheid" (art.23).

Ook België heeft deze verklaringen ondertekend. Wat dat waard is blijkt pas goed als mensen, tegen de belangen van het kapitaal in, consequent opkomen voor die rechten en zelfs voor diegenen die daar eerlijk verslag van willen doen. Michel Collon is één van die verslaggevers. Hij versloeg voor Solidair de processgang in Nijvel tegen de dertien van Clabecq. De dertien die terechtstaan omdat ze opkwamen voor wat in artikel 23 van de universele verklaring van de rechten van de mens staat!

Michel Collon: geslagen maar niet verslagen!

Vier ribben gebroken, longen en maag beschadigd door de rijkswacht: martelen heet dat!

Michel Collon is bij zijn arrestatie - toen hij zonder pers in de buurt en alleen, in het politiebusje was - zodanig toegetakeld dat hij naar de spoedgevallen van het hospitaal St. Luc moet worden afgevoerd, rond 18 uur. Ondanks zijn zware letsels klinkt hij vastberaden als hij vertelt: "De ordestrijdkrachten stortten zich op mij bij mijn aanhouding. In de combi hielden twee flikken me tegen de grond, terwijl mijn handen geboeid waren. Ze sloegen zonder ophouden op mijn hoofd en mijn benen, in mijn lenden en nieren, tussen mijn benen. Ik zeg: "Ik verzet me niet." Ze antwoorden: "Vuile anarchist, hier zijn geen camera's, nu kunnen we onze gang gaan." Ze blijven slaan en zeggen: "Je wil betogen? Je zal zien wat dat is." Ik smeek hen op te houden maar ze antwoorden: "Nee, we doen er nog een schepje bovenop." Geterroriseerd was ik, ze slaan me verrot, dacht ik, ze houden nooit op.

In het commissariaat van Woluwe voeren ze me pas na lang vragen naar het hospitaal. Dokter Pol De Vos, die samen met mij gearresteerd was, moet 20 minuten aandringen voor hij me mag onderzoeken. Dan duurt het nog een half uur voor ze een ambulance roepen. De flikken willen eerst dat een dokter "van hen" de diagnose van Pol De Vos bevestigt.

Ik heb vier gebroken ribben en een beschadigde long, mijn knieën zijn kapot, ik heb een hersenschudding, ze hebben mijn geslachtsdelen geraakt. Ik heb kwetsuren aan mijn maag, mijn schedel, mijn kaakbeen, mijn nek en mijn tanden.

Tientallen vrienden en kameraden komen Michel met Pasen een bezoekje brengen in het hospitaal. Als hij 's avonds weer naar huis mag, wacht hem in Luik een hartelijk ontvangst. Hij kreeg ook tientallen solidariteitsboodschappen. Pavel, een Chileense vluchteling, zei: "Wat ze met jou hebben gedaan, dat deed ook de dictatuur van Pinochet met de linkse journalisten."

Verontwaardigd over politieoptreden

De Liga voor Mensenrechten "stelt vast dat het ingeroepen motief (voor het demonstratieverbod, nvdr.) - bedreiging van de openbare orde - niet gebruikt werd naar aanleiding van de grote Europese boerenbetoging van enkele weken geleden. Ze vindt dat de oorlog in Joegoslavië de democratische alertheid van de publieke opinie noodzakelijk maakt. De Liga doet daarom een beroep op de overheid om de vrijheid van vreedzaam te betogen te waarborgen."

Pierre Mertens, de bekendste Franstalige auteur in België: "Als ze me zouden vertellen hoe dit kleine land enkele maanden na elkaar in zijn hoofdstad toestemming geeft voor een bijeenkomst van neofascisten en nadien een betoging tegen de vrede verbiedt, dan zou ik dat niet geloven. Niks dan laster, zou ik zeggen. Ze proberen ons nog maar eens belachelijk te maken..."

Zoran (35 jaar, uit Joegoslavië): "Ik kom betogen omdat ze mijn land vernietigen. Ik was niet zo voor Milosovic maar nu steun ik hem omdat hij niet met zich laat sollen door die smeerlappen."

Mara: "Het is de eerste keer dat ik met eigen ogen zo'n massale rijkswachtontplooiing zie. Je leest dat wel, maar als je

Lees verder hiernaast

▲ Protest in Tsjechië tegen de Navo.

22-4-99

Griekenland betrokken bij voorbereiding

Uit deze schokkende reportage blijkt hoezeer Griekenland betrokken is geweest bij de hele voorbereiding en uitvoering van de militaire operatie tegen Joegoslavië. In het bovengenoemde document van het ministerie van Defensie staat o.a.: "Om de planning van de Alliantie te bevorderen is ons land niet tegen het verlenen van faciliteiten aan de NAVO (havens, wegen, enz.) voor het ontwikkelen van een troepenmacht in Albanië en FYROM (Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, nvdr). In het bijzonder hebben wij er geen bezwaar tegen, dat de haven van Thessaloniki opgenomen wordt in het programma grondoperaties en het gebied eromheen en tevens de haven van Volos gebruikt wordt als "Joint Rear Area". Als echter geëist wordt, dat ze in de praktijk ook werkelijk 'gegeven' moeten worden, dan dient er opnieuw een politiek besluit genomen te worden".

Ook wordt Griekenlands deelname genoemd en gepreciseerd wat betreft het militaire gedeelte van de operatie. Zo is de ambivalente en beslist niet eensgezinde houding van de Griekse regering te verklaren uit de noodzaak en de wil aan de NAVO- en de EU-verplichtingen te voldoen en tegelijkertijd haar gezicht niet te verliezen tegenover de Griekse publieke opinie. Al even hybride (tweeslachtig) is de houding van de grootste 'oppositie'-partij, de rechtse Nea Dimokratia, met uitlatingen, die aan de ene kant getuigen van een zich ver willen houden van het conflict en aan de andere kant niet tegen de NAVO ingaan, want Turkije ligt op de loer! (ook lid van de NAVO). Interessant zijn de ontwikkelingen in de wereld van de journalisten. De secretaris-generaal van de Internationale Federatie van Journalisten heeft in een interview verklaard, dat hij verontrust is over de solidariteit van de Griekse journalisten met de Joegoslavische bevolking en over het feit dat ze de NAVO-interventie veroordelen en vragen om een onmiddellijk stopzetten van de bombardementen. Deze houding zou eenzijdig zijn, aldus de secretaris-generaal. Inderdaad hebben alle verenigingen van Griekse journalisten en van andere werknemers bij de massamedia een verklaring afgegeven, waarin de barbaarse agressie van NAVO, VS en EU veroordeeld wordt.

Ook door de Amerikaanse ambassadeur in Griekenland is druk uitgeoefend op de media om de anti-Amerikaanse tonen te verzwakken en zich niet zo pro-Servisch op te stellen.

Clinton ongelooflijke schoft

De afgelopen weken werd door een van de televisiezenders, tijdens het uitzenden van gesprekken over de kwestie Joegoslavië en Kosovo met politici, bekende persoonlijkheden, vertegenwoordigers van organisaties en verenigingen, maar ook met in Griekenland woonachtige Serviërs, Albanezen, Kosovaren, enz., een soort mini-opiniepeiling gehouden met een ja of nee-vraag. Bijv.:

-Vindt u Clinton of Milosovic een ongelooflijke schoft? (93% antwoordde: Clinton).

- Vindt u dat de Griekse regering wel of niet NAVO-troepen moet toestaan door Griekenland naar het crisisgebied te gaan? (ver in de 90% antwoordde: nee).

En nog meer van dit soort vragen, waarbij de antwoorden (zo ongeveer 25000 mensen) massaal ongunstig uitpakten voor NAVO, VS, EU en Griekse regering. Ondanks de beperkte omvang van deze mini-peilingen zijn ze tekenend voor de sfeer.

Hoe dit omgezet gaat worden in stemgedrag, valt moeilijk met precisie te voorspellen, want een flink gedeelte van de PASOK-aanhangers blijkt toch verzachtende omstandigheden aan te willen voeren voor 'hun' regering, door te beweren dat ze toch moeilijk anders kunnen doen, zo'n klein land in gezelschap van al die groten...

STOP NAVO-OORLOG

22-4-99

▲ **Foto: Éva Strausz**

Bijna 2000 mensen demonstreerden op 10 april jl. op de Dam tegen de NAVO-oorlog. Soms heel emotioneel, maar overwegend waardig en betrokken. Door enkele kleinere incidenten, uitgelokt door provocerende borden van de SAP met de tekst 'Weg met Milosevic', die een klein groepje jonge Joegoslaven in het verkeerde keelgat schoot, besloot de meerderheid van de aangesloten organisaties de geplande demonstratieve tocht naar de Stopera af te blazen. Al met al was de bijeenkomst, in tegenstelling tot wat erover in de pers werd gemeld, een duidelijk protest tegen alle vormen van geweld in Joegoslavië, maar toch vooral een oproep om de NAVO-oorlóg te stoppen en de Nederlandse militairen terug te roepen. De betogers wilden vrede in het gebied, nieuwe onderhandelingen en een veilige terugkeer van alle vluchtelingen.

Herstel socialisme voorkomt nieuwe oorlogen

Na drie weken van bombarderen wordt steeds duidelijker waar de nieuwe NAVO-strategie toe leidt: een humanitaire ramp met honderdduizenden vluchtelingen, massale bombardementen op burgerdoelen met talloze slachtoffers en een enorme schade aan woningen, fabrieken en wegen in Joegoslavië.

De NAVO zegt de oorlog tegen Joegoslavië te voeren ter wille van het recht op zelfbeschikking van de Albanezen in Kosovo. Het tegendeel is waar. Het is niet meer dan een excuus om de onafhankelijkheid van Joegoslavië te vertrappen, een bezettingsleger te sturen en in het grondstofrijke Kosovo een protectoraat in te stellen.

Sinds de jaren tachtig zijn de westerse machten bezig om, door het creëren van nationale tegenstellingen, de voormalige Sovjet-Unie en Joegoslavië uiteen te breken. De IMF-politiek vernietigde aan het eind van de jaren tachtig duizenden banen in de voormalige Federale Socialistische Republiek Joegoslavië. Vanuit de VS en Duitsland werden separatistische bewegingen in Slovenië en Kroatië gesteund om daarmee de tegenstellingen tussen de verschillende republieken en volkeren in Joegoslavië aan te wakkeren, terwijl het IMF Joegoslavië dwong om de laatste socialistische zekerheden af te breken. Het doel was om de federatie te doen uiteenvallen in kleine, makkelijk te controleren staten waar de imperialistische machten hun invloedssferen konden afbakenen. Slovenië en Kroatië kwamen vooral onder de invloed van Europees/Duits kapitaal, terwijl de VS in Bosnië hun protectoraat instelden.

Lees verder op pagina 4

Verder in dit nummer:

Derde congres NCPN *11*
Oorlog tegen Joegoslavië *4*
Belgisch geweld *12*
Verklaring CP's NAVO-landen *5*
1-4-5 mei *8*
Verzet in Tsjechië en Griekenland *14*
Vervolg inleiding Sison *16*
CAO-strijd *3*
ABVAKABO-nota *3*
Sluitingsdreiging Kodak Emmen *11*
Vredesproces Noord-Ierland *13*

onze verbijstering besloot
Algemene Vergadering van de AOb geen boodschap te hebben aan de algemene wens van de achterban dat de werkdruk verder omlaag moet. Nee, eerst moesten salarisachterstanden worden weggewerkt (tevreden?) en die werkdruk zou daarna op de agenda komen: in de onderhandelingen met de werkgevers.

▲ Onderwijsdemonstratie in de R

De NAVO-oorlog tegen Joegoslavië

De NAVO voert een bloedige oorlog tegen de soevereine staat Joegoslavië. Om de achtergronden van die oorlog en de verdere strategieën van het VS-imperialisme en de antwoorden van de vredesbeweging te bediscussiëren wordt op **15 mei** een openbare bijeenkomst georganiseerd in Den Haag met toonaangevende sprekers als:

Ramsey Clark, van International Action Center, voormalig minister van Justitie in de VS en bekend criticus van de imperialistische politiek van de VS
Michel Collon, auteur van het boek *Blufpoker*
Sarah Flounders, auteur van *Nato in the Balkans*
Lenora Foerstel, van het Amerikaanse vredescomité
Michel Chossudovsky, Canadees econoom die een scherpe economische analyse heeft gegeven van de IMF- en VS-politiek bij de ontbinding van Joegoslavië.

De exacte plaats en tijd van de bijeenkomst wordt in het komende nummer van Manifest bekendgemaakt.

Tsjechen tegen NAVO-agressie

*Van redactie buitenland**

Ondanks de propaganda door de door het buitenland en de staat gecontroleerde media in Tsjechië en de 'militaristische' bombast van president Havel (de woorden zijn van de rechtse vroegere premier Vaclav Klaus) zijn de meeste inwoners van het kersverse NAVO-land Tsjechië tegen de NAVO-agressie-oorlog tegen Joegoslavië.

Een op 7 april gepubliceerde opiniepeiling toonde dat 45 procent tegen de luchtaanvallen is en 42,1 procent voor. Een peiling van eind maart gaf aan dat 42 procent tegen zending van troepen naar Kosovo is en slechts 27 procent voor.
De sociaal-democratische regering van premier Zeman steunt de NAVO-bombardementen maar zijn partij is erover verdeeld. Van de sociaal-democratische kiezers is 48 procent tegen de aanvallen. Op het onlangs gehouden congres van de sociaal-democratische partij (9-11 april) tekende ruim eenderde van de duizend afgevaardigden een verklaring waarin werd opgeroepen om de oorlog te beëindigen.

Er vonden slechts twee kleine demonstraties plaats vóór de oorlog. De eerste, op 29 maart op het Vredesplein in Praag eindigde met de dood van een Kosovo-Albanese demonstrant na een ruzie met een ander over geld. Een aantal demonstranten tegen de oorlog is aangevallen door met VS-vlaggen zwaaiende bendes die in verbinding zijn gebracht met de Tsjechische tak van de Kosovo-Albanese maffia die via de drugshandel geld vergaart voor de UCK. De tweede demonstratie, bij de Joegoslavische ambassade in Praag op 3 april en georganiseerd door de Jonge Conservatieven, trok slechts twintig mensen.

De demonstraties tegen de oorlog, georganiseerd door de communistische partij KSCM, locale Serviërs en andere organisaties trokken honderden en duizenden mensen in Praag, Brno, Plzen en andere steden.
De grootste demonstratie, op het Wenceslasplein in Praag, op zaterdag 27 maart, was georganiseerd door de Communistische Partij. Er waren 4000 mensen aanwezig, waaronder sociaal-democraten, een groep jonge Amerikanen tegen de oorlog, alle 28 communistische parlementsleden en senatoren en het voltallige Centraal Comité van de partij. Enige honderden demonstranten trokken naar de Amerikaanse ambassade die werd bekogeld met eieren. Ook bij de Duitse ambassade werd gedemonstreerd.

Op donderdag 8 april waren 2000 mensen aanwezig op een strijdbare demonstratie, weer op het Wenceslasplein, georganiseerd door het Tsjechisch-Slowaaks Comité en andere patriottische organisaties en gesteund door de Praagse Raad van de Communistische partij. Een van de sprekers was Vaclav Exner, die deel uitmaakte van een delegatie van vier communistische parlementsleden die eerder op de dag was teruggekomen van een onderzoeksreis naar Joegoslavië. Hij vertelde de menigte dat de NAVO-agressoren opzettelijk burgerdoelen bombarderen en dat, zoals het bombarderen van de bruggen over de Donau toont, hun strategie is om de economie van geheel Europa te saboteren.

Een eerdere poging van de communistische fractie in het parlement om een delegatie van alle partijen naar Joegoslavië te sturen, na de weigering van minister van Buitenlandse Zaken Jan Kavan (die zowel de Britse als de Tsjechische nationaliteit heeft) om een verklaring tegen de oorlog uit te spreken, werd getroffen door het veto van de rechtse fracties in het parlement. Na hun terugkeer in Praag riepen de leden van de communistische delegatie anderen in parlement op om een onderzoeksreis naar Joegoslavië te maken om zich zo te kunnen verweren tegen de propaganda van de NAVO en de internationale media.
Eerder hadden twaalf sociaal-democraten met de 24 communistische afgevaardigden gestemd tegen het sturen van een militair veldhospitaal naar Macedonië als onderdeel van de NAVO-operaties in dat land. Onder de tegenstemmers waren ook prominente sociaal-democraten als Karel Splichal (voorzitter van de partijorganisatie in Praag), Karel Cerny (een lid van het presidium van de partij) en Vladimir Lastuvka (vice-voorzitter van de kamercommissie voor Europese Integratie). Een andere prominente tegenstander is Jaroslav Foldyn, die zelf half Servisch is en op het congres van de sociaal-democraten een mislukte gooi deed naar het vice-voorzitterschap van de partij.

Rechtse parlementsleden roepen ondertussen op voor het aftreden van Vaclav Klaus als voorzitter van de Kamer van Afgevaardigden. Die oproep volgt op Klaus' kritiek op de bombardementen en zijn in de media breed uitgemeten bezoek aan de Joegoslavische *ambassade in Praag waar hij de* ambassadeur een exemplaar van zijn laatste boek overhandigde.
** Postmark Prague 268, 14-4-99*

Door Anna Ioannatou

Dank je, beschaafde landen, voor jullie menselijkheid

Zo luidde de tekst op een van de spandoeken die meegedragen werd door demonstranten op een van de demonstraties en vredesmarsen, die letterlijk losgebarsten zijn in Griekenland sinds de dagen van de eerste NAVO-bombardementen. Demonstraties en vredesmarsen die door het hele land plaatsvinden en waarvan de initiatiefnemers beurtelings de vredesbeweging, de vrouwenbeweging, de politieke jeugdorganisaties e.a. zijn. De NAVO-aanval op Joegoslavië heeft een eenheid tot stand gebracht onder de Griekse bevolking, die aan oorlogstijden doet denken.

De toch al gevoelige anti-imperialistische en in het bijzonder de anti-Amerikaanse snaar is geraakt en heeft verontwaardigde en woedende reacties teweeggebracht bij mensen van de meest uiteenlopende politieke sympathieën. De Grieks-orthodoxe kerk, bij monde van haar welbespraakte en niet zelden nationalistisch provocerende aartsbisschop, heeft zich fel gekant tegen het NAVO-imperialisme, uiteraard spelend op de toer van "het Servische orthodoxe broedervolk". Een interessante wending, want niet al te lang geleden maakte de aartsbisschop nog gewag van het "beschaafde Westen en het barbaarse Oosten" (Turkije dus). Kennelijk is het 'Westen' nu ook barbaars gebleken...

Grote verdeeldheid
Van deze golf van demonstraties in Griekenland wordt uiteraard geen gewag gemaakt op de meeste grote televisiekanalen in het buitenland, voor zover ons bekend, en zo wordt - voor de zoveelste keer - de Europese burger informatie onthouden over de lastige tiende lidstaat met de 'vreemde' sympathieën van zijn bevolking. De Griekse PASOK-regering staat onder spervuur van alles wat niet tot de PASOK behoort, maar ook van eigen mensen. Zelfs op het hoogste partijniveau is er sprake van grote verdeeldheid.
Griekenland, als lid van de NAVO en van de EU, doet mee aan de oorlog tegen Joegoslavië en de regering probeert deze ernstige verantwoordelijkheid ten overstaan van het volk te verdoezelen, wel wetend dat zoiets 'niet te maken is' als je Griekenlands historische ervaringen in aanmerking neemt en de emotionele en zeer gerechtvaardigde beladenheid van de bevolking t.o.v. het imperialistische - vooral Amerikaanse - Westen.
Zo hoor je sommige regeringsfunctionarissen spreken over "zoveel mogelijk zich buiten het conflict houden", en "zich helemaal richten op de humanitaire kant van de zaak", enz., maar door anderen (en zeer opvallend door de minister van Defensie Tsochatzópoulos) wordt gesproken over het feit, dat de Servische leider alleen verantwoordelijk is voor de crisis.
De Griekse regering neemt een zeer tweeslachtige houding aan: aan de ene kant niet tegen de volksgevoelens ingaan en aan de andere kant, onder sterke en toenemende druk van Amerikaanse zijde, zich op een lijn stellen met de oorlogszuchtige NAVO.
De krant Rizospastis kwam zondag 4 april jl. met een goed gedocumenteerde reportage over de meer dan helpende rol van de Griekse regering bij de voorbereiding en het faciliteiten verlenen aan de NAVO in geval van een aanval op Joegoslavië. Uit deze documenten blijkt, dat zonder Griekse medewerking en dienstverlening de hele NAVO-operatie niet had kunnen plaatsvinden (ter beschikking stellen van grondgebied en havens als uitvalsbases en/of transitposten voor oorlogsmaterieel en militairen).
Zo staat in een document van het ministerie van Defensie, dat "....uit studies ter plekke is gebleken dat het ontwikkelen van een troepenmacht in Kosovo en Noord-Albanië alleen maar mogelijk was via Griekenland en Skopje, vanwege het volledig ontbreken van een infrastructuur in Albanië".

Lees verder hiernaast

Recht om te betogen voor vrede deze keer afgedwongen

Door een correspondent (*)

22-4-99

Vorige week ging de Brusselse (loco-)burgemeester uiteindelijk toch akkoord met een vredesmanifestatie. Op dat moment gingen de NAVO-bombardementen op Joegoslavië onverminderd voort. Ze hadden toen al meer dan 300 burgerslachtoffers geëist en meer dan 3000 gewonden. Voor het eerst namen ook Belgische F-16's deel aan de bombardementen, en 650 Belgische para's stonden op het punt naar Albanië af te reizen. De Belgische regering toont zich zo volkomen solidair met de moordmachine die de NAVO is. Tegen deze oorlog en tegen de NAVO groeit het verzet, overal ter wereld. Maar in Brussel, hoofdstad van de NAVO, werd aan alle vredesactivisten een demonstratieverbod opgelegd. Politie en rijkswacht beantwoordden de vredesmanifestatie van zaterdag 3 april met bruut geweld (zoals we in Manifest eerder meldden).

Om uitdrukking te kunnen geven aan de vredeswil van de bevolking, dienden Jean Bricmont (professor UCL), Pol De Vos (voorzitter AIB), Robert Franck (professor UCL), Mieke Molemans (voorzitster NCOS), Georges Spriet (secretaris Vrede vzw), Marc Vandepitte (filosoof) en Jacques Yerna (oud-secretaris FGTB-Luik) gezamenlijk een aanvraag in voor een nieuwe vredesmanifestatie op vrijdag 16 april voor de Beurs.

Waarnemend burgemeester Thielemans (PS) gaf oorspronkelijk geen toestemming, op grond van het politiebesluit van 2 april dat "alle samenscholingen, bijeenkomsten, groepsgewijze verplaatsingen op de openbare weg m.b.t. de gebeurtenissen in Joegoslavië" verbiedt van 3 tot 18 april. Dit besluit werd genomen door burgemeester De Donnea, een paar uur nadat zijn vorig demonstratieverbod door de Raad van State was vernietigd.

AIB-voorzitter Pol De Vos spande daarom opnieuw een kort geding aan bij de Raad van State om dit demonstratieverbod weer te laten vernietigen. Tegelijk vroegen enkelen van de aanvragende personaliteiten een onderhoud aan met de heer Thielemans. Waarop waarnemend burgemeester Thielemans telefonisch contact opnam met de mededeling dat de manifestatie geduld werd. Hij gaf daarvoor zijn woord en dat van politiecommissaris Van Reusel.

Hiermee heeft de AIB het recht afgedwongen om in Brussel de straat op te gaan tegen de oorlog en tegen de NAVO.

* Pol De Vos, Voorzitter AIB, tel. 02/513.53.86, fax. 02/513.98.31

Parijs en de Europese identiteit

Van meet af aan is binnen de NAVO sprake geweest van een Frans-Amerikaanse tegenstelling. Meer dan enig ander land heeft Frankrijk er moeite mee dat de Verenigde Staten de ongekroonde leider zijn van het bondgenootschap. Tijdens de wekelijkse vergaderingen van de ambassadeurs liepen de spanningen vaak hoog op. Hoogtepunt was in 1966 het besluit van de Franse president De Gaulle om zijn land terug te trekken uit de militaire structuur van de NAVO.

De laatste tijd zijn de emoties wat geluwd. Frankrijk hervatte drie jaar geleden zijn deelname aan sommige militaire instellingen, maar volledige herintreding liep vast op onenigheid met Washington over het commando van het NAVO-hoofdkwartier AFSOUTH in Napels. Parijs wil een Europeaan aan het hoofd, de VS houden vast aan een Amerikaan. Omdat het gevecht al snel op het hoogste niveau werd gevoerd, kan geen van beide partijen toegevingen doen zonder groot gezichtsverlies te lijden.

Een verrassend gevolg van de Kosovo-crisis zou kunnen zijn, dat de integratie van Frankrijk een nieuwe impuls krijgt. Met 73 vliegtuigen leveren de Fransen na de Amerikanen de grootste bijdrage aan de luchtvloot van 'Force Alliée'. Verdere Franse integratie zou onderdeel kunnen zijn van de echt nieuwe NAVO, die pas na 'Kosovo' het licht zal zien.

Intussen zal op de top in Washington de vooral door Fransen geïnitieerde, maar de laatste tijd hartelijk door de Britten ondersteunde, discussie over een Europees defensiebeleid worden bekroond met de zogeheten 'Europese Veiligheids en Defensie Identiteit': een Europese pijler in de NAVO. Turkije blijft evenwel zich verzetten tegen concrete invulling hiervan, met als formeel argument dat het ertoe kan leiden dat de Europese Unie de NAVO uitholt. Turkije is nog steeds verbolgen dat het in december 1997 niet werd opgenomen op het lijstje kandi- tingsvercentraal

NAVO zoekt houvast in nieuwe wereld

De NAVO viert morgen in Washington dat ze met succes 50 jaar lang oorlog heeft voorkomen. Maar de 'oorlog' die nog niet is gewonnen, overschaduwt de top van regeringsleiders en staatshoofden. Het bondgenootschap, dat afstand nam van zijn Koude-Oorlogsverleden en voormalige vijandelijke staten heeft verwelkomd in zijn gelederen, worstelt met haar nieuwe rol. De lessen uit Kosovo moeten nog worden getrokken.

Door onze correspondent
BIRGIT DONKER

WASHINGTON, 22 APRIL. Met een ceremoniële bijeenkomst in het Mellon Auditorium in Washington wordt morgen herdacht dat hier op 4 april 1949 de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) werd opgericht. Maar een viering mag de bijeenkomst in Washington niet heten, dat klinkt te feestelijk. Een plechtige herdenking is het, én een *werk*top. NAVO-vliegtuigen zullen niet overvliegen en een militaire parade is afgelast.

Kosovo is de schaduw die over de driedaagse top hangt. Alle aanwezigen beseffen maar al te goed dat met de huidige militaire actie tegen Joegoslavië de toekomst en de geloofwaardigheid van de alliantie op het spel staan. 'Operatie Allied Force', die zaterdag zijn tweede maand in gaat, is cruciaal voor de betekenis van het bondgenootschap in de 21ste eeuw.

De bedoeling was dat in Washington triomfantelijk het nieuwe, zogeheten strategische concept van de NAVO – waarin doelstelling en taken zijn vervat – ten doop zou worden gehouden. De doop zal zaterdag doorgaan, maar de theorie is inmiddels achterhaald door de praktijk. De echte 'nieuwe' NAVO wordt pas geboren als de lessen kunnen worden getrokken uit 'Kosovo'.

De eerste aanzetten voor revisie van de NAVO werden al in het begin van de jaren negentig gegeven. Na het uiteenvallen van het Warschaupact zocht de alliantie nieuwe taken: naast zelfverdediging zou het bondgenootschap zich richten op crisissituaties buiten het eigen grondgebied – zoals nu in Kosovo. De veiligheid van de bondgenoten is daarbij niet onmiddellijk in het geding, maar de NAVO verdedigt, in de woorden van de huidige secretaris-generaal, de Spanjaard Javier Solana, „morele waarden".

Hoe anders zag de NAVO er uit in de eerste veertig jaar van haar bestaan. De alliantie werd opgericht als een defensie-organisatie, bedoeld om het 'communistische gevaar' uit het Oosten te weerstaan. 'Een gewapende aanval tegen een of meer lidstaten zal als een aanval tegen allen worden beschouwd', bepaalt artikel [illegible] van het Noord-Atlantisch Verdrag. Dat was het tijdperk waarin de verhoudingen tussen de twee grote mogendheden werden bepaald door de strategie van de wederzijdse afschrikking: zowel de NAVO als de Sovjet-Unie bewapende zich met steeds meer kernwapens en beide kampen wisten dat de inzet ervan zou neerkomen op zelfdestructie.

'*To keep the Americans in, to keep the Russians out and to keep the Germans down.*' Zo vatte de toenmalige Britse secretaris-generaal lord Ismay (1952-57) het doel van de NAVO in haar beginperiode samen. Na het uitbreken van de Korea-oorlog in 1950 liep de spanning tussen de VS en de Sovjet-Unie zo hoog op, dat het Westen het taboe van Duitse herbewapening terzijde schoof – maar dan wel binnen een veilige internationale bedding. In 1955 trad Duitsland toe tot de NAVO.

Anno 1999 grijpt de alliantie met haar acties tegen Joegoslavië in in een soevereign land, met een beroep op morele plicht. Dergelijke morele overwegingen golden nog niet toen de Sovjet-Unie in 1956 Hongarije binnentrok en zij in 1968 een einde maakte aan de Praagse lente. Die landen behoorden tot de invloedssfeer van de Sovjet-Unie, de NAVO beperkte zich uitsluitend tot de collectieve defensie van het grondgebied van haar lidstaten.

Hoewel de huidige 'oorlog' uniek is in de geschiedenis van het bondgenootschap, waren ook de afgelopen vijftig jaar soms stormachtig. Zoals in 1966 toen generaal De Gaulle Frankrijk terugtrok uit de geïntegreerde militaire structuur van de NAVO uit onvrede over de Amerikaanse dominantie. In allerijl moest het NAVO-hoofdkwartier worden verhuisd van Parijs naar Brussel, waar het werd ondergebracht in een noodgebouw dat nu nog steeds dienst doet. Op de top van Washington zou de oprichting van een nieuw hoofdkwartier moeten worden aangekondigd, maar over de verdeling van de kosten (0,6 miljard gulden) bestaat nog verdeeldheid.

Hoewel 'Allied Force' anders doet vermoeden, is de NAVO de afgelopen jaren veranderd van een militaire organisatie in een meer politieke. Met het sluiten van zogeheten 'partnerschapsverdragen' met 25 landen in Midden- en Oost-Europa, en met de oprichting van een speciale Rusland- en een Oekraïne-raad is de NAVO een permanent vergadercircuit geworden. Zondag, als in Washington alle partners aanschuiven, is er net genoeg tijd voor elk van de ruim veertig staats- en regeringsleiders om een kort woordje te spreken. Zelfs Rusland heeft sinds enkele jaren een permanente ambassadeur bij de NAVO, die geregeld vergadert met zijn collega's – maar die nu even naar Moskou is teruggeroepen in verband met Kosovo. Moskou heeft ook afgezegd voor de voor zaterdag geplande ontmoeting met regeringsleiders. Echt verbroken zijn de contacten echter niet. De zogeheten stichtingsakte, die in 1997 tot stand kwam en die voorziet in een permanente raad waarin Moskou is vertegenwoordigd, heeft Rusland bijvoorbeeld nog niet opgezegd.

De gebeurtenissen in Kosovo maken pijnlijk duidelijk dat bezinning van de NAVO op haar nieuwe strategie alles behalve een louter theoretische exercitie is. Decennia lang was dreigen met geweld voldoende om oorlog te voorkomen, maar bij de Joegoslavische president Milošević werkte dit niet. Joegoslavië, dat geen deel uitmaakte van het Warschaupact, heeft tijdens de Koude Oorlog dezelfde vijand gehad als de NAVO en het heeft zich goed voorbereid op confrontatie met een grote vijand. Nu de luchtoorlog van de NAVO minder effect heeft dan verwacht, wordt de druk steeds groter om ook grondtroepen in te zetten. Een besluit hierover wordt niet op de top verwacht, maar de dynamiek van regeringsleiders onder elkaar kan leiden tot verrassende resultaten.

De NAVO mag vijftig jaar lang met succes oorlog hebben voorkomen, dat is geen garantie dat de alliantie in die jaren met groter gemak een conflict had beslecht dan nu. De plannen die vroeger door de militairen werden opgesteld en bijgewerkt, zijn immers nooit uitgetest. Een doorgewinterde NAVO-functionaris vindt het daarom te vroeg om nu al met de NAVO af te rekenen. De alliantie is in Kosovo voor de eerste keer eigenmachtig in actie gekomen en dat is volgens hem als de eerste keer de liefde bedrijven: je kunt je er nog zo goed op voorbereiden, het is toch anders dan je had gedacht. Of, om de negentiende-eeuwse oorlogstheoreticus Von Clausewitz te parafraseren: 'Een oorlog is simpel maar alles is moeilijk. Het onverwachte gebeurt'.

Militaire kloof met de Amerikanen

De eerste oorlog in de geschiedenis van de NAVO is vooral even slikken voor de drie nieuwkomers in het bondgenootschap: Polen, Tsjechië en Hongarije. De voormalige Warschaupactlanden traden half maart toe en waren twee weken later in een militaire operatie verwikkeld. Op de top zullen ze nog eens plechtig welkom worden geheten.

Helemaal *compatible* met de oude NAVO-bondgenoten zijn ze nog niet. Maar wellicht gevaarlijker is de grote technologiekloof die bestaat tussen de VS en de Europese NAVO-partners. Volgens een hoge diplomaat is een van de belangrijkste programma's die op de top in Washington wordt gelanceerd, het zogeheten 'Defence Capability Initiative'. Daarmee moet helder worden gemaakt welke militaire aanpassingen de NAVO-landen moeten doen om de (nieuwe) doelstellingen van de alliantie ook te kunnen uitvoeren.

Voor een actie als in Kosovo zijn troepen nodig die snel inzetbaar zijn. Juist daaraan heeft de NAVO volgens een hoge militair tekort. Hij rekent voor: de potentiële krijgsmacht van de NAVO is 2 miljoen man. Van hen is minder dan een kwart paraat. Van die 500.000 komt de helft uit de VS, en van de Europese helft weer de helft uit Turkije. „Enorme wanverhoudingen." Gezien de politieke factoren die de inzet van grondtroepen buiten het eigen grondgebied bemoeilijken, is het volgens de militair nog ruim geschat als men veronderstelt dat de NAVO 200.000 man op de been kan brengen. Daarom zouden de lidstaten moeten nagaan hoeveel operaties ze eigenlijk tegelijkertijd willen kunnen uitvoeren, zeker omdat de laatste jaren fors is bezuinigd op de defensiebudgetten. Ook zou de samenwerking tussen de landen en tussen de krijgsmachtonderdelen moeten worden verbeterd. Zo kan de logistiek een stuk doelmatiger en dus goedkoper: nu neemt ieder zijn eigen munitie, brandstof, keuken en medische zorg mee. Ook op praktisch gebied leert Kosovo hoe het beter kan.

Worsteling met nieuwe principes

Dat de NAVO nog bestaat, is niet vanzelfsprekend. Begin jaren negentig gingen stemmen op de alliantie op te heffen wegens gebrek aan een vijand. Het gevaar dat sommigen zagen, was dat de organisatie driftig op zoek zou gaan naar nieuwe missies. „Dat was niet nodig, de missies kwamen vanzelf", zegt een Europese NAVO-ambassadeur. Eerst was er Bosnië, waar in 1995 twee weken luchtaanvallen werden uitgevoerd tegen de Bosnische Serviërs. Later dat jaar werd een door de NAVO geleide troepenmacht actief in Bosnië, die eerst IFOR heette en nu SFOR, en die nog altijd ruim 30.000 man telt. Nu is er dan de missie in Kosovo, die van de NAVO geen oorlog mag heten.

De verschuiving van de oude, op een massale aanval uit het Oosten gerichte, naar de nieuwe NAVO als 'crisisbestrijder' ging gepaard met een indringend debat over de vraag hoe ver operaties buiten het eigen grondgebied moeten gaan.

Aan de ene kant stonden de Verenigde Staten, met de opvatting dat je dit niet te nauw moet definiëren. Aan de andere kant stonden landen als Frankrijk en Duitsland, die vreesden dat de Amerikanen de alliantie wilden omvormen tot een mondiale politie-agent. Dat was echter niet de bedoeling: „De enigen die spreken over wereldwijde taken voor de NAVO zijn de Europeanen", zei in december vorig jaar een Amerikaanse diplomaat.

In het nieuwe strategische concept van het bondgenootschap wordt de actieradius van de NAVO beperkt tot het euro-atlantisch gebied. Het soort bedreigingen waarop de alliantie zich moet voorbereiden, is op aandrang van de Verenigde Staten verder uitgebreid, met terrorisme en massavernietigingswapens. Op de top in Washington zal worden besloten tot oprichting van een speciaal centrum voor bestrijding van massavernietigingswapens.

„De NAVO noemt geen landen meer als tegenstander, maar ze duidt nu functionele dreigingen aan", constateert een diplomaat.

Amerikaanse militairen kijken op het vliegveld Rinas naar de aankomst van de eerste Apaches. (Foto NRC Handelsblad, Maurice Boyer)

Eerste Apache-helikopters in Albanië

TIRANA, 22 APRIL. Op het vliegveld Rinas bij Tirana zijn gisteren zes van de 24 Apache-gevechtshelikopters aangekomen die de NAVO wil inzetten bij de strijd tegen Servische en Joegoslavische tanks en grondtroepen in Kosovo. De Apaches werden op Rinas even aan de media getoond alvorens door te vliegen naar het noorden van Albanië.

De met raketten en kanonnen bewapende gevechtshelikopters hadden eigenlijk al lang in Kosovo moeten zijn, maar slecht weer heeft de overbrenging vanuit Duitsland ernstig vertraagd. De Apaches, die worden vergezeld door een ondersteuningseenheid van bijna drieduizend Amerikaanse militairen, worden gestationeerd langs de grens van Albanië met Kosovo, in het uiterste noordoosten van Albanië.

Omdat de legering kan leiden tot wraakacties van de Serviërs aan de andere kant van de grens, is de NAVO gisteren begonnen met het overbrengen van rond 50.000 gevluchte Kosovaren die in hetzelfde gebied, rond de stad Kukës, bivakkeren, naar andere delen van Albanië. De afgelopen weken is het gebied rond Kukës regelmatig door de Servische artillerie onder vuur genomen.

(Reuters, AP, AFP)

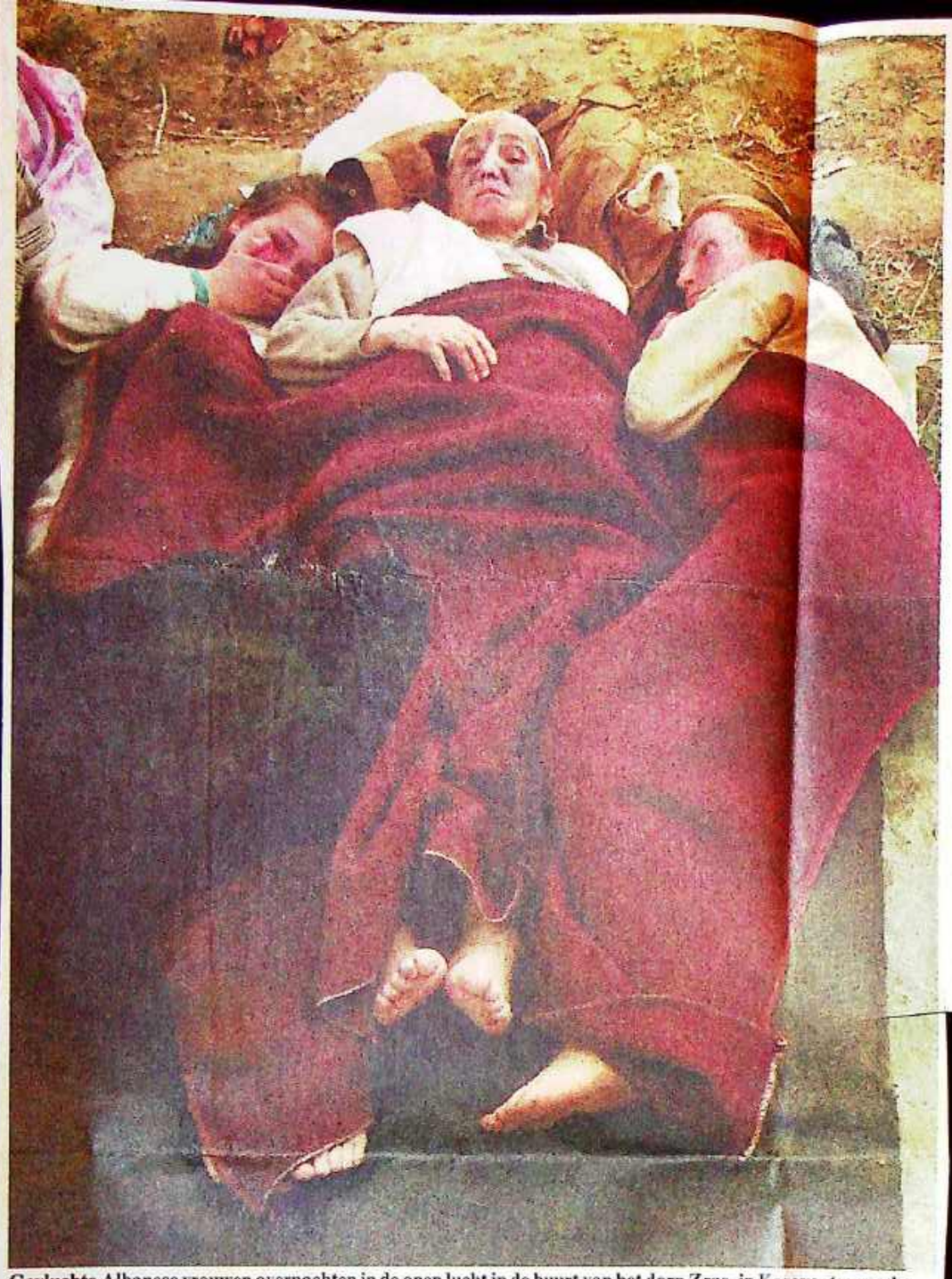

Gevluchte Albanese vrouwen overnachten in de open lucht in de buurt van het dorp Zrze, in Kosovo, tussen de steden Prizren en Djakovica. (Foto Fotoloods)

VS overwegen nu toch inzet grondtroepen

Door onze correspondent

WASHINGTON, 22 APRIL. Onder druk van Groot-Brittannië en Frankrijk stemt de Amerikaanse regering ermee in de inzet van grondtroepen in Kosovo te overwegen. Maar zij zegt ook dat ze nu nog tegen een invasie in Joegoslavië gekant blijft.

De secretaris-generaal van de NAVO, Javier Solana, zegt vandaag in *The Washington Post* dat hij de militaire leiders van de NAVO heeft opgedragen nieuwe plannen te maken voor een grondoffensief. Het is volgens Solana nodig dat „alle opties op tafel liggen". Ook hij zegt dat de NAVO de beslissing grondtroepen in te zetten nog lang niet heeft genomen.

Wekenlang wilde het Witte Huis niet ingaan op de vraag of de inzet van grondtroepen in Kosovo nodig is om de Kosovaren te beschermen en de Servische troepen uit Kosovo, of een deel daarvan, te verdrijven. De luchtaanvallen zouden voldoende moeten zijn.

Maar aan de vooravond van de topontmoeting van NAVO-leiders, morgen in Washington, gaan de Amerikanen akkoord met een heroverweging van de militaire opties. Afgelopen zomer zijn er al voorlopige plannen gemaakt voor een eventueel grondoffensief. Maar nu acht het Witte Huis de tijd gekomen opnieuw te bekijken wat voor soort troepenmacht en hoeveel manschappen hiervoor nodig zijn. „Het zou onverantwoordelijk zijn niet af en toe onze plannen te actualiseren", aldus een woordvoerder van het Witte Huis.

Binnen de NAVO wordt al langer gesproken over de mogelijkheid grondtroepen in te zetten nu de luchtaanvallen onvoldoende lijken om Belgrado te doen inbinden. De Britse minister van Buitenlandse Zaken, Robin Cook, zei gisteren in het Lagerhuis dat hij zich een situatie kon voorstellen „waarin het zinvol is om grondtroepen in te zetten". De Franse president Chirac sprak over „aanvullende middelen" om een einde te maken aan de „slachtpartijen, verkrachtingen, platgebrande dorpen en families die uiteengerukt en op straat gegooid worden".

• VOLKENRECHT: pagina 4
• REACTIE IVANOV:: pagina 9

In het bakje 'Nederland' zitten twee vluchtelingen

Vertegenwoordigers van de Immigratie- en Naturalisatie Dienst (IND) verblijven in een kamp in Macedonië. Zij zijn op zoek naar vluchtelingen uit Kosovo die naar Nederland willen komen.

Door onze redacteur
CEES BANNING

STENKOVEC, 22 APRIL. Qamile Iusufi kan geen woord meer uitbrengen. Het is bijna half zeven in het vluchtelingenkamp Stenkovec, in Macedonië op zo'n tien kilometer van de grens met Kosovo. De 30-jarige vrouw heeft een paar minuten geleden van de Immigratie- en Naturalisatie Dienst (IND) gehoord dat ze binnenkort met haar twee broers, Enver (26) en Ylber (22) naar Nederland mag. Formeel moet de UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de VN, nog het groene licht geven, maar dat is in dit geval „een formaliteit", zegt IND'er Martijn Dijkhuizen.

Wanneer Dijkhuizen, zijn collega Peter Frederiksz en hun tolk Lindita Guisa weg zijn, smeekt Qamile om de zaktelefoon. Na een paar mislukte pogingen heeft ze eindelijk contact met haar moeder in Rotterdam. Haar lichtgroene ogen stromen langzaam vol. Na ongeveer tien seconden kan ze eindelijk haar verhaal kwijt. Haar broers zitten naast haar en schudden zachtjes het hoofd. De telefoon gaat van hand tot hand en als laatste krijgt de vrouw in Rotterdam haar broer aan de lijn. Ook hij maakt een goede kans om met zijn nicht en twee neven naar Nederland te gaan. Het beleid van de UNHCR en de Nederlandse regering richt zich in eerste instantie op de gezinshereniging, de zogenoemde eerste lijn. Zijn er dan nog plaatsen over, dan komen ook ooms en tantes in aanmerking.

In het vluchtelingenkamp in Stenkovec bivakkeren ongeveer 27.000 mensen in witte tentjes. Om twee uur, een paar uur voordat de IND-delegatie het kamp bezoekt, laat de Nederlandse OVSE-waarnemer Hans Bochove het bakje met de vluchtelingen zien die Nederland als hun eerste voorkeur hebben opgegeven. Het zijn er twee, ofwel 0,007 procent van de mensen in het kamp.

In de tent van de VN-vluchtelingenorganisatie hangt een lijst waarop de vluchten staan en de bestemming van de vluchtelingen. „Pas vanmorgen hebben we Nederland erbij gezet", zegt een UNCHR-medewerkster.

Tent D69 van de familie Iusufi is moeilijk te vinden. Met een rode viltstift zijn de nummers op de achterkant van de tenten geschreven, maar door de regen lopen de nummers langzaam uit.

Reshat speelt wat met zijn neefjes Çlirim (8 jaar) en Lavdim (5 jaar). Hij weet nog niet dat een Nederlandse delegatie naar het kamp komt om een lijst samen te stellen van mensen die naar Nederland willen. [• *Vervolg* STENKOVEC: pagina 7]

Kosovaren op drift

20-4-99

Navo: 850 000 etnische Albanezen op de vlucht binnen Kosovo

BRUSSEL – In Kosovo zijn volgens de Navo 850 000 mensen op de vlucht. Op vijf plaatsen zouden grote aantallen vluchtelingen worden samengedreven.

Aangenomen wordt dat al deze vluchtelingen een tekort aan voedsel hebben. Maar de Navo zegt dat er geen veilige manier is om deze mensen van voedsel te voorzien. Laagvliegende en trage vrachttoestellen zouden een makkelijk prooi voor Servisch afweergeschut zijn.

Volgens Navo-woordvoerder Shea heeft Belgrado een 'antihumanitaire corridor' gemaakt tussen Podujevo (Noord-Kosovo) en Pristina (Midden-Kosovo). Tienduizenden vluchtelingen zijn verplicht daar binnen 24 tot 48 uur lopend doorheen te trekken. Na aankomst in Pristina volgt volgens de alliantie verder vervoer per trein of bus naar de grens met Macedonië.

Wat de Serviërs nu precies met de vluchtelingen voor hebben is onduidelijk. Nu eens wordt de grens met Albanië of Macedonië geopend, dan weer gesloten.

Afgaande op verhalen van vluchtelingen concluderen functionarissen in Washington dat ten minste honderdduizend en mogelijk vijfhonderdduizend Kosovaarse mannen worden vermist. *Gevreesd wordt dat velen van hen zijn vermoord door de Serviërs.*

De alliantie maakt gisteren melding van grootschalige troepenbewegingen in Kosovo. In de afgelopen weken zouden zeker 8 000 nieuwe Joegoslavische soldaten naar Kosovo zijn gestuurd. In totaal zouden er nu zo'n 40 000 sodaten zitten, gesteund door ongeveer 300 tanks.

Het verbreken van de diplomatieke banden tussen Joegoslavië en Albanië leidde gisteren tot spanningen in het grensgebied tussen beide landen. Soldaten van het Albanese leger hebben zowel langs de grens als elders in het land verscheidene militaire bunkers in gebruik genomen.

De Russische president Jeltsin uitte gisteren opvallende kritiek op de Joegoslavische president Milosevic. Volgens Jeltsin moet Belgrado zich minder hard opstellen en instemmen met een vredesoperatie in Kosovo. De Russische president vreest dat er veel doden zullen vallen als de Navo besluit grondtroepen in te zetten om een einde van het conflict te forceren.

Volgens Russische de minister van buitenlandse zaken Ivanov werkt de Navo al verschillende scenario's uit voor een eventuele inzet van grondtroepen. Die zouden variëren van de verovering van Kosovo en de instelling van een protectoraat tot een volledige inname van geheel Joegoslavië. Binnen de Navo zelf zeggen bronnen dat wordt nagedacht over een tussenoplossing. Daarbij zou een internationale troepenmacht Kosovo binnengaan zonder dat de Joegoslavische president Milosevic daarmee instemt.

Rusland zal overigens niet aanvaarden dat het Westen Milosevic verslaat en de macht overneemt in Joegoslavië, zo maakte Jeltsin ook duidelijk. Jeltsin besprak de situatie in Kosovo gisteren met de Amerikaanse president Clinton.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5 EN 14

VVD: Albanezen buiten asielprocedure houden

22-4-99

Van onze redactie politiek

DEN HAAG – Albanezen die Nederland onderdak gaat bieden, krijgen een tijdelijke verblijfsvergunning. De VVD is het niet eens met deze beslissing die het kabinet gisteren nam. Liberale woordvoerder Kamp zei 'diep teleurgesteld' te zijn met het verlenen van deze status.

„De mensen komen voor opvang en niet voor procedures", zei de liberale woordvoerder Kamp gisteren. Hij zei dit tijdens een overleg over de opvang van duizend tot tweeduizend naar Macedonië gevluchte Kosovaren met staatssecretaris Cohen van justitie (PvdA) en de VVD'er Van Aartsen, minister van buitenlandse zaken.

Vluchtelingen met een tijdelijke status kunnen drie jaar in Nederland blijven. Elk jaar bekijkt justitie of de vergunning wordt verlengd. Bepalend voor een eventuele verlenging is de situatie in het land van herkomst.

VVD'er Kamp wees dat af. „Alles zit verstopt, bij de immigratie- en naturalisatiedienst en bij de rechtbanken. Je ziet wat er gebeurt bij de Bosniërs. Ze blijven hier allemaal, en dat is precies wat Milosevic wil." Hij bepleitte daarom voor deze groep een noodwet. Maar hij kreeg daarvoor alleen steun van de SGP.

PvdA, D66, GroenLinks en SP waren het met Cohen eens dat die tijdelijke vergunning juist voor deze groep vluchtelingen is bedoeld. Een speciale status zou van een 'onevenredige hardheid' getuigen, zei D66'er Dittrich.

Een uurtje later, tijdens het kabinetsberaad, stemden ook de bewindslieden van de VVD in met de tijdelijke vergunning. Het CDA, de grootste oppositiepartij, steunt de kabinetsbeslissing.

De PvdA sloot zich aan bij de kritiek van D66. GroenLinks en SP dat Nederland te weinig doet voor de gevluchte Albanezen. „We moeten meer doen", zei PvdA'er Middel. „De meest noodzakelijke voorzieningen kunnen snel klaar zijn in een *prefab*-land. Dit moet echt anders."

Cohen sloot niet uit dat er meer dan tweeduizend vluchtelingen naar Nederland worden gehaald. De bewindslieden wierpen de verwijten dat Nederland te weinig doet of achter andere landen aanhobbelt, 'verre van zich'. Het kabinet doet samen met de vluchtelingenorganisatie UNHCR wat mogelijk is, aldus Cohen.

MEER NIEUWS OP PAGINA 3 EN 5

'Stuur geld, geen goederen'

Herfkens: Hulporganisaties lopen elkaar in Albanië in de weg

Van onze redactie politiek

DEN HAAG – De vluchtelingenorganisatie UNHCR doet wat ze kan in Macedonië en Albanië, maar de hulp verloopt uiterst stroef, waarschuwt minister Herfkens van ontwikkelingssamenwerking.

Herfkens, die voor haar reis naar China vorige week Macedonië bezocht, ontdekte 'grote coördinatieproblemen'. Die zijn er nog steeds, ook omdat veel particuliere hulporganisaties elkaar voor de voeten lopen. „Ik riep en roep opnieuw: stuur geen goederen, maar geef geld", zei ze gisteren in de Tweede Kamer. Herfkens klaagde verder dat de bomvolle luchthavens van Tirana en Skopje nog eens extra verstopt raken door de vele vip-vluchten van internationale politici die bij de vluchtelingen komen kijken. Zelf bleef ze in Macedonië omdat ze in Albanië weinig kon doen. „Ik had geen zin om alleen maar voor een foto bij een vluchtelingenkamp in Albanië te poseren."

De opvang kan in haar ogen nog veel moeilijker worden, zodra de vele gastgezinnen de druk niet meer aankunnen. „Er wordt onvoldoende beseft dat twee derde van de vluchtelingen opgevangen is door familie of kennissen. Gastgezinnen zitten met twintig mensen of meer in een huisje. De UNHCR probeert ze bij te staan, maar als deze opvangcapaciteit in elkaar klapt zijn we nog verder van huis", zei Herfkens.

De Kamer wil dat de Nederlandse regering bepleit om vluchtelingenkampen die door militairen zijn gebouwd, niet te snel van de Navo aan de UNHCR over te dragen. Deze hulporganisatie wil dat graag, om zo te tonen onafhankelijk te zijn van de Navo. Maar volgens kamerleden kunnen de militairen de opvang beter nog even in eigen hand houden.

Speculaties nemen snel toe

Grondoorlog

Johan ten Hove

AMSTERDAM – Het officiële standpunt van de Navo luidt nog steeds dat bombardementen vanuit de lucht voldoende zullen zijn om de Joegoslavische president Slobodan Milosevic op de knieën te krijgen. Maar de twijfel daaraan rukt blijkbaar op en onder dat officiële niveau gonst het van de speculaties over een ophanden zijnde grondoorlog.

Het verst in de voorspelling dat de grondoorlog er komt, gaat de Britse krant *The Observer*, die Britse en Amerikaanse bronnen aanhaalt om te melden dat de Navo plannen maakt om eind mei met een troepenmacht van 80 000 man de Servische provincie Kosovo binnen te vallen. Daaraan vooraf zou een voorhoede van 20 000 man aan speciale troepen moeten gaan, die verkenningen uitvoert en zoveel mogelijk landmijnen onschadelijk maakt om de weg vrij te maken voor tanks en zware artillerie die zich verder een weg moet banen naar het hart van Kosovo.

Volgens The Observer hebben de politieke leiders van de Navolanden hiertoe besloten omdat zij vinden dat de militaire campagne tegen Joegoslavië binnen drie maanden moet zijn afgelopen. De krant zegt dat het opschroeven van het aantal aanvallen van de Navo op Servische troepen in Kososvo in deze nieuwe strategie past.

Begin volgende week zullen de 24 Amerikaanse Apache-helikopters, die inmiddels in Albanië zijn aangekomen, worden ingezet tegen tanks en artillerie van de Servische troepen en ook dit zou passen in de nieuwe plannen van de Navo. Om Servië militair volstrekt vast te zetten zouden volgens de Britse krant ook nog eens tweehonderdduizend man troepen in Serviës buurlanden, Bosnië, Hongarije en Roemenië gestationeerd worden.

Ook volgens de Britse *Sunday Telegraph* is de Navo vast van plan grondtroepen in te zetten. Deze krant baseert zich vooral op het propaganda-offensief dat de Navo is begonnen tegen de Servische strijdkrachten in Kosovo. Navovliegtuigen hebben volgens de krant pamfletten afgeworpen waarin staat dat „de Navo-strijdkrachten blijven aanvallen". Nog steeds blijven officiële Navowoordvoerders het sturen van grondtroepen ontkennen, maar de hardheid van die ontkenningen neemt af.

VERVOLG OP PAGINA 5

Nederland gaat gevluchte Kosovaren opvangen

Van onze redactie politiek

DEN HAAG – Vanwege de nieuwe vluchtelingenstroom uit Kosovo heeft het kabinet besloten vluchtelingen naar Nederland te halen. De regering doet dat na een dringend verzoek hiertoe van de vluchtelingenorganisatie UNHCR.

Vandaag vertrekt een speciale delegatie naar Skopje in Macedonië om met de UNHCR te overleggen om hoeveel gevluchte Kosovaren het gaat, en onder welke voorwaarden zij naar Nederland kunnen komen. Staatssecretaris Cohen van justitie zei dat gisteren na afloop van een speciaal kabinetsberaad.

De delegatie bestaat uit ambtenaren van de Immigratie- en Naturalisatiedienst, het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers en het ministerie van buitenlandse zaken.

Over de missie is dit weekende al contact geweest met de UNHCR. „Nederland wil zijn bijdrage leveren aan het lenigen van de nood", aldus Cohen. De UNHCR heeft positief gereageerd. De vluchtelingenorganisatie kan de nieuwe stroom vluchtelingen die in de grensgebieden arriveren niet meer aan.

Voor Skopje is gekozen omdat daar volgens Cohen de nood het hoogst is.

deVerdieping

22-4-99

HOOFDBREKENS om 'bijkomstige schade'

Bijkomstige schade, oftewel *collateral damage*. *Het is een eufemistische militaire uitdrukking voor het maken van burgerslachtoffers bij oorlogshandelingen. Maar deze 'bijkomstige* schade' kan onbedoeld grote gevolgen hebben, gevolgen waar oorlogsstrategen geen vat op hebben. De publieke opinie ziet liever geen burgerslachtoffers, hoe 'bijkomstig' ook.

Collateral damage

Peter van Deutekom

Een precisiebombardement was het zeker. Feilloos wist de lasergeleide bom tijdens de Golfoorlog in 1991 de zwakke plek in het bunkercomplex in de Iraakse hoofdstad Bagdad te vinden. Maar in plaats van hoge officieren van Saddam Hoesseins inlichtingendienst zaten in het gebouw slechts familieleden verscholen, hun vrouwen, hun kinderen, hun ouders.

Gevolg: honderden gedode burgerslachtoffers, en een smet op het blazoen van de 'schone' oorlog waarmee de geallieerden Saddam Hoessein op de knieën wilden krijgen. Ander gevolg was dat de Amerikaanse opperbevelhebber Colin Powell, als voorzitter van de verenigde chefs van staven, de luchtbombardementen boven Bagdad aan banden legde. Alle toekomstige doelen in de hoofdstad hadden vanaf nu het persoonlijke fiat van Powell nodig om verder *collateral damage* te voorkomen, dan wel tot een minimum te beperken. *Collateral damage*. Het Engelse woordenboek geeft er een aantal zeer draaglijke vertalingen voor, voor dat 'collateral' dan. 'Bijkomstig, ondergeschikt, secundair'. *Collateral damage*, 'bijkomstige schade'. Eigenlijk te verwaarlozen dus, ware het niet dat deze eufemistische militaire uitdrukking slaat op de aantallen burgerslachtoffers bij oorlogshandelingen. Onbedoeld, dat wel.

Collateral damage, althans de risico's ervan, bezorgen de militaire Navo-strategen in deze tijden van oorlog op de Balkan opnieuw de nodige hoofdbrekens. Zeker na de aanval van Navo-gevechtstoestellen op een konvooi vluchtelingen uit Kosovo op 14 april waarbij zo'n tachtig doden vielen en vele tientallen gewonden. Volgens de Serviërs althans, die hiermee een prachtgelegenheid geboden werd om er op het propagandafront boter uit te braaien.

En niet zonder succes. Uit een opiniepeiling onder de Britse bevolking blijkt dat de steun voor de bombardementen op Joegoslavië flink is geslonken sinds de rampzalige aanval op het vluchtelingenkonvooi nabij Djakovica. Weliswaar staat nog een respectabele 57 procent van de bevolking achter de luchtoorlog, maar het is acht procent minder dan bij een vorige peiling, eind maart. Overigens hebben daarvan niet de tegenstanders geprofiteerd, ook die verloren wat terrein. Wel de twijfelaars, hun aantal verdubbelde: 22 procent van de ondervraagde Britten weet het niet meer.

En het enthousiasme voor een eventuele grondoorlog is na het 'konvooi-incident' eveneens bekoeld. Voordien 58 procent vóór, nu nog 50. Ook hier weer een sterke toename van de twijfelaars, ruim een verdubbeling naar 17 procent.

Waaruit maar blijkt dat niets zo gevaarlijk is als een 'populaire' oorlog. Een oorlog die lekker ligt bij de publieke opinie, een oorlog waarbij de Goeden – 'wij' dus – het opnemen tegen de Slechteriken. Maar dan moeten de Goeden het niet verpesten door het loyale thuisfront met gruwelijke beelden te confronteren van eigen feilen, hoe onopzettelijk en onbedoeld ook.

Dat beseffen de beleidsmakers en strategen in het westerse kamp maar al te goed. Vandaar hun verwoede pogingen om de publicitaire schade van de 'bijkomstige schade' binnen de perken te houden, al was het alleen maar omwille van de eensgezindheid binnen de oorlogscoalitie tegen Milosevic.

Vandaar ook de Navo-briefings na de luchtaanvallen waarbij de woordvoerders prat gaan op de 'chirurgische nauwkeurigheid' waarmee doelen waren bestookt, ook die binnen bewoond gebied. Soms met recht. Zoals na de aanval met kruisraketten op twee gebouwen van het Servische ministerie van binnenlandse zaken in de hoofdstad Belgrado.

Voor de aanval, op de zaterdag voor Pasen, zaten de Navo-planners en betrokken politici met het zweet in de handen. De gebouwen van het ministerie lagen immers op meters afstand van een verloskundig ziekenhuis, en de humanitaire (en publicitaire) ramp was niet te overzien, indien er iets mis zou gaan.

Er ging niks mis, althans niet met het ziekenhuis. Met tijdingwekkende precisie troffen de acht tomahawk-kruisraketten hun beoogde doelen. De ministeries werden vernietigd, het ziekenhuis bleef ongedeerd, op een enkele gebroken ruit na. In de Navo-hoofdkwartieren wreef men zich in de handen, eens te meer een bewijs van de accuratesse van deze wapens.

Of was het pure geluk, een gevaarlijke gok die goed uitpakte? De Amerikaanse brigade-generaal Robert Osterthaler, een vroegere Pentagon-functionaris die zich destijds bezighield met de strijd in Bosnië, neigt tot dat laatste. Hij noemt de optie van de zogeheten 'chirurgische aanvallen' een myte. „Hoe nauwkeurig onze wapens ook mogen zijn, ze hebben hun beperkingen", zegt hij. Computers en satellieten die bewegingen op de grond 'verkeerd' kunnen vertalen. Piloten die met beperkt zicht, of met summiere instructies, en vaak sneller dan het geluid binnen seconden hun conclusies moeten trekken. Het maakt feilloze luchtaanvallen vrijwel tot een illusie.

Milosevic en zijn strategen weten dat, en proberen munt te slaan uit de enorme gevoeligheden die Operatie Allied Force in het westen blootlegt. Dus stationeren Joegoslavische commandanten hun tankeenheden bij voorkeur in woonwijken, en trekken ze op in konvooien onder dekking van vluchtelingen. Dus bevolken dag aan dag groepen burgers strategische bruggen om deze te beschermen tegen Navo-aanvallen.

Want naarmate er meer beelden binnenkomen van burgerslachtoffers, inclusief de hartverscheurende taferelen van honderdduizenden Kosovaren op drift, zal het draagvlak voor de oorlog afnemen, schat men in. Zal het imago van een vlekkeloze militaire campagne het afleggen tegen de realiteit van deze oorlog. Een vuile oorlog, want schone oorlogen bestaan niet.

En geen oorlog zonder *collateral damage*, of het moet de Falklands-oorlog tussen Groot-Brittannië en Argentinië in 1982 zijn geweest die puur op het slagveld, in de lucht en op zee werd uitgevochten.

Collateral damage is van alle tijden. Neem het bloedbad in het VN-vluchtelingenkamp in Kana, in Zuid-Libanon, waarbij in 1996 door Israëlische beschietingen ruim honderd doden vielen. En de talloze gevallen tijdens de Vietnam-oorlog waarbij Amerikaanse bommenwerpers zowel in Vietnam als in Cambodja evenzovele burgerslachtofers maakten. Het beeld van het naakte Vietnamese meisje, door napalm getroffen en voor haar leven rennend over een landweg, verdwijnt nooit meer van het netvlies.

Nog verder terug, en dichter bij huis. Geallieerde luchtaanvallen tijden de Tweede Wereldoorlog op Duitse of 'Duitsvriendelijke' doelen in Nederlandse steden en dorpen hebben meer slachtoffers onder de burgerbevolking geëist dan het Duitse bombardement van Rotterdam. *Collateral damage*, zeker, alleen toen noemde niemand het zo, en viel er aan 'goede zijde' geen woord van verwijt.

Het begrip is pas sinds de Golfoorlog opgenomen in het militaire vocabulaire. Om de gruwelen van de oorlog onder de burgerbevolking te maskeren. Een Amerikaanse peiling onder de bevolking, even na het einde van de gewonnen Golfoorlog, stelde de vraag of men achteraf bezorgd was over de omvang van de *collateral damage* ten gevolge van de geallieerde bombardementen.

Eenentwintig procent toonde zich zeer bezorgd, 34 procent bleek tamelijk bezorgd. Toen de vragenstellers dit eufemisme vervingen door 'het aantal burgerslachtoffers en verdere onbedoelde schade in Irak' antwoordde 41 procent met 'zeer bezorgd', 33 procent was 'tamelijk bezorgd'.

Toen midden jaren negentig de strijd in Bosnië op zijn hevigst was, met de belegering van Sarajevo door de Bosnisch-Servische troepen van Karadzic en Mladic als gruwelijk dieptepunt, verzuchtte de Amerikaanse senator Sam Nunn: „Ik hoop dat we niet op een punt aankomen waarbij we in dit land een oorlog verwachten waarin aan onze kant niemand sneuvelt, en waarin aan de andere kant geen enkele *collateral damage* is."

Het is de grote vrees bij het militaire establishment. Dat de bevolking een conflict zonder slachtoffers verwacht, en voor iets anders terugdeinst. Daar ligt dan een zuiverende en voorbereidende taak voor politici, want zoals de Franse leider Georges Clemenceau tijdens de Eerste Wereldoorlog zei: „Oorlog is té belangrijk om over te laten aan generaals."

NAVO

De regeringsleiders van de NAVO-landen herdenken morgen en zaterdag het vijftigjarig bestaan van de NAVO. Van een feest kan door de crisis rond Kosovo geen sprake zijn. Maar voor een herdenking is alle reden. 22-4-99

De NAVO is de succesrijkste verdedigingsorganisatie die de wereld ooit heeft gekend. Door de gemeenschappelijke defensie-inspanning van de westerse landen is het bondgenootschap erin geslaagd de oude Sovjet-dreiging een halt toe te roepen en uiteindelijk zonder oorlog te verslaan. Alleen was dat de landen nooit gelukt.

De Amerikaanse leiding was daarbij vanwege de Europese verdeeldheid en vanwege de onwil zelf haar verdediging krachtig ter hand te nemen, onontbeerlijk.

Voor de toekomst blijft het NAVO-bondgenootschap even onmisbaar, ook al is een grote Europese inbreng wel wenselijk. Er is weliswaar momenteel geen sprake van een directe dreiging voor het grondgebied van de lidstaten, maar niemand weet of dat niet ooit weer zal gebeuren.

Bovendien zijn er nieuwe bedreigingen die de stabiliteit in Europa kunnen ondermijnen. Het Servisch nationalisme dat nu gemeenschappelijk aangepakt wordt, is daar een voorbeeld van. Maar ook voor de bestrijding van terrorisme op het oude continent is in de toekomst een rol voor het bondgenootschap weggelegd.

Citaten uit een oorlog

„Toen ik Milosevic een paar weken geleden sprak vertelde ik hem over onze ervaring met de extreme vorm van Duits nationalisme, met 'Groot-Duitsland', eindigend in een complete ramp in 1945. Ik zei hem: 'U zal uw idee van een 'Groot-Servië' verliezen in een zee van bloed en ellende.' Milosevic antwoordde niet."

Joschka Fischer, minister van buitenlandse zaken Duitsland, Newsweek

22-4-99

„Of Europa wordt een school voor de vrede die, op basis van vrijwilligheid of met machtsvertoon, de oorlog tegen burgers verbiedt. Of Europa bezwijkt aan de besmettelijke ziekte van de onverdraagzaamheid."

André Glucksmann, filosoof, Libération

„Door in te grijpen op de Balkan slaan de Europese Navo-leden een nieuwe bladzijde op van de geschiedenis van de wereldbeschaving. Ze begonnen de oorlog niet om de olie of andere materiële belangen, maar om de bescherming van de rechten en het bestaan van het meest benadeelde volk van dit continent."

Ismaïl Kadare, Albanees schrijver, El País

„De geschiedenis heeft ons geleerd – of zou ons geleerd moeten hebben – dat diplomatie en redelijkheid hun grenzen kennen in de omgang met een Milosevic. Soms vereist het geweten de toepassing van geweld. Wij zijn de Navo dankbaar."

The American Jewish Committee, advertentie in International Herald Tribune

Bel of schrijf naar:
BUUT BEWAKING B.V.
Amsterdamseweg 106
1182 HH AMSTELVEEN
Telef. 020-6436853

...obere herdenking halve eeuw militair bondgenootschap

NAVO zoekt weg in veranderde wereld

22-4-99

door
Guido van de Kreeke
WASHINGTON, donderdag

De grootse viering van het 50-jarig jubileum van de NAVO is in duigen gevallen. Vanaf morgen zou president Clinton drie dagen lang het stralende middelpunt vormen van wat 'the greatest show on earth' zou worden. Omlijst met militaire parades en zang van wereldsterren zou hij de kroon zetten op een halve eeuw Euro-Atlantische solidariteit en vriendschap.

De kersverse NAVO-leden Polen, Hongarije en Tsjechië zouden extra in het zonnetje worden gezet, omdat ook zij na al die jaren lijden achter het IJzeren Gordijn nu volop in de succesformule 'Allen voor een en een voor allen' kunnen delen, om in veiligheid aan hun economische voorspoed te werken.

Maar de Joegoslavische president Milosevic heeft het feest compleet verknald. De stemming is bedrukt. Ieder uiterlijk vertoon is afgelast. Alle aandacht is nu gericht op de ramp die zich in Kosovo voltrekt. En er wordt met nieuwe onheilstijdingen rekening gehouden. „De eerste drie uur zijn morgenochtend al bestemd om de situatie daar, en in de omliggende landen, te bespreken", aldus onze NAVO-ambassadeur Biegman.

• *De Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken, mr. D. U. Stikker, zet in Washington precies vijftig jaar geleden zijn handtekening waarmee ons land lid werd van de NAVO. Op de achtergrond kijkt de toenmalige Nederlandse ambassadeur in Washington, mr. E. N. van Kleffens, goedkeurend toe.* FOTO: NAVO

teit, maar de kracht van de beslissingen, omdat die door de parlementen en regeringen van negentien landen gedragen worden. Dat vind ik echt indrukwekkend!" aldus Solana tegen deze krant.

Hij geeft tegelijkertijd aan dat de NAVO in een totaal nieuwe fase van zijn ontwikkeling terecht is gekomen. „Dit conflict gaat niet om olie, grondstoffen of strategische

het soevereine land Joegoslavië aan. Een nieuwe Veiligheidsraad-resolutie werd niet afgewacht, omdat men Rusland geen veto wenst te geven over NAVO-optredens.

En Europa bleek de steun

van Amerika wederom bitter hard nodig te hebben. Amerika zou Amerika niet zijn als het niet, zoals dat op alle voorgaande NAVO-toppen altijd gebeurde, als ware leider van de vrije wereld met nieuwe initiatieven de weg zou wijzen.

De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, kondigde het al aan: er zal een actieplan voor heel Zuidoost-Europa worden gelanceerd! Het woord Marshall-plan viel nog net niet, maar economische vooruitgang moet dit spanningsgebied uit de misère trekken, luidt de gedachtegang.

Mobieler

Om de kwaliteit van de hele NAVO met zijn verder weg gelegen missies op te voeren, wordt een plan ter verbetering van de militaire capaciteit ten doop gehouden, waarbij de landen hun troepen mobieler, beter op elkaar afgestemd en sneller moeten kunnen gaan inzetten. En omdat de raketten van onbetrouwbare staten steeds grotere afstanden kunnen afleggen, wordt er een 'Centrum ter Bestrijding van Massavernietigingswapens' ingesteld.

Er zullen ook nadere afspraken worden gemaakt om de Europese landen in staat te stellen met behulp van NAVO-middelen zelfstandig militair op te treden, als de VS niet willen ingrijpen.

De NAVO mag in ieder geval geen wereldwijd opererende politieagent worden.

NAVO-secretaris-generaal Solana roemt inmiddels wel de nieuwe humanitaire activiteiten van de NAVO: „We zorgen zelfs voor de slachtoffers die president Milosevic maakt", verwijzend naar alle tentenkampen die op het ogenblik voor vluchtelingen worden gebouwd.

Waar de geografische grens ligt voor de NAVO om voortaan bij humanitaire tragedies in te grijpen is nog een open vraag. Solana rept ook al over NAVO-betrokkenheid bij het opstellen van wederopbouwplannen in de Balkan.

De rekening voor die plannen zal zeker gepresenteerd worden en niemand verhult dat voor de betaling daarvan primair naar het in Brussel niet ver van het NAVO-hoofdkwartier gelegen gebouw van de Europese Unie wordt gewezen.

NAVO-STERKTE

Lid	defensie-uitgaven in % BNP	Aantal militairen
België	1.6	43,000
Frankrijk	3.0	449,000
Luxemburg	0.8	1,000
Nederland	1.9	57,000
Gr.-Brittannië	2.8	216,000
Ver.Staten	3.4	1,518,000
Canada	1.3	61,000
IJsland	n/a	n/a
Denemarken	1.7	25,000
Italië	1.9	402,000
Noorwegen	2.3	33,000
Portugal	2.6	75,000
Griekenland	4.6	202,000
Turkije	4.2	833,000
Duitsland	1.6	333,000
Spanje	1.4	189,000
Tsjechië	2.2	58,000
Hongarije	1.4	43,400
Polen	2.3	207,000
Totaal	2.2	4,745,400

UCK houdt stand in stukje Kosovo

door James M. Dorsey

PARDESH, donderdag

Om de drie minuten valt een Joegoslavische granaat op de al verwoeste huizen van Pardesh,

een gehucht in de besneeuwde Albanese bergen.

tot 20 kilometer naar de Kosovaarse steden Dakovica en Decane, ter bevoorrading van duizenden etnisch-Albanezen die zich in de vele dalen van het gebied nog schuil houden.

Daarna volgt een slechts 45 minuten durende plechtigheid in het Mellon Auditorium, precies de plaats waar het historische Noord-Atlantische Verdrag 50 jaar geleden door de eerste twaalf NAVO-lidstaten werd getekend. Voor Nederland deed dat onze minister van Buitenlandse Zaken mr D. U. Stikker, die van 1961 tot 1964 ook secretaris-generaal van de NAVO was.

Een van de belangrijkste redenen voor de oprichting van de NAVO vormde de angst dat de Sovjet-dictator Stalin nadat hij Oost-Europa in de wurggreep had genomen ook in West-Europa voet aan de grond zou krijgen. Door de NAVO kregen de nieuwe bondgenoten nu een gegarandeerde bescherming van hun grote broer Amerika.

Als in een flits zal in deze indrukwekkende zaal nog even de Koude Oorlog-periode aan de geest voorbijtrekken. Al die spannende jaren van Sovjet-dreiging, met de blokkade van Berlijn, de Cuba-crisis, de Hongaarse opstand, de inval in Tsjechoslowakije, massademonstraties tegen de plaatsing van kruisraketten en de val van de Muur — het is geschiedenis!

De enorme wapenwedloop bleek een gewapende vrede. Ondanks regelmatig weerkerende spanningen tussen het Westen en de communistische wereld heeft de NAVO nooit gebruik hoeven te maken van de wapens. En nu is het machtigste militaire bondgenootschap ter wereld daadwerkelijk betrokken bij een in wezen lokaal conflict op de Balkan.

Positief

De humanitaire crisis die daardoor is ontstaan, doet de NAVO op zijn grondvesten trillen. Hoe lang houdt NAVO-secretaris-generaal Solana de gelederen rond de NAVO-campagne gesloten, is voortdurend de vraag. Binnen de democratische organisatie moet er eenstemmigheid zijn voor er besluiten vallen. Wanneer er één lid uit de boot valt, zijn de poppen aan het dansen. Maar Solana is een meester om iedere twijfel een positieve wending te geven.

„O, alsjeblieft, dit is geen strijd om het bestaan van de NAVO! Wij verdedigen hier mensen die vreselijk lijden. De rijkdom van deze organisatie is niet de militaire capaci-

belangen. Het enige waar het hier om gaat, is om morele waarden: het stoppen van etnische zuiveringen in Europa!"

Het gaat nu echt over 'de nieuwe missies van de NAVO', waarvoor op de NAVO-top in Washington het nieuwe Strategische Concept voor de 21e eeuw zal worden gelanceerd. Meer dan een jaar is er door NAVO-diplomaten tot in de late avonden over de teksten slag geleverd.

Moeten we buiten het NAVO-verdragsgebied optreden en tot hoever dan wel? Kunnen we dat zelf beslissen of moeten de Verenigde Naties daar groen licht voor geven? En welke crises kan Europa voortaan zelf oplossen? En nu blijkt plotseling dat al die vragen zich rond Kosovo in de praktijk hebben opgelost.

De NAVO trad buiten het verdragsgebied op en viel zelfs

De voormalige Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken, mr. J. M. A. H. Luns, was van 1971 tot 1984 secretaris-generaal van de NAVO. Luns was uitermate gezien bij de lidstaten en is mede daarom het langst in functie geweest.

middelen en infrastructuur, ... de toekomst zelf crises op eigen continent te bestrijden. Dat moet met een Europese pijler binnen de NAVO gebeuren omdat er absoluut geen dubbele, peperdure structuren mogen ontstaan.

NAVO-lid Turkije vocht de afgelopen dagen tot de laatste minuut om hier een stokje voor te steken. De Turken worden tot hun grote ergernis niet in de EU toegelaten en het vinden het onverteerbaar dat nu wel NAVO-middelen buiten hen om bij nieuwe EU-missies zouden worden gebruikt waar zij als trouw NAVO-lid aan hebben bijgedragen. Dat pikten ze niet.

Met de Kosovo-crisis is overigens voor niemand helemaal duidelijk waar de NAVO allemaal in verzeild raakt. De NA-

Schuilend tegen de wind staan opeen... wacht, leden van het armzalige Kosovo Bevrijdingsleger (UCK). Het is het start... vaarse Ho Chi Minh trail, de bevoorradingsroute naar een hoekje Kosovo dat de UCK bezet houdt, op een steenworp afstand van Pardesh.

Hun munitie staat in kisten in het open veld. Slechts één draagt een helm, niemand een kogelvrij vest. Hun enige gezelschap in het eerste grote UCK-offensief sinds het begin van de NAVO-aanval op Joegoslavië is een hond met gele vacht.

„Dit is gevaarlijk terrein, verboden voor journalisten", zegt een van de wachters. Hij kijkt nerveus naar de hellingen van de berg Shkelzen, 245 kilometer noordelijk van Tirana, waar net weer een aantal granaten inslaat.

De UCK, een allegaartje van voormalige onderofficieren en jongens van soms 14 zonder enige militaire ervaring, houdt wanhopig vast aan Koshare, een strategisch gelegen vlek van zes huizen, enkele honderden meters in Kosovo. De rebellen, gewapend met automatische geweren, jachtgeweren, granaatwerpers en een paar mortieren, staan tegenover een strijdkracht met een arsenaal aan zware wapens.

Scholiere

„De Serviërs hebben al mijn neefjes en nichtjes en ieder die ik kende gedood", zegt Jackie Ramaj, een scholiere van 16. Zij draagt een zwarte baret met het UCK-insigne op het lange, bruine haar; aan een gordel over haar camouflagepak hangt een revolver. Zij probeert liftend van het front in Kosovo het achterland te bereiken.

„Ik heb vandaag heel wat schoten gelost. Natuurlijk heb ik Serviërs gedood", zegt zij na haar vuurdoop van twee dagen aan het front. Haar broertje van veertien staat er naast, met doffe blik.

Een tractor met aanhangwagen vol munitie voor Koshare kruipt het modderige bergpad van de Shkelzen op. Een groot deel van het pad wordt door Albanees grondgebied beschut tegen de Joegoslavische artillerie, maar enkele honderden meters liggen open in de vuurlinie.

De rebellen luisteren aandachtig de Servische radioverbindingen af. In de afgelopen week hebben al vele tractoren het pad naar de bergtop afgelegd, nadat medio april tien

UCK-strijders trekken per tractor naar het front, in de buurt van het Albanese grensdorp Tropoje. FOTO: AP

vrachtwagenladingen wapens en verse rekruten op drie UCK-bases in Noord-Albanië waren gearriveerd. De versterkingen zijn hard nodig voor consolidatie van de UCK-zege in Koshare, begin april door een UCK-verkenningspatrouille geboekt op de Serviërs.

Verliezen

Ondanks het voortdurend bombardement zijn de verliezen betrekkelijk laag. De UCK meldt het verlies van minder dan tien soldaten en hooguit enkele tientallen gewonden.

„Ons grootste probleem zijn de Servische tanks en de zware artillerie. Die zijn ingegraven en de enige manier om ze uit te schakelen is er dicht bij te komen. De NAVO heeft de Servische verbindingen verstoord, maar ze kunnen nog steeds overdag hun zware wapens verplaatsen", zegt Shpend Shala.

Hij verliet in 1986 het Joegoslavische leger als luitenant — een van de zeer weinige etnisch-Albanese officieren — werkte als vrachtwagenchauffeur in Duitsland en sloot zich enige maanden geleden aan bij de UCK, waar hij commandant is van de 131e Brigade. Zijn ogen lichten op als hem gevraagd wordt of de verwachte inzet van Amerikaanse Apache helikopters verschil zal maken. „Helpen zal het zeker", zegt hij.

Shala vertelt dat het rebellenleger lering heeft getrokken uit de nederlaag in het afgelopen najaar, toen het Joegoslavische leger een UCK-opstand bruut onderdrukte en duizenden etnisch-Albanezen uit Kosovo verjoeg.

„De militaire leiding is veranderd", zegt hij, „de eerste generatie UCK-commandanten weigerde naar mensen met militaire ervaring te luisteren. Nu voeren ervaren mensen het bevel. Dit gebied telt het hoogste aantal professionele militaire commandanten. Dit zijn onze elitetroepen".

Zolang Koshare onder controle van de UCK blijft, koesteren de rebellen hoop op vestiging van een corridor van 15

Tegen de tijd dat dat bereikt is, zijn mogelijk de Apaches begonnen met het aanpakken van de Joegoslavische troepen en hun zware wapens. „Dan beginnen wij aan de bevrijding van heel Kosovo, niet alleen stukjes", aldus commandant Shala.

„De Serviërs hadden nooit verwacht dat wij zo goed konden vechten, als een echt leger", zegt Dritan Gjonvlai. Hij herstelt in het aftands ziekenhuis in Bajram Curri, districtshoofdstad van grensstreek, van een schot door de knie, opgelopen in de strijd om Koshare.

„De Serviërs hebben zich gehergroepeerd en beschieten ons nu met alles wat ze hebben", zegt zijn strijdmakker Ginny, die zijn pizzeria in Duitsland voor de duur van de oorlog in handen van zijn vrouw heeft achtergelaten. „Wij verdedigen ons. Soms zijn er misverstanden. In de bossen rond Koshare weten wij vaak niet wie wie is".

Doodskisten

In de berookte ziekenzalen krijgen gewonde UCK-soldaten bezoek van vrienden, die fruit en sigaretten meebrengen. Voor het ziekenhuis timmeren UCK-officieren twee rode doodskisten met gesneuvelde soldaten dicht. De jongste slachtoffers, Agim Ramdani en Arben Jusufi, waren op patrouille op een Servische mijn gelopen.

Een erewacht is aangetreden als de lichamen op een nabijgelegen kerkhof in een graf worden gelegd en dan worden toegedekt met een aarden heuveltje. Hun namen worden met witte steentjes in de aarde geschreven.

„Voor Kosovo zullen we vechten tot het einde. Jullie kinderen zullen trots op jullie zijn. De Albanese geschiedenis is altijd met bloed geschreven", zegt een jonge vrouw bij het graf.

(advertentie)
Wat te doen bij letselschade?
• Verkeersongevallen
• Ongevallen op het werk
• Fouten van medici
uw schakel deskundige
De Nationale Letsel Telefoon 080

NAVO: van triomf naar treurmars

22-4-99

Van onze correspondent PAUL KOOPMAN

BRUSSEL – Op de plaats waar 4 april 1949 twaalf heren het Atlantisch Pact ondertekenden, verzamelt zich vandaag het grootste gezelschap buitenlandse leiders dat sinds de begrafenis van John F. Kennedy in Washington bijeenkwam. De eerste ministers en staatshoofden van 44 landen willen er tevreden terugblikken op een halve eeuw vrede binnen het Verdragsgebied. Erg vrolijk zal de bijeenkomst echter niet zijn. De oorlog in Kosovo dompelt de top in droefenis.

Het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken heeft op het laatste moment een reeks feestelijke evenementen van het programma geschrapt. „Je kunt het niet verkopen als straks op CNN beelden te zien zijn van hongerende Kosovaren, afgewisseld met regeringsleiders die bij wijze van spreken in polonaise door de zaal lopen", zegt een NAVO-diplomaat. „Het wordt daarom minder gala, en meer werk."

De top in Washington had wegens de vluchtelingentreurmars in de Balkan niet op een ongelukkiger moment gehouden kunnen worden. Oktober vorig jaar leek Kosovo nog de perfecte illustratie van het succes dat de NAVO zichzelf in de toekomst toewenste. Een dreigement met luchtaanvallen volstond toen om Milosevic te laten inbinden. Secretaris-generaal Solana was euforisch: „We zien hier dat de NAVO méér kan dan het slechtst denkbare scenario voorkomen: een Sovjet-aanval op ons grondgebied. We kunnen het best denkbare scenario realiseren: stabiliteit en vrede, ook buiten het verdragsgebied." Dat best denkbare scenario is nu een nachtmerrie: bijna een miljoen burgers uit hun woningen verdreven, de OVSE-waarnemers vertrokken en naar schatting 260.000 hongerende vluchtelingen in Kosovo zelf.

Russen buiten

In 1949 was de taak van de alliantie nog overzichtelijk: de Russen buiten de deur houden. De NAVO moest ook eventueel Duits gevaar beteugelen en de blijvende betrokkenheid van de VS bij de veiligheid van het oude continent verzekeren. De slogan was: „NATO has to keep the Russians out, the Germans down and the Americans in."

Met het verdwijnen van de oude vijand, de hereniging van het democratische Duitsland en het weer de kop opstekende Amerikaanse isolationisme leken begin jaren negentig de dagen van de NAVO geteld. Maar de alliantie begon aan een tweede jeugd. Ze opende haar deuren voor Hongarije, Polen en Tsjechië, ging partnerschappen aan met 25 landen, knoopte nauwe banden aan met de Russische Federatie en voorál: nam zich voor ook buiten het eigen grondgebied veiligheidstaken uit te voeren. Bosnië werd een eerste test voor deze 'out of area'-filosofie, Kosovo is inmiddels een echte vuurproef.

„De hele discussie over nieuwe taken is door de ontwikkelingen in Kosovo ingehaald", zegt een NAVO-diplomaat op het hoofdkwartier in Brussel. In een nieuw strategisch concept, af te zegenen in Washington, willen de meeste bondgenoten vastleggen dat de NAVO gerechtigd is ook buiten het eigen grondgebied militair op te treden, in uitzonderlijke omstandigheden zelfs zonder een mandaat van de Veiligheidsraad. De vraag die vooral in Moskou en Peking voor zenuwen zorgt, is: hoe groot is het territorium eigenlijk, waar de NAVO als politieagent zou willen optreden?

In het strategisch concept wordt dat veilig in het midden gelaten, maar op het hoofdkwartier in Brussel wordt gezegd dat ruwweg het Euro-Atlantisch-gebied tot het werkterrein van de NAVO behoort. Omdat de rakettechnologie van Noord-Korea met name de VS ernstige zorgen baart, nemen sommigen deze definitie erg ruim. „Het reikt van Vancouver tot Vladivostok", aldus een van de functionarissen.

□ E.N. van Kleffens, Nederlands ambassadeur in Amerika, tekent het NAVO-verdrag in Washington op 4 april 1949.
Foto GPD/Spaarnestad Fotoarchief

Globocop

Kosovo heeft niet alleen de weg voor militaire actie buiten het grondgebied geopend, de crisis heeft ook duidelijk gemaakt dat de NAVO slecht voor dat soort taken is toegerust. Volgens de militaire planners van de NAVO zijn de mogelijkheden met de operatie 'Allied Force' en 'Allied Harbour' plus SFOR in Bosnië zo'n beetje uitgeput. „Een derde crisis kunnen we er echt niet bij hebben. Bovendien blijkt ook hier dat de NAVO enorm afhankelijk is van Amerikaanse technologie, inlichtingen en parate strijdkrachten", luidt het op het hoofdkwartier in Brussel. Ook al zou de NAVO de ambitie van Globocop hebben, in de praktijk kan de alliantie maar in twee wijken tegelijk patrouilleren.

Om dit probleem op de agenda te plaatsen, lanceert Clinton in Washington een Defence Capabilities Initiative, vooral bedoeld om de Europese bondgenoten op hun gebrekkige slagkracht bij het aanpakken van regionale conflicten te wijzen. Kernwoorden in dit initiatief zijn inzetbaarheid, mobiliteit, samenwerking en logistiek. De Europese bondgenoten willen in Washington graag de Europese pijler van de NAVO beter in de verf zetten, voortbouwend op het defensie-initiatief van Blair en Chirac. Maar het conflict in Kosovo heeft aangetoond dat een zelfstandig optreden bij een serieuze crisis in de achtertuin van Europa voorlopig ondenkbaar is zonder Amerikaanse deelname en een Amerikaanse politieke leidersrol. Zelfs Frankrijk, van oudsher allergisch voor de arrogantie van Washington, hangt in Kosovo aan de rokken van het Pentagon. Bovendien wordt de versterking van de Europese pijler gedwarsboomd door Turkije. Ankara voelt zich door de Europese NAVO-lidstaten in de steek gelaten, nadat haar aanvraag voor het EU-lidmaatschap in '96 op de lange baan was geschoven.

Rusland

Even mager zal de top in Washington zijn op twee andere belangrijke punten: de verdere uitbreiding van de NAVO en de versterking van de relatie met Rusland. Moskou heeft de politieke contacten met de NAVO bevroren, uit onvrede over de bombardementen op het Slavische broedervolk. Onzeker is of Moskou überhaupt een delegatie naar Washington stuurt.

De verdere uitbreiding van de NAVO wordt verpakt in een lidmaatschapsactieplan; een doekje voor het bloeden voor de negen landen die ongeduldig aan de NAVO-deur rammelen. Het op dit moment verder oostwaarts verleggen van de grenzen van het NAVO-grondgebied, zou een provocatie te veel zijn aan het adres van Moskou. En op een nieuwe Koude Oorlog zit de alliantie in deze onzekere tijden niet te wachten. Een militair-politiek succes in Kosovo is wèl erg welkom.

Washington bang voor terreur tijdens jubileumtop NAVO

Van onze correspondent JOHN WANDERS

WASHINGTON – Washington wordt deze week omgetoverd in een vestingstad. Nu de staatshoofden en regeringsleiders binnendruppelen voor de NAVO-top die morgen, zaterdag en zondag plaatsvindt op een steenworp afstand van het Witte Huis, verandert het federale district van de Amerikaanse hoofdstad in een politiestaat op microniveau.

Hoe kan het ook anders? De topconferentie biedt elke terrorist de kans op 'onsterfelijke roem'.

De top is een reusachtige magneet voor collectief ongenoegen, zeker nu de NAVO een oorlog uitvecht op de Balkan. Er zijn protesten te verwachten tegen de luchtaanvallen in Servië. Er zijn demonstraties in voorbereiding van organisaties tegen kernwapens. Maar dat publiek verzet – hoe luidruchtig en fanatiek ook – is niet de eerste zorg van het leger veiligheidsfunctionarissen dat dit weekeinde het komen en gaan in het hart van de Amerikaanse hoofdstad dirigeert. Washington vreest voor aanslagen. De NAVO-top is een bruidstaart van negentien lagen, waar met grote letters op geschreven staat: 'Doelwit nummer 1 van het internationaal terrorisme'.

Onvrede is er genoeg in de wereld. De internationale terreurorganisatie van Bin Laden heeft nog een appeltje te schillen met president Clinton, die augustus vorig jaar haar trainingskampen in Afghanistan bombardeerde. De Iraakse leider Saddam Hoessein en de Servische president Milosevic hebben hun eigen rekeningen te vereffenen. En dan zijn er de militante ültrarechtse groeperingen in Amerika, die mogelijk een nog reëler gevaar vormen voor de conferentiegangers. De verwoestende bomaanslag in 1995 op het overheidsgebouw in Oklahoma City (168 doden) ligt nog vers in het geheugen.

Dus zullen er op de daken in de binnenstad onafgebroken scherpschutters staan, terwijl boven hun hoofden helikopters cirkelen. Honden die zijn getraind in het opsporen van explosieven, zullen overuren maken. De politie heeft alle verloven ingetrokken. De straten van de binnenstad zullen zwart zien van de agenten. Brandweer en ambulancediensten zullen voortdurend paraat zijn, om zo snel mogelijk bijstand te kunnen leveren indien dat nodig is. De hulpverleners hebben zeven maanden getraind op de catastrofale en chaotische situatie die volgt op een zware bomaanslag of een terreuraanslag met bacteriologische of chemische wapens. De ziekenhuizen in en om de hoofdstad zijn voorbereid op het ergste.

Afgesloten

De FBI en de inlichtingendiensten hebben vele maanden gewerkt aan de voorbereiding van deze NAVO-top. Niet eerder ontving Washington, dat gewend is aan de ontvangst van buitenlandse regeringsfunctionarissen, zoveel regeringsleiders en staatshoofden tegelijk (uit veertig landen). Een groot deel van de binnenstad zal zijn afgesloten voor alle verkeer. De omgeving van het Ronald Reagan Gebouw, de centrale locatie van de NAVO-top, zal ook voor voetgangers verboden gebied zijn. Wie binnen de verboden zone wil treden, moet een speciale toegangspas hebben. Zware betonconstructies moeten voorkomen dat een zelfmoordcommando doordringt tot het conferentieterrein.

Ook in en om de hotels waar de 1700 conferentiegangers verblijven, gelden speciale veiligheidsmaatregelen. In verband met de beveiliging van de NAVO-top hebben 90.000 ambtenaren te verstaan gekregen dat ze morgen niet op hun werk hoeven te verschijnen.

Toespraak minister Stikker bij de oprichting van de NAVO. (Foto AP)

Sovjet-inval in Hongarije, 4 november 1956. (Foto ANEFO)

Inval Warschaupactlanden in Tsjechoslowakije, 1968. (Foto ANP)

Val van de Muur, 9 nov. '89. (Foto NRC Handelsblad, Vincent Mentzel)

Vijftig jaar NAVO

4 april 1949:
Oprichting van de NAVO door de Verenigde Staten, België, Nederland, Luxemburg, IJsland, Italië, Portugal, Canada, Noorwegen, Denemarken, Frankrijk en Groot-Brittannië. Artikel 5 garandeert wederzijdse bijstand.

18 februari 1952:
Toetreding Griekenland en Turkije. De NAVO beschouwt het als een van haar successen dat hooglopende geschillen tussen beide aartsvijanden nooit zijn ontaard in een gewapend treffen.

6 mei 1955:
Toetreding West-Duitsland. Na het uitbreken van de Korea-oorlog in 1950 loopt de spanning tussen de VS en de Sovjet-Unie zo hoog op, dat Duitse herbewapening niet langer taboe is.

10 maart 1966:
Frankrijk stapt uit geïntegreerde militaire structuur van de NAVO. De Gaulle's besluit is ingegeven door onvrede over de Amerikaanse dominantie in het bondgenootschap.

30 mei 1982:
Spanje wordt, aanvankelijk nog aarzelend, het 16de lid van de NAVO. **mei 1986:** 52,6 procent van de bevolking stemt voor voortzetting van het lidmaatschap zonder deelneming aan de geïntegreerde militaire structuur.

7 november 1991:
Twee jaar na de val van de Muur aanvaardt de NAVO haar eerste post-Koude Oorlog strategisch concept. 'Veiligheid' is daarin een breed begrip, gebaseerd op dialoog, samenwerking en handhaving collectieve defensie.

2 april 1993:
NAVO raakt formeel betrokken bij het conflict in Bosnië. De alliantie ziet toe op de naleving van het vliegverbod in het Bosnische luchtruim (Operatie Deny Flight).

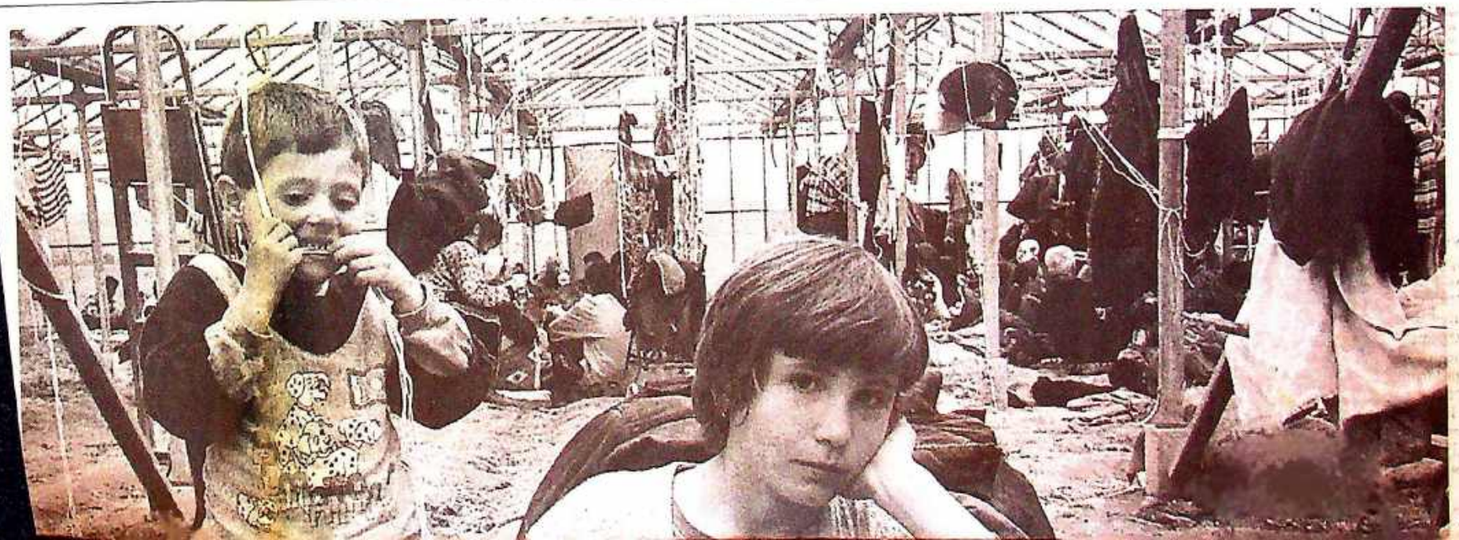

In Zrze, een dorp in Kosovo, hebben Albanese kinderen die hun ouders zijn kwijtgeraakt hun toevlucht gezocht in een lege tuinbouwkas. Ze voeden zich met mais van het land. Drie kinderen zijn reeds omgekomen van honger. (Foto Fotoloods)

Joegoslavië heeft nog weinig last van sancties

De EU beraadt zich over een stopzetting van de olieleveranties aan Joegoslavië. Van de bestaande sancties heeft Joegoslavië tot dusverre nauwelijks last.

Door onze correspondent
BEN VAN DER VELDEN

BRUSSEL, 22 APRIL. Ondanks de dagelijkse bombardementen op Belgrado is het nog steeds mogelijk om vanuit de Europese Unie naar de Joegoslavische hoofdstad Belgrado te vliegen. De Lufthansa verzorgt regelmatige vluchten vanuit München naar Belgrado. De economische sancties van de EU tegen Joegoslavië zijn zo weinig ernstig, dat een functionaris van de Europese Commissie ze „een lachertje" noemt.

Het verbod op luchtverkeer tussen de EU en Joegoslavië geldt alleen voor de Joegoslavische luchtvaartmaatschappij JAT. De luchtvaartmaatschappij van Montenegro, dat ook tot Joegoslavië behoort, is van dit embargo uitgesloten. Bovendien vallen ook de luchtvaartmaatschappijen van de EU niet onder de sancties. De meeste – zoals Air France en British Airways – hebben echter hun lijnvluchten voor onbepaalde tijd geannuleerd sinds de NAVO met oorlogshandelingen tegen Joegoslavië is begonnen. Van buiten de EU kan onder anderen naar Belgrado worden gevlogen met Swissair, dat een dienst vanaf Zürich onderhoudt.

Om te voorkomen dat burgervliegtuigen boven Joegoslavië worden neergeschoten heeft de NAVO afspraken gemaakt met de luchtverkeersleiding van Eurocontrol. Nederland wil dat er een totaal verbod komt op de luchtvaart tussen Joegoslavië en de EU. Maar verschillende lidstaten, waaronder Frankrijk, voelen daar niet voor.

Joegoslavië heeft zeer weinig last van de bestaande sancties van de EU. De Europese Commissie heeft in het verleden op strengere embargo maatregelen tegen Belgrado aangedrongen, maar die hebben nooit de eensgezinde steun gekregen van de vijftien lidstaten van de EU. Sommige EU-lidstaten hebben niet onaanzienlijke economische belangen in Servië. Zo bezitten Telecom Italia en OTE, de Griekse telefoonmaatschappij, samen 49 procent van de aandelen van Telecom Serbia. De Zweedse onderneming Ericsson heeft een belang in het mobiele telefoonnet van Belgrado. De Duitse fabrikant van herenmode Boss laat kostuums in Joegoslavië maken en Frankrijk is een belangrijke importeur van bevroren Joegoslavisch fruit. Er zijn volgens de Europese Commissie geen betrouwbare statistieken over de handel tussen de EU en Joegoslavië.

De vraag of de sancties van de EU moeten worden verscherpt komt maandag aan de orde tijdens een bijeenkomst van de EU-ministers van Buitenlandse Zaken in Luxemburg. Ook zal daar worden gesproken over de mogelijkheid om de levering van olie aan Joegoslavië te bemoeilijken. Nadat Griekenland, Italië en Frankrijk zich tegen een olie-embargo hebben uitgesproken als daarvoor geen resolutie van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties is aanvaard, hebben de ambassadeurs van de vijftien Europese lidstaten gisteren een compromis-voorstel geformuleerd. De EU-ministers zouden zich maandag niet moeten uitspreken over een totaal embargo tegen Joegoslavië, maar alleen besluiten dat de EU-lidstaten zelf geen olie meer aan Joegoslavië leveren. Daardoor zouden zij zich van een standpunt onthouden over de vraag of de olietoevoer naar Joegoslavië vanuit derde landen via de Montenegrijnse haven Bar moet worden afgesneden.

Tot de huidige sancties behoort de bevriezing van gelden van de Joegoslavische regering in de EU. Volgens bronnen bij de Europese Commissie heeft die maatregel nooit tot een daadwerkelijk bevriezing van tegoeden geleid, omdat nooit bankrekeningen van de Joegoslavische regering zijn ontdekt. Ondernemingen die door de regering worden gecontroleerd vallen buiten deze maatregel. Als ze het al niet gedaan hebben, kunnen ze nu nog steeds hun geld overmaken naar Belgrado.

Het bestaande verbod om in Joegoslavië te investeren is gemakkelijk te ontduiken. Dat verbod om kapitaal naar Belgrado over te maken geldt alleen voor ondernemingen die een vaste relatie met Joegoslavië willen beginnen. Het is niet verboden om geld uit de EU via een derde land naar Joegoslavië te sturen. In verband met de huidige crisis zijn Europese ondernemingen voorzichtig met investeringen in Joegoslavië. Maar niets staat ze in de weg om geld naar dat land te brengen voor het herstel van door bombardementen beschadigde bedrijven die ze in dat land hebben. Bedrijven kunnen ook op een indirecte manier investeren door schulden om te zetten in aandelen in Joegoslavische ondernemingen.

Trauma's bij baby's

Door onze correspondent

NIJMEGEN, 22 APRIL. Van de twintig kinderen die op 5 april werden geboren in één van de vluchtelingenkampen in Macedonië, zullen er zeker vier ernstige psychiatrische gevolgen ondervinden van de gevolgen van de oorlog in Kosovo. Dat zei professor B. Schreuder vanmiddag in zijn oratie 'Wat niet weet, wat wel deert' bij de aanvaarding van de bijzondere leerstoel Transgenerationele Oorlogsgevolgen aan de Nijmeegse universiteit.

Volgens Schreuder, directeur van de Stichting Centrum '45, kunnen ook ervaringen die kinderen zich niet lijken te herinneren, een ingrijpende invloed hebben. Tot nu toe wordt volgens de hoogleraar verondersteld dat zeer kleine kinderen geen gestructureerde herinnering hebben. Kinderen kunnen wel degelijk psychiatrische problemen ondervinden door traumatische ervaringen van hun ouders. Schreuder gaat ervan uit dat de oorlogservaringen worden doorgegeven van ouder op kind, transgenerationeel. Ze kunnen traumatische ervaringen zich in het lichaam 'verankeren' door blijvende storing van het hormoonsysteem. Het kan ook te maken hebben met de prenatale stress die de moeder aan het kind 'doorgeeft'.

Daar een onzer redacteuren

Van der Ploeg zet fiscalisering door

ROTTERDAM, 22 APRIL. Het bestuur van de Nederlandse Moslimraad (NMR) op non-actief gesteld. Aanleiding is een hoog opgelopen conflict binnen het bestuur over een eventueel ontslag van de directeur F. William op non-actief stellen na beschuldigingen over seksuele intimidatie. Andere bestuursleden waren het daarmee niet eens. Uiteindelijk besloot voorzitter A. Maadoe van de NMR het hele bestuur te schorsen. Er komt een interim-bestuur en een onderzoek naar seksuele intimidatie door William.

Daar een onzer redacteuren

Bestuur van moslimomroep op non-actief gesteld

ROTTERDAM, 22 APRIL. Het bestuur van de Nederlandse Moslimraad (NMR) is door de overkoepelende Nederlandse Moslim Omroep (NMO) in de directie van de omroep gemeld gevaarlijke stoffen in het vliegtuig, zich andere gevaren voor de bestokkenen konden voordoen". Bovendien is de bergingswerk „onzorgvuldig verlopen".

Dat zou blijken uit elementen van het vliegtuig dat er ruim zes jaar na de ramp veel feiten niet meer vielen te achterhalen. Er is dus blijvoorbeeld geen duidelijkheid gekomen over de mannen in witte pakken en ook de *cockpit-voicerecorder* kwam niet boven water.

Oryalland is de enige [illegible] zonder deze aan Nederland door [illegible] complete set van alle vrachtpapieren, jaren lang beschikte over een compleet exemplaar van het [illegible] ging van half maart dat El Al reeds op haar opzienbarende beschuldiging te zeggen. Het is theoretisch mogelijk dat de werkelijke lading afweek van de lading van de vrachtpapieren, maar hiervoor bestaan geen aanwijzingen.

Omtrent de eerdere pogingen de vrachtdocumentatie te kriigen de lotlige El Al-vlucht te achterhalen stelt de ongeduldcommissie dat „de inspanningen van de regering alle vrachtdocumentatie te krijgen tot onvoldoende resultaten heeft geleid". Oryalland is dat ze in haar antwoord van 4 oktober 1992 op de avond van 4 oktober 1992 vrijwel volledig is verbrand, valt daar weinig meer met zekerheid over te zeggen. Het is theoretisch mogelijk dat de werkelijke lading afweek van de lading van de vrachtpapieren, maar hiervoor bestaan geen aanwijzingen.

Omtrent de eerdere pogingen de vrachtdocumentatie te krijgen tot de lotlige El Al-vlucht te achterhalen stelt de ongeduldcommissie dat „de inspanningen van de regering alle vrachtdocumentatie te krijgen tot onvoldoende resultaten heeft geleid". Oryalland is dat ze in haar

Hoe hard de commissie de afgelopen maanden ook gewerkt heeft om de gewenste duidelijkheid te verschaffen, ook zij stuitte onverwijdelijk steeds op de omstandigheid dat er ruim zes jaar na de ramp veel feiten niet meer vielen te achterhalen. Er is dus blijvoorbeeld geen duidelijkheid gekomen over de mannen in witte pakken en ook de *cockpit-voicerecorder* kwam niet boven water.

Oryalland is de enige [illegible] zonder deze aan Nederland door [illegible] complete set van alle vrachtpapieren, jaren lang beschikte over een compleet exemplaar van het [illegible] ging van half maart dat El Al reeds op haar opzienbarende beschuldiging te zeggen. Het is theoretisch mogelijk dat de werkelijke lading afweek van de lading van de vrachtpapieren, maar hiervoor bestaan geen aanwijzingen.

Omtrent de eerdere pogingen de vrachtdocumentatie te krijgen tot de lotlige El Al-vlucht te achterhalen stelt de ongeduldcommissie dat „de inspanningen van de regering alle vrachtdocumentatie te krijgen tot onvoldoende resultaten heeft geleid". Oryalland is dat ze in haar

rende detailinformatie."

Wat de berging betreft, concludeert de commissie dat deze in de beginfase naar omstandigheden goed is verlopen. Oud-burgemeester van Amsterdam E. van Thijn en zijn adviseurs hebben zich bij de rampenhestrijding echter „onvoldoende afgevraagd of er, naast de gemelde gevaarlijke stoffen in het vliegtuig, zich andere gevaren voor de bestokkenen konden voordoen". Bovendien is de berging van elementen van het vliegtuig wrak „onzorgvuldig verlopen".

De commissie vindt ook dat de „maatschappelijke reactie op de aanwezigheid van het vermoedelijke uranium is onderschat". Daarnaast zijn de risico's van verspreiding van vermoedelijk uranium „onvoldoende herkend".

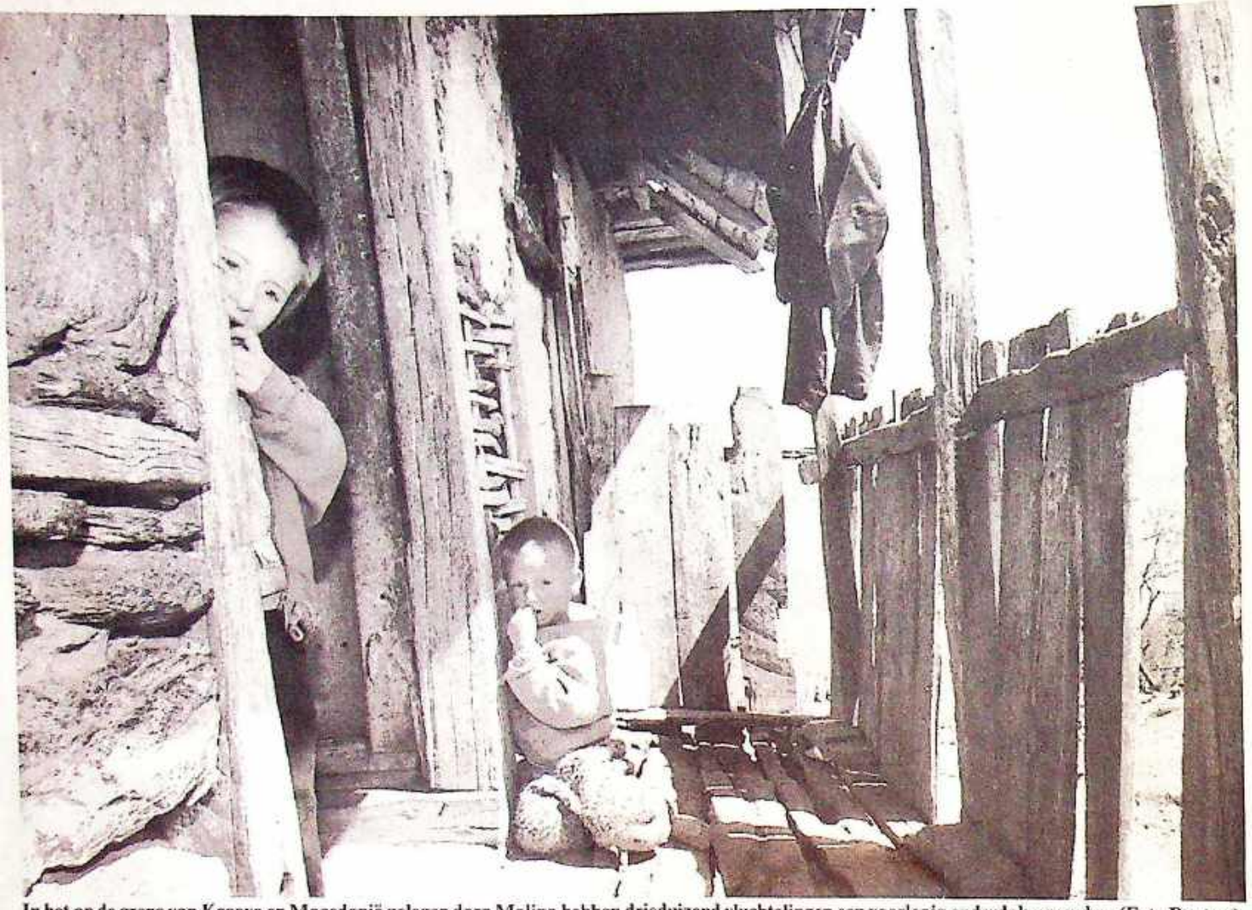

In het op de grens van Kosovo en Macedonië gelegen dorp Malina hebben drieduizend vluchtelingen een voorlopig onderdak gevonden. (Foto Reuters)

Drie generaties van een familie uit Kosovo in het Macedonische grensdorp Malina. (Foto Reuters)

'Ons kind moet trots kunnen zijn'

Het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK ronselt strijders onder de honderdduizenden Kosovaren die naar Macedonië en Albanië zijn verdreven. „Je moet gaan. Ons kind moet trots kunnen zijn op zijn vader."

Door onze redacteur
CEES BANNING

SKOPJE, 20 APRIL. De opening van de tent wordt voorzichtig opzij geschoven. Twee mannen doen hun schoenen uit en gaan op de grijze dekens zitten. Handen worden geschud en het pakje Boss-sigaretten gaat van hand tot hand. „Je land is in oorlog. Je volk wordt vermoord, dan ga je toch niet naar Duitsland", zegt de oudste van de twee mannen.

Halim Popaj en zijn familie schrikken. De 25-jarige Halim is afgelopen weekeinde met zijn vrouw, zijn vader en zijn moeder de grens bij Blace in Macedonië overgestoken om het oorlogsgeweld in Kosovo te ontvluchten. De vier bivakkeren in een tent op het vluchtelingenkamp Stenkovec op ongeveer tien kilometer afstand van de grens. In een hoek van de tent liggen twee kij

den Reshit en Amon dat ze 's avonds langs zouden komen.

Halims tweelingbroer is nog steeds in Kosovo, hij meldde zich een half jaar geleden aan bij het UÇK. Zijn jongere zuster hebben ze achtergelaten in de Priština, haar schoonmoeder was te zwak om de hoofdstad van Kosovo te verlaten.

Bij het licht van kaarsen ontwikkelt zich in een tent die blauw staat van de rook een emotionele discussie. Halim twijfelt al een half jaar of hij het voorbeeld van zijn tweelingbroer moet volgen. Zijn ouders zeggen nee: „Één UÇK-zoon is genoeg." Zijn vrouw, Niki, zegt ja. Haar lievelingsoom

In de grijsgroene legertent lopen de ogen vol met tranen. „Je moet gaan", zegt de vader van Halim. Zijn moeder snikt instemmend.

Het is tien uur 's avonds en de ronselaars van het UÇK trekken hun schoenen weer aan. „Het is en blijft jouw beslissing", zegt ronselaar Amon tegen Halim als hij de tent weer dichtdoet.

Het Kosovo Bevrijdingsleger heeft een uitgekiende strategie om mensen te werven. Zo bleek gisteren, eerder op de dag, dat in het opvangkamp Raduša het UÇK een 'onbekend' begrip is. Dit kamp ligt op ongeveer twintig kilometer ten noordwesten van de

'Je land is in oorlog en je volk wordt vermoord, dan ga je niet naar Duitsland'

Agon is twee maanden geleden op 44-jarige leeftijd door „zwarte Serviërs" vermoord in Priština.

Niki: „Ach, oom Agon. Hij kocht mijn eerst flesje cola. Samen hebben we Abedin, mijn hondje, begraven. Hij troostte me wan-

Macedonische hoofdstad Skopje hoog in de bergen. In dit kamp aan de oevers van de Vardar is het UÇK niet langs geweest. Met uitzicht op de besneeuwde topppen van de Šar Planina zijn in dit kamp met relatief kleine tenten complete en gezonde families on-

„Nooit, nooit, maar dan ook nooit ga ik weer terug", verwoordt Fadil Berisha het gevoel van veel van zijn lotgenoten. „De motivatie om zich bij ons aan te sluiten is hier groter dan elders", geeft UÇK-ronselaar Amon toe.

Het is half elf en Halim pakt zijn spullen. Zijn ouders verlaten de tent zodat hij een moment alleen is met zijn vrouw. Een kus, een omhelzing en Halim verdwijnt in de nacht. Met zijn tas loopt hij naar het noorden van het kamp; aan de rand van een bos wordt hij opgewacht. In het duister maakt hij kennis met Vehap en Abedin, 28 en 31 jaar oud. Samen met de UÇK'ers lopen de vijf mannen langs de afscheiding van het kamp naar de snelweg die Skopje met Priština verbindt. Ze stappen in een Ford Transit busje dat hen naar Tetovo brengt; een plaats op ongeveer vijftien kilometer afstand van de grens met Albanië.

De radio staat hard en de mannen kijken zwijgzaam uit het raam. Bij een tankstation even buiten Skopje worden een paar blikjes cola gekocht. Voorzichtig ontstaat een gesprek. In de auto wordt druk getelefoneerd en bij aankomst in Tetovo blijkt dat de UÇK-mannen hebben afgesproken bij het plaatselijke voetbalstadion. Een paar woorden worden gewisseld en de drie aspirant UÇK'er stappen over in een auto. Een hand

een tent was vol.

Eerder op de dag had Halim de twee mannen, Reshit en Amon, ontmoet toen hij in een rij stond om zich op te geven voor een vlucht naar Duitsland. Zijn drie jaar oudere broer is kelner in München en de familie wil in Duitsland het einde van de oorlog afwachten. Daarna zouden ze terug gaan. Halim: „Geen twijfel over mogelijk. Kosovo is mijn land." Het gesprek met de twee mannen, ronselaars van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK, duurde kort. Nadat Halim het nummer van zijn tent had gegeven, beloofden ze hem met hun chauffeur in de nacht in zuidelijke richting, naar Gostivar.

„Over een paar uur zijn ze in Albanië", zegt UÇK-ronselaar Reshit. „Ze krijgen een guerrilla-opleiding en dan zijn ze klaar voor de strijd." Een ongelijke strijd. Immers het ontbreekt het UÇK niet aan militairen, maar aan wapens.

Reshit: „Ons leger groeit, het Servische leger deserteert. Wij hebben de steun van de NAVO, de Serviërs van niemand. Dan kunnen we toch niet verliezen?"

het land werkten. Samen vouwden we vliegers."

Halim: „Maar ..."

Niki: „Hij maakte altijd grapjes. Hij zei tegen me: ik ben te oud, maar Halim is een goede man voor je."

Halim: „Maar ..."

Niki: „Misschien draag ik je kind, Halim. Ons kind moet trots kunnen zijn op zijn vader. Zijn vader moet toch ons land verdedigen en niet met de staart tussen zijn benen vertrekken naar een veilig oord."

„Ik mis mijn huis, maar ik heb mijn vrouw en kinderen", zegt Sahit Zhuniqi, een 41-jarige gevluchte inwoner uit Janjevo in de buurt van Priština. „Als het niet regent is het hier prima uit te houden. Hoe lang gaat de oorlog eigenlijk nog duren? Dan kunnen we weer terug."

In Stenkovec klinken andere geluiden. Veel mensen uit dit vluchtelingenkamp zijn op zoek naar ouders, broer, zusters en soms kinderen. Sommigen hoeven niet te zoeken omdat ze weten dat hun familie is vermoord.

CLINTON

Kosovo: Washington lang doof voor signalen

[• *Vervolg* van pagina 1] En ook de problemen met Irak zouden weldra veel aandacht van de president vragen. De publieke opinie maakte zich in het geheel geen zorgen over Kosovo, als ze al wist waar het lag.

Amerikaanse pogingen om een diplomatieke oplossing voor Kosovo te vinden, gingen ondertussen gepaard met harde, dreigende taal. „Dit is het moment om het moorden een halt toe te roepen", zei Albright bijvoorbeeld in maart 1998. „En de manier waarop we dat kunnen doen is door onmiddellijk actie te ondernemen tegen het bewind in Belgrado."

Maar de Amerikaanse regering besloot al snel om geen militaire acties op eigen houtje uit te voeren. Alleen in overleg met de NAVO-bondgenoten wilde Washington eventueel iets tegen Joegoslavië ondernemen. En dat betekende dat alle beslissingen over militair ingrijpen genomen moesten worden in overleg met alle zestien (later negentien) lidstaten. Toen Clintons speciale gezant Robert Gelbard in mei voorstelde om over te gaan tot het bombarderen van Servische doelen (hij had al enkele doelen uitgezocht), kwam dat plan zelfs niet verder dan het kabinet.

In juni leek de strategie van dreigementen te werken. De NAVO stelde plannen voor militaire actie op, en Miloševic beloofde concessies. Maar in de zomer laaide het geweld al weer op. En voor Washington kwam dat, gezien de verwikkelingen in de affaire-Lewinsky, slechter uit dan ooit. Serieuze plannen om een grote Balkan-oorlog nog af te wenden werden in de Amerikaanse hoofdstad nauwelijks opgemerkt.

Alexander Vershbow bijvoorbeeld, vertegenwoordiger van de VS bij de NAVO, stelde voor dat de NAVO samen met Rusland een politiek akkoord zou opstellen, waarbij Kosovo een internationaal protectoraat moest worden. Zo'n 30.000 grondtroepen zouden een dergelijk akkoord moeten garanderen, 60.000 troepen als Belgrado het plan verwierp. „Vroeger of later zal het vraagstuk van grondtroepen toch wel aan de orde komen", schreef Vershbow.

Maar zijn plan bereikte Washington op 7 augustus, de dag waarop twee krachtige bommen ontploften bij Amerikaanse ambassades in Oost-Afrika. President Clinton bereidde zich voor op zijn belangrijke verhoor door onafhankelijke aanklager Kenneth Starr. En het voorstel van Vershbow belandde in een la.

Terwijl de ernst van de crisis in Kosovo toenam, groeide in het Congres en de Amerikaanse media de verdenking dat president Clinton zich bij militaire beslissingen liet leiden door het verlangen om de aandacht af te leiden van zijn schandaal. Na de bombardementen op Afghanistan en Soedan, vergelding voor de aanslagen op de ambassades in Afrika, verwezen velen naar de film *Wag the Dog*, waarin een president een seksschandaal overleeft door een gefingeerde oorlog te beginnen in... Albanië. De film trekt overigens op dit moment volle zalen in Belgrado.

Clinton hoopte en geloofde nog lang dat de NAVO niet zou hoeven bombarderen. Het gammele akkoord dat zijn gezant Richard Holbrooke in oktober met Miloševič overeenkwam, was volgens Clinton de basis van een langdurige vrede. Zelfs na de dramatische mislukking van het vredesoverleg op het Franse kasteel Rambouillet gaf hij de hoop niet op. Toen hij begin maart de nieuwe Italiaanse premier D'Alema op het Witte Huis ontving, vertelde hij hem dat Miloševič op bijna alle punten overstag was.

Maar D'Alema vroeg wat er zou gebeuren als Miloševič toch niet zou inbinden, en vervolgens ook na bombardementen van de NAVO nog voet bij stuk hield. Clinton zei niets, maar keek voor een antwoord naar zijn Veiligheidsadviseur Sandy Berger. Berger zou alleen hebben gezegd: dan blijft de NAVO bombarderen.

D'Alema voorspelde zijn Amerikaanse gastheer dat honderdduizenden vluchtelingen Albanië zouden binnenstromen. Niettemin zijn de Verenigde Staten volkomen verrast door de omvang van de vluchtelingenstroom die sinds de bombardementen op gang is gekomen. Clinton heeft van zijn adviseurs en inlichtingendienst heel uiteenlopende en veelal vage voorspellingen over de situatie in Kosovo gekregen. De CIA schreef nu eens dat Miloševič waarschijnlijk snel na het begin van de luchtaanvallen zou inbinden („Miloševič wil geen oorlog voeren die hij niet kan winnen"), dan weer dat hij de bombardementen wel eens zou kunnen uitzitten. Dat Miloševič erop uit was om alle Albanezen uit Kosovo te verdrijven, heeft de Amerikanen verrast, ondanks de andere gevallen van grootschalige 'etnische zuivering' van de afgelopen jaren op de Balkan.

In de nacht van 25 maart was de tijd van dreigen en onderhandelen voorbij. De eerste bommen van het NAVO-offensief daalden neer op Joegoslavië. President Clinton had het begin van de operatie nauw gevolgd en hij had gebeld met de leiders van verschillende NAVO-landen. Hij was om half één nog klaar wakker, aldus The New York Times, en besloot nog even te bellen met zijn minister van Buitenlandse Zaken. Hij belde haar wakker. „Wat we doen is goed", verzekerde de president haar. „Zo denk ik er ook over", antwoordde Albright. „Niemand moet ooit denken dat we niet heel goed weten wat we doen."

Verwarring door uiteenlopende analyses CIA

Ingezonden mededelingen

FAXEN IN KLEUR, KAN DAT?

Kijk op www.kleurenfax.nl

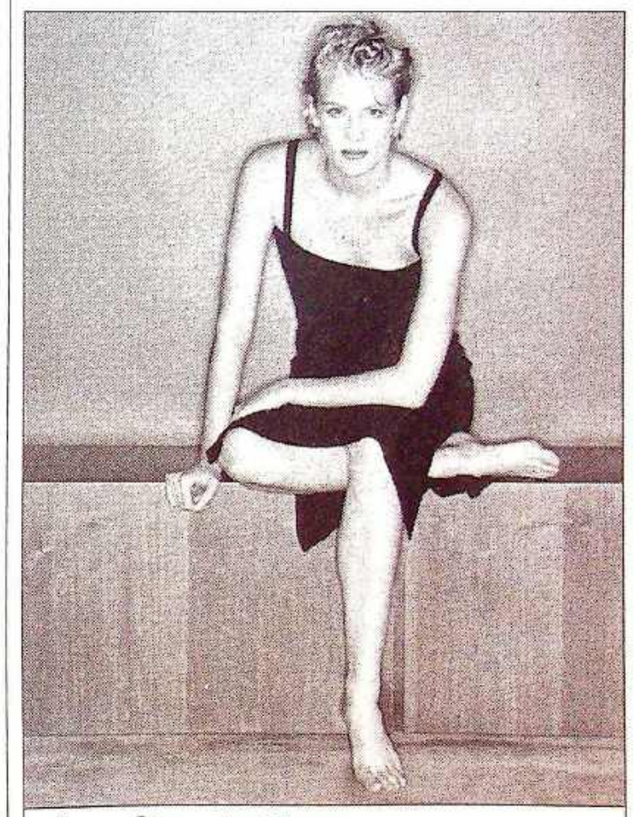

claudia sträter

Alkmaar Amstelveen Amsterdam Arnhem Breda Den Haag Eindhoven Haarlem Hilversum Laren Maastricht Nijmegen Roermond Rotterdam Utrecht Veghel

http://www.dunnet.nl

Voor de meest actuele computeraanbiedingen!

Moskou lost twist niet op

MOSKOU, BELGRADO – Moskou's gezant Viktor Tsjernomyrdin gaat vandaag in Belgrado een nieuw vredesplan bepleiten. Het Russische plan biedt echter geen oplossing voor het grootste twistpunt tussen Belgrado en de Navo, een internationale troepenmacht in Kosovo.

Dit blijkt uit een 'zespuntenplan' afkomstig van de Russische minister van buitenlandse zaken Ivanov. Ivanov wil een onmiddellijk einde aan het geweld door alle partijen, gelijktijdige terugtrekking van de Navo-troepen uit Macedonië en Albanië en de Joegoslavische en Servische troepen uit Kosovo, veilige terugkeer voor alle vluchtelingen, openstelling van Kosovo voor hulporganisaties, hervatting van het vredesoverleg van Rambouillet tussen Servië en de Albanese rebellen met als doel verregaande autonomie. Aangezien Joegoslavië mordicus tegen buitenlandse troepen op zijn grondgebied is, wil Ivanov „een definitie van een internationale aanwezigheid in Kosovo die voor alle partijen acceptabel is".

De Navo bespreekt op haar top in Washington morgen de mogelijkheid van het zenden van grondtroepen, ook zonder dat er een vredesakkoord is. Dat zei de woordvoerder van de Britse premier Blair. De Navo heeft in Macedonië en Albanië samen al 18 000 man, maar voor elke interventie zonder een akkoord zou volgens deskundigen 100 000 man nodig zijn.

Na een week van vertragingen zijn gisteren de eerste Amerikaanse Apache-helikopters aangekomen in Albanië. Dit hebben ooggetuigen gemeld. De Navo heeft de gevechtstoestellen broodnodig om een vuist te maken tegen de Joegoslavische tanks. Verscheidene laagvliegende Apaches kwamen tegen de avond aan op de luchthaven Rinas bij de Albanese hoofdstad Tirana.

De Navo verwacht veel van de helikopters, die worden gezien als een van de beste antitankwapens ter wereld. „De ogen van de wereld zijn op ons gericht en de piloten zijn klaar hun werk te doen." zei Apache-piloot Mark Arden op een persconferentie. Arden, die zelf niet buiten Albanië zal vliegen, bezwoer dat „het tij binnenkort zal keren".

De piloot is bovendien overtuigd dat de Apaches bij alle weersomstandigheden kunnen worden ingezet om de Servische en Joegoslavische troepen in Kosovo te bestoken. Het slechte weer heeft de Navo naar eigen zeggen flink parten gespeeld in de afgelopen weken van bombardementen.

Critici wijzen echter op het Joegoslavische luchtafweergeschut, dat geenszins kansloos zou zijn tegen de laagvliegende helikopters. Ook de enorme vertraging die de Apaches, juist door het slechte weer, op weg naar Albanië opliepen, heeft het imago van dit Amerikaanse paradepaardje geen goed gedaan.

De lidstaten van de Europese Unie hebben gisteren een akkoord bereikt over een olieboycot van Joegoslavië. Dat is vernomen uit diplomatieke bronnen in Brussel. Italië heeft het verzet tegen een dergelijke strafmaatregel onverwacht ingetrokken. Dat gebeurde onder druk van de andere lidstaten, die weer tegemoet komen aan de Amerikaanse wens voor een embargo.

De Verenigde Staten dringen vooral aan op een zeeblokkade. Ondanks bombardementen op Joegoslavische raffinaderijen, opslagplaatsen en distributiepunten kan Belgrado nog steeds over olie beschikken. Deze komt via zeehavens in de deelrepubliek Montenegro het land binnen. De Navo wil de oliekraan dichtdraaien om de Joegoslavische troepen geen bewegingsvrijheid meer te geven.

De discussie spitst zich nu toe op de vraag of een nieuwe resolutie van de Verenigde Naties nodig is om een olieboycot te regelen. De VS willen een bestaande VN-resolutie uitbreiden.

Duitse journalist opgepakt

BONN – De Duitse televisieverslaggever Hans-Peter Schnitzler, die sinds eind vorige week werd vermist, is opgepakt door de Joegoslavische autoriteiten. 'Pit' Schnitzler (56) is correspondent voor Zuid-Oost Europa voor het netwerk Sat-1. Hij maakt het naar omstandigheden goed, aldus een woordvoerder van het ministerie.

McNamara: Lessen trekken uit Vietnam

NEW YORK – Het negeren van de lessen van Vietnam zou kunnen leiden tot een rampzalige verwikkeling in het Kosovo-conflict, zo zegt de Amerikaanse oud-minister van defensie Robert McNamara in een stuk in de New York Times. McNamara, die in de regeringen van de presidenten John Kennedy en Lyndon Johnson diende, zei tijdens gesprekken met Vietnamese functionarissen de afgelopen vier jaar te hebben geleerd dat er tijdens de oorlog „veel misverstanden" waren. „De VS onderschatten de bereidheid van de Vietnamese communisten om verliezen te incasseren en de Vietnamezen dachten niet dat de VS de wil hadden om zo lang te vechten", aldus McNamara.

Tribunaal blij met Duitse en Britse rapporten

DEN HAAG – Rapporten van Britse en Duitse inlichtingendiensten over misdaden die in Kosovo worden gepleegd leiden het Joegoslavietribunaal in Den Haag mogelijk naar de hooggeplaatste Servische functionarissen die opdracht hebben gegeven tot de wreedheden. Dat heeft de hoogste aanklager van het tribunaal van de VN, Louise Arbour, gezegd.

VN protesteren tegen inval op Prevlaka

NEW YORK – De Verenigde Naties hebben geprotesteerd tegen de Joegoslavische inval op het schiereiland Prevlaka. De Joegoslavische ambassadeur bij de VN is hiervoor inmiddels op het matje geroepen. Zo'n twee- tot driehonderd Joegoslavische militairen houden zich op in de gedemilitariseerde en door de VN bewaakte zone, die formeel een deel

Blair belooft Montenegro steun

LONDEN – De Britse premier Tony Blair heeft de Joegoslavische president Milosevic afgeraden de macht over te nemen in Montenegro, dat samen met Servië Joegoslavië vormt. „Wij hebben de regering in Montenegro al laten weten dat wij hun positie geheel steunen en dat wij die zullen verdedigen", aldus de premier in een toespraak tot het Britse parlement. De president van Montenegro, Djukanovic, weigert de politie in zijn republiek ondergeschikt de maken aan het Joegoslavische leger, dat trouw is aan Belgrado.

Navo-bommen op Servische vluchtelingen

MAJINO NASELJE – Zeker vier personen zijn om het leven gekomen toen Navo-vliegtuigen een bombardement uitvoerden op een kamp met Servische vluchtelingen in Majino Naselje niet ver van de stad Djakovica in Kosovo. Dit heeft de lokale politie gezegd, tegen buitenlandse journalisten. In het kamp woonden enkele honderden Servische vluchtelingen die in 1995 uit Kroatië waren verdreven.

Arkan: Servië zal Kosovo niet opgeven

BELGRADO – De internationaal wegens oorlogsmisdaden gezochte Servische krijgsheer en bendeleider Arkan heeft voor de televisie verklaard dat Servië in Kosovo geen centimeter land zal opgeven. „Wij zullen nooit opgeven. Wij zijn liever dode helden dan levende slaven".

Van Aartsen ontkent groot grondoffensief

Van onze redactie politiek

DEN HAAG – De regeringen van de Verenigde Staten en Groot-Brittannië blijven tegenstander van een massale inval met Navo-grondtroepen in Kosovo. De stellige ontkenning dat een grondoffensief wordt voorbereid kwam gisteren van minister Van Aartsen van buitenlandse zaken.

„Washington en Londen voelen niet voor een offensieve grondtroepenmacht die een invasie zou moeten uitvoeren in de richting van de Federale Republiek Joegoslavië", zei Van Aartsen gisteren in de Tweede Kamer. Hij beriep zich op recente contacten met beide hoofdsteden.

De Britse krant *The Guardian* schreef gisteren dat premier Blair naar de Navo-top in Washington gaat met de boodschap voor president Clinton dat er nu snel een grondoffensief moet komen. Blair zou overtuigd zijn geraakt dat luchtaanvallen onvoldoende zijn en dat alleen grondtroepen een einde aan de oorlog kunnen maken. Maar Van Aartsen wees die publicatie als onzin van de hand. Ook in de aankomst van Amerikaanse para-troepen op de Balkan ziet hij geen aanwijzing dat een grondoorlog ophanden is. De negentien Navo-landen zouden nog altijd op één lijn zitten over de uitvoering van de operatie Allied Force: voorlopig alleen met luchtaanvallen.

Met zijn ontkenning suste Van Aartsen de vrees in de Tweede Kamer dat de Navo-landen een verdergaande stap nemen, tijdens de viering van het vijftigjarig bestaan van het bondgenootschap dit weekeinde. „U moet niet rekenen op verrassingen tijdens de Navo-top." De Tweede Kamer steunt het kabinet in z'n afwijzing van massale grondacties.

Met de formule 'geen offensieve grondtroepenmacht' sloot Van Aartsen per saldo niet uit dat de Navo op enige moment met troepen over de grenzen van Kosovo trekt. Het bondgenootschap kan altijd nog besluiten enkele tienduizenden militairen versneld Kosovo in te sturen om daar een vorm van internationaal bestuur af te dwingen. Dat kan versneld aan de orde komen als de troepenmacht van Milosevic vergaand is aangetast door de bombardementen. In zo'n geval hoeven de Navo-militairen zich niet in Kosovo binnen te vechten, hopen de strategen.

Uit een Nipo-enquête bleek gisteravond dat 43 procent van de Nederlanders een overwinning onmogelijk acht zonder grondtroepen; 48 procent weet het niet. Slechts 9 procent denkt dat de Navo het redt vanuit de lucht.

Hoewel Navo-vliegtuigen burgers hebben geraakt en er vorige nacht raketten insloegen in het hoofdkwartier van de Socialistische Partij in Belgrado, hebben de Navo-vliegers volgens minister De Grave van defensie geen soepeler mandaat gekregen waarin ze minder voorzichtig hoeven te zijn met burgerdoelen.

Tirana eist betrokkenheid

Albanië

Martijn Roessingh

AMSTERDAM – Een 'Marshallplan' voor de regio, aansluiting bij de Europese Unie, opname in de Navo. De Albanese regering smacht naar permanente betrokkenheid van het Westen bij de Balkan, als middel om destabilisering van het eigen land te voorkomen.

Het volledig buiten de deur houden van het conflict rond Kosovo is onmogelijk, gezien de meer dan 350 000 vluchtelingen in het land – meer dan tien procent van de bevolking. „Maar wij reageren op Europese wijze op de problemen, niet met een Balkanmentaliteit", zei minister van buitenlandse zaken Paskal Milo begin deze week tegen *The Financial Times*. Hij vroeg de EU de criteria te versoepelen en Albanië op te nemen, ondanks het lage gemiddelde inkomen van ongeveer 1 600 gulden per jaar en de soms gebrekkige democratie.

Milo's zorgen zijn groot. Niet alleen blijven Albanezen uit Kosovo binnenstromen, ook zijn er vrijwel iedere dag schermutselingen aan de grens met Joegoslavië. Soms tussen Servische troepen en het Kosovo Bevrijdingsleger UCK, dat bases in Albanië heeft en vanuit het grensgebied Kosovo infiltreert. En soms wordt gevochten tussen Serviërs en Albanese grenswachten, met als ultieme mogelijkheid dat Albanië de oorlog in gezogen wordt.

Dit weekeinde verbrak Belgrado bovendien de diplomatieke betrekkingen met Tirana, vanwege „de Albanese steun aan de Navo-agressie". Albanië heeft de alliantie zijn luchtruim en militaire infrastructuur beschikbaar gesteld, en laat bijvoorbeeld Amerikaanse Apache-helikopters vanaf zijn grondgebied opereren. In reactie op Belgrado's besluit liet Tirana weten 'op het ergste voorbereid' te zijn.

Maar niet alleen de externe dreiging is groot, ook intern is Albanie verre van stabiel. De Kosovo-crisis komt op een moment dat de 31-jarige premier Pandali Majko juist probeerde het land weer op koers te krijgen. Majko volgde dit najaar Fatos Nano op, de toenmalig leider van de Socialistische Partij die weinig daadkracht had getoond bij een vermeende couppoging van diens grote opponent, oud-president en leider van de Democratische Partij Sali Berisha. Hun tweestrijd houdt het land als sinds 1991 in een verlammende greep en blokkeert iedere hervorming.

Twee jaar eerder, in 1997, was duidelijk geworden hoe achtergebleven Albanië was: na het ineenstorten van piramidefondsen volgde totale anarchie, de plundering van legerkazernes en wapenopslagplaatsen, en de dood van ruim tweeduizend mensen. Maar na dat dramatische jaar begon het land economisch weer iets te groeien, en leek het met de komst van de pragmatische Majko ook in politiek rustiger vaarwater te zullen komen.

Dat evenwicht kan nu worden verstoord. De honderdduizenden Albanezen uit Kosovo zijn etnisch – en vaak ook op familie-niveau – verwant aan de noordelijke Gegs, die de afgelopen negen jaar Berisha en zijn Democratische Partij veel stemmen gaven. Berisha heeft zich de afgelopen maanden ook geregeld uitgesproken voor hard internationaal ingrijpen in Kosovo. De zuidelijke Tosken, vaker stemmend op de socialisten, voelen zich minder betrokken bij de Kosovaren – ook al blijft in de huidige noodsituatie openlijk protest uit.

Intussen zijn de bendes en clans die zich in 1997 bewapenden nog steeds actief en machtig. In het noorden ontbreekt ieder centraal gezag, en ook in het zuiden is de greep van Tirana beperkt. Een flink deel van de hulpgoederen die nu Albanië binnenkomt valt in handen van bendes en verdwijnt in het zwarte circuit, erkent ook de regering. Volgens de oppositiekrant Koha Jone bereikt slechts 30 procent van de hulp de vluchtelingen.

In die situatie van economische chaos en politieke instabiliteit heeft Albanië om miljarden steun gevraagd voor de opvang van de vluchtelingen. Tot nu toe is slechts enkele honderden miljoenen toegezegd. Wel zullen 8 000 Navo-militairen helpen met de opvang en praat de EU aanstaande dinsdag met een Albanese delegatie over het aanhalen van de banden.

Navo haalt ontheemden weg uit overvol Kukes

TIRANA, GENEVE – De Navo wil de komende dagen 50 000 Albanese vluchtelingen vanuit Kukes in Noord-Albanië naar andere delen van het land overbrengen. Alleen al in Kukes zijn 130 000 vluchtelingen uit Kosovo gestrand. In totaal heeft Albanië al 340 000 mensen uit Kosovo binnen zijn grenzen.

Het VN-Kinderfonds Unicef is in Kukes begonnen met de behandeling van kinderen die zulke verschrikkelijke dingen hebben meegemaakt dat zij niet meer spreken of eten of kunnen lopen.

Volgens de VN-Vluchtelingencommissie UNHCR lijken de verdrevenen uit Kosovo hun land alleen nog maar te kunnen verlaten over de 'groene grens'. De officiële grensposten in Macedonië en Albanië bleven gisteren voor de derde opeenvolgende dag verlaten.

De in het weekeinde door de Serviërs tegengehouden vluchtelingen zijn volgens Zwitserse diplomaten zijdalen ingedreven. Een UCK-commandant zei tegen een Zwitserse tv-zender dat die mensen niets meer te eten hebben. „Het dringendst voor ons is humanitaire spoedhulp voor de mensen die nog ronddolen in Kosovo".

Volgens de UNHCR komen de meeste verdrevenen 's nachts de grens met Macedonië over, omdat zij vrezen dat de Macedonische grenswachten hen anders terugsturen.

advertentie

feest in 400 Bruna-winkels

Face Offs verjaardagskalender
Per stuk van 12,50 voor 400 cent

Verrassingspunt
Met kleurboek, viltstiften, snoep, stickervel en puzzel
Per stuk van 6,95 voor 400 cent

bruna

Bel voor de dichtstbijzijnde Brunawinkel 0800023 05 35 (gratis). Deze aanbiedingen zijn geldig t/m zaterdag 8 mei 1999 of zolang de voorraad strekt. www.bruna.nl

DE ONDERKRANT

Premier Dehaene

KWESTIE / *Kosovo zou Vlaams Blok de wind uit de zeilen nemen*

BRUSSEL - Belgische politici hadden het zich anders voorgesteld. Zondag 13 juni zouden mooie verkiezingen worden. Dan stemmen de Belgen voor een nieuwe kamer, senaat, regionale parlementen, provincieraden en het Europees parlement. Maar terwijl de programma's en de folders al gedrukt zijn, dreigt nu de oorlog in Joegoslavië en de komst van tenminste 1.200 vluchtelingen de aandacht van de binnenlandse agenda af te leiden.

Frank Van Hecke, voorzitter van het Vlaams Blok, hield zich zondag op de vlakte tijdens het eerste verkiezingsdebat van de Vlaamse partijvoorzitters. Zelfs al verwerpt hij de etnische zuiveringen in Kosovo en het beleid van president Milosevic, Van Hecke kreeg ook het verwijt nauwe banden te onderhouden met het Franse Front National en zijn leider Jean-Marie Le Pen. En deze Le Pen staat wél aan de zijde van Milosevic. „Uitgerekend gij gaat met Le Pen pinten drinken in café Den Engel in Antwerpen", sneerde de voorzitter van de Vlaamse socialisten.

Hoezeer de politieke partijen in België, en die in Vlaanderen voorop, beweren Kosovo niet te willen recupereren, dreigt de dagelijkse stroom vluchtelingen, geruchten over massagraven en verkrachtingen, de kiezers toch te mobiliseren voor meer veiligheid in Europa. En wellicht minder tégen de vreemdelingen. Kosovo zou het Vlaams Blok daarmee wel eens de wind uit de zeilen nemen.

De oorlog Joegoslavië, voorspelde premier Dehaene in interviews, gaat nog zeer lang duren. En wie weet, sneuvelen daar Belgische soldaten. De premier houdt daar ernstig rekening mée. Oudere Belgen geloven dat de derde wereldoorlog voor de deur staat. Maar dat vindt Dehaene dan weer overdreven. En verder weet hij het eigenlijk niet.

Dat geldt ook voor die honderden andere politici in België die aan de campagne zijn begonnen. Geen enkele politicus durft met goed fatsoen over 13 juni te spreken, zonder het ook over Kosovo te hebben. Zij beseffen dat door de angst voor oorlogen burgers hunkeren naar zekerheid. Liever dat dan een ongewis avontuur aan de hand van extreem-rechts. In die zin kan de verkeizingsuitslag in juni minder zwart zijn, dan voorspeld.

Bert Schampers

CIJFERS

ZAGREB – Ruim 52 procent van de Kroaten is voorstander van een Navo-grondoorlog tegen Joegoslavië, zelfs al zou het offensief vanaf Kroatische bodem worden ingezet. Dertig procent van de Kroaten voelt daar echter niets voor. Dat blijkt uit een opiniepeiling die door de Kroatische krant *Vecernji List* werd gehouden.

Ruim 44 procent gelooft dat Kroatië door de Navo toegang te verschaffen tot zijn grondgebied, niet bij de oorlog tegen Joegoslavië zal worden betrokken. Dertig procent vreest dat Kroatië op wel in een oorlog wordt betrokken.

advertentie

Deze week in HN-magazine

Bang voor de Russen?

Kosovo en de Russische 'dreiging' / Homoseksuele moslims / Ralph Prins ontwerpt alternatief holocaust-monument / Imam en pandit aan het ziekbed / In *Voorlopig:* Profeten zijn 'uit' / Opnieuw: collaboreert de Wereldraad? / De Grijze Wolven zijn terug

Maak kennis: 8 weken HN voor ƒ 15,-

Naam: .....

Adres: .....

HN

Bon sturen naar Antwoordnr. 84016, 2508 VB Den Haag (in open envelop, geen postzegel). Of bel: 06-02.24.222

Weekblad HN (Hervormd Nederland). In de losse verkoop ƒ 5,75

De aanval op het hoofdkwartier lijkt enig effect te hebben. Op de internationale financiële markten circuleerde gisteren het gerucht dat Milosevic een persconferentie zou geven waarbij hij concessies zou doen aan de NAVO.

De woordvoerder van Buitenlandse Zaken, Nebosja Vujovic, verklaarde gisteren dat Belgrado bezig is vluchtelingen naar hun huizen te laten terugkeren. Maar hij benadrukte dat de bombardementen gestaakt moeten worden om de terugkeer van ontheemden werkelijk op gang te brengen.

Verdubbeling

Met de recente versterking van 300 NAVO-gevechtsvliegtuigen is er op dit moment een verdubbeling van de luchtaanvallen mogelijk. In de voorgaande nacht werden zo vijf strategische bruggen verwoest en tal van andere strategische doelen aangepakt.

De eerste zes van in totaal 24 Apache-gevechtshelikopters arriveerden gisteren in Albanië. Meer dan 2500 Amerikaanse troepen zullen in Albanië gestationeerd worden om de anti-tank-helikopters te ondersteunen. De VS voerden tegelijkertijd paratroepers naar Albanië aan, omdat Joegoslaven in het grensgebied aanvallen uitvoeren, waardoor een uitbreiding van de Kosovo-crisis dreigt.

NAVO-opperbevelhebber Wesley Clark heeft volgens Amerikaanse functionarissen aangedrongen op aanpassing van plannen uit afgelopen herfst voor de inzet van grondtroepen in Kosovo.

Volgens die ramingen zouden enkele honderdduizenden manschappen nodig zijn bij een grondoperatie, maar na alle NAVO-bombardementen zouden deze aantallen beduidend naar beneden bijgesteld kunnen worden. Er werd nadrukkelijk bij gezegd dat aangepaste plannen een werkelijke inzet niet noodzakelijkerwijs dichterbij brengen.

De olie-aanvoer naar Joegoslavië blijft ondertussen zorgen baren. Voor de Montenegrijnse haven Bar liggen op dit moment tien tankers onder allerlei vlaggen voor anker, die wachten om gelost te worden. De NAVO beraadt zich hoe aan deze toevoer een einde kan worden gemaakt. De EU heeft gisteren besloten tot een olie-embargo tegen Belgrado.

De VN-vluchtelingenorganisatie Unher smeekt westerse regeringen meer vluchtelingen uit Macedonië op te nemen. De kampen daar zijn overvol met etnische Albanezen uit Kosovo en het arme Macedonië kan de opvang nauwelijks meer aan.

Macedonië heeft tot nu toe zo'n 130.000 vluchtelingen opgenomen. Nog eens 3000 etnische Albanezen staan in de vrieskou bij de grensplaats Malina Mali te wachten tot er voor hen plaats is. Volgens nog niet bevestigde berichten zouden nog eens 50.000 ontheemden uit Gnjilana op weg naar de Macedonische grens zijn.

Noodtoestand

De Macedonische president Kiro Gligorov zei gisteren dat het uitroepen van de noodtoestand noodzakelijk is om de rust in zijn land te bewaren. De uitspraak werd later door premier Ljubco Georgievski weerlegd. De premier vond dat de president „onnodig een sfeer van onzekerheid creëert".

GLOBAAL

■ **MUUR** — Een Berlijnse rechtbank heeft bepaald dat de overgebleven delen van de Muur op de Potsdammer Platz, waar nu een heel nieuw uitgaanscentrum verrijst, verwijderd kunnen worden. De delen zullen worden overgebracht naar een park.

■ **WATER** — Israël heeft een streep gezet door plannen de watertoevoer naar Jordanië met de helft terug te brengen.

■ **GANDHI** — Sonia Gandhi, de weduwe van de Indiase ex-premier Rajiv Gandhi, heeft gezegd dat haar Congrespartij binnen twee dagen een regering kan vormen. Zij wilde geen uitspraak doen over haar eventuele beschikbaarheid als premier.

■ **GRECO** — Het beroemde Caffé Greco in hartje Rome wordt verkocht door de familie die het 127 jaar in haar bezit heeft gehad. Greco werd bezocht door beroemdheden als Goethe, Baudelaire en Stendhal.

Joegoslavische media drijven tot waanzin

22-4-99

door Frank van Vliet

BOEDAPEST, donderdag

Er zijn in Belgrado twee manieren om gek te worden. Iedere nacht in de bomvolle schuilkelders slapen of televisie kijken.

Dat zeggen kennissen in de Joegoslavische hoofdstad Belgrado, ooit een verlichte metropool vol kritische kunst en onafhankelijke radio- en tv-zenders. Sinds de NAVO-bombardementen vier weken geleden zijn begonnen, heeft de Joegoslavische president Slobodan Milosevic de onafhankelijke media definitief de nek omgedraaid.

Radio B92 en de bladen *Nasa Borba*, *NT Plus* en *Dnevni Telegraf* zijn verboden. De uitgever van de Telegraf, Slavko Guruvija, werd zelfs door onbekenden vermoord.

Bijna alle tv-stations hebben het programma van de staatstv overgenomen. Dat betekent veel patriottische liederen, films over de partizanenstrijd tegen de Duitsers en nieuws dat niet meer van propaganda is te onderscheiden. Wat er in Kosovo gaande is, blijft voor veel mensen daarom volstrekt onduidelijk.

Het taalgebruik op tv is in dat verband veelzeggend. Er wordt gesproken over „de fascistische agressors uit het westen". Met name de Amerikaanse president Bill Clinton moet het ontgelden. Hij wordt afwisselend 'Adolf Clinton', de 'moordenaar Clinton', de 'mentaal en seksueel gestoorde Clinton' of de 'worm Clinton' genoemd.

Vanwege de verstrengelde belangen is het niet geheel toevallig dat in het dinsdagnacht getroffen hoofdkwartier van Milosevic' socialistische partij ook een achttal radio- en tv-stations zetelde. Een daarvan is het eigendom van de dochter van Milosevic, Marija.

De ervaringen in Bosnië hebben de NAVO geleerd dat de media een belangrijke rol spelen in het opjutten van de bevolking. Het werd daar pas rustig toen met steun van de NAVO een aantal zenders uit de lucht werd gehaald. Datzelfde hoopt men nu in Joegoslavië te bereiken.

Volgens de Joegoslavische minister zonder portefeuille, Goran Matic, hielden de getroffen media zich niet met politiek bezig. Ze zouden zelfs Hollywood-producties hebben uitgezonden. Die opmerkingen moeten met een flinke korrel zout genomen worden.

Spanningen in Duits kabinet om Kosovo

Van onze correspondent

BERLIJN, donderdag

De Duitse bondskanselier Gerhard Schröder heeft staatssecretaris Gila Altmann (Groenen) van Milieu een 'rode kaart' gegeven, vanwege haar veroordeling van de NAVO-aanvallen op Joegoslavië.

Schröder liet blijken dat haar deze fout nu nog wordt vergeven, maar dat zij bij herhaling op minder consideratie moet rekenen. Altmann sprak zich als eerste kabinetslid van de rood-groene coalitie uit tegen deelname van Duitsland aan de oorlog in Kosovo. Met het openlijke verwijt aan zijn staatssecretaris wil bondskanselier Schröder voorkomen, dat een vandaag in te dienen motie van wantrouwen van de liberale FDP tegen Altmann succes zal hebben.

Op 13 mei (hemelvaartsdag) congresseren de Groenen over de oorlog in Kosovo. Vooral vanuit de pacifistische linkervleugel van de partij wordt sterke druk op hun minister Joschka Fischer (Buitenlandse Zaken) uitgeoefend. Een motie van wantrouwen tegen Fischer, die tevens vice-kanselier is, zou het einde kunnen betekenen van de huidige regeringscoalitie in Bonn.